IVAN MERZ

PUT K SUNCU

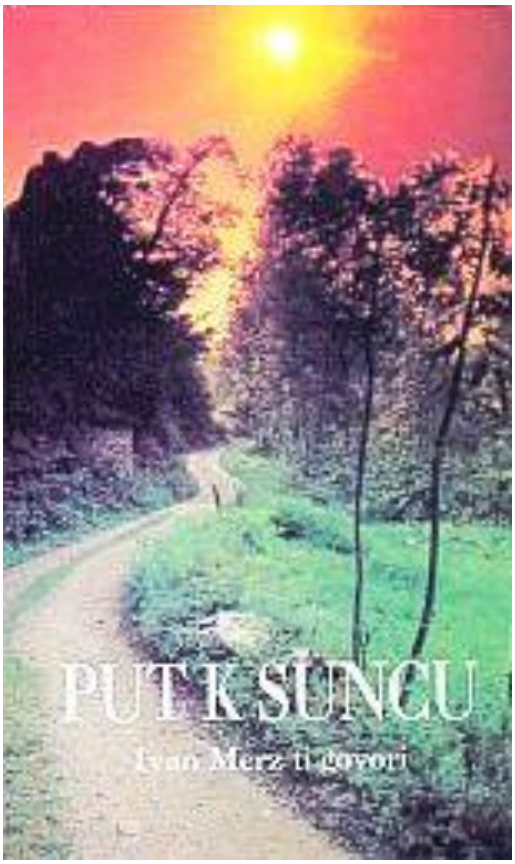

Drugo tiskano izdanje – 1993.
Treće, elektronsko izdanje – 2023.

Priredio i komentirao p. Božidar Nagy, SJ

Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove
Postulatura Ivana Merza
Zagreb, 1993. i 2023.

S A D R Ž A J

Posveta – str. 4

Biografija Ivana Merza – str. 5

Predgovor - str. 8

Dnevnik Ivana Merza - str. 11

- Banja Luka 1896.-1914 - str. 12
- Bečko Novo Mjesto 1914 - str. 17
- Studij u Beču 1915 - str. 19
- Banja Luka 1915.-1916 - str. 23
- U prvom svjetskom ratu 1916. - 1918. - str. 28
- Maslovare - Bosna, 1918 - str. 45
- Nastavak studija u Beču 1919. - 1920. - str. 46
- Studij u Pariz 1920. - 1922. - str. 51

Život s Kristom u Bogu - str. 57

- Duhovni autoportret - str. 57
- Općenito o duhovnom životu - str. 59
- Vodstvo Crkve u duhovnom životu - str. 60
- Samoodgoj, askeza, težnja za svetošću - str. 61
- Duhovne vježbe - str. 62
- Duhovni život voditi po Mariji - str. 66
- Posljednji uspon - str. 67

Krist - Crkva - str. 68

Liturgija - str. 72

Euharistija - str. 76

Marija - str. 78

Papa-Rim - str. 81

- Općenito o papi i Rimu - str. 81
- Stav katolika prema papi - str. 82
- Stav naroda prema papi - str. 83

Molitva - str. 85

Apostolat - str. 88
Općenito o apostolatu - str. 88
Ivanov apostolski program - str. 90
Katolička Akcija - str. 92
Orlovstvo - str. 93
Kako spašavati duše i apostolski djelovati - str. 96
Ekonomski život i Evanđelje - str. 97
Katoličko novinarstvo - str. 99
Ljubav, brak, obitelj, čistoća, djevičanstvo - str. 100
Razno o apostolatu - str. 104
Ljubav prema bližnjemu i domovini - str. 105
Zamisao svjetovnog instituta - str. 106
Trpljenje spašava i posvećuje dušu - str. 107
Žrtva života za hrvatsku mladež - str. 110
Oporuka - str. 111

BIBLIOGRAFIJA - str. 111
STVARNO KAZALO - str. 120

P O S V E T A

U godini međunarodnog priznanja naše domovine Hrvatske 1992., čemu su stoljećima težili mnogi naraštaji Hrvata, predajemo ovu knjigu misli Ivana Merza svima koji žele pridonijeti da se u hrvatskom narodu sačuvaju i dalje razvijaju kršćanske vrijednosti što bijahu odlučujuće za očuvanje hrvatskog identiteta kroz minula stoljeća.

Posvećujemo je najprije mladima, koji traže pravi put u životu, koji teže za smislom, za idealima. U životu i djelu Ivana Merza tisuće mladih Hrvata, tadašnjih katoličkih organizacija našle su put ostvarenja svojih najplemenitijih težnji.

Posvećujemo ovu knjigu također svima koji žele raditi na duhovnoj obnovi hrvatskog naroda, intelektualcima, vjeroučiteljima i odgojiteljima budućih naraštaja.

Također i mnoge osobe duhovnog staleža u svetačkom primjeru laika Ivana Merza uvijek mogu naći ohrabrenje i poticaj za vjernost u svome Bogu posvećenom životu.

Drugo izdanje ove knjige stjecajem okolnosti priređena je u Parizu, »gradu svjetla« kako ga zovu, u kojem je naš Ivan Merz studirao, završio svoj duhovni razvoj i dozrio u katoličkog intelektualca. Ovo treće, elektronsko izdanje ostalo je nepromijenjeno. Samo su neki podaci ažurirani obzirom da je prošlo trideset godina kada je objavljeno drugo izdanje ove knjige.

Papa Ivan Pavao II. na beatifikaciji Ivana Merza u Banjoj Luci 2003. g. rekao je ove riječi:

„Kristovo svjetlo blista u Ivanu Merzu. Njega vam danas dajem kao svjedoka Kristova i zaštitnika, ali istodobno i suputnika na putu u vašoj povijesti. On će od danas biti uzor mladeži, primjer vjernicima svjetovnjacima. Ime Ivana Merza za čitav jedan naraštaj mladih katolika značilo je program života i djelovanja. Ono to mora biti i danas!“

U želji da ove misli bl. Ivana Merza osvijetle mnogima životne putove, završavamo stihovima hrvatskog pjesnika Milana Pavelića, Dl iz pjesme Lovac Srca Isusova posvećene 1939. g. našem Ivanu:

"Po tvom putu svi sad znamo,
penjat nam se valja tamo,
bistar vidioče!"

Pariz, 8. prosinca 1992. *Božidar Nagy, SJ*
Zagreb, 11. veljače 2023. *postulator*

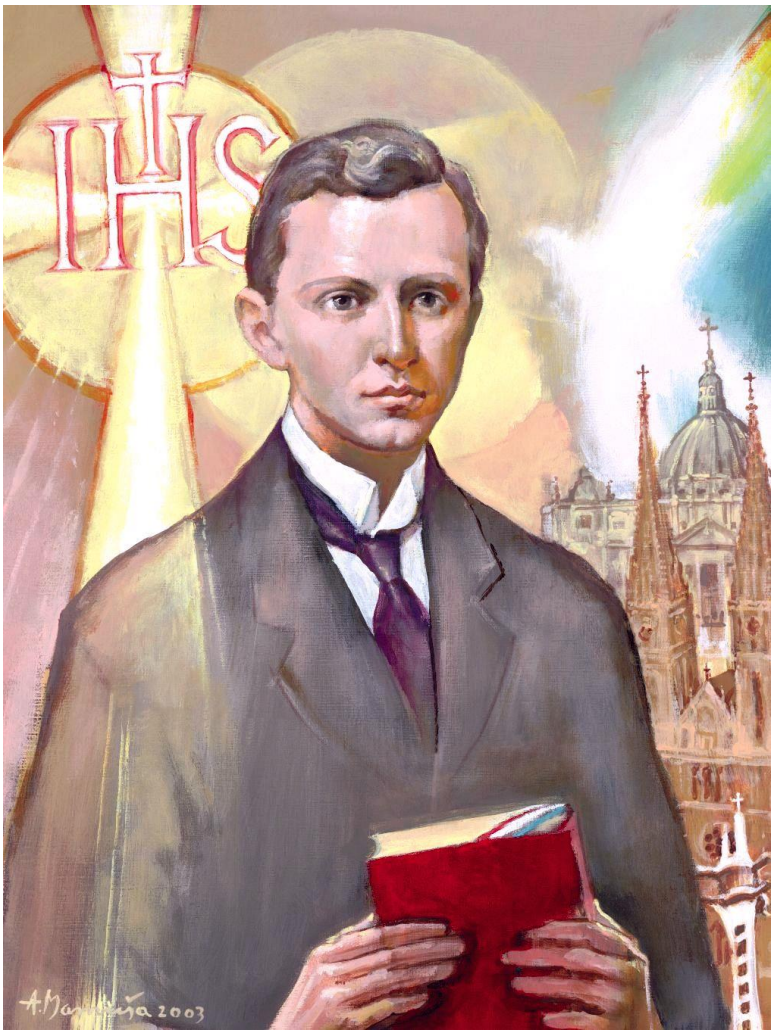

BLAŽENI IVAN MERZ

1896.-1928.

Kratka biografija

1896.–1914. – Djetinjstvo i mladost u Banjoj Luci. – Ivan Merz rođen je u Banjoj Luci 16. prosinca 1896. Tu započinje školovanje. Dva razreda osnovne škole pohađao je u Prijedoru, gdje mu je otac, austrijski časnik, kao državni željeznički službenik bio neko vrijeme na službi. U Banjoj Luci pohađa gimnaziju – realku i maturira s odličnim uspjehom. Odrastao je u liberalnoj sredini. Veoma se zanima za umjetnost i književnost. U vjerskomu i odgojnom smislu najveći je utjecaj na njega izvršio tijekom školovanja i studija njegov srednjoškolski profesor dr. Ljubomir Maraković, katolički javni djelatnik i književni kritičar.

1914. – **U Vojnoj akademiji u Bečkomu Novom Mjestu.** – Po želji roditelja nakon mature Ivan polazi u Vojnu akademiju u Bečko Novo Mjesto. Napušta je nakon tri mjeseca budući da za vojno zvanje nije imao ni smisla ni volje. Boravak u Vojnoj akademiji koristio mu je ipak za stjecanje životnoga iskustva.

1915. – Početak studija u Beču. – Po izlasku iz Akademije upisuje na Bečkomu sveučilištu studij prava. Ovo je razdoblje označeno nutarnjim krizama i traženjima, što se vidi iz njegova dnevnika i korespondencije. U ljetu iste godine pozvan je u vojsku.

1916.–1918. – U krvi i plamenu Prvoga svjetskog rata. – Nakon časničkoga tečaja poslan je na talijansku bojišnicu i ondje ostaje do kraja rata. Boravak na ratištu, gdje je svakodnevno gledao smrti u oči i bio izložen stradanjima i trpljenju svake vrsti, produbljuje njegovu vjeru i učvršćuje kršćanski nazor na svijet. Religiozne vrijednosti zauzimaju od tada prvo mjesto u njegovu životu. Bilo je to razdoblje njegova duševnoga sazrijevanja i iskrena obraćenja Bogu.

1919.–1920. – Nastavak studija u Beču. – Po završetku rata i uz pristanak roditelja konačno započinje studij književnosti, što je želio još od gimnazijskih dana. Vodi i nadalje svoj dnevnik čije stranice postaju dragocjenim dokumentom njegova duhovnoga uspona prema kršćanskoj svetosti.

1920.–1922. – Studij u Parizu. – Zauzimanjem isusovca Miroslava Vanina, Ivan dobiva stipendiju jedne katoličke ustanove iz Francuske. Polazi u Pariz, gdje nastavlja studij književnosti na Sorboni i na Katoličkomu institutu. Dvogodišnji boravak u Francuskoj te mnogi dodiri s katoličkim intelektualcima i obraćenicima proširuju njegove kulturne i religiozne vidike. Posebno se zanima za liturgiju; o toj temi skuplja materijal za svoju doktorsku disertaciju. Vodi dubok religiozni život pun askeze i kršćanskoga usavršavanja. U jednomu pismu iz Pariza piše majci: »Katolička je vjera moje životno zvanje.«

1923. – Doktorat na Filozofskomu fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. – Doktorski je rad napisao na francuskome jeziku čiji naslov glasi: *Utjecaj liturgije na francuske književnike*. (Ova je njegova disertacija objavljena u Zagrebu tiskom na francuskom za stotu obljetnicu njegova rođenja 1996. g., a drugo izdanje objavljeno je 2005. g. u Parizu, izd. *Du Cerf*.) Iste godine polaže vječni zavjet čistoće kojim se kao laik u svijetu potpuno posvećuje Isusu Kristu i radu za proširenje njegova Kraljevstva. Nakon postignutoga doktorata dvije godine pohađa privatno kod isusovaca u Zagrebu tečaj iz kršćanske filozofije. Potom nastavlja privatno studirati teologiju te proučavati sve crkvene i papinske dokumente posljednjih stotinu godina. Posljednjih mjeseci života bavio se proučavanjem suvremenih moralnih problema.

1922.–1928. – Apostol hrvatske mladeži u Zagrebu i Hrvatskoj. – Po završetku studija dolazi u Zagreb i postaje profesorom francuskog i njemačkog jezika u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji. Tu službu obavlja sve do smrti. Tijekom šest godina boravka u Zagrebu sve svoje slobodno vrijeme posvećuje apostolskoj djelatnosti u katoličkim organizacijama za mladež. Uvodi u Hrvatsku Katoličku akciju pape Pija XI. Jedan je od suosnivača katoličke organizacije Hrvatskoga orlovskog saveza i u njoj obavlja dužnost tajnika. Ovoj organizaciji daje geslo ŽRTVA – EUHARISTIJA – APOSTOLAT po kojem će živjeti tisuće mladića i djevojaka. Jedan je od najzauzetijih promicatelja liturgijske obnove i euharistijskoga života u Crkvi u Hrvata. Svima svijetli nenadmašivim primjerom revnosti u širenju Kristova kraljevstva u dušama ljudi. Živi svetačkim životom ispunjenim ljubavlju prema bližnjima i herojski se uspinje do vrhunaca kršćanske savršenosti. Svake godine obavlja duhovne vježbe i zapisuje odluke koje vjerno provodi u život. Piše brojne članke, studije i brošure u kojima ostavlja bogatu idejnu i vjersku duhovnu baštinu. Glavno njegovo obilježje kao katoličkoga intelektualca bila je vjernost Crkvi i papi. Ljubav prema papinstvu širio je riječju i perom i usađivao ju je duboko u duše hrvatskih katolika. »Premda nije nikada obukao reverende, bio je stup Crkvi Božjoj«, pisali su o njemu nakon smrti. Namjeravao je osnovati svjetovnu ustanovu katoličkih laika, svjetovni institut, koji bi se potpuno posvetili Bogu i apostolatu. Ovu je ideju djelomično ostvarila njegova bliska suradnica Marica Stanković, osnovavši deset godina nakon njegove smrti prvi ženski svjetovni institut u Crkvi u Hrvata pod nazivom: Zajednica suradnica Krista Kralja.

10. V. 1928. – Žrtva za mladež – ulazak u vječnost. – Nakon neuspjele operacije sinusa dobiva meningitis i umire u četvrtak, 10. svibnja 1928. u bolnici u Zagrebu. Prije odlaska u bolnicu, svjestan da će umrijeti, sastavlja oporuku u kojoj među ostalim piše: »Umro u miru katoličke vjere. Život mi je bio Krist, a smrt dobitak. Očekujem milosrđe Gospodinovo i vječno

posjedovanje Presvetog Srca Isusova. Moja je duša postigla cilj za koji je stvorena.« Na smrtnoj postelji prikazuje svoj život Bogu kao žrtvu za hrvatsku mladež. Koliko je ta žrtva bila Bogu ugodna, potvrđuje činjenica da je njegovo ime postalo programom života i rada cijelomu jednom naraštaju mladih katolika. Njegov svetački primjer i žrtva života donijeli su obilne plodove jer su mnogi mladi nastavili ostvarivati njegovu duhovnu baštinu, kako to svjedoči i natpis s vijenca koji su mu mladi postavili na grob: »HVALA TI, ORLE KRISTOV, ŠTO SI NAM POKAZAO PUT K SUNCU.« Grob mu se nalazi u bazilici Srca Isusova u Zagrebu.

22. VI. 2003. – **Beatifikacija u Banjoj Luci. -** Papa Ivan Pavao II. došao je u Banju Luku i uzdigao Ivana Merza na oltar kao blaženika Katoličke Crkve. U svome govoru Sveti Otac je među ostalim rekao: »Ivana Merza dajem vam danas kao **svjedoka** Kristova i **zaštitnika**, ali istodobno i **suputnika** na putu u vašoj povijesti... On će od danas biti **uzor** mladeži, **primjer** vjernicima svjetovnjacima... Ime Ivana Merza za čitav jedan naraštaj mladih katolika značilo je **program života i djelovanja**. Ono to mora biti i danas!«

22. VI. 2003. – Prva župa posvećena bl. Ivanu Merzu. Na sam dan Beatifikacije Ivana Merza navečer, požeški biskup Antun Škvorčević potpisao je dekret o utemeljenju prve župe u Hrvatskoj u gradu Slatini koja je posvećena bl. Ivanu Merzu. Nakon utemeljenja župe u rekordnom vremenu izgrađena je i nova župna crkva njemu u čast.

2007. – **Uvršten među 18 najvećih svetaca Crkve!** – Papa Benedikt XVI. u svojoj apostolskoj pobudnici o euharistiji *Sacramentum caritatis (Zaključak, br. 94)*, objavljenoj 2007. g., uvrstio je bl. Ivana Merza, jedinoga od hrvatskih duhovnih velikana, među osamnaest najvećih svetaca Crkve kao uzora štovanja euharistije. Ovo je još jedno veliko priznanje svetosti bl. Ivana, priznanje Crkvi u Hrvata i dodatan poticaj da ga što bolje upoznamo i štujemo.

2011. – Papa Benedikt XVI. prigodom svoga posjeta Hrvatskoj 4. i 5. lipnja, na susretu s mladima na Trgu Bana Jelačića u subotu 4. lipnja govorio je o bl. Ivanu Merzu, o njegovoj ljubavi prema Kristu i liturgiji i preporučio im ga kao uzor kršćanskoga života.

2011. – Započelo je izdavanje **Sabranih djela** Ivana Merza koje je završeno 2022. sa sedmim sveskom. Time je zaokruženo publiciranje njegove bogate pisane ostavštine.

2015. - Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu od akad. god. 2015./2016. uvelo je u svoj nastavni plan i program novi predmet-kolegij pod nazivom: »Dr. Ivan Merz - izabrane teme«. Nositelj kolegija je postulator dr. Božidar Nagy uz asistente dr. Sašu Ceraja i dr. Petra Bilobrka. Time je osoba i djelo dr. Ivana Merza podignuta na sveučilišnu razinu.

20. I. 2018. - U gradu Marikina na Filipinima otvoren je Centar bl. Ivan Merz. U njemu se nalazi ured filipinske Vicepostulature bl. Ivana te velika kapela s kipom i relikvijama hrvatskog Blaženika. Štovanje bl. Ivana Merza započelo je na Filipinima još 2007. god. i od tada se sve više širi zahvaljujući mladom filipinskom vjerniku laiku prof. dr. Daveu dela Cruzu.

2021. – Katolička knjižnica „Dr. Ivan Merz“ osnovana je u okviru Knjižnice Fakulteta hrvatskih studija u Zagrebu. Time je točno nakon sto godina ostvarena ideja Ivana Merza za čije se ostvarenje on revno zalagao još kao student iz Pariza o čemu svjedoče njegova pisma dr. Ljubomiru Marakoviću iz 1921. g.

Znanstvena istraživanja i proučavanja života i djela Ivana Merza. – Osim brojnih maturalnih, seminarskih i diplomskih radova posvećenih Ivanu Merzu, o njemu je do sada napisano i obranjeno pet doktorskih disertacija: 1. Marin Škarica: Ivan Merz – promicatelj liturgijske obnove u Hrvatskoj, Rim, 1975. (talijanski). – 2. Božidar Nagy: Ivan Merz – čovjek vjere i odgojitelj za vjeru, Rim, 1978. (talijanski). – 3. Zdravko Matić: Ivan Merz i Katolička akcija u Hrvatskoj, Zagreb, 2005. (hrvatski) – 4. Stjepan Ribić: Vjera i razum u životu i misli Ivana Merza, Rim, 2007. (talijanski). – 5. Saša Ceraj: Doprinos dr. Ivana Merza i Hrvatskoga orlovskog saveza hrvatskoj kulturi, posebice tjelesnoj kulturi, Zagreb 2013.

P R E D G O V O R

Zlatna slova na bijeloj svilenoj vrpci

HVALA TI, ORLE KRISTOV, ŠTO SI NAM POKAZAO PUT K SUNCU! - Riječi su to ispisane zlatnim slovima na bijeloj svilenoj vrpci vijenca što su ga na Ivanov grob u Zagrebu položili mladi Hrvati iz Vinkovaca, članovi Orlovske katoličke organizacije putujući na orlovski slet u Prag 1929. (Ova vrpca s natpisom sačuvala se do danas i nalazi se u Ivanovu muzeju u Zagrebu.)

Ta rečenica, napisana godinu dana nakon Ivanove smrti, najbolje izražava što je Ivan Merz značio za hrvatsku mladež: onaj koji mladima pokazuje put k Isusu Kristu, svjetlu svijeta i suncu života. Upravo iz toga natpisa uzet je naslov za ovu knjigu, jer su natpis sastavili neposredni svjedoci, oni koji su krenuli putom što im ga je pokazao Blaženi Ivan Merz.

Prvo izdanje *Puta k Suncu* objavljeno je 1978.g. za 50. obljetnicu Ivanove smrti. Drugo izdanje, nadopunjeno i promijenjeno, objavljujemo u godini kad se, nakon oslobođenja od komunističkog režima i dolaskom slobodne Hrvatske domovine, otvaraju brojne mogućnosti rada za katoličke laike koji u Ivanu Merzu i njegovu djelu mogu naći izvor nadahnuća i poticaj za svoj rad na širenju Kristova Kraljevstva u dušama. Ovo treće, za sada elektroničko izdanje ostalo je nepromijenjeno osim neki podataka koje smo morali ažurirati.

Duša Ivana Merza

A u čemu se sastojao taj PUT K SUNCU kojim je kročio Ivan Merz i toliki koji su ga slijedili? Odgovor na to pitanje čitatelj će naći u mislima Blaženog Ivana Merza probranima iz njegove bogate duhovne baštine i objavljenima u ovoj knjizi. Iz njegova velikog opusa nastojalo se izdvojiti ono najljepše što nam je Ivan ostavio napisano. Usuđujemo se reći: u njima je izlučena njegova sveta duša, potpuno predana Kristu, koja je do tog predanja došla postupnim razvojem i ustrajnim nastojanjem, vođena nevidljivom milošću Božjom. Iz njegovih misli zrači snaga i svjetlo Božje milosti koja je na mnoge duše snažno djelovala kroz Ivanovo svjedočanstvo i njegovu vjernost istoj milosti.

Dva dijela knjige i kako je čitati

Knjiga je podijeljena u dva dijela. U prvom dijelu doneseni su **odabrani izvaci iz Ivanova dnevnika** kroz koje možemo slijediti njegov duhovni razvoj i uspon prema kršćanskoj svetosti. Zato su i ostavljeni u svome **kronološkom slijedu** kako su nastajali. Njima su dodani i izvaci iz nekih Ivanovih pisama što ih je Ivan u međuvremenu pisao.

Drugi dio knjige sadržava dijelove tekstova što ih je Merz **napisao u zrelim godinama svoga života**, a koji su objavljeni u različnim člancima i studijama, ili su uzeti iz njegove korespondencije, odnosno iz neobjavljenih radova i drugih dokumenata. Ove misli razvrstane su po **tematskim cjelinama**.

To su već zreli tekstovi, dobro promišljeni, izrečeni s punim uvjerenjem i čvrstinom jednoga dubokog osvjedočenja u istinitost onoga o čemu piše; a Merz je potpuno uvjeren u istinitost kršćanskih istina i moralnih načela za koje je svjedočio snagom svoga dubokoga religioznog iskustva.

Za bolje razumijevanje pojedinih tekstova valja imati na umu **okolnosti i kontekst u kojima su napisani.** Kod izvadaka iz dnevnika korisno je uočiti datum kad je određeni tekst napisan, a donesen je na kraju svakog izvatka. Zanimljivo je vidjeti koliko je Merzu bilo godina kad je zapisao određene misli.

Razdijeljenost Ivanovih misli i tekstova **na manje cjeline** s naslovom i podnaslovom pridonosi preglednosti štiva, što omogućuje **da se knjiga može čitati uvijek**, u predasima i kraćim vremenskim razmacima. Manje cjeline lakše se utiskuju u dušu i pamte.

U drugom dijelu knjige, na kraju svakog odlomka nalazi se **redni broj bibliografske jedinice**, tj. članka Ivana Merza odakle je tekst uzet. Popis tih objavljenih i neobjavljenih njegovih tekstova odakle su uzeti pojedini odlomci, nalazi se u Bibliografiji radova Ivana Merza na kraju ove knjige knjige.

Stvarno kazalo

To je popis pojmova i tema o kojima je Merz pisao u svojim radovima, a nalaze su u odlomcima i citatima iz njegovih radova koji su objavljeni u ovoj knjizi. Stvarno kazalo nalazi se na kraju knjige. Važna uputa za snalaženje u Stvarnom kazalu: na kraju svakoga pojma ili pod-pojma nalazi se u zagradi određeni broj, a on se odnosi ne na stranicu ove knjige, nego na redni broj koji se nalazi ispred svakog odlomka ili citata. To omogućava lakše pronalaženje određenog pojma ili teme koju čitatelj traži. U većini opisa pojmova ili tema, navedene su kratice tj. prvo slovo glavne riječi određenog pojma kao na primjer: apostolat - a., biskup – b., Crkva – C., itd.

Program života i rada

U prvoj Ivanovoj biografiji objavljenoj 1932.g., četiri godine nakon njegove smrti, autor dr. Dragutin Kniewald zapisao je kako je ime Ivana Merza značilo program života i rada cijeloj jednoj generaciji mladih hrvatskih katoličkih laika. Ova knjiga najboljih Ivanovih misli upravo nam otkriva taj programa. Misli Ivana Merza djelovale su na ljudske duše, napose na brojne mlade kojima je postao idejnim vođom i koji su živjeli i ostvarivali njegov program. Često je bila dostatna samo jedna Ivanova misao ili rečenica za rješenje kakvoga životnog problema kako svjedoče pojedini njegovi štovatelji.

Čovjek kakvog traži Drugi vatikanski sabor

„To je čovjek kakvog traži Drugi Vatikanski sabor“ izjavio je za Ivana banjalučki biskup Alfred Pichler na proslavi obljetnice Ivanove smrti u zagrebačkoj katedrali 1974. Merz je davno prije Drugog vatikanskog sabora, koji

je o laicima izrekao toliko važnih ideja, ostvarivao ono što u našim vremenima Crkva traži od svakoga katoličkog laika.

Vademecum katoličkog laika

Ova knjiga želi biti u određenom smislu i vademecum - priručnik katoličkom angažiranom laiku da može bolje ostvariti zvanje laika koje ima svoj temelj u sakramentima sv. krštenja i sv. potvrde, a na što ga poziva Crkva, napose nakon Drugog vatikanskog sabora. Ivan Merz pokazuje kako se taj poziv laika može ostvariti na najbolji mogući način i koji završava usponom na oltar da bude primjer i svjetlo drugima. Ivanov primjer postaje aktualan posebno sada kad se govori o duhovnoj obnovi hrvatskog naroda nakon demokratskih promjena i ostvarenja devetostoljetnog čekanja za vlastitom slobodom i suverenošću.

Stil i jezik Ivanovih tekstova

Ivanovi tekstovi, napose Dnevnik, nose pečat svoga vremena i u jezičnom smislu. Da bi ostali što više vjerni izvornicima, učinjene su samo najnužnije korekture u skladu s današnjim gramatičkim i pravopisnim zahtjevima. Mnogo toga ostalo je onako kako je Merz napisao. Tako na pr. Ivan često upotrebljava velika slova za riječi vjerskog sadržaja (Milost, Vječnost, Pričest itd.). Upotrebom velikih slova želio je istaknuti svoju vjeru u njihovu spasenjsku vrijednost; istodobno je to još jedno svjedočanstvo njegova dubokoga religioznog iskustva.

NAPISANO U SVETOM ZANOSU I BLISTAVOM OKRILJU NERAZJAŠNJENE MILOSTI

Hrvatski pjesnik Ton Smerdel objavio je o drugoj obljetnici Ivanove smrti u katoličkom križarskom tjedniku Nedjelji od 18.V.1930. komemorativni članak o Ivanu Merzu pod naslovom In gloriosam memoriam (U slavni spomen). *Držimo da ovi njegovi reci najbolje pristaju na kraju ovoga uvoda prije nego čitatelj uđe u svetište Ivanove duše.*

„Malo je ljudi, koji su djelom, pismom i riječju tako na mene djelovali i dnevno mi bili uzori u praktičnom radu u Katoličkoj Akciji kao on. Priznajem da ga nikad nisam vidio, ali sam iz svakog rada, koji je on napisao osjetio snagu, jer je možda on bio jedini među nama koji je sve ono što je napisao, napisao u svetom zanosu i blistavom okrilju nerazjašnjene Milosti. To je bila njegova snaga, a i danas je. Zato je mogao djelovati na mladež i baš nju učiniti onom koja će braniti Boga... Osobno sam se divio Merzu, kad sam čitao i čuo o njegovoj aktivnosti, ali ono što me kod njega najviše privlačilo, bila je njegova žrtva, bio je njegov intransigentni idealizam. Ovo nije lirika ni fascinacija, ovo nijesu fraze, jer mislim da su sa mnom na isti način ovo proživjele stotine naših intelektualaca, a onda skupili ruke svoje i rekli: Bože, neka nas duh našeg pokojnog Merza brani i nek ostane s nama, jer se smrkava, a put je dalek.“

Dnevnik Ivana Merza

Uvod

U prvom dijelu ove knjige Put k Suncu donose se najvažniji izvaci iz dnevnika Ivana Merza; njegov je dnevnik dragocjeni dokument preko kojega možemo potpuno ući u njegovu dušu i pratiti ga u njegovu duhovnom razvoju od sedamnaeste godine pa do zrelosti. U njemu je ostavio sliku svoje duše, zapisao svaki treptaj svoga srca. Pisao ga je od 1914. do 1921. gotovo u kontinuitetu. Tek je pred smrt zapisao još nekoliko stranica.

Dnevnik je veoma opsežan, sadržava u prijepisu preko 800 stranica. U ovoj knjizi izabrani su uglavnom oni izvaci iz kojih se može slijediti njegovo vjersko-moralno dozrijevanje te razvoj njegova kršćanskog životnog nazora i to u kronološkom slijedu. Tko želi znati što je Merz mislio i pisao o određenoj temi u razdoblju svoje mladosti i dozrijevanja, može se poslužiti stvarnim kazalom na kraju knjige. Ondje su ovi izvaci iz dnevnika s oznakom svoga početnog broja razvrstani po temama.

O čemu Merz piše u svome dnevniku?

Sve što je **osjećao, doživljavao** u sebi i oko sebe Ivan je zapisao na stranice svoga dnevnika.

Ispočetka su to **mladenački doživljaji** te različne pojave i događaji o kojima izriče svoje dojmove, sudove i razmišljanja.

Bilješke o **političkim ljudima i događajima,** o povijesnim zbivanjima, njegove reakcije i razmišljanja veoma su zanimljivi. Smještaju ga u povijest i vrijeme.

Malo-pomalo Ivan se počinje povjeravati svome dnevniku, zapisivati u nj svoju nutrinu, stanja svoje duše te raznovrsne **probleme, pitanja i sumnje** s kojima se suočavao.

Umjetnost i literatura bila su područja koja su Ivana posebno zanimala. Ona su dominirala u prvim godinama njegova mladenaštva i studentskih dana sve dok nisu ustupila mjesto kršćanskim vrijednostima nakon proživljenog iskustva rata. Ivan je stoga često u dnevniku bilježio svoje dojmove i analize pročitanih književnih djela, kulturnih priredaba, koncerata i kazališnih predstava koje je pohađao.

U njegovim traženjima posebno se uočava **težnja za spoznajom prave istine.** U tome mu je smislu Goetheov Faust uzor koji ga oduševljava i kojega često spominje u dnevniku. S godinama, a napose nakon sudjelovanja u ratu, Ivan spoznaje da se prava istina nalazi **samo u kršćanskoj vjeri.**

Veliko poglavlje Ivanova mladenačkog života bio je **doživljaj prve ljubavi** prema djevojci Greti Teschner. Nažalost ta je ljubav tragično završila, jer je Greta izvršila samoubojstvo, ali ne Ivanovom krivnjom. Mladi Merz često se u dnevniku vraća tom doživljaju te zapisuje zanimljiva i duboka razmišljanja o čovjekovoj ljubavi.

Religiozne misli i ideje prisutne su u Ivanovu duhu već od početka. Vrijednosti kršćanske vjere sve će više zauzimati mjesto na njegovu duhovnom obzorju dok mu ne postanu glavnim središtem života.

Često se u njegovu dnevniku susreću **težnje za moralnim usavršavanjem samoga sebe, za svetošću,** za ostvarenjem određenog zvanja i ideala. Tko pažljivo studira njegov život, zamjećuje da je u njegovoj duši jasno na djelu Božja Milost koja ga je postupno vodila do kršćanske svetosti. Dirljive su njegove molitve, zazivi i uzdasi u tome smislu.

Ivan se ne ustručava zapisati i analizirati svoje **slabosti, svoja kolebanja i lutanja.** Borio se za svetu vjeru, za život po kršćanskim moralnim načelima. Ti dijelovi dnevnika veoma su zanimljivi napose mladim ljudima koji u Ivanu Merzu mogu vidjeti kako se, unatoč slabostima, sumnjama, kolebanjima čovjek može uspeti na moralnu visinu i **od svoga života učiniti remek-djelo.**

Posebno poglavlje Ivanova života bilo je sudjelovanje u Prvomu svjetskom ratu. Svakodnevni susreti s patnjom, boli i smrti na fronti, **u krvi i plamenu Prvoga svjetskog rata** - sve je to pročistilo njegov pogled na svijet. Njegove misli na ratištu, u smrtnoj opasnosti idu automatski prema religiji, prema Bogu, prema vječnim stvarnostima.

Dirljivi su njegovi **opisi iskrenog pouzdanja u Božju Providnost.** U smrtnim opasnostima i neugodnim situacijama nastoji jačati vjeru u Boga, za kojega zna da ga ljubi i da se za njega brine.

Česta tema Ivanovih razmišljanja jesu **grijeh i susret s njime u svojoj okolini.** Njegova reagiranja, posebno u mlađim danima, prožeta su prirodnim moralnim osjećajem koji se poslije usavršio načelima kršćanskog morala u čijem svjetlu Ivan promatra svu ljudsku djelatnost.

Ivan je imao mogućnosti upoznati život u svim njegovim vidovima. Najprije u krugu svoje obitelji, koja je bila više liberalna nego kršćanska, te poslije u vojsci i ratu, potom na studiju u europskim metropolama. **S tim bogatim životnim iskustvom Merz je mogao duboko zaorati u ljudske duše** i ostaviti neizbrisiv svijetli trag u dušama mnogih, pokazati put k Suncu tisućama koji su za njim krenuli.

Na Ivanovu primjeru vidi se **kako nastaje jedan svetac,** kako ga Božja milost vodi i potiče, a on joj se spremno odaziva koristeći se svim sredstvima da izvrši što Bog od njega traži.

Kronološki slijed tekstova iz dnevnika

Tekstovi iz dnevnika u prvom dijelu knjige nisu složeni po temama, nego su ostavljeni kako su nastajali slijedom mjeseci i godina Ivanova duhovnog razvoja i dozrijevanja. **Na kraju knjige nalazi se stvarno kazalo** s popisom pojmova da se lakše može naći, posebno u tekstovima dnevnika, **što je Merz o određenoj temi mislio ili rekao.** Na kraju svakoga pojma u zagradi nalazi se broj koji se odnosi ne na stranicu ove knjige, nego na redni broj stavljen ispred svakog odlomka ili citata koji se nalaze u knjizi.

VAŽNA NAPOMENA: Cijeli Dnevnik Ivana Merza objavljen je tiskom 2014. g. kao 4. svezak njegovih Sabranih djela. Svih sedam svezaka njegovih Sabranih djela mogu se skinuti u pdf formatu na web stranici bl. Ivana Merza: https://ivanmerz.hr/preuzimanje/

Banja Luka

1914.

Ivan Merz rođen je u Banjoj Luci 16. XII. 1896. Tu je proveo djetinjstvo i mladost te pohađao osnovnu školu i gimnaziju, banjalučku realku, gdje je maturirao 1914.g. Dnevnik započinje pisati u posljednjem razredu gimnazije, nekoliko mjeseci prije mature na poticaj svoga profesora Ljubomira Marakovića.

1. Proročanska slutnja budućnosti

Za mladih dana želio sam vruće
Da srca drugih svojim prožmem srcem
Da svijetlim narodima, da se uspnem
Ja ni sam ne znah kamo - možda i da padnem
Al padnem poput gorskog vodopada,
što nakon skoka s velikih visina
U zapjenjenoj svog ponora snazi,
I dižuć magle stupove što tvore
I oblak nov i novu kišu s neba,
On duboko, još uvijek leži jak.
(Byron, Manfred, III,1) ˙-(B.Luka27.2.1914.)

Ove stihove iz Byronova Manfreda stavio je sedamnaest-godišnji Ivan Merz na početak svoga Dnevnika. Ono što je osjećao i nesvjesno slutio u svojoj duši našlo je odjeka u tim stihovima, s kojima se na neki način poistovjetio. Sigurno, ima tu puno mladenačkog oduševljenja, idealizma, snova o životu u najljepšim bojama, što je karakteristično za svakoga mladog čovjeka koji se otvara životu. Sve ove slutnje i želje u životu našeg Ivana ostvarit će se u jednom potpuno duhovnom, kršćanskom smislu, čega sigurno još nije bio svjestan kad je ove retke ispisivao. Gledajući u svjetlu ovih mladenačkih stihova njegov život koji se odvio i završio na pozornici povijesti, lako uočavamo kako je u njima sadržana vizija budućnosti, ono što će on stvarno mnogima kasnije postati.

Priznavanje duhovnog autoriteta - uvjet sloge

U korizmi se ne pohađaju zabave

2. Jučer navečer bio sam na Kristalini (na zabavi). Bilo je dosta veselo, no kad sam se vratio, sjetio sam se da je korizma, te da se ne smiju pohađati zabave. Treba priznavati duhovni autoritet, jer bez autoriteta nema sloge. (D., B. Luka, 2.III.1914.)

Vjera, nacionalizam, laž

Sistem temeljen na laži ne može biti trajan

3. Govorio sam jučer s M. Dobra je duša, ali plitak. Ne vjeruje u Boga, Bog mu je nacionalizam. Za narod, kaže, potrebna je vjera, a za nj nije. Dakle, njegov se sistem bazira na laži i poradi toga ne može biti trajan. (D., B. Luka, 2.III.1914.)

Bože, koliki li je svemir: sve svijetli, sve se kreće!

Što je čovjek u svemiru?

4. U fizici smo govorili o brzini svjetla. Svjetlo od pokoje zvijezde treba 8, 10, 25, pa i 250 godina da do nas dođe. Bože, koliki li je svemir: sve svijetli, sve se kreće savršeno točno, sve je veliko, neizmjerno veliko. Zvijezde jezde kroz prostor, sve je neizmjerno u tom silnom prostoru. Naša zemljica, kao mrvica, leti također i okreće se. Čovjek je na njoj zamišljena matematička točka - i on zavidi, i grize i oholi se. što je čovjek? Ništa? To ništa, ta matematička točka u točki, obuhvaća i vidi veliku pozornicu svemira i još dalje - dalje. Zar nije ta materija, što izgleda čovjek, ništavna, a opet tako, tako velika? A taj čitav svemir, ono što se vidi i ne vidi, ono što se čuje i ne čuje, tko ravna tim pozorištem, tko je taj veličanstveni Duh, koji to obuhvaća? O N je. (D., B. Luka, 2.III.1914.)

Pričest - izvor života

Nastojao sam se uvjeriti da primam Boga

5. Bio sam jučer na ispovijedi i dobio 7 Očenaša, 7 Zdravo Marija i 7 Slava Ocu. Danas sam se veselio pričestiti se i nastojao sam se uvjeriti - malo je skepse u mene - da primam Boga, koji je iz ljubavi dao Sebe za utjehu i hranu slabim ljudima. Pričest je izvor života. (D., B. Luka, 25.III.1914.)

Krist - svrha i cilj našim vječnim željama
Gospodar svemirske vječnosti i neizmjernosti

6. Doba posta bilo je dosta žalosno. Samo je vrijeme napominjalo na muku i smrt velikog Učitelja.... Procesija nije bila tako vesela i uzvišena kao prije. Neka teška atmosfera leži na svima nama, da li zbog socijalne i političke bijede, ili zbog nedostatka ideala? Bit će poglavito ovo posljednje. Teško da je tko pomislio da se prikazao On, koji je svrha i cilj našim vječnim željama, koji je Gospodar svemirske vječnosti i neizmjernosti, koji ravna svakim detaljem prirode, svakom njezinom travčicom i svakim mravom. (D., Uskrsna nedjelja, B. Luka, 12.IV.1914.)

Ovaj je svijet samo priprava za drugi koji je vječan
Ima li čovjek ovdje pravo na sreću?

7. Kad čovjek ovako kao mašina radi, ne razmišljajući ni o čemu, ne zna zašto živi. Kad je čovjek živ, mora misliti na vječne stvari i nalaziti sreću u tom razmišljanju. No ima li čovjek ovdje pravo na sreću? Zar nije ovaj svijet, svijet rada i muke, i kako se čovjek pokaže u tom radu, dobiva nagradu na drugom svijetu, koji je vječan. Ovaj je svijet samo priprava. (D., B. Luka,14.IV.1914.)

Katolicizam neiscrpljiviji što ga se više upoznaje
Veliku ljubav pokazuje Krist u Euharistiji

8. što više upoznajem katolicizam, to više vidim da je neiscrpljiviji. Već želim da primim Tijelo Njegovo, svrhu i posljednji uzrok čovječanstva. Kolika je Ljubav Njegova, kad On, Neizmjernost, koga ne možemo shvatiti, On koji ravna svemirom i svakom travkom i koji zna i gleda na prepiranje sićušnog ljudskog roda, daje nama, malenima i ništavnima Sebe na blagovanje. (D., B. Luka, 26.IV.1914.)

Osjećaj vječnosti u prolaznosti vremena
Prošlo je i sutra dolazi nešto novo, i to će proći...

9. Vidim kako vrijeme neizmjernom brzinom prolazi! O čemu se jednom toliko govorilo i toliko očekivalo, prošlo je i sutra dolazi nešto novo, i to će proći, te će ovdje biti samo smrt. Da je život samo tako mašinalni rad, kao što je ovo zadnjih dana (pripremanje za maturu), čovjek bi se trebao ubiti. No kad prestane odmah uniđe u nj čuvstvo Vječnosti, Ljubavi, Ljepote i zanimljivosti života. Hoću da živim za svoju milu struku, pa makar bio vječni siromah.... (D., B. Luka, 17.VI.1914.)

Svemir, vječnost, neizmjernost, duša vječne tajne
Misao, iskra, pamet - ta iskrica vječne Istine

10. Sada je krasna noć. Neizmjerni svemirski mehanizam stoji nepomično. Ne vide se konopci ni prečke, a opet stoji. Kojom li brzinom ta neizmjernost juri i okreće se, a prah, čovjek, sve to misli. Kuda to vodi? Zašto čovjek ima tijelo, kad je on u biti duša? Zašto? Kuda? Kako? Vječne tajne. Misao, iskra, pamet, ta iskrica vječne Istine, do kakovih nas uzvišenih misli dovodi i koliko možemo shvatiti, a što je istom Neizmjernost! Kad na to mislim, hvata me vrtoglavica. Bljesak, koga čovjek ne može pomisliti, Erdgeist (Duh zemlje), ali ne abscheuliches Gesicht, nego bljesak apsolutne Istine, koju iskrice ne mogu podnijeti. (D., B. Luka,21.VI.1914.)

Ubojstvo Franje Ferdinanda

11. Užas! Sljedbeni red dnevnika prekidam. Franjo Ferdinand, prestolonasljednik u Bosni - u Bosni - ubijen. Žena također. Gdje si san Hrvata? Fatum pritišće. Ideali su porušeni, jadni mladić stoji i tuguje.... (D., B. Luka, 28.VI.1914.)

Neznatnost čovjeka u svemiru i veličina njegova duha

U čovjeku je nešto nevidljivo što zaboravlja da je tijelo

12. Razmišljam. Prije godinu dana bila je zemlja u svemiru na istom mjestu, no dok sam ovo napisao, prevalila je ogroman put i ona uvijek jezdi i zviždi kroz svemir naokolo, ogromnom brzinom i čitavu godinu dana treba dok prevali svoj put. Naša mala zemlja, a mi sitni ljudići, sitniji no što nam se čini organizam najmanjega crvića. Gledamo ga kroz povećalo i vidimo da se miče. I to neizmjerno malo je organizam, koji se hrani, miče se i ima svoju svrhu. A mi ogromni ljudi, mi ne vodimo brigu o tim mirijadama sitnih organizama. No što je vječnost? Crv i čovjek - slaba usporedba, nije nikakva. Crv i čitava zemlja, i to je malo. Možda: crv i svemir. Da, to je pravo. što je spram svemira čovjek - crv? Tijelo je crv, ali čovjek nije tijelo, u njemu je nešto nevidljivo, što zaboravlja da je tijelo. Njegova iskra. Neizmjerno mali dio, dio Njegove iskrice, ali opet je od Njega. I ta nas malenkost vodi da zaključujemo na čitav svemir, na neizmjernost, čak na Njega. To je divno. (D., B. Luka, 4.VII.1914.)

Sjećanja na prvu, tragičnu ljubav

Život je borba za Istinu

13. Zanesen velikom harmonijom, melodijama koje osjećam, a ne čujem, slikama koje poznajem, a nikada ih nisam vidio, mislim na prvu ljubav. Koliki pad iz Vječnosti u prolaznost. No što je na tome bilo zlo i prolazno, nestalo je, a ono uzvišeno i plemenito dalje živi u mojemu srcu, uzdiže ga i daje mu hrane, možda sije i dobro sjeme. Svevišnji, molim Te da bude tako! Možda je ona u to doba izdahnula. Za to nisam ni znao. Žarko sam se molio Bogu da je održi na životu i bio sam uvjeren o uspjehu molitve, ali bilo je prekasno. Već je ona prestala biti. Duša se njezina otresla prolaznosti i otišla je. Kamo? U Vječnost. Ali, Bože, groza me hvata kada pomi-slim da je sama sebi oduzela život. Život je borba za Istinu, a ona kukavno odustaje od te borbe. Dijete je dvadesetog stoljeća, laganih nazora. Da je sada živa, možda bi bilo sve drugačije, ili možda ne. Možda bih i ja još bio dijete dvadesetog stoljeća. Tko zna? Svevišnji najbolje uređuje. (D., B. Luka, 4.VII.1914.)

Sve je od neizmjernog Duha, od Istine, Dobrote i Ljepote

Strah me hvata kad pomislim da je izgubila Vječnost

14. Nije znala zašto živi. Nije možda ni znala da postoji Vječnost i da sve divote svijeta, sva priroda, dovode do spoznaje da je to sve od neizmjernog Duha, od Ideala čovječanstva, od Istine, Dobrote i Ljepote. Prošlo je, a proći ću i ja, kao i sve ovo, ali mi ćemo svi biti. Možda i ona jest! Strah me hvata kad pomislim da je izgubila Vječnost. Bože, predobri Bože, saslušaj molitvu slabašnog crvića koji se straši da Te pogleda, kome vrag srce truje, daj, Bože Vječni, daj Greti Vječnost. Oprosti i meni sve zlo i pokaži mi put pravde. Vratimo se k ljudima. Život je borba za Istinom i promotrimo ga. (D., B. Luka, 4.VII.1914.)

I bez toga se može živjeti

Sve je ovo prolazno... Prošlo je, oplemenilo me

15. Sve je ovo prolazno. Teško da sam što tako duboko volio kao Gretu, i svejedno, prošlo je, sjećam se, oplemenilo me, ali opet i bez toga se može živjeti. Dnevnik mi je jedino sjećanje na poeziju... (D., B. Luka, 8.VII.1914.)

Maturirao sam

Djetinjstvo je prošlo. Proći će i život

16. Finis finaliter. Maturirao sam. Riješio sam se brige, ali... plakao sam u podne. Tko bi znao zašto. Novi korak. Djetinjstvo je prošlo. Počinju velike dužnosti. Ideali postaju realna pitanja. Proći će i život. (D., B. Luka, 11.VII.1914.)

Kršćanska vjera otvara neizmjeran put koji je pravedan

Ona je za nas moralni zakon

17. Goethe veli da nam samo zakoni mogu dati slobodu. Zakoni nam određuju put kojim valja ići da ne dođemo u opreku s drugima i na kom se putu možemo razvijati do neizmjernosti. Takva je i kršćanska vjera. Ona je za nas moralni zakon i otvara nam neizmjerni put, koji je pravedan, da ne dođemo u opreku s dobrim. (D., B. Luka, 31.VII.1914.)

Erotika vodi prema životu bez svrhe

Erotički elemenat u odgoju ubija religiozni život

18. Kad sam po kiši pratio gospođe, prošla je jedna žena i digla suknju... Pošto sam se instinktivno okrenuo, počele su govoriti o erotičnom, da ću se promijeniti itd. Bilo mi je teško da to baš čujem od Gretine mame, koju dosta volim, a vidim da je ovaj erotički elemenat u odgajanju i u kćeri ubio prirođeni religiozni život, tako da se mogla odlučiti na samoubojstvo. Ili, točnije rečeno: puštam erotične misli, živim iz dana u dan, bez molitve i misli na vječnost, pa život postane bez svrhe. U času rezignacije i neraspoloženja pita se tada čovjek zašto se ne bi ubio, i to može učiniti... (D., B. Luka, 2.VIII.1914.)

Religiozne misli uzdižu duh

Skepsa ruši ono najviše u čovjeku

19. Katkad se sam sebi pričnim gadnim. Jedino me iza takvog dana religiozne misli utješe i dignu. Religiozni život, misao na Vječnost, Smrt, Ljubav, to je nešto veliko. Jedina skepsa užasnom ironijom hoće da jednostavnim osjećajem razruši ono najviše u čovjeku. (D., B. Luka, 17.VIII.1914.)

U svetinji nad svetinjama, u srcu mom, nepokolebiva je vjera

Skepse ima - vječit je boj

20. Napasti navale užasno, no molitva me diže. U svetinji nad svetinjama (Rabindranath Tagore) - u srcu mom, nepokolebiva je vjera. Skepse ima. Vječit je boj. Znam da nisam savršen, ali grijesi me bodu i ne znam koji su. U času kad zlo učinim, vidim da je zlo, ali kasnije opet zaboravim i isto učinim. Da je ovdje kakav inteligentan ispovjednik, da mu se saopćim da me on razumije i da me upozori! Gledat ću otići na ispovijed prije polaska (u Vojnu akademiju) i da primim Tijelo za okrepu u budućem životu... (D., B. Luka, 30.VIII.1914.)

Marija pomaže u borbi za čistoću
Kad pozovem u pomoć Djevicu, pomogne mi mnogo

21. Na kupanju na me jako djeluje erotični momenat. Vidim da je zao nagon gadan, da bi svu moju ideologiju mogao baciti u blato, i svejedno se uvijek javi. Kad pozovem u pomoć Djevicu, pomogne mi mnogo, ali opet se javi... (D., Opatija, 22.VII.1914.)

Bečko Novo Mjesto
1914.

Nakon mature po želji roditelja Ivan se upisuje u Vojnu akademiju u Bečkomu Novom Mjestu. Kako nije imao nikakve volje za vojničkim zvanjem, nakon tri mjeseca napušta Akademiju. Život u Akademiji ispunjen je nezadovoljstvom i mnogim nutarnjim borbama, što nalazi odjeka i u njegovu dnevniku. Posebno trpljenje uzrokovala je velika razlika između njegovih težnji za duhovno - kulturnim vrijednostima, kojima nije mogao udovoljavati, i grube vojničke okoline u kojoj se našao.

Susret s bezvjerjem i nemoralom u Vojnoj akademiji
Oni ne misle na Stvoritelja tih krasnih prirodnih zakona.

22. Već sam u životu skok učinio. Pošto sam stupio u vojnu akademiju, znači da moram postati dobar vojnik. No sa mnom je to sasvim drugačije. Volju za vojništvo nisam nikada imao.... Ovdje nisu pravi vojnici. Njima nije ideal nikakva nedostiživa stvar, nego život za cara. Da car radi krivo, oni bi bili njegovo oruđe. Njima ideal nije Bog. Oni uopće religiju preziru i to je naravna stvar jer je ne poznaju... ne misle na prolaznost i na Stvoritelja tih krasnih prirodnih zakona.... Moja vjera izgleda da slabi. Misao na ono lijepo, na religiozni život, kanda zamire. To je zato što nemam društva s kim da se o višim stvarima zabavljam. Ispovijedi, koju bih toliko želio, ovdje kao da nema. Pričest ne mogu primati.... Jedan se akademičar ubio. Nije čudo da se samo jedan ubio. Njima je ideal biti vojnik, zašto, kako, o tome se ne misli. Kad taj ideal iščezne, ne zna što je svrha životu, neće više da živi. Život nije uživanje, nego žrtva. (D., Bečko N.M., 21.IX.1914.)

Na grobu Zrinskog i Frankopana
Iz njihove su krvi procvali i procvast će cvjetovi i ruže

23. Iza ove gnjusne okoline bilo mi je ugodno i toplo kad sam s K. pohodio grob Zrinskog i Frankopana. Na grobu je uvenuo vijenac s nekom krpom, na kojoj se još vide tragovi boja hrvatske trobojnice. To nas podsjeća da su ovdje bili dobri ljudi i svojim junacima učinili onu ljubav, koja se još kostima može iskazati. Ispod lipa i cipresa, u večernjoj rumeni koja se miješa s crnilom dima, počivaju njihove kosti. Slava vam pošteni Hrvati! I kameno će srce procviliti kad vidi kako dobri ljudi stradaju. No ne, stradali nisu, oni još žive u uspomeni poštenih Hrvata. Iz njihove su krvi procvali i pro-cvast će cvjetovi i ruže. (D., Bečko N.M., 15.X.1914.)

Vjerujem da je Bog savršen duh
Moliti znači vjerovati

24. Eto, upravo sam 24 sata u zatvoru. Smijem se sam sebi. Taj zatvor trebao bi me popraviti, a ovdje mi je bolje nego obično. Toliko, koliko sam danas dobio hrane u akademiji još nisam dobio. Hrvat-vojnik koji me je zavolio, donio mi je u 4 sata žemičku, a poslije opet žemičku sa šunkom... Priča mi da ovdje u akademiji ima dosta Hrvata. Naravno sve pozna, jer su bili u zatvoru...

Sada ćemo malo razmišljati... Prolaznost je nešto strašno. Sve prolazi. To sad osjećam svom dušom. A možda mi svaki slijedeći čas može donijeti gadnu misao: borba tijela s duhom. Sav je život ovakva borba između dva elementa i ovom se borbom dovinjavamo Idealu našega života: Svevišnjemu. Bože, Bože sveti, daj mi snage da se pomolim, da se sporazumim sa svojim Stvoriteljem, sa stvoriteljem svih divnih zakona u prirodi, s gospodarom neizmjernih treptećih zvijezda, s vječnom Istinom. Moliti znači vjerovati. Ja vjerujem u Gospoda Boga svemogućega, vjerujem da je On savršen Duh u slobodi volje i veličini. Čovjek sam sitan. Imam slobodu volje, ali ograničnu. Ali ono malo Prometejeve iskre, djeličak od djelca Svevišnjega, vuče me Ovome i dokumentira opstanak Ovoga. (D., Bečko N.M., 25.X.1914.)

U molitvi čovjek razgovara s Bogom
On mu tako čudnovato fino odgovara da čovjek misli te diše zrak s visina

25. Kao što čovjek, koji još nije sasvim zagazio u blato, želi da se razgovara s pametnijim od sebe, tako isto duh svom žestinom teži za savršenim, za velikim Duhom. U molitvi se s Njim razgovara i On mu tako čudnovato fino odgovara da čovjek misli te diše zrak visina. Taj razgovor sa Svevišnjim, ta veza, priznavanje Svevišnjega, to je religija. Religija je bez molitve mrtva. No, molitva se ne mjeri na duljinu i ona ne mora da se čita iz knjiga. Razgovor iz vlastitog čuvstva, razmišljanje o Pismu i namjerama Svevišnjega, to je molitva. Bog je duševno biće. A pošto smo mi tjelesni, to je misao na Njega tjelesno-duševna. Da Ga razumijemo, postao je Emanuelom, nama sličnim. I mi se Isusu možemo moliti i ta nam je molitva mnogo lakša, jer nam je Isus bliži. (D., Bečko N.M., 25.X.1914.)

Više rada - manje grijeha
Sav naš rad mora da je faustovsko usavršavanje

26. Opazio sam da se manje griješi kad je više posla. Pjevao bih himne radu, tjelesnom i mehaničkom radu, jer se pri tom ne misli na zlo, ali se ne misli ni na Vječnost. Sav naš rad mora da je faustovsko usavršavanje, težnja za spoznanjem. Ono malo, što mehanički radimo, mora da je sredstvo za onaj rad kojim se usavršavamo. (D., Bečko N.M., 8.XII.1914.)

Ratu su krivi tirani koji ugnjetavaju narode
Mirni rad, odgoj samoga sebe geslo je čovjeka

27. Moj je opstanak ovdje nemoguć. Hoću da budem slobodan, hoću da zađem u dubinu stvari, a ne da učim ono što i sami predavači samo površno znadu. Učeći tehničke znanosti, moramo se diviti veličini Stvoritelja, koji je izveo teko divne i minuciozne zakone, a ne samo učiti ono što ćemo upotrijebiti da mile nam i nepokvarene narode na milijune ubijamo. Tom su ratu krivi tirani, koji ugnjetavaju narode, i čovjek bi postao nihilistom, da ne zna da je toliko milijuna inteligencije isto takav tiranin, egoist, kojemu je ja sve, a drugi ništa. Poradi toga je mirni rad, odgoj samoga sebe, geslo čovjeka. (D., Bečko N.M., 8.XII.1914.)

Molitva Mariji
Označi mi pravi put!

28. Majko moja dobra, Najveća, molim Te, napuni moju dušu lijepim osjećajima i plemenitim mislima, uvijek mi označi pravi put, pa makar mi i bilo teško slijediti ga. (D., Bečko N.M., 14.XII.1914.)

Marija čuva čistoću srca
Nepromijenjeno vidim sliku Madonne s Djetetom

29. Kad čujem da se gadno govori, kad se i u moju dušu hoće uvući gadne slike, uvijek nepromijenjeno vidim sliku Madonne s Djetetom, onaj lijepi i majestetični izraz, ono usredotočenje svega uzvišenoga. (D., Bečko N.M., 19.XII.1914.)

Molitva Svevišnjem za put k čistoći, svemu najvišemu i vječnome
Neka se opet probudi Faust koji je ovdje kano zaspao

30. Zaključujem dnevnik u akademiji... Molim Svevišnjega, koji je odredio put suncu i zvijezdama, smjer svakoj stabljici i zadaću svakom mravu, da i meni odsele pokaže put k Čistoći, velikoj umjetnosti, svemu Najvišemu i Vječnomu. Neka se opet i opet probudi Faust, koji je ovdje kano zaspao. Brige teške brige. Hoću li još na Badnjak biti kod milih roditelja? Najljepše uspomene bude se u djetetu kod borova mirisa i svijeća. Bog. (D., Bečko N.M., 22.XII.1914.)

Studij u Beču
1915.

Nakon napuštanja Vojne akademije, Ivan polazi u Beč na studij u siječnju 1915.g. Još uvijek nije mogao studirati što je želio, tj.književnost, nego po želji roditelja upisuje pravo. U Beču, koji mu veoma proširuje kulturne vidike, upoznaje se s literarnim i znanstvenim bezvjerjem te s njegovim moralnim i socijalnim posljedicama. Proces njegova duševnog sazrijevanja je u tijeku. Muče ga vjerski i moralni problemi, pokušava ih riješiti, ali bez mnogo uspjeha. Traži istinu i čvrsta životna načela.

Moja molitva sada ide Neoskvrnjenoj
Neka me u ovom gradu prati na svakom koraku

31. Moja molitva sada ide Neoskvrnjenoj: neka me u ovom gradu prati na svakom koraku. Svaki moj hod i korak neka bude usmjeren lijepom. (D., Beč, 17.I.1915.)

Molitva Gospi da sačuva vid
Ti koja si utjelovljenje svega lijepog i vječnog

32. Pišem, a ne vidim što pišem. Dadoše mi na klinici atrofina. Zabrinut sam za svoje oči... Majko vječna, Ti koja si utjelovljenje poezije, svega lijepog i vječnog, daj da i dalje mogu primati darove ljepote! (D., Beč, 22.I.1915.)

Ne mogu shvatiti da će Krist, Bog-Stvoritelj biti moj
U Euharistiji Krist pokazuje svoju neizmjernu ljubav

33. U nedjelju je Pričest. Ne mogu shvatiti da će Krist, Bog - Stvoritelj, Onaj za kojim sve teži, koga čovjek u snu i na javi osjeća, Onaj jaki i svemoćni, koji je dao kretnju vasioni, Onaj koji nad svakom travkom i nad svakim crvićem bdije, da Krist kome su klince kroz noge i ruke probijali, na koga su pljuvali, Onaj koji je mrtve oživljavao i djecu volio, te kod svoje vlastite smrti sunce zamračio i zemljom potresao, da će Taj biti moj, da će se razgovarati sa mnom, čovjekom za koga samo ja pravo znadem. Po tome, baš vidim da je to On, jer pokazuje u tome svoju neizmjernu ljubav. (D., Beč, 27.I.1915.)

Srebrne niti Duha koji drži svemir
Zar sav svijet ne diže svoje oči i svoje srce u Vječnost?

34. Izađem iz buke i iz tog svjetla (u bečkoj ulici) i istom sad opazim da je pun mjesec u visini, da svojim srebrnim sjajem pokriva krovove i bašče. Milijun je zvijezda.... Zvijezde kao da se natječu u treptanju... Gledam i gledam tu silnu kretnju... Okrenem se Medvjedu, Plejadama, Siriusu, sve trepti. Gore gledam, kano da sam izgubio dno pod nogama. Osjećam da se zemlja okreće, da je treptanje samo posljedica okretanja. Osjetim se sam na kugli, i zemlja i ja jezdimo i okrećemo se kroz svemir, i uz to se i mjesec vrti i sve zvijezde Medvjeda jure zviždajući u svojem smjeru. Sve je veliko kretanje, micanje, svaka zvijezda ima svoj put, jedna projezdi pokraj druge i neće u nju udariti. Zemlja dalje jezdi i okreće se. Odakle li ti svjetovi, odakle ta beskonačnost, ta pravilna kretanja, ta ljepota? Osjećam srebrne niti Duha, koji to drži, koji nije ništa drugo nego svila puna glazbe srebrnih, silno visokih melodija. Vidim niti toga Duha na sjajnom mjescu, na zvijezdama, na srebrenoj rosi, koja je pala na plot. Sav svemir i svu dušu zaprema taj Duh. Obuzme me želja da sav prah otresem i da se dignem do njegovih nogu i da sagnute glave i poklopljenih očiju prisluškujem melodije njegove harfe, koja poput groma jekne i kojoj se valoviti glas opet pretvori u tihu melodiju. Netko me probudi vičući: Extraausgabe. Prenem se. što, zar sav svijet ne diže svoje oči i svoje srce u Vječnost? Posebno izdanje bečkih novina javlja, kako viču, o velikim vojnim uspjesima u Bukovini. Bože, što je to. Ne, zaboravili su Te. Crvi se tuku i grizu i ubijaju. što, jesu li zabludili? Kod tako divnog neba, je li to moguće?! (D., Beč, 27.I.1915.)

Osjećam da duša postoji
Vanjština je varljiva

35. Danas direktno osjećam da duša postoji. Čudim se da je moje ja, ono što mene čini, zatvoreno u tijelo, po kojemu svijet mene poznaje. Imao ja kojegod tijelo ili lice, ja uvijek ostajem onaj isti. Ovo zapravo osjećam: promatrajući ljude, ne bih uopće smio gledati na vanjštinu, nego bih trebao proniknuti u dušu. Vanjština čovjeka iritira. Čini se da se po pogledu i ljepoti lica često odrazuje duša. Promatrajući ženske teško je proniknuti njihovu bit, jer magnetizam lijepih oblika kvari čovjeku čisti pogled. (D., Beč, 4.III.1915.)

Život je borba i žrtva, a nagrada je vječnost
Svladavati zavodljivost ženske ljepote

36. Tvrdo osjećam da poslije smrti jest život, s kojim demonski užitak nema veze. On postoji samo radi principa pravednosti. Pravednost nije princip, nego je iskra u nama i veli ako nešto hoćemo postići, moramo pregarati. Rodinovi su kipovi krasan, sjajan, bukteći život i što su veći i sjajniji, to je za nas veća dika ako smo suzbili veličinu toga prolaznoga sjaja, poradi onoga, zasada još neosjetljivoga sjaja vječne ljepote.

Došao sam do zaključka da je borba protiv modernim nazorima u meni, čini mi se, dovršena. Život mora da nam je žrtva, da mnogo lijepoga ni ne gleda. Sad se mora, dakle osuditi što sam u operi gledao lijepu damu tako dekoltiranu da se čak i zarez vidio. Činjenica je da ženska ljepota očarava. Ali poradi tih prolaznih trenutaka gledanja ljepote moramo zauvijek zatvoriti oči i gledati samo na vječni sadržaj. Život je silno teška borba, koja traži pregaranje, negledanje lijepoga. Radi ove borbe ima život čovjeka viši sadržaj. Boriti se protiv nagona k divnoj ženi, savladati taj nagon i uspeti se do visine čovjeka, koji uopće više ne osjeća nagona, nego na ženu gleda kao na sebi ravna muškarca, znači izvojštiti najveću pobjedu. Mnogo je ljudi stradalo, jer ih je predobila demonska ljepota žene. Možda je i mene skoro. Ali od sada velim: oči zatvoriti i ne tražiti ovaj princip ljepote, koji je samo ovdje da uspostavi borbu, kojoj je nagrada vječnost. (D., Beč, 10.III.1915.)

Uza svu sumnju tvrdo vjerujem da je on jedini, vječni, veliki Bog

Princip pravednosti i stvarnost smrti - putovi do spoznaje Boga

37. Postoji li Bog ili ne postoji? Onda: što razumijem pod imenom Bog? Činjenica je da On postoji, da Ga osjećam oko sebe, u sebi, tu ovdje, ondje, svagdje. Njegove melodije drže i napunjaju sav svemir. Svaki čovjek ćuti dah nečega većega i vječnijega... Dakle, Bog postoji. Onda se pitamo: što je taj Bog, kakav je? Možemo li se moliti? Je li on osoban? Na ta nam pitanja odgovara naša nutrina u pojedinim jednostavnim slučajevima. Uvrijedim li svoje roditelje, silno mi je žao. To je dokaz da osjećaj učinjene nepravde nije predrasuda, nego da u nama postoji pravda. Pravda je jedan princip, koji je u nama, i sva se nutrina u nama uzrujava, ako radimo protiv ovomu principu. I Onaj, kojega mi oko sebe osjećamo, do kojega razum dolazi da je vječan, kome duša nehotice teži, Taj će jamačno biti Pravednost. Time dolazimo do osobnog Boga. On postoji, i ja tvrdo vjerujem i u najjačim časovima kušnje i sumnje da je On jedini, vječni, veliki Bog. Kad ovaj postoji, već slijedi da naš život ima svrhu. Onda treba još pomisliti na nešto, na što ljudi ne misle, i što bi ih moglo lako dovesti do prave spoznaje: da ćemo umrijeti. Nekoga silno volimo i taj umre. Nikad, nikad ga više nećemo vidjeti. Pa mi sami, puni smo misli, sumnja, težnja, mnijenja. Naše ja jest sredina, oko koje se sve okreće, cio svemir, koja dojmove prima i razvrstava. Sve mi to doživljavamo, katkada se mučimo i patimo. To je dokaz da pravda nije predrasuda, jer ako je tko uzrok naše patnje, borimo se realno protiv njemu. I sad najednom umremo. Zašto bi sve ovo? Zašto toliko misli i težnja, kad je sve badava, kad propada u ništa, kada duša nije zaseban elemenat, koji je poput duha u Diable boiteux zatvoren u bocu? Ne, to ne može biti. Kad je u prirodi sve tako sjajno uređeno, mora biti i vječnost našega života u smislu pravednosti. I uistinu, to je tako, i u to vjerujem, i u času, kada ovo djetinjom vjerom osjećam, kada se gnjusim zla i kada se topim u molitvi, ostaje u dnu duše opet ona sumnja, onaj veliki upitnik zadnjeg Adama: zašto? što? I opet, uza svu sumnju, vjerujem. (D., Beč, 17.V.1915.)

Znam i osjećam da je katolicizam jedina prava vjera

Aut catholicus aut nihil - Ili katolik ili ništa

38. Nije dosta samo vjerovati. Naša vjera mora biti sistem, mora biti putokaz života, da ne radimo protiv principu pravednosti i vječnosti. Religije daju moralne sisteme. I ja kažem: Aut catholicus aut nihil - ili katolik ili ništa. U ovome pogledu nije u meni nikada postojala ni najblaža sumnja. Znam i osjećam da je katolicizam jedina prava vjera... O drugima nisam nikada ni mislio da bi bile bolje od katoličke. (D., Beč, 17.V.1915.)

Do istine kroz razum, povijest, znanost i umjetnost
Sve ljudske težnje jesu lutanje oko katolicizma

39. Da sam se držao svete rečenice po plodovima se zna kakvo je drvo, došao bih načinom razuma, znanosti, umjetnosti, poglavito povijesti, do rezultata, da postoji jedna stanovita istina i da se ona vuče kroz cijelu povijest i da su sve težnje i ljudske bludnje upravo lutanje oko katolicizma, koji je malo tko pravo osjetio. I za sve to što vjerujem, čovjek sam, i na dnu duše ostaje sumnja, i ona me jača, jer je uzrok duševnoj borbi i provjeravanju, koje proživljujem kao čovjek. (D., Beč, 17.V.1915.)

Znanjem protiv modernih neprijatelja

40. Mnogo, jako mnogo toga ima što trebam saznati. Modernih, učenih je neprijatelja sa svih strana. Protiv njih treba se boriti dubokim sredstvima. (D., Beč, 25.V.1915.)

Što je ljubav?
Treba krvave borbe da se ne potone u običnom svijetu

41. Je li ljubav grešna? Odgovor je težak. Prije sam, naime, držao da je ljubav onaj isti osjećaj, koji postoji između brata i sestre. No nije tako. što bi ljubav drugo bila? Neki je čudnovat osjećaj koji nas vuče k ženskom, ne pitajući mnogo razum da li biće, kome smo skloni, posjeduje duševne ljepote, o kojima smo toliko sanjali. Kada je tako, slušajmo što veli Bazarov: ljubav je fiziološki proces... Po tome je naš odnošaj skroz životinjski, nagon muža k ženi. To sam i ja prije mislio, no to nikako ne mogu pomisliti. Čovjek nije životinja, to je moj princip. No ipak osjećam neku sklonost, ljubav k djevojci, a da mi je pri tome misao kao biser čista... Ovaj duševni odnošaj je stvar velika djela, on je u Božjem planu.... Treba krvave borbe da se ne potone u običnom svijetu. (D., Beč, 7.VI.1915)

Nutarnje borbe i kušnje
Svjetla! O, gdje je svjetlo? Životom svojim svjetiljku zapali Ljubavi!

42. Oblačje zastire nebo; kiši nema svršetka. Ja ne znam, što s'u meni budi, namjeru ne poznam Njegovu. - Dublje munja prevlači mrak preko oka i srce tapka za stazom, na koju glasovi zovu ga noćni. - Svjetla! O, gdje je svjetlo? Raspali na čežnji ga gorućoj vatri. Grmi, vjetar zavijajuć kroz prazninu se baca. Mrka je noć, crna ko kam. U tami nemoj da satovi prođu. Životom svojim svjetiljku zapali Ljubavi. (Gitanjali).

Držim, da svaki čovjek katkada ovo proživljuje. Grozne sumnje hoće da razore cijelu zgradu duševnog svijeta, koju si je čovjek tolikom mukom sagradio. Sretno je ova strašna oluja prošla i sunce se je pokazalo u do sada neviđenom svjetlu. Sad se istom mogu da podičim da sva moja ideologija nije preuzeta od drugih, nego da sam ju krvavo izvojevao. - Znam, da nutarnje borbe još nijesu dovršene, no svim zlim vanjskim i nutarnjim utjecajima prkosim; jer sam uvjeren da samo boljemu vode. (Iz pisma prof. Lj. Marakoviću, Beč, 15./16. VI.1915.)

Hoće li čovječanstvo biti ovim ratom bar malo regenerirano?
Hoće li iz te krvi nići štogod velikog?

43. O ratu se u Beču mnogo više ne govori. Svi bi željeli mira i kruha. Skupoća je silna. Nešto se govori, da će žetva zgodno ispasti. Više me zanima duševna žetva: hoće li čovječanstvo biti ovim ratom bar donekle regenerirano, hoće li iz te krvi nići štogod velikoga?!.... Jedina mi je želja, da poslije ovoga rata ljudi sjednu za stolove žudnje uvijek pune, kako Novalis u Himni veli i da sve svoje težnje usmjere k jednom cilju, kojemu imadu ljudi da teže. Možemo se donekle nadati; mnogo toga dirljivog sam već i sam vidio. (Iz pisma prof. Lj. Marakoviću iz Beča, 15./16.VI.1915.)

Ljubav, duša, Bog nije utopija
Čovjek je ideja koja teži svome izvoru

44. Mili su mi roditelji čestitali imendan. Svevišnji ih blagoslovio. Kad posumnjam u Najviše, u Dobrotu i u svu svoju ideologiju, u meni je nepokolebiva ljubav i naklonost prema roditeljima, nju osjećam tako živo i ona mi svjedoči da ljubav, duša, Bog nije utopija, da sve ovo postoji, da je čovjek, uistinu, ideja koja teži svome izvoru. (D., Beč, 24.VI.1915).

Banja Luka
1915.-1916.

Ivan je proveo ljetne praznike 1915. kod roditelja u Banjoj Luci. Tek je dva mjeseca ujesen iste godine proveo u Beču nastavljajući studij. U međuvremenu je dobio poziv za vojsku, pa je, čekajući odlazak, ostao sve do kraja veljače 1916. u Banjoj Luci. Za to vrijeme dosta čita, razmišlja i nastavlja pisati svoj dnevnik.

Nadopuna muške i ženske duše u svjetlu vjere
U dnu ženske duše jest nešto od Madonne i ovu mi u njoj tražimo – kristali vječnosti u ljudskoj duši

45. Ženski je duševni život posve drugačiji nego muški. Svaki, i jedan i drugi, ima svoje ljepote. Čovjek ne teži samo da zaroni u svoju dušu i da iz nje izluči kristale vječnosti, on traži i ženske prijatelje. I u ženskoj duši muški nalazi mnogo toga, jer u dnu njezine duše jest nešto od Madonne i ovu mi u njoj tražimo. Možda je ovo traženje vječno lijepih iskrica čeznuće i ljubav. Božji se plan tako krasno izvršuje. Do braka, kojemu je cilj širenje čovječanstva, dolazi se na skroz duševni način, na prirodnoj religioznoj težnji - traženje dijelova Njega i Madonne. (D., B. Luka, 29.VII.1915.)

Molitva Majci Božjoj uzdiže dušu
I u toj žarkoj molitvi opet je bila praznina i vruća težnja za Njom

46. Prekjučer sam se krasno molio Majci Božjoj. Zbliženje je bilo veliko. Naravno, i u toj silnoj blizini, bila je težnja za još većim zbliženjem. I u toj žarkoj molitvi opet je bila praznina i vruća težnja za Njom. (D., B. Luka, 25.VIII.1915.)

Rado bih studirao Kristov život
Topio bih se u oduševljenju proučavajući njega

47. Već sam se zaželio Pričesti. Doduše, moram priznati, religiozni sam život strašno zapustio. Rado bih studirao Kristov život. Čitao bih misli velikih ljudi o Njemu i topio bih se u tom oduševljenju proučavajući Njega. (D., B. Luka, 21.IX.1915.)

Na kraju života čeka nas slavlje Uskrsnuća
I sve će izgledati kao san dok i ja ne zađem u tamnu ulicu

48. Vani je tama. Crni, gusti oblaci. Dolaze čudne misli i sam ne znam kako se sjećam Dulke. Sve je san. Upoznao sam je - i to je prošlo. Proći će i roditelji i sve će izgledati kao san, dok i ja ne zađem u tamnu, groznu ulicu. Ne, nije tamna ni grozna, nego svijetla, puna nadnaravnog sjaja. Tamo se slavi Resurrectio - Uskrsnuće. (D., B. Luka, 1.X.1915.)

Mistični osjećaj pretvorbe u misi
Sjajna su neka mjesta iz Ivanova Evanđelja

49. Latinski je ispit prošao (u Sarajevu)... Stanovao sam u isusovačkom samostanu. Već u 5 sati ujutro zvona zvone, sviraju orgulje i pjevaju se crkvene pjesme. Mnogo poezije ima u tome... Sjajna su neka mjesta iz Ivanova evanđelja o pričesti. Kod zadnje mise mnogo sam o njima razmišljao i tako se uživio da sam zbilja mistički osjećao pretvorbu i da je ondje prisutan Krist, kojemu se moramo klanjati. (D., Sarajevo, 25.X.1915.)

Rado bih otvarao djeci pojmove, oduševljavao ih za vjeru i umjetnost
U čovjeku je altruistički elemenat silno jak

50. Kod pomislim na svoje buduće zvanje - biti državni činovnik (pravnik) - groza me hvata, jer bih imao raditi na području gdje ne nalazim zadovoljstva. Rado bih bio profesorom u Bosni, otvarao djeci pojmove, pokazivao im dublju vezu stvari, oduševljavao za vjeru i umjetnost, a sam književno radio, možda i pisao. Nije to neki egoizam. U čovjeku je altruistički elemenat silno jak i on nije zadovoljan samo da steče imanja, nego hoće da drugima duševno pomogne, da im dade svoje krvi i svoga znoja. (D., Beč, 24.XI.1915.)

Ne može se izreći što se ćuti kad se Krist s nama sjedini
Želja za Bogom Stvoriteljem za kojim srce eruptivno teži

51. Čitam *De imitatione Christi* (Nasljeduj Krista) i razmišljam. Velika je to knjiga, puna mistike, koja i meni treba. Čovjek u svakom času vidi kako je malen, a kako je velik Onaj, koji je umro za nas, koji Kruh - Bože, samoga sebe, svu svoju veličinu, svu ljubav - nama daje. Ne može se izreći što se ćuti, kad se On s nama sjedini. Ne, želja za još više i više, za Kristom cijelim za Svjetlom, za Bogom - Stvoriteljem za kojim srce naše eruptivno teži. I svakog časa čovjek podlegne jednom mišlju, jednim pogledom, jednim ništa. I opet teži i usuđuje se tražiti ono, što sluti da je kao iza nekog zastora u duši što katkad svoju zraku baci i stanovitu stranu nutrine vrhunaravnim sjajem rasvijetli. To bi htio čovjek u svojoj veličini. Htio bi biti ne-tijelo, i spojen s tim Sjajem. (D., B. Luka, 24.XI.1915.)

Ženski je element u mojem životu ulogu odigrao
Zavjet čistoće Bl. Djevici Mariji

52. Izmiren sam, možda zauvijek, s prirodom: ženski je elemenat u mojem životu ulogu odigrao koju je morao. Sa ženskima više ovdje nemam posla. Zaljubljivati se neću, moglo bi se izroditi u sjetilnost. Ostale ženske neka igraju u mome životu ulogu muškog, osobito finog muškog prijatelja. No, strašno mi je kad pomislim da ću se uvijek morati kretati u društvu, punom sjetilnosti. Neki dan sam zavjetovao Bl.Djevici čistoću sve do ženidbe. Možda će ta trajati i do smrti. (D., B. Luka, 12.XII.1915.)

Osjetne milosti kod svete Pričesti
Kad sam u tom osjećaju, zaboravim sve, samo me nešto neodoljivo vuče

53. Kad bih se sastao s kakvim bezvjercem, ne bih mu znao reći što je Euharistija, ne bih mu znao dokazati što osjećam. što više: kad sam gdjegod u vedroj, svijetloj, sunčanoj prirodi, pa pomislim na svoje osjećaje kod Pričesti, čudno mi je, kao da je to bio neki san, tajinstven, čudan i lijep san, neki osjećaj, neko ozračje, kojeg sada nemam, a kad sam u tom osjećaju, zaboravim sve, samo me nešto vuče, neodoljivo vuče... Sav je život lijepa i velika tajna... (D., B. Luka, 27.XII.1915.)

Pitanja o biti života i svijeta
Kad se srce zaleti u mistične predjele, osjeća čarobnu žeđ

54. Nema dana, mogu reći ni sata, kad me ne salijetaju pitanja o biti života i svijeta i slično. Ja faktično čvrsto, bar dosta teoretski, bolje reći samoživo, vjerujem. No ipak se svemu čudim. Tu je vani aleja, pa sunce sja, pa svemir iza toga, i ja živim, i ovaj te onaj. Pa to jest uistinu. Pa i zemlja se kreće, postoji rat, to je povijest i nije samo zamisao mašte. To sve postoji, sve je realno. I uvijek se pitam što je to realno. Razum znade, no srce se uvijek iznenađuje. A kad se srce zaleti u mistične predjele, osjeća čarobnu žeđ, koja je to golemija, što je bliža Izvoru, bolje reći slutnji Izvora. Kad se čovjek šeće, čudi se svemu tomu. Život je tajna. (D., B. Luka, 14.I.1916.)

Htio bih prirođenu oholost uništiti i ponizno težiti za istinom
Silnim se naporom približujem kršćanskom poimanju pa uviđam da u mnogočemu imadem krivo

55. Htio bih biti ponizan! Silno ponizan! Svu onu prirođenu oholost uništiti i ponizno težiti za istinom, samo zbog te same istine, a nimalo i nikako ne misliti na ljude, što su oni uradili, što su oni pročitali, i biti u tom pogledu suvremen. Tražim duboku i temeljitu naobrazbu, a ne množinu pročitanih knjiga.... Od onog oduševljenja i samosvijesti, koja je bila u meni, polako odustajem i silnim se naporom približujem kršćanskom poimanju pa uviđam da u mnogočemu imadem krivo. (D., B. Luka, 23.I.1916.)

Stvarati od svoje duše remek-djelo
Cijeli život provoditi u mističnom svjetlu

56. Uviđam da sam silno daleko od ikoje savršenosti. (Mislim na relativnu savršenost i to biti bolji od svoje okoline.) Jako me to boli. Tu sebi umišljam na svoj dobar primjer i vidim

da sam kršćanin samo na jeziku, ali na djelu ne. Kršćanstvo mi nije još zašlo u krv. Nema ništa težega nego biti dobar kršćanin... Slabost, slabost i vječna slabost. Trebao bih se dulje moliti Bogu da ne izgubim onu mističnu vezu s Njim, da ga osjetim u svakoj misli, kod svakog pogleda i kod svakog posla. A ovako se pomolim jutrom i večerom, zapravo misli mehanički izgovaraju svete riječi. Trebao bih dnevno, makar samo pola sata, čitati Evanđelje, razmišljati o tome, pa onda u podne iza Zdravo Marijo sebi predočiti neke transcedentalne stvari i tako cijeli dan, cijeli život provoditi u tom mističnom svjetlu, stvarajući od svoje duše remek-djelo i tražeći Istinu-Svrhu. (D., B. Luka, 28.I.1916.)

Trenuci klonulosti i malodušja

Mislim da će mi još jednom sinuti vrijeme oduševljenja, rada, društvenosti, doba puno ideala i prijateljstva

57. Gdje je moja mladost? Osjećam se tako starim, tako preživjelim. Kad bih se mogao zaljubiti! Kad bih se mogao za nešto potpunoma oduševiti, bez ikakva cjepidlačarenja! Oh, strašni smo mi moderni ljudi! Starci prije reda. Samo da se otresti svih knjiga, svih tih tuđih, otrovanih mnijenja i živjeti naravno i dobro, kakve nas je Bog stvorio. Mislim da će mi još jednom sinuti vrijeme oduševljenja, rada, društvenosti, doba puno ideala i prijateljstva. Samo da prođe taj nesretni rat i da započne kulturni život.(D., B. Luka, 30.I.1916.)

Volim tišinu i mir, mogu razmišljati, misliti na misterij Euharistije i dugo se moliti

Htio bih se lijepo pripraviti za ispovijed

58. Htio bih se lijepo pripraviti za ispovijed (prije odlaska u vojsku na ratište - o.p.) Moguće je i posljednja.... Ja jako volim tišinu i mir, mogu razmišljati, mogu misliti na misterij Euharistije, zapadati u nepomično začuđenje, mogu se dugo moliti. No, sve je to naprezanje, duševni rad, a čovjek treba odmora. Taj nalazi u društvu, ako mu je nezgodno zaći u prirodu. (D., B. Luka, 24.II.1916.)

Ljepše je zavući se u tamnu crkvicu, tiho moliti krunicu i vječno se diviti Euharistiji

A ipak valja se zavući i u najgnjusnije kuće i studirati bijedne ljude kojima je pomoć potrebna

59. Uzmimo sada jednog socijalnog radnika. Tomu je zapravo dužnost zalaziti u sve klase, među zle i dobre ljude, proučavati život. Iskreno govoreći, meni je drago kad s kakvim prijateljem mogu umaknuti požudnim pogledima nezrelih djevojaka i kad ne moram gledati one lijepe dame.... Ljepše je u samoći. Ljepše je zavući se u tamnu crkvicu i kod treptanja vječnog svjetla, za zadnjih traka sunca, tiho moliti krunicu i diviti se, vječno se diviti Euharistiji, tome sjaju, toj veličini, toj neizmjernoj Ljubavi... A ipak treba sve to vidjeti, valja se zavući i u najgnjusnije kuće i studirati te bijedne ljude, kojima je pomoć potrebnija negoli svima materijalnim siromasima. Teško je pitanje kako bi im čovjek pomogao. Moguće samoodgojem. Opazio sam, naime, da se neke tajne niti - misteriji! - vuku, koje djeluju na okolinu prema moralnoj snazi dotičnoga, pa makar on i šutio. Klasičan je primjer sv. Franje: ruke je zavukao pod rukave i ponizno hodajući propovijedao je bez ijedne riječi. (D., B. Luka, 24.II.1916.)

Čovjek je ovdje samo putnik i određen je za nešto više
Bio sam jučer na Pričesti i tako sam veseo i zadovoljan

60. Prije odlaska u vojsku još ću napisati koju rečenicu. Time završujem ovaj dnevnik, kojim htjedoh odgajati svoju unutrašnjost i od svoje duše stvoriti remek-djelo. Osjećam da sam još silno daleko od cilja... Bio sam jučer na Pričesti i tako sam veseo i zadovoljan, tako da se, čini mi se, neću nikada žalostiti, pa makar mi i teško bilo. Žalost truje srce, uvlači u nj onaj duh očaja, da se čovjek uvijek pita čemu živim i dalje još: zašto sam začet. Ove pogubne misli moraju iz glave, čovjek mora uvidjeti svoju slabost, koja mu kaže da sve to ne spada u njegovu glavu. Zadaća života nije očajavati, nego tražiti suglasnost u ovome i veseliti se nad veličajnošću uređenja. Da, ovo mora biti aksiom: sve je najbolje. Pa snašla nas kakva nesreća, bijeda, mislimo na to, pa ma i ne razumjeli zašto?. Čovjek je ovdje samo putnik, njegovo pravo određenje nije ovdje, na toj zemlji, on je izabran za nešto više. (D., B. Luka, 28.II.1916.)

Duševni svijet noći i molitve realniji je od svega što postoji
Samo po Euharistiji može se dublje zaći u taj veliki duševni svijet

61. Uistinu, kad se čovjek zavuče u samoću, u tamu, sav realni svijet, svi drugovi, prijatelji, sva čarobna priroda čini mu se snom. Čovjek tada osjeća da je ona nerealna, a misao da je prava realnost, da je duševni svijet, svijet noći i molitve, realniji od svega uopće što vidljivo postoji. Treba težiti samo za tim životom, za ovom realnošću. Jest, još sam slab, uživam u Euharistiji i u tom duševnom životu, ali vidim da je to ništa, da treba još dublje i dublje zaroniti u taj veliki svijet. Sada razumijem velikog Papu Pija X što je izrazio želju da vjernici često, pače i svaki dan blaguju Gospodina. Samo time može se dublje i dublje zaći u taj svijet, približiti se Gospodinu i s njime se razgovarati. (D., B. Luka, 28.II.1916.)

Čistoća i vječno čistoća treba da je geslo!
Kako čist čovjek djeluje na drugoga!

62. No čega mi je ovdje najviše žao (na rastanku u Banjoj Luci prije odlaska u vojsku - o.p.), to je dr. R. Nismo mnogo razgovarali, no sve je kod njega puno životne snage, puno ljubavi i neke čudne, zapravo mistične čistoće. Kako takav čovjek djeluje na drugoga! Sam osjećam da me se ne znam kako inteligentan čovjek nikada ne bi mogao tako dojmiti kao čisti. Stvarno je tako i baš mi ovo potvrđuje istinitost kršćanskih moralnih načela. Čistoća i vječno čistoća, treba da je geslo. (D., B. Luka, 28.II.1916.)

U Prvom svjetskom ratu
1916.-1918.

Ljeti 1915.g. Ivan je pozvan u vojsku, kamo odlazi u veljači 1916.g. Nakon polaska časničkog tečaja, biva upućen na talijansku frontu u alpske predjele. Najčešće je obavljao službu Bergfuhrera - planinskog vodiča; vodio je čete na položaje i natrag. Tu je dobio i simboličan naziv borac s bijelih planina, koji se u prenesenom, duhovnom smislu ostvario u njegovu životu. Bio je neko vrijeme na dopustu pa je i ondje nastavio voditi dnevnik (Banja Luka, Pečuh). U susretu sa svakodnevnom patnjom i smrću Ivanov se životni nazor pročišćuje i produbljuje. Sve više dolazi do uvjerenja o istinitosti kršćanske vjere vrijedno-sti koje dolaze na prvo mjesto u njegovim razmišljanjima. Njegov dnevnik, koji je uspio voditi i na fronti, jest dragocjeno svjedočanstvo svega onoga što je proživljavao u svojoj duši. Nalazi se očito pod posebnim djelovanjem Božje milosti koja ga je vodila prema savršenijem kršćanskom životu. Stranice koje je zapisao u ratu ubrajaju se među najljepše i najdublje dijelove njegova dnevnika.

Kao zaključak tome ratnom dijelu njegova dnevniku stavili smo na kraju izvadak iz Ivanova pisma ocu, u kojem veli da je zahvalan Bogu što je sudjelovao u ratu jer je spoznao mnoge stvari koje inače ne bi nikada spoznao . Ivana kakav je bio kao izgrađeni duhovni čovjek stvorila je osobita milost Božja na fronti tvrdi njegov prvi biograf dr. D. Kniewald.(Životopis, str.65)

Ne bojim se smrti, ta tamo gore je ono pravo carstvo
Samo se još nisam pomirio s mišlju da ću ja zaista onamo

63. Velika je vjerojatnost da ću i ja na frontu. Iskreno govoreći, ja se ne bojim smrti, ta tamo gore je ono pravo carstvo. Samo se još nisam pomirio s mišlju da ću ja zaista onamo i nisam sebi svjestan da vodim krepostan život. Ta, otkad sam u vojsci, izgubio sam vezu s Onim. Nisam razmišljao što bih mogao na sebi popraviti, i nisam na čistu da li sam ja doista u službi dobre stvari. (D., Graz, 18.III.1916.)

Mistika crkve, treptanje vječnog svjetla, bezbroj svijeća...
Svatko znade kako blizina Euharistije krijepi

64. Bio sam i u Maria-Trostu. Velika barokna crkva... Kad sam stupio u crkvu, preporučio se Čistoj Majci i vidio svijet koji moli i ustaje sa svojih klecala suznih očiju, kano da mi se ponovno otkri onaj svijet koji mi se sada toliko udaljio. I sva ona mistika crkve, ono treptanje vječnoga svjetla i bezbroj svijeća, obuzima dušu kano neki nadnaravni miris. Opis je nepotreban, svatko znade kako blizina Euharistije krijepi. (D., Graz, 23.III.1916.)

Trebam crpsti iz nepresahnjivog vrela ljubavi, iz one svesilne moći Euharistije
Svakog se časa osjećam slabim čovjekom, prožet plićinom okoline

65. Od dana do dana sve više padam. Svakog se časa osjećam slabim čovjekom. A što mi je najgorče, to je da sam takozvani prosječni čovjek. Svakog časa osjećam kako sam prožet

plićinom svoje okoline... No što je najveća muka, ne nađoh ni jednom priliku da prisustvujem sv.Misi. Nonsens! Trebao sam žrtvovati i prilika bi se našla. Upravo sada trebam duševne snage, trebam crpsti iz nepresahljivog vrela Ljubavi, iz one svesilne moći Euharistije, koja napunja dušu rasvjetom, koja je svjetlija od dana, koja je pretvara u duševno zadovoljstvo, koja smiruje u osjećanju nečega nepoznatog i neizmjernog. Silno, svesilno bih htio opet tome Vrelu. O, Deus, adiuva me! (O, Bože, pomozi mi). (D., Graz, 27.III.1916.)

Duhovna veličina priprostih ljudi

Dva vojnika kleče pred zatvorenom crkvom u prometnoj ulici

66. Bože, kako si velik! Pun sam sreće i veselja. Vidio sam takvu malenkost i opet tako veliku stvar, kao ni jednu do sada u svome životu... Eto što vidjeh. U Annenstrasse (Graz) je velik promet. Izlozi su rasvijetljeni. Tramvaji jure na dvije strane. Ljudi, ponajviše vojska, šeću. Tu stoji tiho i dostojanstveno barokna crkva Milosrdne braće. Sva troja velika vrata su zatvorena. A što je pred vratima? Pred vratima na stubama kleče dva vojnika i mole se... Koje li duševne veličine u priprostih ljudi! Još imade onog dubokog religioznog zanosa srednjega vijeka, one kršćanske mistike svetaca. I ti vojnici, ne misleći na ostali nevjerni svijet, koji trza ramenima i s prezirom na ustima to gleda, kleknu na živahnom mjestu pred crkvu i mole u pristunosti Euharistije. Bože, Bože, čuj vapaj slabog čovjeka i daj mi onu silnu, bezobzirnu vjeru tih priprostih ljudi!... A kad sam htio otići u tu istu crkvu da se poklonim Euharistiji, nije mi došla ni pomisao da kleknem pred crkvom. Koliko je u meni još pokvarenosti i ljudskih predrasuda! Uvijek, sve uvijek gledam da se popravim, a sve sam slabiji. Bože, molim Te snage! (D., Graz, 28.III.1916.)

Nakon posjeta crkvi vraća se mistični život

Danas sam pun nekog svjetla, oduševljenja i ljubavi

67. Iza duga vremena bio u crkvi. Sjajno! Tako sam danas pun nekog svjetla, pun oduševljenja i ljubavi. Onaj mistični život kano da se trenom vratio. Mater dolorosa, Mater amabilis - kako je dobra! (D., Slov. Bistrica, 16.IV.1916.)

Providnost se za me brine, sve imade svoj smisao, pače i moje vojništvo

Moja najvruća molitva se ispunila: mama se vratila Bogu

68. Mnogo je u ovo zadnje vrijeme prošlo kroz moju glavu. Tu je ona borba protiv tijelu, nastojanje da se umom dignem nad sve ovo i da se sjedinim s prirodom, pa s Bogom. Teška je to borba, koja vječno traje. Uz to bijahu ovdje roditelji, pa sam se kroz nekoliko sati osjećao onim starim, koji silno voli te ljude, što me iznad svega vole. Vidio sam kako se Providnost za me brine, kako sve imade svoj smisao, pače i moje vojništvo. Da toga nije bilo, ne vjerujem da bi se mama vratila Bogu, a eto sad je to učinila. Moja najvruća molitva se ispunila. Pa i otac kaže, kad je ovdje zašao u divotnu prirodu, spopalo ga je čuvstvo molitve... Bože, koliko Te ljubim, koliko Ti zahvaljujem što mi sada dušu napunjaš čudnom, punom slašću. Kako se moja duša diže, kako leti k Tebi, htjela bi da natčovječnom snagom razbije ova prsa i da ode gore i da se vječno s Tobom sjedini. (D., Slov. Bistrica, 4.VI.1916.)

Ovaj je život jedna realna hipoteza
Tu je ona silna želja za Kruhom, za onom malom Hostijom

69. Kad pomislim da je ovaj život samo sjena, jedna realna hipoteza, a ništa više, to se sebi najviše čudim. Kada navečer legnem, pa se zadubim u ono sivo, tamno, pa mi se učini da uopće ništa u meni nema, pa sve više i više u ono ronim i svukuda tražim. I ništa ne mogu da nađem. Sve je neodređeno, a sam ne znam, bez ikakve misli tu je ona silna želja za Kruhom, za onom malom Hostijom. Tada ništa ne znam, sav razum spava, a moja bi usta i sva bi moja unutrašnjost htjela Hostiju da se s njom spoji. Zaista ne mogu da osjetim svu veličinu toga... (D., Slov. Bistrica, 19.VII.1916.)

Kako sam daleko od savršenosti!
Blato, gadno blato, visi još na meni

70. Skoro će meni ispit. Kako sam daleko od savršenosti! Uvijek nastojim biti gospodarom situacije oko sebe, želim upoznavati ljude i gledati njihove čine, kano da se mene to ne tiče, a katkada se neki mali strah u me ušulja, strah pred ispitom. Koje li slabosti, kad pomislim kolike su generacije umrle, a da se za njih ne zna, mene prođe jeza. Blato, gadno blato, visi još na meni. Trebat ću još dugo posla dok ga operem. Ta zašto sam takav? Kad pomislim da će i smrt doći i ovo tijelo strunuti, a ono što besvjesno ćutim, ono tamno duševno, što jedva osjećam, postat će ogromno, veliko, puno svjetla i perspektive, te zapremati cijeli prostor. (D., Slov. Bistrica, 19.VII.1916.)

Dodir s nadnaravnim svijetom kroz Euharistiju
Kano da sam osjetio ono nešto što pokreće sve, pa iza toga Madonnu s Djetetom

71. Uvijek me muči problem života, zgadi mi se gledajući ovaj život, a uza sve napore želim da vječno uživam u religiji, pa ne ide. Rano sam ustao, otišao na Pričest i nastojao sam se zadubiti u taj misterij, pa mi se čini da sam doista duboko zaronio u sama sebe i u onaj svijet. Ne, nisam vidio sve, no kano da sam osjetio kao u nekoj magli one zakone, ono nešto koje pokreće sve, pa iza toga Madonnu s Djetetom, a uz to Ono još veće, sve skupa sam osjetio ujedinjeno u Hostiji. (D., Murzzuschlag, 15.VIII.1916.)

Najbolje je skrušeno se pomoliti Onoj najljepšoj, Onoj punoj svjetla i boja
Vrletne i kao snijeg bijele stijene prostiru se pod nama

72. Ja bih najradije sada uzeo svu svoju dušu i istisnuo iz nje svu množinu i puninu slavnih melodija; pjevao bih da znam pjevati, vikao bih, urlikao od veselja; ne, najbolje je skrušeno se pomoliti Onoj Najljepšoj, Onoj punoj svjetla i boja, punoj nebesko sjajne prozirnosti Danteovog neba. A znate li gdje sjedim? Razumijete li ovaj predgovor? No to vani huje bijesni vjetri, frcaju oblaci kano zmije, a Eisschaneri su tu i tamo na brdima. Gore sam u planini u domaji Burnsa i Nazora, u kolijevci Mahometova pijeva (Goethe) i svih genija. Ispod mene strše stijene od l500 m duboko, a kad ih sunce obaspe - uh, da znate kako sam velik; cijeli titan - vrletne i kao snijeg bijele stijene prostiru se tad pod nama i cijela panorama brda i dolina sa svojim sjenama se pokaže. A kad se dolje u daljini magle stanu poput mačke brdima oblizivati i nesvjesno izgovore usne riječi Dante ..... Ovdje smo na vježbi. Prošli smo opasna mjesta... Studirao sam Nazora i sada me zanimaju estetska pitanja: Psalmi - Whitman - Rodin. (Pismo prof. Lj. Marakoviću, Alpe 2009 m 21. VIII. 1916.)

Problem smrti najvažnije pitanje za čovjeka
Vidim da mi život nema čvrste podloge

73. Najvažnije je pitanje za čovjeka problem smrti. Taj me problem mora sada najviše interesirati, jer bih mogao za dva mjeseca biti daleko od nada ove zemlje. Zapravo sada vidim da mi život nema čvrste podloge. Sazdao sam si svoju ideologiju na budućem životu, na budućoj zemaljskoj sreći, pa ne mogu pojmiti da bih mogao skoro poginuti. To me katkada navodi na pomisao da bih morao dulje misliti na smrt, tako da budem u svakom času svoga života na nju spreman. A što je smrt? .... Tako sebi predstavljam: odem na frontu, pogodi me kakva kugla za juriša (Oh, Bože, na koga ću ja jurišati?...) i ja se srušim mrtav. Tako su sve nade, svi ideali prestali biti, a zemlja i zvijezde nadalje jure. A duša? Moram prestati s pisanjem, i ako u nekim momentima vidim onaj divni prijelaz iz ovog ograničenog svijeta u onu daleku širinu. Drugi put o tome. (D., Murzzuschlag, 26.VIII.1916.)

Obiteljski život mi ne godi
Kad sam sam, osjećam kako se borim i dolazim sve bliže Savršenstvu

74. Ovaj obiteljski život (kod kuće) mi ne godi. Tiranija je to strašna. Ustaje se - protiv prirode - kasno, jede vječno, a živi svakim danom jednako, kano stroj. A kad sam sam, pa makar i gladan, osjećam barem da nešto svladavam, osjećam kako se borim i dolazim sve bliže Savršenstvu. Tamo barem duša živi i promatra, dok ovdje ne osjećam tako jasnu razliku između tijela i duše. (D., B. Luka, 20.IX.1916.)

Ovaj je život samo prolazna faza
Jedini asketski, monaški život u obožavanju Euharistije možda daje zadovoljstvo

75. U čovjeku je težnja da nešto stvara, da ga jedna stvar zaokupi, oko koje se, kano oko jezgre minerala, sve koncentrično skuplja.... Zažmirim, mislim o procesu mišljenja i tražim da zaronim u onaj svijet, pa tražim onaj prijelaz, razliku između oba svijeta. Pa onda gledam u ovo čudo svemira, kako to sve visi i juri, kako se u toj praznini sve miče, ni iz čega, pa me spopane strah pred paklom. Najednom osjetim kako taj život nije ništa, samo prolazna faza u onaj trajni, kad se ono, što u nama uvijek kuha i vrije, oslobodilo i pošlo u onaj svijet. Za sada mi se čini dosta tamno, no silno duboke perspektive, da tada nastaje ono pravo. Misleći na ovu prolaznost, ne mili mi se nikakav studij, nikakva literatura, nikakva djevojka, uopće ništa. Jedini asketski, monaški život u obožavanju Euharistije možda daje zadovoljstvo. Drugo, čini mi se, ne. (D., Pečuh, 22.X.1916.)

O svrsi čovječanstva, o pripravi za vječnost i harmoniji s idejom svega
Kod svake struke mora da je bol izvor svega

76. Kako bih, na primjer, imao veselje skupljati umjetničke slike i slične stvari kad toliki svijet strašno gladuje! Kako bih smio željeti da živim sam u svojoj sobici, kad bih time sama sebe zavaravao ne zalazeći među svijet, ne gledajući njegove muke i ne upoznavajući njegovu psihu. Kojim pravom da uživam u umjetnosti i svemu tome, kad je borba za kruh i život u svoj svojoj osebujnosti, sa svim mukama i porazima i pobjedama izvor sve poezije, pače i nužna potreba, ako hoćemo ovaj život shvatiti kao pripravu, kano jedan mučan posao, čija je nagrada - Onaj Veliki. Ne znam, moram izaći iz te dileme. Čini mi se najbolji će biti kompromis, jer

jamačno je naša dužnost i u ovom malom skladu, koji se zove civilizacija, kultura, ili drugačije, raditi oko spoznaje. Možda je spoznaja dobra i zla, težnja za Vječnošću, svrha čovječanstva, pa uz svrhu materijalnog života i izdržavanja ljudi svaki čovjek ima zadaću da u svojoj struci radi oko te spoznaje. Jedna struka više, druga manje, no mislim da kod svake struke mora da je bol izvor svega. Gdje toga nema, mislim da je plod, ako ne zao, barem uzaludan, jer nije u harmoniji sa svrhom ovoga života. A sav rad, sve mora da je u harmoniji s idejom Svega. (D., Pečuh, 22.X.1916.)

Bol duboko ore dušu i dokumentira bivstvo etike

Gdje nema boli, najjasnije se vide etičke zablude

77. Život je izvor svega. Bol je najpotrebnija bit života. Ona duboko ore dušu i dokumentira bivstvo etike. Gdje nema boli i gdje je sve sito, upravo tamo se najjasnije vide etičke zablude Nietzschea i slično. Lako je teoretizirati o jakosti individua, kojemu moraju slabiji podleći... (D., Seewiesen, 3.XI.1916.)

Kako čovjek može duboko pasti, postati zvijer

To je bila duša jednog modernog čovjeka koji hoće da reformira društvo!

78. Hoću da navedem pričanja jednog modernog čovjeka. H.Š. hvaljeni liričar, dobro poznat s Jorgensenom i drugim velikim ljudima, agitator mira (nije bio na fronti!) socijalni demokrat, (piše u katoličkim listovima), koji nalazi uzrok ratu samo u nekim pojedincima... Jučer kad smo ležali u krevetima, stao je pričati povijest svojih ljubavi i u vezi s tim postanak svojih umjetničkih djela. Ne smijem te njegove riječi opetovati, samo moram podsjetiti na razne perverznosti staroga Rima.... Kad sam slušao te opise izjava ljubavi ... došlo mi je u svijest da on opisuje svoju, moju i svačiju majku, sestru. Zgrozio sam se. Bože moj, kako čovjek može tako duboko pasti, postati zvijer, živinče i ništa više. Ne samo on, nego je i cijelo moderno društvo takvo. Tu nema govora o braku i materinstvu, tu postoji samo tzv. optimistički nazor o životu, razumijevanje ljepote života i kao najveći izražaj ti izljevi ljubavi . Iz ovog pričanja dobih kompaktnu, upravo strašnu sliku našeg društva... Sve je oko mene slično... Da, to je bila duša jednog modernog čovjeka, koji hoće da reformira društvo. Still ruhen oben die Sterne, und unten die Graber. (Tiho miruju gore zvijezde, a dolje grobovi.) Zar ne znaju da postoji svemir, tako velik i krasan, i da je Onaj, koji je to zamislio, veći od svega toga...Da, da, i on će umrijeti i nestati sa svim svojim ljubavima ... (D., Seewiesen, 23.XI.1916.)

Trpljenje, bol, religija i kultura u međusobnoj povezanosti

Je li glupo stajati u studenoj crkvi i gledati kerefeke tihe mise?!

79. Danas sam se pričestio i kod toga dođoh do uvjerenja da je sva povijest krvlju ispisana, da su sve kulturne vrednote produkt boli. Religija je nastala i potrebna je uslijed boli. Bol je spasavala čovjeka od mlitavosti, ona mu je uvijek ulijevala strah pred nepoznatom, još većom boli. Tko hoće razmjeti kulturu, mora da je trpio, ne samo duševno, nego i tjelesno. Gospoda teoretičari, što sjede u toploj sobi, mogu se rugati svemu i nijekati Boga. Ali neka stupe u život i neka tjelesno i duševno trpe, pa neka reknu je li glupo stajati u studenoj crkvi i gledati kerefeke tihe mise! I opet tu se strpljivo stoji i uviđa da je bol potrebna i da ona zaista nije ništa s obzirom na Krista, koji je pokazao da u pogledu na vječnost to nije ništa. (D., Seewiesen, 26.XI.1916.)

Kroz bol čovjek sve vidi drugačije
Sve ima svoju svrhu, ovaj rad i moje male patnje

80. Uvjeren sam da sve imade svoju svrhu, ovaj rad i moje male patnje. Kroz bol čovjek sve vidi drugačije i dublje razumije gorku riječ: život. Tu misao mi potvrđuje Kempenac u Nasljeduj Krista II, 12,3: Evo, sve stoji u križu i u umiranju sve se nalazi. (Provjeri) Potvrđuju to i mnoga mjesta iz Evanđelja, kao na pr. Lk 9,23.: Govorio je Isus svima: ako me netko želi slijediti, neka se odrekne samoga sebe i neka uzme svoj križ svaki dan i neka me slijedi , te one silno dirljive riječi Lk 9,58: Reče im Isus: Lisice imaju svoje duplje i ptice nebeske svoja gnijezda, a Sin čovječji nema gdje bi glavu sklonio. Koliko me ove riječi sjećaju na ovo ratno doba, gdje ljudi poput Krista trpe.... U vječnoj muci i trpnji sastoji se misterij ovoga života. (D., Seewiesen, 17.XII.1916.).

Gdje nema boli nema pravoga života
Sve ovo stvara povijest i jedan dio čovječanstva svraća na istiniti put

81. Da, lako je meni govoriti u toploj sobi, pun novaca i nakrcan hranom, a život znači ono nevidljivo duševno, bez ičega prolaznoga. Ne uzimajte sa sobom na put, ni štapa, ni torbe, ni kruha, ni novaca, niti imajte po dvije ha-ljine. (Lk.9,3). Jest, bol je sucus (sok) života, ona vlada životom i ona je začetnica religija. Gdje nema boli, možemo biti uvjereni da nema pravog života. Bol, ta tako obična riječ, znači i nemati kruha, biti bolestan, biti u vječnoj smrtnoj opasnosti, nositi teret, biti nepravedno zapostavljen i kažnjen, sve je to bol, sve ovo stvara povijest i iza raznih duševnih trzavica opet jedan dio čovječanstva svraća na istiniti put. (D., Seewiesen, 17.XII.1916.)

Trpljenje i živa svijest o drugom svijetu baca natrag religiji
Ljudi koji su trpjeli najbolje znaju što je to bol

82. Većina čovječanstva trpi, jedni više, drugi opet manje, ali trpnja je uvijek tu. Da nema trpljenja, mi jednostavno ne bismo mogli razumjeti kako ljudi idu u hramove, te studene mračne prostore, pa se mole. Jest, njih tjera život i ova nesmiljena trpnja, koja im govori da tijelo nije ništa i da će doći u grob, pa instinktivno osjećaju da s time dolazi i naplata. Upravo ljudi, koji su trpjeli, najbolje znadu što je to bol, patnja..... Čovjek, koji bi se poput Prometeja htio odreći poštivanja one više sile, nesmiljeno ovo trpljenje i živa svijest o drugom životu, koja se uslijed muke potencira, baca natrag religiji. (D., Seewiesen, 17.XII.1916.)

Trpljenje produbljuje pogled na život i svijet
Poniznost, mistični cvijet, plod je ovoga rata

83. I zato volim ovu sadašanju generaciju, jer je trpjela i uvidjela da je život ozbiljna stvar, a ne igračka i da živjeti znači ratovati. Jest, volim naše ratnike, jer su oni prozreli život. Nova je ovo, duboka generacija. Nije taj život više onako instinktivan, umjetnost i znanost dobivaju duboke hrane. Svemir više nije mašina, koja se okreće bez svrhe, čovjek nije proizvod slučaja, jer sve imade svoj smisao, sve je urešeno i točno izračunato. Čovjek stupa kroz prirodu, kroz to otvoreno čudo , kako veli Carlyle, i divi se svemu ovomu što ga okružuje i spopada ga sveti strah pred tim velikim i divnim djelima, te pada ničice i ponizno se moli. Da, poniznost, mistični cvijet, plod je ovoga rata. (D., Seewiesen, 17.XII.1916.)

Ne protivimo se ovoj harmoniji koja vlada u svemiru
Tajne niti grijeha isprepliću se oko modernog društva

84. Jest, život je izvor svega: u pogledu na savoir vivre (znati živjeti) sporedni su i umjetnost i znanost i svi ostali proizvodi ljudskog duha. Život je njihovo vrelo i njihova hrana.... Zato sebi i svima stavljam memento: proživljavajmo dubok i velik život i svakog trenutka budimo svjesni da mi zaista opstojimo i da se ne protivimo ovoj harmoniji, koja vlada u svemiru. Ovo tjelesno zapravo i nije život. Život je ono tamno, nevidljivo, puno dubine i perspektive, što se u odabranim časovima još više proširuje... I upravo da što bolje mognemo zaroniti u taj neizmjerni svemir, te uz to mnogo objektivnije promatrati vanjski život koji nas okružuje, moramo u sebi ubiti svaku strast i težiti asketskom životu. Tko je barem malo pokušao ići k tome cilju, osjeća uz užasne poteškoće svijet oko sebe u sasvim drugačijem svjetlu. On će bolje osjetiti one tajne niti grijeha, koje se isprepliću oko moderna društva, pa se s njime igraju kao mačka s mišem. (D., Seewiesen, 17.XII.1916.)

Bol je Kristova pokazala čovječanstvu temeljni smisao života
Goethe je trebao Fausta poslati na frontu, pa bi se jamačno vratio s dubljim nazorom na život

85. Što je naš život više prožet askezom, to nas ovi tajni glasovi jače upućuju u misterij opstanka. Faust se tuži: Temeljito sam prostudirao filozofiju, pravo i medicinu, pa - na žalost - i teologiju s velikom revnošću... Dragi Fauste, mogao si ti prostudirati još i više i nikad nećeš tim putem doći do sjemena, koje sve drži ... Faustov je rad samo rad mozga, koji sam po sebi mora napokon stići do spoznaje Božanstva. Ali to je više siva teorija . Goethe je trebao Fausta poslati na frontu, pa bi se on jamačno vratio s dubljim nazorom o životu. Lako je umirati pomoću otrova iz starodrevne fiole, ali teško je podnašati tjelesne muke. Mudri bi Faust morao uvidjeti da je rat i muka temeljna boja povijesti i napretka, da je bol podigla na noge milijune ljudi i srušila prijestolja, da je bol Kristova čovječanstvu pokazala temeljni smisao života i stvorila Divinu Comediu.(D., Seewiesen, 17.XII.1916.)

Moramo uvijek biti svjesni kratkotrajnosti življenja
Trebamo nastojati zasladiti i ovo kratko doba asketskim životom

86. Još jednom: kad bude prošao taj rat, što stvara velike ljude (o zlim posljedicama valja na drugom mjestu nešto reći), ne smijemo se zavući u svoje tople sobe i uz čašu vina pričati o junačkim događajima. Moramo uvijek biti svjesni kratkotrajnosti življenja i da je ono samo minimalna faza vječnosti. Mi treba da nastojimo zasladiti i ovo kratko doba asketskim životom. Zakunimo se poput trapista da ćemo se uvijek sami usavršavati, pa budimo uvjereni da ćemo stvoriti velika djela. (D., Seewiesen, 17.XII.1916.)

Pogled na stvarnost kroz sjećanje na prvu ljubav
Život je kratka teška kušnja i tko ovu preboli, istom stupa u život pun sjaja i boja

87. Danas Ti je dvadeset godina. Bože moj, kako si lijepa i zdrava! Pa trebala bi se udati. Pa možda si već našla muža, a ja jadnik, poput onog junaka u Immensee dolazim Tebi u pohode i čitam na Tvojim oslabljenim rukama da me još ljubiš. Pa koga bi drugoga?! Sjećam se kad si rekla svojoj majci, iza buke oficirskog društva, da me od svih još najradije imaš - mene,

šesnaestogodišnjeg dečka, koji nije ni mislio na ljubav, nego se sav (možda i previše) instinktivno predao toj nepoznatoj sili. Da se sada sastanem s Tobom, Gretice, ne bih Te smio više onako žarko poljubiti. Možda bih sjeo do Tvojih nogu, postavio glavu u Tvoje krilo i tiho plakao. Vrijeme je od mene stvorilo sasvim drugačijeg čovjeka. Za mene nije više ovaj život izvor svih radosti, nego prije suzna dolina. Da, Gretice, i Ti bi plakala i uvidjela da je život velika tajna, kojoj je konac onaj tamni grob. Oh da, Ti već tamo ležiš unutra, možda si sva istrunula, sve je prošlo, kao da nije ni postojalo. O Bože, smiluj se; kako je to grozno! Zašto sve to propada, nestaje, zašto i mi ginemo, za nama opet generacije! I onda opet ista igra, pa opet smrt. Jest, Bože moj, ja Te razumijem, život je - veliš - kratka teška kušnja i tko ovu preboli, istom stupa u život pun sjaja i boja. Draga Gretice, moli za me! (D., Seewiesen, 17. XII.1916.)

Svakog časa biti svjestan svoje ovisnosti s harmonijom svemira

Tajanstvena veza sa svrhom života

88. Na večer dolaze duboke i bogobojazne misli, a na svijetlom danu gubi se onaj mistički život i čovjek skoro izgubi onu tajanstvenu vezu sa svrhom života i provodi instinktivno životarenje, namjesto da je svakoga časa svjestan svoje ovisnosti s harmonijom svemira. (D., Seewiesen, 17.XII.1916.)

Nemam riječi da izrazim kako religiozna okolina pozitivno djeluje na čovjeka

Doživljaj mise u franjevačkoj crkvi u Bozenu za vrijeme rata

89. U Bozenu mi se je osobito svidjelo. Dobio sam donekle dojam, kakav je bio religiozni život u srednjem vijeku. U nedjelju Ti je na hiljade svijeta išlo u franjevačku crkvu i van. Neprestano se sv. Pričest dijeli...No najviše me se dojmilo kad sam pred odlazak, - radni dan je bio - otišao u crkvu, da se svojih grijeha kotarišem[1] i da primim Onog najvećeg što nas slabiće tako voli... Kad stupim u veliku baroknu crkvu, duboko me dirne kad sam vidio, gdje su sve klupe nakrcane osobama, što poput duhova nepomično sjede, a na svim oltarima, sprijeda i sa strane fratri, velikih tonzura služe u crvenim lijepim plaštevima mise... Neopisivo duboko djeluje crkva, gdje se uz mistični sjaj od mnogo i mnogo svijeća obavlja u isti čas, toliko puta taj misterij svih misterija. I svijet u toj tišini stupa glavnom oltaru, gdje svećenik u nekakvom crvenom čipkastom pregrtaču dijeli kruh Gospodnji. Direktno se osjeća, kako je čovjek kano na nekom otoku usred burnog mora; na otoku istinitog i pravog života. Iz onih malih ženica, što su trpjele i na sebi razumjele sfingu ovog života, izlazi u tim velikim časovima, kada su sasvim sitne kod Stola Gospodnjeg - neko nadnaravno svjetlo, koje cijelu crkvu ispunjava melodijama nečujnih pjesama anđela. Nemam riječi da izrazim, kako religiozna okolina pozitivno djeluje na čovjeka. (Pismo N. Bilogriviću, Bozen, 26.I.1917.)

Ona mala bijela hostijica ide tim crnim, izmučenim ljudima

Sva ova veličina prirode samo je simbol čovječje duše

90. Osvanula bijela nedjelja. Veliki predjeli Alpa sa svojim vršcima, dolovima i stranama sijevaju od bjelila. Tamno zelene omorike se dižu veličanstveno u vis... Svjetlo, svjetlo i sjaj posvuda. U doli je napravljena mala kapela, pokrita smrčevim granama, a sprijeda

[1] Kotarisati se (Bosna) – riješiti, osloboditi

na njoj je drveni križ. S desna su pod od dima crnim stijenama baračice iz kojih se dimi. Pred kapelom kleči jedno dvadeset vojnika: crna opaljena lica i tamnih kabanica... a sunce i svjetlo posvuda, sjaj, ljepota, samo što su ovi ljudi crni i bijedni... Pričest se dijeli. Ona mala bijela hostijica, bijela i sjajna i sjaji tog vedrog dana, ide tim crnim izmučenim ljudima. A ovi su sklopili preko prsiju ruke, spustili glavu sve do zemlje i u sebi proživljuju taj Misterij. Sva priroda je divna, sve uopće, osim čovjeka, je sretno i lijepo. Izgleda samo: duša im je danas čišća i svjetlija od ovog ogromnog svjetla alpske nedjelje, sva ova veličina prirode je samo simbol čovječje duše. I ovo njegovo jadno, skršeno i slomljeno crno tijelo ne spada zapravo ovamo; ono mora propasti i doći u harmoniju s ostalom ljepotom. (Pismo N.Bilogriviću, 28.III.1917.)

Ljudi mistike i ljudi užitka
Prijelaz iz starog u novo doba za vrijeme rata

91. Živim među ljudima na čijim leđima se je taj prijelaz odigrao i koji će zaista biti prvi ljudi u ovome budućem razdoblju. Promatrajući te nove ljude vidim dvije grupe. Rat je dosta snažno odijelio granicu svima; ljude mistike i ljude užitka. Posljednji su u velikoj većini i žive zaista u grijehu; ne vide se barem u njih nikakvi tragovi težnje za samousavršavanjem. Misle kada će jesti, što će popušiti, karta se i uživa u psovkama. Na smrt ne razmišljaju. Veliki dio otvoreno huli Boga i dokazuje, da ovaj ne egzistira. (Kod tih sam opazio, da se kod najmanje pucnjave sakriju i dršću kao prut, a kad ova prestane, to njihov jezik na dosta zgodan način taj kukavičluk opravdava. Kad sam i nehotice istakao egzistenciju Njegovu, brzo su reagirali riječima u kojima nekakav strah odzvanja; A da On zaista jest, šta je onda? - sebi protivno dokazuju.) Ne mogu se svi ovi ateisti staviti pod jedan kalup, ali svi su kao nekakvi pomični mrtvaci, mnogi dosta široka pogleda, ali bez trunka oduševljenja. Sve je tako sivo, bezbojno, tako da čovjeka u srcu zazebe, pomišljajući da je to ljudska duša. O onim mističnim ljudima ne bih ti znao toliko pričati, jer oni sami za se žive, ne ističu se nigdje, ali kad sam ih sreo - jedan je bio jedan seljak iz Bijeljine - to su nam se duše ražarile i razgovarajući se o sadanjem društvu osjetili smo blizinu Antikristovu, da smo drhtali od groze. (Pismo N. Bilogriviću, 14.IV.1917.)

Nikada mira, tjera me nekakva neumoljiva sila gore
Da nije Bog tako dobar, ne znam što bi bilo sa mnom

92. I moj je nutarnji život vječna borba i kada pomislim da sam nešto postigao i došao do kakvog stupnja savršenosti, zapanem u još veći grijeh. Nikada mira, tjera me nekakva neumoljiva sila gore, a za malo pođem, pa opet gadno posrnem. Da nije Bog tako dobar, pa mi se nije dnevno toliko puta iza tolikih grijeha smilovao, ne znam što bi bilo samnom. Molim Te zato, da se za me češće moliš, jer čovjek sam iz sebe ništa ne može, mora da izvana dođe Agens, koji ga ljubi i podiže. (Pismo N. Bilogriviću, 14.IV.1917.)

Gdje nema tebe, Bože, tamo nema ni veselja
Gomilati blago za onaj veliki život

93. Zadnje vrijeme ni sam ne znam kako živim. Popustila je veza s Bogom. Suviše sam se veselio dolasku Bošnjaka... pa sam se razočarao. Bili smo dugo rastavljeni u svijetu, te su se naši nazori i sva naša ćud razišli. Bio sam ražalošćen, jer gdje nema Tebe, Bože, tamo nema ni veselja. Snage, snage, snage! Koga bih se bojao, kad smo ovdje putnici, a za nas je dika probijati se kroz život i gomilati blaga za onaj veliki život. Snage i opet snage Te molim! (D., Zingarella, 15.IV.1917.)

Na ovoj smo zemlji samo došljaci i putnici
Sv. Franjo propovijeda

94. Talijani su dosta pucali. Kada top grune, mislim da mi propovijeda sv.Franjo: Advenae et peregrini sumus (došljaci smo i putnici)! (D., Zingarella, 17.IV.1917.)

Religioznost - temeljna nit u životu
Bože, daj mi opet snage da Te svagdje i u svemu upoznam

95. S jedne je strane bilo ono oduševljenje za umjetnost, kojemu sam u svoje doba, a dosta i danas, žrtvovao sav religiozni život. Zapravo bi ovaj poput jela morao da je temeljna nit u životu, a ono ostalo treba da se samo naniže. Ali suviše sam zaljubljen u ovaj svijet i ne pomišljam da smo advenae et peregrini (došljaci i putnici) pa čitam sve do pretjeranosti. Nastojat ću od sutra da pomognem momcima njihov križ nositi i ići ću češće brigadi. Bože, Bože, oprosti mi što sam Te ostavio. Daj mi opet snage da Te svagdje i u svemu upoznam, da Te svagdje osjećam i da se ni od čega ne strašim, jer smo advenae - došljaci).(D., Zingarella, 20.IV.1917.)

Držim da narod koji toliko psuje ne zavrjeđuje slobode
Psovka je zaista naš najveći, upravo strašni grijeh

96. Kod ovoga nadovezujem na Tvoju misao o religiozno-sti banjalučkoj. Zaista pravo veliš, ako kažeš, da je tamo nema. Treba da je čovjek vidio druga pravo religiozna mjesta pa da sudi. 2-3 babe što se nalaze u crkvi tamo i mole od radi starosti, je sve. Svijet ili nije trpio, pa ne shvaća - bolje reći ne osjeća - ono veliko čudo transsupstancije (pretvorbe), ili je uslijed psovke - zaista naš najveći, upravo strašni grijeh - tako zaglibio, da bi trebao jedan veliki čovjek, koji bi ga spasio. Prije sam držao, da je naš narod vrlo religiozan, ali iskusio sam da je njegova religija više tradicija baštinjena od otaca... Svijet naš mora da je tako stradao uslijed Turaka. Često sam s njima; pa kad čujem kako neprestano imaju stanovite stvari i slične svinjarije u ustima, pomislim: odi vulgus profanus (mrzim običnu svjetinu) . Grijeh je to, ali uvijek mi se ta poganska misao nameće. (Pismo N. Bilogriviću, 26.I.1917.)

A opet nešto o našim Bošnjacima. Groza me hvata, kada čujem njihove govore, njihove pjesme. Dekadentno je sve u najgorem smislu; dekadentno osjećaju i misle.... Držim, da narod koji toliko psuje ne zavrđuje slobode. Morao bi se osnovati kakav svjetovnjački red, kojemu će biti zadaća, da suzbija psovku. (Pismo N. Bilogriviću, 29.IV.1917.)

Pa čemu se bojati kad On određuje moje putove!
Zar je svrha života uživati, popustiti strasti?

97. Naši su topovi gadno gruvali. Sva se baraka tresla, kad zagrmi onaj od 15 cm. Čovjek se na sve privikne. Pucali topovi ili ne pucali, idem svojim putem kao da nije ništa. Ne pojavljuju se više tako često misli da smo advenae (došljaci). Donekle žalim da nisam sav ovaj rat proživio na svoje oči. Bol, patnja, pogled na tolike tisuće iznakaženih, mrtvih i ispaćenih ljudi, jamačno, pere sa čovjeka sve prolazno i velikom mu energijom upravo sugerira smisao života. Ono malo boli, što pretrpih, onaj prvi strah pred puščanim tanetima i šrapnelima (na putu k brigadi) govorile su mi uvijek Gospodinove riječi: Što se bojite, zar još ne vjerujete? Pa čemu se bojati? Ta On gore već znade što će sa mnom biti, On me neizmjerno voli, pa znade

da li je za mene bolje da poginem ili da dalje živim. Pa čemu se bojati, kad On određuje moje putove! Valja živjeti i Njega vječno hvaliti i ne brinuti se za smrtnu opasnost. Što je život? Neki je dan jedan ležao kod groblja, izvrnuo se i leži kao klada, kano da ni živio nije. Zar je onda svrha života uživati, popustiti strasti! Čudna li smisla, kad smrću sve prestaje. (D., Zingarella, 18.V.1917.)

Zašto je u meni tolika težnja za usavršavanjem samoga sebe?

Posti, ne jedi previše, budi nadčovjek!

98. Zašto je u meni tolika težnja za usavršavanjem samoga sebe, za zbliženjem s Onim najvećim, zašto mi neka nadnaravna sila uvijek govori: posti, ne jedi previše, budi nadčovjek? (D., Zingarella, 18.V.1917.)

Crkva, Bože moj, vrhunac i središte kulture i cijelog čovječanstva

Središte svega neka bude naš Gospodin Isus, koji je u Crkvi, svome živom tijelu, posvetio cijelu prirodu i djelovanje čovječanstva

99. Gledao sam s Monte Kuka na Roanu. U dolini se vidi grad s crkvom. Crkva, Bože moj, vrhunac i središte kulture i cijelog čovječanstva. Kako se divim čovječanstvu koje gradi gradove i ujedinjuje to ljudsko djelo s Božjom idejom, poput slike Kristove. Srce me vuče onamo dolje. Zaželio sam se ljudi i rada, kolorita raznih jezika i umijeća, boja, šarenila, raznolikosti. Zaželio sam se kulturnih ustanova, raznih društava, raznih redova, koji djeluju u čovječanstvu. Središte svega neka bude naš Gospodin Isus, koji je u Crkvi, svome živom tijelu, posvetio cijelu prirodu i djelovanje čovječanstva. A grad stoji dolje prazan. Crkva je simbol religije, neki memento pokoljenjima. A odozgo siplju geleri i vojnici, koji prolaze, tužno gledaju onamo. Svi su protiv rata, a nitko nema snage da se opre i da stvori normalno stanje u prirodi: slogu. (D., Zingarella, 4.VI.1917.)

Ako me ne budete slijedili nastat će među vama nesloga, rat

Lijek: vratimo se Crkvi

100. Ova silna galama, eksplozije granata i mina, onda tišina i glasovi pušaka, zvrka aeroplana u zraku, mrtvi i ranjeni, sve je to živa povijest. Iznad svega ovoga lebdi bijela velebna Kristova pojava: Ja sam donio mač . Istom sada razumijem punoću i slikovitost ovih riječi: Ako me ne budete slijedili, ako budete mislili svi samo na se, otrgnut ćete se od moga Tijela i nastat će među vama nesloga, rat, sa svim svojim strahotama. Uvijek mi zvuče njegove riječi: Ja donosim mač. Lijek: Revenons a l'Eglise - Vratimo se Crkvi.(D., Zingarella, 12.VI.1917.)

Hoću da prodrem u misterij života

Polako gine mladenačko oduševljenje... na površinu su stupila etička pitanja

101. Polako gine mladenačko oduševljenje. Sve više padam na nivo obična slaba čovjeka. Nekad sam mislio da ću naučiti nekoliko jezika, a sada ne znam ni toliko francuski, koliko sam nekada znao. Uopće, sve estetske i literarne misli kano da više ne postoje. Na površinu su stupila druga, etička pitanja. Najviše me zanima filozofija života. Čitam Solovjeva (Duhovni temelji života), Sv.Pismo, Silvija Pellica. Hoću da prodrem u misterij života.(D., Zingarella, 17.VI.1917.)

U svjetlu smrti život dobiva pravi smisao

Askeza.... bez ikakvih koncesija ovoj zemlji, to je jedini pravi životni postupak

102. Gledao sam oko dvadeset mrtvaca, koji su poginuli za ovih zadnjih bojeva. Leže pokriveni celtovima . Dobro se raspoznaje da su trupla nekoja bez noge, nekoja bez glave. Jednomu je provirila noga, kojoj je koža žuta, izmežurana poput pergamene. Eto, to je život. Neću sentimentalizirati, jer je to slabost, ali je najkruća zbilja, koja dovikuje: Ne daj se! Pobijedi smrt!" Nad ovim lebdi Krist: Tko bude u me vjerovao, neće znati što je smrt!" Askeza, promatranje života i rad jedino u tom smjeru, bez ikakvih koncesija ovoj zemlji, to je jedini pravi životni postupak. (D., Zingarella, 22.VI.1917.)

Htio bih blagovati Gospodina koji mi je draži od svega na svijetu

Odviše sam slab da bih se žrtvovao za presv. Hostiju

103. Htio bih blagovati Gospodina, koji me voli više nego itko i koji mi je draži od svega na svijetu. Samo ga nisam dostojan, odviše sam slab da bih se bez i najmanje pomisli žrtvovao za presvetu Hostiju. Pravo veli Kempenac: Pripravni smo uživati u hostiji, a očajavamo kad nam valja križ nositi u veselju. (D., Zingarella, 22.VI.1917.)

Moderna se država brine za rum, a sv. Euharistija sporedna je stvar!

Bože, Tješitelju, dođi da moju prirodu prožmeš atomima vječnosti

104. Nema svete Euharistije. Živim ovdje kao poganin ili kao kakva zvijer, kao da Agnus(Jaganjac) nije više u središtu kozmosa, kao da Ga uopće nema. Bože, Tješitelju, dođi da moju prirodu prožmeš atomima vječnosti, pa da tako - sličniji Tebi - razumijem tijek bivovanja. Moderna se država brine za rum, a sv. Euharistija je sporedna stvar. Gdje su vojni svećenici? Zašto napuštaju svoja stada upravo onda kad im je Bog najpreči? (D., Monte Rasta, 9.IX.1917.)

Apsolutno je zadovoljstvo samo u Bogu

Moderno društvo očajava, jer je izgubilo vezu s Praizvorom

105. Strašnih li časova kad se Duh Sveti nekuda povuče, pa u nutrini zavlada tama. To su oni časovi u kojima Faust i moderno društvo očajava jer je izgubilo vezu s Praizvorom. Naravski da filozofija, pravo, medicina i teologija ne mogu biti same sebi svrhom i ne dovode do Istine. A i život (Faust!), onakav instinktivan život, isto je bezuspješan trud. Zato se i Faust naposljetku približuje Istini, čineći kao praktičan čovjek dobra djela.... Apsolutno je zadovoljstvo samo u Bogu. Da se Goethe još dalje razvijao i došao do Boga, onda bi Fausta usrećila umjetnost. Istom tada bi ona dobila onu pravu vrijednost, istom tada bi Faust razumio zašto je i filozofija i pravo i umjetnost ad maximam Dei gloriam - na najveću Božju slavu. (D., Monte Rasta, 17.IX.1917.)

Proveo sam noć u molitvi, molio sam Boga da te ostavi na životu

Bolno sjećanje na prvu ljubav nakon smrti voljene djevojke

106. Draga Greta! Dan je kišovit. Ja sjedim u svojoj polutamnoj sobi. Obuhvaća me turobnost. Uzeo sam olovku i pokušao sam napisati Tvoje ime, koje već godinama nisam

napisao. Greta Teschner! Što sve sadržava ovo ime: Koliko se uspomena, koje paraju srce, veže na melodiju ovih riječi! Preda mnom se opet pojavljuje Tvoja plava kosa i Tvoje lice, tako puno života i zdravlja. Mi nismo znali što je to ljubav. Nikad nije ta riječ prešla preko naših ustiju. Ali kad sam nejasno saznao da si Ti teško bolesna, proveo sam noć u molitvi. Molio sam Boga da Te ostavi na životu, a drugog dana saznao sam da si već bila mrtva. Mrtva! Tecite, suze, tecite u vječnost, jadikuj dušo, pecite oči - Gretica je mrtva. Ona leži na krevetu nepokretna. Moja zaručnica. Onda su je odnijeli na groblje. A kad sam nakon nekog vremena i ja došao onamo, našao sam na križu napisane tužne i strašne riječi: Greta Teschner. Mene još uvijek peku moje oči koje su pune suza. Sva se moja unutrašnjost uzdiže k Tebi, koja lebdiš iznad vidljivih svjetova. Sklad moje duše hoće da prijeđe u Tvoju. Tebe nema više ovdje, a približuje se i moja starost. I moj će život proći i nestati. Nova pokoljenja dolaze i prolaze, i našoj ljubavi neće ovdje više biti spomena, kao da nikad nije ni postojala. Tako ja i dalje životarim ovdje. Gone me želje, podkapa me borba i nestalnost. (D., Monte Rasta, 5.X.1917.)

Kad ćemo vidjeti uskrsnulog Jaganjca i sjaj njegove vječno lijepe Majke?!

Apstinencija i Euharistija putovi su koji nas onamo vode

107. Kad će konačno doći vrijeme kad neće više biti nikakve odvratnosti, nikakve noći i nikakvog grijeha? Kad će doći vrijeme vječne slave, vječnog osvjetljenja? Kad ćemo vidjeti uskrsnulog Jaganjca i sjaj njegove vječno lijepe Majke, koji se proteže iznad svih svjetova? Kada, kada ćemo biti ujedinjeni u pjevanju nebeskih korova, kada ćemo se izgubiti u vječnom pjevanju Sanctus, Sanctus, Sanctus, obavijenom božanskim sjajem? Kada će doći vrijeme da se neće morati jesti, kad se neće morati boriti za najmanje dobro djelo. Oj Adame, nisi mislio što radiš. U našem je tijelu zakon, sasvim drugačiji od onoga koji je u našoj duši. Sva je priroda po-kvarena, sve je zlo i naša duša zapada u tamu. Kada ćemo sami sebe biti svjesni, kad će naša duša samu sebe razumjeti, kad će zbiljski oćutjeti svoj savez s Bogom?

Apstinencija i Euharistija su putovi koji nas onamo vode. Post i pričest, dvije oprečnosti. Post zadaje muku i lišava nas užitka, a pričest nam daje neizmjerni užitak i pretvara naše tijelo u božanski bitak. (D., Monte Rasta, 5.X.1917.)

Tko zna hoću li ostati živ?

Bog vodi sudbinu naroda, on znade što je za mene najbolje

108. Čudni su ljudski putovi. Tko zna hoću li ostati živ? Otići ćemo u Korušku, odakle će početi ofenziva. BOG vodi sudbinu naroda, On znade što je za me najbolje. Bit ću sa svime zadovoljan i zahvalno ću primiti sve što mi On dosudi. Ako se rastuže moji roditelji, proći će i ta bol, ta nije li naša domovina suzna dolina ! Razmišljam kako su sretni ljudi u samostanu. Oni se uvijek mogu baviti molitvom i dobrim djelima. Tamo čovjek nema slobodne volje nego onako radi, kako drugi odrede: Abnegatio sui ipsius (odricanje samoga sebe) i utopljenje jedne duše u sve, tako da ona sama na se zaboravi. (D., Monte Rasta, 5.X.1917.)

Sav se smisao sastoji u vođenju duhovnog života

Poniznost, samozataja, šutnja i dobra djela jedina su realna sada i iza smrti

109. Prekjučer se bio boj na Cornelli. Promatrao sam s kote 1093 kako naša artiljerija lupa u brdo.... Topovi udarahu u našu stranu i razoriše jednu bateriju. Kapetan H. je tada poginuo. Svijet misli na medalje, na čast pukovnije i druge gluparije. Talijani, koji se htjedoše

predati, biše svi poubijani. Ne znam što je patriotizam, čast i drugo. Ubijanje i mrcvarenje mi se gadi.... Ja volim čovječanstvo, volim male, nepoznate ljude, koji na svojim leđima nose sav teret historije. Narod bez religije spada u zoologiju. Ne misli na smrt, pljačka i jede. Kad ga optereti bol, malodušan je i prijeti Bogu. I ja sam izgubio vezu s Njim... Gledajući mrtvog Kunca, Hercegovca, kako je poginuo pri jurišu, ranjene Talijane što uzdišu O mia mamma, a krv im se cijedi iz rane, postao sam bolji, jer sam uvidio da život nije ništa, da se sav smisao sastoji u vođenju duhovnog života. Samostanske misli, težnja za samostanskim životom, gdje čovjek živi s Bogom, koji je uvijek nepromjenljiv i realan. Slava, medalje... budalaštine su. Poniznost, samozataja, šutnja i dobra djela - jedina su realna sada i iza smrti. Virgo Maria, adiuva nos. (Djevice Marijo, pomozi nam). (D., Santa Maria, 18.XI.1917.)

Moram započeti novi, preporođeni život u duhu novospoznatog katolicizma

Bilo bi grozno kad ovaj rat ne bi imao nikakve duševne koristi za me

110. Izišao je proglas po kojem bih mogao dobiti tro-mjesečni dopust za nastavak studija. Strah me toga. Bojim se gladi i držim da se neću moći posvema posvetiti studiju. Gledat ću da ponizno vršim Božju volju, da ne budem odviše pohlepan za znanjem i da radim toliko koliko mogu. Nauka ne smije biti sama sebi svrhom, ona mora, uza svu ljepotu, koju u sebi krije, pridonositi nešto i Kraljevstvu Božjem na zemlji. Zato mislim da - uza svu ljubav k svojoj struci - svaki čovjek mora socijalno živjeti, živjeti u životu i potpomagati one koji trpe. Jer nauka je produkt trpnje. Tehnika hoće da čovjeku olakša materijalne nezgode, a umjetnost i nauka promatraju mukotrpni život ljudi i povlače idejne konzekvence. Život je sve....

Mislim kao đak raditi u društvu sv. Vinka - internacionalna religiozna pozadina - i u Hrvatskoj - nacionalno-religiozna pozadina. Onda valja nastojati da samo dva puta dnevno jedem; tako sam materijalno slobodan. Iz principa ne jesti u ostalo vrijeme, pa makar netko i ponudio. Ne smijem zaboraviti na svladavanje tijela. Tvrd ležaj, rano ustajati, kadikad strogo postiti, tako da u svakom momentu mogu raditi sa svojim tijelom što je meni volja. Također je važna njega zdravlja i tjelesne ljepote..... Nova generacija mora biti zdrava, vesela, lijepa. Ono što je ružno, posljedica je grijeha. Zato treba da se čovjek svlada i da njegovanje zdravlja i ljepote smatra kao sredstvo da sebe svlada i da ojača volju.

Boga nikada zaboraviti! Neprestano težiti za sjedinjenjem s njime. Svaki dan - ponajbolje zoru - upotrijebiti jedino za razmišljanje i molitvu, po mogućnosti u blizini Euharistije ili kod sv. mise. Taj sat valja da bude izvor dana, u tome satu valja da čovjek zaboravi na cijeli svijet, da potisne sve svjetske brige, svu nervozu života, da bude miran kao u kolijevci. U tome se satu moraju stvoriti planovi za budući dan, tu se razmišlja o vlastitim greškama i moli milost da se svlada sva slabost. Bilo bi grozno kad ovaj rat ne bi imao nikakve duševne koristi za me! Ne smijem onako živjeti kao što sam živio prije rata. Moram započeti novi, preporođeni život u duhu novospoznatog katolicizma. Jedini Gospodin neka mi pomogne, jer čovjek sam iz sebe ne može ništa. (D., Fonzaso, 5.II.1918.)

Idem sutra na sv. Pričest da opet upijem snage za borbu

Zadnjih dana dosta sam popustio

111. Život je sve..., a meni prijeti opasnost da opet zagreznem u sivi teoretski život knjiga. Idem sutra na sv. Pričest da opet upijem snage za borbu. Ovih zadnjih dana dosta sam popustio. Bio sam polijen, neuredno sam jeo, malo se molio, nimalo trpio, ljutio se, bio i poškrt... i izgubio zato vezu s Onim. (D., Beč, 9.IV.1918.)

Biti praktičnim katolikom mora da je moja svrha

Na ovom smo svijetu samo provizorno...
Težit ću za svetošću, za ujedinjenjem s Gospodinom Bogom

112. A što ću ja biti? To je teško pitanje, koje me muči već dulje vremena. Zanima me književnost i umjetnost, iako sada ne uživam više toliko u tome. Izgubio sam ono mladenačko, potpuno oduševljenje za nešto...., jer smo na ovome svijetu samo provizorno... za čas nismo tu, a ovaj život imade samo utoliko smisla, ukoliko je priprava za drugi... Težit ću za svetošću, za ujedinjenjem s Gospodinom Bogom i molit ću ga da mi dade otporne snage u životnoj borbi i energije u stvaranju... Istina je, književnost nije sve. Literatura, umjetnost, samo su detalji u tom velikom djelu: Kraljevstvu Božjem. I plug, i postolar, i mesar, i pravnik i stražar, svi oni su radnici na toj velikoj zgradi. Ne pita se mnogo što se radi, nego kako se radi. Sve struke imaju pred Bogom jednaku vrijednost, samo se mora raditi po Njegovoj volji. I opet bih toliko volio studirati literaturu i umjetnost. No ako je potrebna žrtva da obratim svoju majku, što je mnogo i mnogo važnije negoli sve znanosti svijeta, jer grozna mi je pomisao da bi ona, koju toliko volim, morala trpjeti u vječnim mukama, odcijepljena od Njega - grozne li pomisli! - zašto se ne bih sam zatajio, ponio svoj križ i pridonio tu žrtvu svojoj majci. Lako je teoretizirati o kršćanstvu i ushićivati se za Gospodina Boga, kad On od nas ništa ne traži, ali biti praktičnim katolikom mora de je moja svrha. Bože moj, prosvijetli me da ubrzo dođem do čvrste odluke. Svagdje neka se vrši volja Tvoja, jer smo ovdje samo putnici, a u našoj se pravoj domovini neće mnogo pitati da li sam bio profesor ili zidar. Ali nešto biti valja! (D., Beč, 9.IV.1918.)

Gigantska čovječja tragedija u životu koja uništava egzistenciju duševnog čovjeka

Pad iz nepregledne visine čovječjeg dostojanstva

113. Noćas bijah svjedokom jedne grozne stvari. Već sam ležao u postelji kada u obližnju sobu dovede jedan čovjek prostitutku.... Iz govora i glasova osjetio sam onaj grozni položaj u kojem se nalazi prostitutka, gdje sama kaže da od nečega mora živjeti... Počela se opet smijati, no nije to bio raskalašeni smijeh, nego više tužan i prisiljen... Osjetio sam onu duševnu prazninu, koja vlada u onoj sobi, ono nešto nezajedničko sa životom, ono odcjepljenje, crnilo, bezbojnost. Ne mogu opisati tu za mene sasvim novu predodžbu... Osjetio sam grozotu gdje se odigrava jedna gigantska čovječja tragedija u naravi, u životu (ne na pozornici), koja uništava egzistenciju duševnog čovjeka, koja ga iz nepregledne visine čovječjeg dostojanstva titanskom snagom baca u besmislenost, nerazum - gdje stvara nov pojam, koji više nije u nikakvoj vezi s čovjekom. Najradije bih bio pozvao djevojku k sebi, da joj bar nekako pomognem. Nekad mi netko reče da se odigrava tu veliki smisao prirode, da je to ljubav, jedan veliki životni princip ili slično. Duševno je to siromaštvo, praznina, grijeh. (D., Beč, 11.IV.1918.)

Bolje je umrijeti negoli biti mekušac, igra strasti

Svibanjska Kraljica neka mi oprosti što na nju tako rijetko mislim

114. Bože pomozi, daj mi milost da postanem bezuvjetni gospodar tijela. Bolje je umrijeti, negoli biti mekušac, igra strasti. Svibanjska Kraljica neka mi oprosti, što na nju tako rijetko mislim. Bože, Bože, više mističnog svijeta! (D., Fontana Secca, 28.V.1918.)

Učiniti djelo ljubavi čovjeku koji trpi temelj je svakog duševnog života

Nikad neću zaboraviti njegov zahvalni pogled i stisak krvave ruke

115. Ovdje je ležao jedan teško ranjeni talijanski časnik. Jaukao je i roktao od boli. Kao kakav stroj opetovao je po dvadeset puta: Quanto male, Manfredi.[2] Tako je uzdisao više od jednog sata. Dadoh ga prenijeti natrag do kote 1580, gdje je bila jedna mala stanica za prvu pomoć. Nikad neću zaboraviti njegov zahvalni pogled i stisak njegove krvave ruke. Bio je krasan mladić. Učiniti djelo ljubavi čovjeku koji trpi... temelj je svakog duševnog života... Ofenziva je zapela, vele iz političkih razloga. Karakteristično je za nered što vlada u Austriji. Talijanski su rovovi puni naših mrtvaca... Vele da je Krndelj pokopan u Rašaču. Strahota! Ono nasmijano lice, puno idealizma i života, da nas je za tren oka ostavilo! Bože, smiluj mu se! (D., Fontana Secca, 19.VI.1918.)

Grijeh je povod najvećim katastrofama čovječanstva

Smisao života jest tajna križa

116. Grijeh je povod najvećim katastrofama čovječanstva. Smisao života jest mysterium crucis - tajna križa. Moram, dakle, biti zadovoljan svojim sadašnjim stanjem. No odviše je teško robovati sistemu koji radi o glavi čovjeku i njegovim idejama... (D., Monte Solarol, 25.VI.1918.)

Bože, plamenom svoga milosrđa sažezi parazite grijeha, da dobar i svet stupim u Te

Zahvaljujem molitvi moje majke i svojih zlatnih prijatelja što živim

117. Zahvatilo je u našu baraku. Šimi odbilo glavu, Šobota i druge teško ranilo, a hlapca je diglo u zrak i bacilo ga za nekoliko metara..... Zahvaljujem molitvi moje majke i svojih zlatnih prijatelja što živim, jer ja - iako mnogo mislim na Boga, zapravo malo molim. Po cio dan ležim u kaverni, nešto jedem, pomalo pišem, pa ne mogu da se saberem i da zaronim u ogromno mističko more. - Neki dan vidjeh svećenika. Najradije bih poljubio ruke koje su držale Krista. Treba li da zaželim bolje dane kad ću i ja onamo, kuda je Šime otišao. O, Bože, da sam već kod Tebe! Najbolje bi bilo da plamenom svoga milosrđa sažgeš parazite grijeha, koji su se usukali u moju dušu, pa da dobar i svet stupim u Te, ili barem da u životu budem nadahnut svetom radošću i nadčovječnom voljom. (D., Solarol, 13.VII.1918.)

Najsretniji dan bi bio kad bi majka i otac postali dobri kršćani

Obitelj je na zmelji najsvetija stvar

118. Najsretniji dan bio bi kad bi majka i otac postali dobri kršćani, kada bi naša obitelj postala katoličkom obitelji - jer obitelj je na zemlji najsvetija stvar. Molitvom će se dati mnogo toga učiniti. Kod oca dobro djeluju logički dokazi. Treba ga samo uvjeriti da je i on odgojen u predrasudama, kao što drži da je klerikalizam predrasuda. A kod majke će moći djelovati ljubav k meni. (D., Solarol, 4.VIII.1918.)

[2] Tal.- Koliko me boli, Manfrede.

Bože, kada ću zemljom stupati pročišćen

Bez posta nema pravog duševnog života... Daj mi, Bože, silnu volju!

119. Slanina, sočni kruh, mnogo, mnogo žderi, siši sok, nek se sve cijedi niz grlo i napunja trbuh. Život! Smisao svega! Hoćeš da budeš dobar, da sjajiš kud prolaziš, a rob si svog vječno gladnog želuca, koji sve traži, traži nešto snažno i sočno. Sutra ćeš umrijeti, čovječe! Umrijeti! Da, i komis i špek i sve drugo će još tu biti i ležati na stolu, a tebe neće biti, ni tvoga trbuha i kao da nisi ništa jeo, kukavico jedna! Kada ćeš već umrijeti, a ti barem gledaj da ti duh bude slobodan, da trbuh izgubi vlast nad tobom, kukavico jedna!

Bože, daj mi urnebesnu snagu da sve svoje strasti skupim u šaku, da ih zahvatim desnicom rukom i topovskom snagom hitnem o stijenu, da se kao staklo razbiju i razlete na sve strane. Bože, Bože, kada ću to moći, kada ću zemljom stupati pročišćen! Pomozi mi, Bože, jer je bolje neživjeti, nego tako živjeti. Memento mori (sjeti se da ćeš umrijeti) - slanina u kutu vreba. Tko veli da je post glupost, taj ne zna ništa. Bez posta nema pravog duševnog života, čovjek nema onda sam nad sobom autoriteta. A taj je glavno. Daj mi, Bože, silnu volju, pa makar bio gol i bos! Jer, ako sam već na svijetu, svejedno je da li imam pod vratom zvijezdu ili mi lakat proviruje na košulji. Glavno je veliko Ja, sloboda duha, koji se ni smrti ne boji, a ostalo je sve sporedno. (D., Belluno, 23.VIII.1918.)

Ostadoh na životu zbog milosti predobrog Oca i molitve mnogih dobrih prijatelja

Otvorili su mi se mnogi vidici i donekle sam prozreo smisao života

120. Ovih ću dana u pozadinu i to na dulje vremena... Tako ostadoh na životu - i još zdrav k tomu - zbog milosti predobrog Oca i molitve mnogih dobrih prijatelja. U ove dvije godine nestalnoga života čitao sam vrlo malo, a i ono što sam pročitao, zaboravio sam. No zaista ne žalim što sam toliko toga vidio i proživio, jer su mi se zaista otvorili mnogi vidici i donekle sam prozreo smisao života. Strah me je samo da neću imati toliko snage i volje da provedem svoje životne nazore, o kojima sam uvjeren da su jedini istiniti. (Pismo prof. Lj. Marakoviću s fronte, 28.VIII.1918.)

Zahvalan sam Bogu što sam sudjelovao u ratu

Uskladiti svoj život prema onome što sam spoznao da je pravo

121. Zahvalan sam Bogu što sam sudjelovao u ratu, jer me je rat naučio mnogomu što ne bih nikada inače spoznao. Želim živo da opet postanem slobodan i da uskladim svoj život prema onome što sam spoznao da je pravo. (Pismo ocu s fronte, 23.VIII.1917; 167 str.65)

Banja Luka - Maslovare - Bosna
1918.

Rat je završio, Ivan se vratio kući. Stavio se na raspolaganje Narodnom vijeću koje ga je poslalo za upravitelja rudnika u Maslovarama, u Bosni gdje ostaje kratko vrijeme. Iz njegova dnevnika koji je i ondje vodio, zapaža se kako mu je duša sva puna nadnaravnog svijeta i duhovnih težnji za Bogom. Ima i zanimljivih zapažanja o političkim i društvenim zbivanjima. Nakon nekoliko tjedana, Ivan traži razrješenje dužnosti i priprema se za nastavak studija u Beču.

Sveci su posrednici koji čovjeka uvađaju u shvaćanje Kristove veličine
Bože, molim Te za milost da sažgeš moju lijenost i sjetilnost! Posveti mi tijelo i dušu!

122. Kristov je život odviše uzvišen, pa se teško uzvinem do tolike visine da ga mogu razumjeti. Za me su razumljiviji životi svetaca koji nisu na tolikoj visini. Oni su neki posrednici, koji čovjeka uvađaju u shvaćanje Kristove veličine. Sada čitam život svete Elizabete Tirinške. Veoma rado ga čitam. Otvara mi se svijet katoličke književnosti, koja predočuje velike svete ljude, nadljude, dok profana književnost slika život kakav jest, bez pretenzija na posvećenje života. Zapravo se crta - i u tome Zola imade pravo - ljudska zvijer, koja djeluje onako kako joj tijelu godi, a kada poduzimlje kakva etička djela, to je samo zato jer grijeh rađa bol i smrt, pa da se ove uklone, prisiljen je i nereligiozan čovjek da sebi stvori neke etičke principe koji su danas formulirani u pravnoj znanosti. - Bože, molim Te za milost da sažgeš moju lijenost i sjetilnost! Podaj mojemu duhu nadmoć nad želucem koji me hoće pokoriti. Posveti mi tijelo i dušu! (D., Maslovare, 14.XI.1918.)

Razlika između Srba i Hrvata
Ako Srbi budu nastojali silom pokoriti sve, rađat će se otpor, koji će srušiti Karađorđeviće

123. Zaista je mentalitet Srba sasvim drugačiji od hrvatskog - katoličkog. U njih vlada silno oduševljenje; toliko veselje i sreća, kao da su na nebesima. Uzurpirali su narodnu volju i proglasili Petra kraljem iako su muslimani i katolici protiv toga. Zapadaju u one iste pogreške u koje je bila zapala Austrija; svoju moć grade na sili. Hrvati-katolici dobiše eto slobodu, a zapravo su svi potišteni. Upravo je to zbog toga što osjećaju da imaju sada mnogo manje slobode nego što je prije imadoše. Ako Petar zaista zavlada i Srbi budu nastojali silom pokoriti sve, rađat će se otpor, koji će srušiti Karađorđeviće. Ne trebamo kraljeve i hegemonije; hoćemo pravednost i ljubav... (D., Maslovare 29.XI.1918.)

Sveci su kao vrletne visine poput Alpskog gorja gdje je zrak čist
U životu jednog sveca svakako je najzanimljiviji njegov vlastiti duševni i tjelesni život

124. Zbog milosti Božje jedan se svetac ističe svojim organizatorskim radom, drugi pjesničko-mističkim životom, treći u materijalnoj borbi, četvrti u znanstvenom životu. Sve su to vrletne visine poput Alpskog gorja, gdje je zrak čist i odakle se čovječanstvo promatra u sasvim drugoj perspektivi. A mi obični ljudi kao turisti, koji želimo dosegnuti te vrhove i, dospjevši do neke visine, ne možemo dalje... ili se skliznemo i padnemo u dubinu. U životu jednoga sveca svakako je najzanimljiviji njegov vlastiti duševni i tjelesni život; njegovo je djelovanje u društvu samo posljedica ovoga... (D., Maslovare, 18.XII.1918.)

Narodne se liturgije moraju nakalemiti na lozu Crkve

Krist je došao na svijet da posveti prirodu, svakog čovjeka i svaku narodnost

125. Krist je došao na svijet da posveti svu prirodu, svakoga čovjeka i svaku narodnost.... Upravo se u tomu ima pokazati vječnost Duha, koji vodi Crkvu, da On uz svaku formu, uz svaki jezik može jedinstveno i snažno na okupu držati svu tu veliku organizaciju, što je sačinjavaju raznobojni narodni elementi, koji su sav svoj narodni mentalitet i kolorit stavili u službu uzveličavanja Crkve. Rimski je kolorit, zaista, dao do sada najveće vrednote Crkvi. Ali on nije jedini, a ni Božja providnost tako ne želi da on bude jedini. Time se mora izgubiti mladenački žar i napokon mora zavladati ukočenost, koje se tragovi već zapažaju. Narodne se liturgije moraju nakalemti na lozu Crkve i tako će u njih ući silne bujice života, koji će preporoditi sav narod. Mi to danas jedva i shvaćamo, ali povijest Crkve drugačije će suditi. Crkva je živi organizam, koji se razvija. Crkva je, zapravo, proživjela istom romansku ili latinsku fazu, jer su do sada Romani bili nosioci katoličke kulture. Germani, zbog protestantizma, nisu ni izdaleka toliko pridonijeli razvoju Crkve. A budućnost Crkve leži sada na kršćanskim Slavenima... (D., Maslovare, 18.XII.1918.)

Čvrsto se pouzdavati u Boga u smrtnoj opasnosti

Ja znam kada i kako ćeš umrijeti i gorim od ljubavi prema tebi, pa zar misliš da ću te Ja ostaviti?!

126. Sveto siromaštvo! Ne brinuti se za sjetilne slasti! Pokloniti sve i žarko ljubiti bližnjega, koliko li veselja ima u svemu tome! A strah nestane sam od sebe. Valja živjeti upravo onako kako ti savjest nalaže, pa ćeš biti sretan i nećeš se bojati smrti. Strah od noći, tame i vukova, samo je dokaz da nešto nije u redu kod tebe. Zašto se plašiš, malovjerniče, Ja ne spavam, Ja sam uvijek uza te i bdijem nad tobom - pa makar ti misliš da spavam kao na lađi. Ti nisi na sigurnijem mjestu kad si u zatvorenoj toploj sobi, nego kad si u mračnoj šumi okružen vucima, koji urlaju. Zašto se bojiš smrti i muka? Ja znam kada i kako ćeš umrijeti i gorim od ljubavi prema tebi, pa zar misliš da ću te Ja ostaviti?! Pa ako i dopustim da te vuci razderu, zar misliš da to nije Moja odluka i da te Ja zato manje volim? Nikoga se ne boj, moj sinko, i ako istrune tvoje tijelo, ti ćeš i nadalje biti. - O moj Bože, daj mi snagu da Te žarko ljubim, da tako snažno u Te vjerujem, da se bez ikakva promišljanja i straha, nevin kao dijete, kojemu nitko nije pričao o strahu, prošećem kroz mjesta, koja prijete smrću. (D., Maslovare, 27.XII.1918.)

Nastavak studija u Beču

1919. - 1920.

Potkraj siječnja 1919. Ivan ponovno dolazi u Beč i nastavlja studij. Konačno, uz pristanak roditelja, studira ono što je odavno želio: književnost. U Beču se aktivno uključuje u društvo hrvatskih studenata Hrvatska kojemu je bio tajnikom i glavnim animatorom. Živi ozbiljnim religioznim životom prema onome što je spoznao kroz iskustvo rata.

Preko ljeta boravi kod roditelja u Banjoj Luci, a potom u Zagrebu, kamo su se u međuvremenu preselili, pa su neki dijelovi dnevnika ondje pisiani. Njegov religiozni život u Beču dobio je novih pobuda. Tu započinje i njegovo zanimanje za liturgiju, koja će poslije postati središtem oko kojega će se kretati njegov duhovni život. Napose su ga se dojmile liturgijske duhovne vježbe koje je obavio za Uskrs 1920. godine.

Poslanje židovskog naroda u povijesti
Odnos kršćana prema Židovima

127. Držim da se kršćani odviše nekršćanski ponašaju spram Židova, kano da ne razumiju tragiku tog nesretnog naroda, koji je bio predestiniran da proživi veličanstvenu prošlost i da rodi Mesiju, a sada proklet luta, prezren, bez kralja i svećenstva u tuđini. Mislim da bi kršćani morali pokazati više milosrđa spram toga zanimljivog naroda, ne samo iz povijesnog pijeteta, nego i zato što će se jedan dio na koncu svijeta obratiti. Djedovi tih budućih obraćenika među nama su, a mi ih proganjamo. Više razumijevanja i ljubavi spram tih ljudi i mi ćemo tako već i sada mnoge privući u zagrljaj naše svete Crkve! (D., Beč, 25.VII.1919.)

Moliti valja dragoga Boga da nam dade velikih ljudi
Čovjeka obuzme oduševljenje za našu svetu vjeru, koja u očajnim vremenima rađa nadljude

128. U pustoši književnosti XVII. stoljeća, među grubim ili rafiniranim formalistima, među bezdušnim ili bombastičnim dramatičarima, među idilsko blaženim debeljakovićima izdiže se veličajna pojava isusovca Friedricha Speea, koji se u djelu *Cautio criminalis* bori protiv spaljivanja vještica, pjeva oduševljeno i blistavo o zaručništvu duše i umire od priljepčive bolesti njegujući ranjene vojnike. Čovjeka obuzme oduševljenje za našu svetu vjeru, koja u očajnim vremenima rađa nadljude: sv. Ignacija, sv. Franju Ksaverskog i druge. Uzdam se u Boga da će se i sada naći takvih ljudi u nas, upravo sada gdje se Crkva zadrmala i prijeti pogibelj da će se kod nas srušiti.... Moliti valja dragoga Boga da nam dade velikih ljudi. (D., B. Luka, 5.VIII.1919.)

Vjerujem da ću gledati dubine Presvetog Trojstva
Obavio sam devetu sv. Pričest na slavu Presv. Srca Isusova

129. Preselili smo se ovamo. Žalim za Bosnom i njezinim ljudima. Teško da ću se uživjeti u ovaj mentalitet. Tamo su ljudi izrazitijeg značaja. Ovi ovdje mi se čine bezvoljni i mlitavi.

Jučer je bio najznamenitiji dan u mome životu. Obavio sam devetu sv. Pričest na slavu Presv. Srca Isusova i vjerujem da ću gledati dubine Presv. Trojstva. Neizmjernu ovu Kristovu ljubav moram barem nekako ovdje zaslužiti, pa ću Božjom pomoći gledati da što snažnije nastavim djelo posvećenja. (Zagreb, 26.IX.1919.)

Ljudska ljubav - slika ljubavi Krista prema Crkvi
Krist po milosti projicira svoju narav u čovječjoj duši

130. Zanimljiva su romantička pisma, osobito pisma Doroteje Veith i Karoline Bohmer. Iz ovih se pisama može studirati bit ljubavi. U dušama je tih žena projicirana slika ljubavnika. One žive u idejama svojih ljubavnika, misle i zaključuju kao i on. On njih diže na svoju razinu i u njihovim dušama vidi svoje produkte, vidi sama sebe. Upravo mi ova pisma potvrđuju nauku Crkve da je brak (ljubav) odnos između Krista i duše (Crkve). Krist po milosti projicira svoju narav u čovječjoj duši, diže je na svoj razinu, prožima je svojom slikom, ogledava se u njoj i neizmjerno je ljubi. Sve što prolazi, samo je jedna poredba. (D., Beč, 10.X.1919.)

Kršćanstvo oslobađa tri prezrena staleža u starom svijetu: žene, radnike i djecu
Božanska obitelj nije li alegorija socijalnog preporoda u kršćanstvu?!

131. U pogansko su doba bila bespravna ova tri staleža: ženski, dječji i radnički. O ženi je loše mislio Demosten. Prezirali su je ako je bila nerotkinja. U Rimu su žene bacali u Tiber. S djecom je bilo slično. Majke su često djecu bacale psima. Radnici su bili robovi. Cicero spominje da je sramota boraviti u radionici. Majka Božja, mali Isus i sv. Josip, božanska obitelj (pomislimo na Raffaela!) nije li alegorija socijalnog preporoda u kršćanstvu i oslobođenje žene (Marija), djeteta (Isus) i radnika (Josip). Povijest pozna i mi proživljujemo velike socijalne ženske i radničke pokrete. I do dječjeg pokreta mora doći. Mali Perica, mala Hely od svetoga Boga, dječje organizacije anđela čuvara naviještaju dječju revoluciju... Kršćanstvo je začetnik dječjeg pokreta, ono je u doba, kad se nije slutila važnost organizacije niti svetost dječje duše, u Djetetu obožavalo cijeli dječji rod od postanka svijeta do njegova konca. Katolici bi morali započeti s organizacijom djece. (Beč, 12.X.1919.)

Kršćanstvo je apsolutna istina
Svaka je prava evolucija put kršćanskoj savršenosti

132. U razvoju država postoji tendencija k Apsolutnom. Pošto je kršćanstvo apsolutna istina, to je napredak u razvoju svega, pa i državnog prava, državnih institucija, ako u svojem zakonodavstvu provedu kršćanska načela, i to ne samo obzirom na zahtjeve kršćanskog morala, već i na zahtjeve kršćanskih vrednota, koje traže od čovjeka i od države da postanu nešto više od naravne tvorevine, tj. da provedu životne norme za pojedinca, kao i za veću organizatornu jedinku. U Americi je tako izišla zabrana alkohola i time je Amerika evolucijom došla do kršćanske misli: *Apstinentia vera pax invenitur* (Odricanjem se dolazi do pravoga mira). Svaka je prava evolucija - bila to u životu pojedinca ili čovječanstva - put kršćanskoj savršenosti. Sve je ostalo dekadenca. (D., Zagreb, 19.I.1920.)

Sekte niču u bolesnom društvu
Sudjelovanje na jednom predavanju nove sekte apsolutista

133. Slušaoci su bili pažljivi. Oni, jao, ne znaju, da je ono što je istinito u toj novoj vjeri i što im se sviđa, mnogo veličanstvenije u njihovoj vlastitoj vjeri. Ne poznaju kršćanstva. Koliko bi bilo veselje za T., kad bi se nakon tog burnog traženja upoznao s kršćanstvom! Ovakve sekte niču u bolesnom društvu i pokazuju ukoliko kršćani nisu svoju zadaću ispunili. Ljudi žele da individualno upoznaju kršćanstvo i zato su potrebna društva gdje se mogu o tim stvarima porazgovarati sasvim slobodno, bez stege. U svim se mogućim društvima, sektama, vjerama, može studirati *anima naturaliter christiana* (duša koja je po naravi kršćanska). (D., Zagreb, 29.I.1920.)

Moj najljepši Uskrs
Proživljavao sam umjetnički refleks velikih događaja –
Kristovu muku i njegovo uskrsnuće

134. Proveo sam od čiste srijede do danas u St. Gabrielu kraj Modlinga. Bio je to moj najljepši Uskrs: proživljavao sam umjetnički refleks velikih događaja - Kristovu muku i njegovo uskrsnuće - uživivši se u liturgijsku umjetnost. U početku smo postili, šutjeli i razmišljali. Kada se svjetska buka raspršila i duša ostala mirna, sama sa sobom, iz dubina se, poput pjene, dizalo blato grijeha, koje se skoro nesvjesno nakupilo. Zatim sjajno pjevanje

lamentacija, pa divna misa Velikog Četvrtka sa svojim veseljem i sv. Pričesti unutar svečane mise, upravo onako kao kad je Isus ustanovio presv. Euharistiju, pa onda žalost usred te mise, ritmičke kretnje redovnika, sjajna pratnja orkestra itd. Otkrivanje križa i trpljenje križnoga puta potresli su (na Veliki Petak) mojom dušom. U subotu opet ono silno veselje nad uskrslim Spasiteljem, koje je našlo tako divan izražaj u liturgiji. Samostan St. Gabriel ostat će mi nezaboravan cijeloga života. Pokazuje kako Katolička Crkva posvuda rađa prekrasno cvijeće. (D., Beč, 5.IV.1920.)

Liturgija je centralna umjetnost, izražaj duše Crkve
Život Kristov je središte povijesti

135. Kao što je teologija centralna znanost, tako je liturgija centralna umjetnost. Ona je sasvim objektivna i odgovara Wagnerovu idealu, koji je htio sve umjetnosti sjediniti u jednu. Liturgija je izražaj duše Crkve, na njenu bi temelju bilo lako izraditi teoriju umjetnosti. U liturgiji se, kao u kakvu zrcalu, ogledava život Kristov, ali ne onakav kakav nam se u povijesti čini, nego onakav kako ga gleda objektivni gledalac, koji nije vezan na vrijeme ni na mjesto, već promatra život iz visine, videći nadnaravni savez svih događaja, recimo kako ga promatra anđeo. Na taj način umjetnost postaje objektivno zrcalo života, koje hvata i one niti što ih obični čovjek ne opaža. Liturgija je dosegla vrhunac: ona je najveća umjetnička tvorevina koja postoji na svijetu, a uz to je centralna umjetnost, jer umjetnički prikazuje život Kristov, koji je centar povijesti. (D., Beč, 5.IV.1920.)

U meni je plamen za beskrajnim visinama
Duševno sam najproduktivniji kada trpim

136. Duševno sam najproduktivniji kada svladavam otpore ili kada trpim. Dosada sam trpio i svladavao otpore (rat, glad), jer me je Providnost postavila u taj položaj. Tada sam rado trpio. No nisam se još dovinuo do te visine da svojevoljno izaberem savršeniji put: put trpljenja. Ako svoj život pravo analiziram, to ne trošim mnogo više energije na svladavanje samoga sebe negoli, recimo, obični liberalci. Popeo sam se na stanovitu visinu i sada me sila ustrajnosti na ovoj drži. Ali u meni je plamen za beskrajnim visinama, žar za nepomućenim grljenjem Sina i Oca i Duha, a do toga se dolazi samo discipliniranim, taktičkim svladavanjem samoga sebe. Ne bi li bilo moguće ne misliti nikada na jelo, ne zasititi se sasvim kod ručka, spavati samo šest sati, primati dnevno sv. Pričest, dnevno gimnasticirati i uza sav gubitak energije, koji se u ovo utroši, sistematski učiti još jedno deset sati dnevno i postati u znanosti vrstan čovjek. Sv. Katarino Sienska, moli se da dobijem željeznu volju! (D., Beč, 12.V.1920.)

Baza kulturnog, ekonomskog i svakog napretka: tražite Kraljevstvo Božje
Katolicizam je uzorao duše

137. Kad se promatra razvitak univerzalnog katoličkog pokreta u svim zemljama, opaža se kako je veličanstvenu zadaću izvršila Crkva. Narodi, koji nisu imali skoro nikakvih organizacija na kršćanskoj podlozi, ne poznavajući se među sobom, stvorili su neovisno sasvim slične institucije. Onaj nizozemski srednjoškolski listić mogli bi s veseljem čitati čitaoci Zore i obratno. Katolicizam je uzorao duše, a iz ovog je tla nikla zajednička svijest.... Vjernici već imaju svijest solidarnosti. Baza je kulturnog, ekonomskog i svakog napretka: Tražite najprije Kraljevstvo Božje i sve će vam se ostalo nadodati. (Mt. 6,33) Ostalo raste samo od sebe, kao što to pokazuju prvi vjekovi kršćanstva, koji su gojili samo duševnu kulturu i religiozni odgoj, a indirektno su nastale katedrale, kršćanske države, filozofija itd. (D., Beč, 16.V.1920.)

Zasluge isusovaca za kulturu u Europi

I sam veoma mnogo indirektno zahvaljujem isusovcima

138. Opažam da isusovci imadu velikih zasluga za razvitak kulture u Europi. Reformacija znači početak anarhije, kojoj je današnja faza liberalizam i boljševizam. Kada, s druge strane, promatramo kulturne radnike, vidimo da u Nizozemskoj isusovci izdaju Bouchershow, u Njemačkoj oni intelektualno vode katolički kulturni pokret (Stimmen der Zeit). Katann je kalksburgovac (iz isusovačkog kolegija). Maraković je isusovački đak. Akciju među ovdašnjim đaštvom vode isusovci. I sam veoma mnogo indirektno za-hvaljujem isusovcima po Ljubi i Nini. (D., Beč, 16.V.1920.)

Purgersko kršćanstvo opasnost je za nas

Isposničku, apstinentsku ideju, pasionizam valja širiti

Razmišljanje nakon održavanja narodne skupštine
i kulturno -vjerskog programa u Ivanić-Gradu.

139. Milost djeluje svuda i ljudi zapravo ne znaju da su samo lutke velikih ideja, koje sve pokreću. Građani su grozni buržuji. Drže do vjere, ali ta se vjera uglavnom sastoji u tomu: treba nam vjera da dobro i zadovoljno živimo tu na zemlji. Karakteristične su riječi moga gostoprimca: tuži se da jedva diše kad se najede. Naivno! A za ručkom jede do tri razne vrste mesa i skoro nikakva variva uz to. Ovo purgersko kršćanstvo užasna je opasnost za nas. Ono je u mnogome krivo da se kršćanska ideologija svagdje diskreditira.... Isposničku - apstinentsku - ideju, pasionizam valja širiti. Sa strahom sam konstatirao da i naši najbolji ljudi, kojima imadem zahvaliti što sam našao put k Bogu, nisu spoznali tu ideju. Trebali su proživjeti nekoliko godina među gladnim i bijednim ljudima i onda bi se istom dovinuli do tih spoznaja. Mislim da su mi od glada i bijede izmorene socijalističke mase milije od sitih katoličkih purgera. (D., Zagreb, 6.IX.1920.)

Da se kršćanstvo digne, mora kler biti svet

Uvijek imati pred očima Krista na Maslinskoj gori

140. Da se kršćanstvo digne, mora u prvom redu kler biti svet, mora imati uvijek pred očima Krista na Maslinskoj gori, kako svladava jurišanje svih križeva, Krista koji svladava đavla koji hoće da kamenje pretvori u kruh. Odgoj volje je aktualna tema za hrvatski kler... (D., Zagreb, 6.IX.1920.)

Problem križa mogu sada teoretski studirati

Stvoriti se snažnu bazu da u praksi ne podlegnem križu

141. Materijalno mi možda nikada u životu neće tako dobro biti. Sve mi ide po želji. Mogu se svake večeri tuširati, ležati na čistu podu, ustati u 5 sati izjutra, otići na sv. misu i često primiti presv. Euharistiju. Hrane ima dostatno, mesa nikada, odijelo mi nije poderano, ovratnici uvijek čisti. Imam, dakle, sve što mi tijelo zahtijeva.... Problem križa mogu sada teoretski studirati i dao Bog da sebi sada stvorim tako snažnu bazu da u praksi ne podlegnem križu. (D., Zagreb, 14.X.1920.)

Studij u Parizu
1920. - 1922.

Posredovanjem isusovca o. Miroslava Vanina, povjesničara i znanstvenika, Ivan dobiva stipendiju francuskih katoličkih ustanova zajedno s dvojicom drugih hrvatskih studenata - Đurom Gračaninom i Jurjem Šćetincem - i polazi ujesen 1920. g. na nastavak studija književnosti u Pariz. Dvogodišnji boravak u Francuskoj veoma je proširio Ivanu kulturne i vjerske vidike. Povezanost s brojnim francuskim katoličkim krugovima i intelektualcima razvila je u Ivanu osobito poštovanje i ljubav prema papinstvu što mu je poslije bila jedna od glavnih osobina kao katoličkog intelektualca. I u Parizu Ivan nastavlja svoj put prema kršćanskom usavršavanju. Provodi duboki vjerski i asketski život. Iz Pariza je napisao majci onu poznatu rečenicu: Katolička vjera je moje životno zvanje. To je zvanje Ivan u potpunosti ostvario u svome životu.

Katolički laik treba zastupati stajalište Crkve
Heroizam pokornosti i pokoravanja kod vođa

142. Upoznao sam se s katoličkim Englezom. Čini mi se da su engleski đaci - po ovome sudeći - još nesamostalnije odgojeni od Francuza. Oni su dobro odgojeni mladići, ali u njima se ne zrcali katolički pokret. Svećenstvo misli za njih i vodi ih, ali do sada nisam opazio ništa o katoličkom laiku, koji bi sam zastupao stanovište Crkve u stvarima koje ne spadaju strogo u djelokrug svećenstva. Naš je katolički pokret jedinstven. Svaki je član svjesna jedinica u radu za Crkvu. Samo treba nastojati da veza s Crkvom bude što jača, da uz sposobnost i svijest vođa bude u njih heroizam poniznosti i pokoravanja. (D., Pariz, 16.XI.1920.)

Moje su molitve Srcu Isusovu uslišane
Još ostaje mama na brizi

143. Tata je 12. I. (o srebrnom piru) nakon 20 godina primio sv. Pričest. Moje su molitve Srcu Isusovu uslišane. U pismu, što mi ga je pisao, vidim tipičan primjer konverzije. Obratio ga je nadnaravni elemenat: milost. Još ostaje mama na brizi. Srce Isusovo, pomozi! (D., Pariz, 20.I.1921.)

Crkva je jedina koja čovječanstvo vuče naprijed
Najbolja apologija Božjeg djelovanja u čovječanstvu: jedinstveni duh katoličkih pokreta

144. Bio sam na zadnjoj sjednici regionalnog Kongresa francuskog katoličkog društva. Raspravljalo se o socijalnoj orijentaciji među radništvom, o agrarnim organizacijama, o liturgijskom pokretu.... Promatrajući ovaj silni interes katoličke generacije oko instauracije cijeloga javnog života u Kristu, opažam djelovanje jedne Energije, koja posvuda djeluje, gdje sam god promatrao: u Austriji, kod nas, pa sada eto i ovdje. Divim se jedinstvenosti, koja inspirira katoličke pokrete svih zemalja. Najbolja apologija Božjega djelovanja u čovječanstvu jest taj jedinstveni duh, koji prožimlje katoličke pokrete svijeta. Nikakva ljudska sila, nikakav filozofski sistem ne može stvoriti to remek-djelo; to je djelo Sile, koja je iznad nas i koju mi tražimo i želimo spoznati. Ateisti, internacionalci i svi mogući teoretici neka proučavaju povijest Crkve i njezinu sadašnju aktivnost, pa će vidjeti da je ona jedina koja čovječanstvo naprijed vuče. Duboki je dojam na me učinila molitva. Nakon svršenih debata, gdje se raspravljalo o potrebama javnoga života, svi se okrenuše spram presv. Sakramenta i jednoglasno zapjevaše O salutaris hostia, Magnificat, Tantum ergo. (D., Pariz, 30.I.1921.)

Srce Isusovo, Tebi posvećujem svoj život!
Za vrijeme korizme mogao sam zaroniti u more boli Njegova Srca

145. Bol moja još uvijek traje i zbog toga ne pisah skoro ništa. Hvalim Isusu Kristu da sam u prošlom razdoblju, za vrijeme korizme, mogao zaroniti u more boli Njegova Srca i da sam tako živio u uskoj vezi s Njime. Usput sam preveo Križni put Paul Claudela.... Zbog te moje očne boli ne mogoh se posvetiti studiju katoličke literature, kako bih želio... Srce Isusovo, Tebi posvećujem svoj život: ako je na Tvoju slavu da trpim i tako dođem k Tebi, neka bude Tvoja volja, i molim Te da uza me budu u Tvome kraljevstvu i moji roditelji... (D., Pariz, Sv. Đurđevdan, 23.III.1921.)

Valovi oceana - slika života Duha Svetoga
Neprestani, vječni, neizmjerni i lijepi život

146. Prvi put sam vidio svijetlo-modri Atlanski ocean, čiji su se valovi žurili, pjeneći se i natječući. Taj neprestani život, to kretanje neizmjernosti, kao da je slika Duha Svetoga, koji je neprestani, vječni, neizmjerni i lijepi život. (D., Toulouse, 27.VII.1921.)

Katolička univerza - žarište katoličkog života jednog grada
Širiti ideje kršćanskog socijalizma

147. Socijalni tjedan: premda je karakter odviše stručan, te zapravo ništa ne razumijem, ipak je cjelokupan dojam veličanstven. Zastupani su vođe katoličke Francuske i Belgije....Najbolji je dokaz o vrhunaravnoj atmosferi, koja tu vlada, što predsjednik kongresa prima svaki dan sv. Pričest. Raspravlja se o nepravdi u ekonomskim odnosima. Do u pojedinsti ispituju se uzroci socijalne neravnopravnosti i stvara se direktiva za socijalni rad u narednoj godini... Sve je ovdje centralizirano u Katoličkoj univerzi, koja je, kao posvuda, žarište katoličkoga života jednoga grada.... Otac Rutten molio je Francuze da više pažnje obrate radnicima. Tvrdio je da radnika može predobiti jedino radnik.... Svaki svećenik treba odgojiti nekolicinu radnika, koji će dalje širiti ideje kršćanskog socijalizma među svojim drugovima. (D., Toulouse, 27.VII.1921.)

Oblačenje redovnice benediktinke u Parizu
Valja sav svijet zaboraviti i sve sile koncentrirati u radu za Isusa

148. Prisustvovao sam kod benediktinki oblačenju novakinje. Liturgija je veličajna. Dojam: kao da djevojče ide pod giljotinu, u smrt. Umire svijetu, postaje struna, koja će na vijeke pjevati slavu Božju. Izgarat će poput vatre i ući će poput mudre djevice sa zapaljenom svjetiljkom u bračne dvore Zaručnika....

Valja sav svijet zaboraviti i sve sile koncentrirati u radu za Isusa. Zaboraviti prijatelje, planove, sve - iščeznuti sa zemlje, izgorjeti, da zaista uđem sa što više bližnjih onamo gdje nas čeka, Otac, Sin, Blažena Djevica Marija u Duhu Svetomu, apostoli, mučenici, anđeli, djevice, Toma, Mahnić, Rogulja - svi oni beskrajni svjetovi Apokalipse.

Kad su u staro vrijeme ljude žrtvovali (Ifigenija) da umire božanstvo, prisutne je prolazila jeza. Mlada redovnica-benediktinka ulazi u zatvor, da iz njega nikada ne iziđe. Prešla je prvi prag smrti, koji vodi u nebo. Stare su poganske ceremonije naslućivale velike misterije, a tek kršćanstvo

ih je ekspliciralo. Generalova kći napušta svijet, obučena kao bijela zaručnica, da ne utone. Post, jesti stojećki, ustati u tamnoj noći, studenoj sobi - križ naprtiti na leđa - da se spasi pogani Babilon, tisuće prostitutki i razbludnika.

Bože, velik si, koji sitnim dušama ulijevaš nadnaravnu snagu i sramotiš zastupnike znanosti, akademike, politike, koji stvaraju velike govore, a nisu spremni žrtvovati ni najmanje od svoje udobnosti. Da, zrno mora biti bačeno u zemlju i tamo umrijeti, ako želi da donese ploda. Kraljice djevica, ulij ulje svetosti u njezinu dušu i njezino tijelo: neka miomiris žrtve, koja izgara, napuni zemlju svojim parama. Danas čovjek mora pročitati knjižnicu, a ljudi ne znaju da Crkva posjeduje ljepšu dramsku poeziju od svih mogućih Sofokla i Shakespearea. Ceremonija, osim ljepote teksta, ima tu prednost nad svjetovnom dramskom poezijom, što ova fingira nešto što je bilo, dok mi kod liturgije prisustvujemo samoj drami.

Oh, kako su velike duše, koje se posve odriču života! Adamovo je sjeme zgriješilo, ne hoteći slušati Boga, postalo je robom tijela, koje je ispod čovjeka. Jedina poniznost uspostavlja poremećeni poredak, ništa ne tražeći za sebe, uništavajući u sebi sve što odvaja od Boga. Nastojanje da se potpuno zaboravi samoga sebe, protuteža je Adamovu grijehu, po kome je čovjek htio postati jednak Bogu.

Silno je žalostan čovječji život. Koliko je stotina tisuća djevica, lijepih zdravih, mudrih, napustilo život, sreću, roditelje, da se uzida u samostanu i da im nestane imena. I danas, generalova kći ostavi poput tih stotina tisuća svoga oca, dekorirana svakojakim medaljama, da nikad ne iziđe iz zidina rue Monsieur. Što li je mislila? Morao ju je dugo i dugo mučiti misterij života. Napokon je uvidjela da je najbolje - pošto je ovaj život samo predradnja - što prije započeti, pa makar s mnogo muke, onaj život, koji će vječno trajati. Kod kuće je jedva čekala da što prije započne redoviti redovnički život, jer su je svi mogući poslovi od toga odvraćali. Kad je danas prešla prag samostana, što li je mislila? Da će sada, zapravo započeti prava priprava za onaj život. Nije li je obuzeo strah da bi se mogla priviknuti na samostanski život i ovaj joj postati navikom? Oh, da, morat će svim sredstvima da samu sebe budi, da bude uvijek spremna na dolazak Zaručnika. Morat će joj ovaj život postati tako nemio, da željno očekuje čas da pređe preko drugog praga, koji vodi u Samostan Neba. - Bože moj, daj da iščezne poganstvo, u kome živimo! (D., Pariz, 4.XI.1921.)

Ova redovnica, na čijem je oblačenju Merz sudjelovao i dirljivo ga opisao, doživjela je duboku starost. Njezin se život odvijao točno onako kako je Ivan predvidio na dan njezina oblačenja. Tek 1979.g. doznalo se da je još na životu, a za Ivana Merza prvi put je čula kad joj je iste godine postulator Ivanove kauze donio opis njezina oblačenja, što je za nju bilo veliko iznenađenje. Tada se saznalo i njezino ime koje Ivan Merz nije zapisao u dnevniku, jer ga vjerojatno nije ni znao. Zvala se: Marie Denise Chevilotte. Umrla je u 24.X.1991. u 90. godini života, u benediktinskoj opatiji Vauhallanu, kraj Pariza, samo nekoliko dana prije nego se navršilo 70 godina od njezina ulaska u samostan. (Svu dokumentaciju o njezinu životu objavilo je Glasilo Postulature IVAN MERZ, br.1-2, 1979./1980., br.1-2,1991., br. 1-2,1992).

Čovjekova težnja za Bogom

Postoji jedan Bog koji neprestano djeluje na ljudske duše

149. Postoji jedan Bog, koji neprestano djeluje na ljudske duše. U svakoj je ljudskoj duši težnja za nečim velikim: jedan teži za slavom, drugi za velikim djelima, treći je težio da postigne nešto veliko, ali mu se već čini da mu neće uspjeti, pa je postao pesimistom... U svakom je čovjeku težnja da postane u neku ruku Bog. Ti nećeš, dragi oče, naći ni jednog filozofskog sustava koji bi ovu misao tako istakao i tako divno izgradio, kao što to čini kršćanstvo, koje tvrdi da je težnja i zadaća svakog čovjeka da postane djetetom Božjim. Ova Tvoja težnja, Tvoje nastojanje i Tvoje nezadovoljstvo, to je nesvjesna težnja za Bogom. (Pismo ocu iz Pariza, I. 1921.)

Sredstvo da okušamo snagu kršćanstva: pustiti da Kristov život na nas djeluje

Nadam se da ćemo nakon borbe i u vječnosti biti združeni u Bogu

150. To, što si Ti doživio, proživjeli su svi konvertiti od sv. Augustina do Bensona i Brunetierea. Nadam se da će ona ljubav, koja nas veže, sada postati još dubljom i većom i da ćemo nakon borbe, što je imamo voditi u ovom životu, i u vječnosti biti združeni u Bogu... Posve je prirodno da treba ono što smo primili i sačuvati. Uvjeren sam da ćeš morati još mnogi boj u svojoj duši izvojevati. No najveće je već tu, sv. vjera, a uspon će poći za rukom uz dobru i jaku volju. Najbolje je sredstvo da okušamo snagu kršćanstva da pustimo neka život Kristov, kako nam ga prikazuje Evanđelje i liturgija, na nas djeluje... (Pismo ocu iz Pariza, 21.I.1921.)

Biti uvijek uvjereni da je život kratak i vječnost vječna

Duša će uvijek ostati na životu

151. Treba da budete uvijek uvjereni da je život kratak, a vječnost vječna i da je ljudska duša, kako je nedavno rekao jedan francuski političar (Marc Sangnier), više vrijedna nego cijeli svijet, jer će svijet propasti, a duša će uvijek ostati na životu. Ne zaboravite na uskrsnu sv. Pričest, jer je to najmanje što od nas traži naš Stvoritelj. (Pismo roditeljima iz Pariza, 16.III.1921.)

Filozofija sreće

Težište naših želja postaviti u onaj svijet

152. Svećenici i redovi najviše su pridonijeli katoličkoj renesansi među francuskim intelektualcima, a oni su, velikim dijelom konvertiti u javnom životu, rehabilitirali katoličku nauku. Mi dolje živimo na granici Crkve i posve je prirodno da tamo niču sekte i da su apostazije na dnevnom redu; bilo bi nenaravno kad se ne bi katolike progonilo. Lijepo veli današnja pričesna u misi sv. Dionizija: Kažem vam, moji prijatelji, ne bojte se onih koji vas progone, a sv. Pavao (Gal.6, l4-18) stavlja se za uzor govoreći: Braćo, hoću da se hvalim samo Križem našega Gospodina Isusa Krista, radi kojega mi je svijet raspet i ja svijetu. Dobro meditirajte o značenju podcrtanih riječi. U tome leži filozofija sreće: valja postaviti težište svih naših želja u onaj svijet, sebe posve zaboraviti radeći za Našega Gospodina Isusa Krista koji je jedini vječan. (Pismo ocu iz Pariza, listopad 1921.)

Žrtvujmo sekundu ovoga života da uđemo u beskonačno nebo

Upotrijebiti sve energije da spasimo naše duše i što više duša naših bližnjih

153. Ako naime vjerujemo u apsolutno Božanstvo, tada nema slučaja (Lk. 12,1-8). Moramo dakle činiti uvijek volju Božju i ako On hoće da gladujemo, gladujmo; ako On traži da damo sebi glavu otsjeći, recimo: hvala Bogu! Osim toga valja znati da dragi Bog nikada neće natovariti na čovjeka onaj teret koji ne bi mogao podnijeti.... Pošto smo tako sretni da znamo da je ovaj život vrlo kratka faza i da ćemo zatim biti u vječnome nebu, budimo junački, žrtvujmo sekundu ovoga života da uđemo u beskonačno nebo. Molim javite mi svaku opozicionalnu misao, da tako uzmognemo u međusobnom nastojanju za ovo dvadeset-trideset godina, što nam je možda biti na zemlji, upotrijebiti sve naše energije da spasimo naše duše i što više duša naših bližnjih... Ljubi vas vaš sin i brat u Isusu Kristu. Na dan sv. Dionizija Areopagita. (Pismo roditeljima iz Pariza, 9.X.1921.)

Cijeli moj život kreće se oko Krista Gospodina
Gospodinu se mora s veseljem služiti

154. Znadeš da me je život na sveučilištu u Beču, onda rat, studij i napokon Lurd potpuno uvjerio o istinitosti katoličke vjere i da se zato cijeli moj život kreće oko Krista Gospodina. Ti me ne smiješ krivo shvatiti i sebi predstaviti da znači jedno te isto vjerovati i žalostan biti. Upravo je protivno istina. Gospodinu se mora s veseljem služiti i veseliti se neobično lijepoj prirodi, sreći obiteljskog života i svim ostalim darovima. (Pismo majci iz Pariza, 20.X.1921.)

Katolička je vjera moje životno zvanje
Ovaj je život samo kratka priprava za vječnost

155. Katolička je vjera moje životno zvanje i mora to biti svakom pojedinom čovjeku bez iznimke. Budući da je ovaj život samo kratka priprava za vječnost, to je naravno da sav naš rad ide za tim. Jedan se ženi da dobavi nove stanovnike neba, drugi je osim toga novinar i širi istinu, jedan je željezničar i pridonosi brzom širenju Kraljevstva Božjega, itd. (Pismo majci iz Pariza, 6.XI.1921.)

Najbolja upotreba vremena jest kontemplacija o Bogu
Sve sile ovoga života usredotočiti prema drugom životu

156. Treba sve sile ovoga života usredotočiti prema životu koji slijedi nakon boravka na zemlji. Najbolja upotreba vremena jest kontemplacija o Bogu i o objavljenim istinama. Priroda je slaba, ona nas odvraća od našeg određenja. Duh mora postati apsolutni gospodar, on mora zatomiti najmanji pokret naravi koji bi htio zapriječiti da se ravno slijedi jedini cilj života. Takav čin volje proizvodi trpljenje. Treba stoga trpjeti, treba se svladavati.... Svetac je čovjek u središtu stvaranja koji sve usmjeruje prema Bogu. (Duh. vježbe u isusovačkom samostanu Manrese, Clamart - Pariz, 4. 7. 1921.)

Sve svoje sile uložiti da se prevede Evanđelje i proširi po cijelome narodu
Širenje Kraljevstva Božjega u našoj zemlji mora polaziti od stupovlja episkopata i svećenstva, a mi laici smo samo kamenje ili malter te velebne zgrade

156a. *U svome pismu iz Pariza što ga je uputio dr. Ljubomiru Marakoviću, svome bivšem profesoru, Ivan Merz iznosi svoj apostolski program koji želi ostvarivati u domovini nakon svoga povratka sa studija u Parizu. Pismo je od velike vrijednosti i važnosti jer odaje njegov visoki stupanj svetosti i apostolskog žara. Uvršteno je kao posebno vrijedan dokument u* Poziciju, *temeljni vatikanski dokument za njegovu beatifikaciju. Donosimo ovdje samo jedan dio toga važnoga pisma:*

Mi nemamo nikakve religiozne literature, naši đaci nemaju dobre molitvenike, evanđelje nije prošireno u narod, a da ne govorim o znanstvenim vjerskim djelima koja su neophodno potrebita za svakoga našeg intelektualca. Mislim da moramo napokon započeti s konsolidacijom temeljâ i to sve svoje sile uložiti da se prevede Evanđelje i proširi po cijelome narodu. Uvjeren sam da će riječ Božja posve spontano rekristijanizirati sve slojeve našega naroda. Kada bude bilo u svakoj kući – gradskoj i seoskoj – Evanđelje za stolom, kada se bude uz objed čitao koji odlomak iz njega, onda se tek

možemo nadati da ćemo imati brojan kler, da će se napuniti naši samostani i da će se osnivati redovi koji će odgovarati potrebama dotične epohe. Širenje Kraljevstva Božjega u našoj zemlji mora polaziti od stupovlja episkopata i svećenstva, a mi laici smo samo kamenje ili malter te velebne zgrade. Na srcu mi je prema tome sljedeće: 1.) da se što prije započne s prevađanjem i izdavanjem Evanđelja, 2.) da se priređuju hodočašća, 3.) da se u svim našim listovima započne agitirati za svećeničko zvanje, 4.) da se upozore naši bolesnici na veliku korist dragovoljnog trpljenja i 5.) da se energija, koja se je do sada utrošila u negativnu kritiku, upotrijebi za propagiranje naše katoličke doktrine. Molim Vas, da se ne ljutite što sam Vam toliko toga napisao. Pošto se je Milost Božja Vama poslužila da sam spoznao istinu katolicizma, to držim da sam morao sve ovo reći upravo Vama. Naravno da se i nadalje preporučam u Vaše molitve! (Pismo dr. Lj. Marakoviću, Pariz, 12. IX. 1921.)

Prema kršćanskoj savršenosti
Odluke za dublji duhovni život

157. *U Parizu je Ivan sastavio odluke (direktive) za život; bio je to osebujan program duhovnog života. Iskustvo trpljenja tomu je dosta pridonijelo. O tome govori u svome dnevniku 4.XI.1921.: „Rob sam Božji. Rezultat trpljenja (oči): stvorio sam direktive za život i dnevno molim cijelu krunicu. Ozdrave li mi oči, svršim li ispite, i ne bude li vanjskih zapreka idem u isusovce (ako me prime)". Evo Ivanova životnog pravila kojim se želio uspeti na savršeniji stupanj kršćanskog života kamo ga je poticala Božja milost i kojoj se on velikodušno odazivao:*

1. Na sasvim tvrdom ležati.
2. Cijelo tijelo dnevno ledenom vodom umivati.
3. Izjutra ništa ne jesti.
4. U petak glad osjećati.
5. Češće u najboljem teku prestati(s jelom).
6. Gimnasticirati svaki dan u kojim god prilikama.
7. O sebi nikada ne govoriti.
8. Samo ručati i večerati.
9. Jednom mjesečno 24 sata ništa ne jesti ni piti.
10. Suvišak svojih dobara siromahu pokloniti.
11. O svojoj boli nikada ne govoriti.
12. Što manje govoriti.
13. Svaki se dan bar jednom posvema Bogu pomoliti.
14. Ići u neugodne situacije.
15. Vlastitu bol blagosivati.
16. Katkada sebi svojevoljno, u potaji, bol zadavati.
17. Katkada iz najboljega sna ustati i gledati zvijezde.
18. Ići po najtamnijoj noći na strašiva mjesta, pobijediti strah, jačati vjeru.
19. Poniženje pred ljudima s veseljem primiti.
20. Ne odati se nikada odviše jednostrano znanosti.
21. Biti sa životom u najužem kontaktu.

Život s Kristom u Bogu

Duhovni život što ga je Ivan vodio potican milošću Božjom bio je temelj svega njegova apostolskog rada. Misli što ih je Ivan zapisao o duhovnosti u različnim prigodama odaju dubinu iskustva duhovnih stvarnosti u koje je Ivan bio uronio. U ovom poglavlju donesene su općenite Ivanove misli i izjave o duhovnom životu, podijeljene u nekoliko tematskih cjelina. No njegov duhovni život ostvarivao se kroz liturgiju, euharistiju i druge načine kršćanske prakse što ih Crkva predlaže onima koji žele dublje ući i živjeti kršćanska otajstva. To je predmet sljedećih poglavlja.

DUHOVNI AUTOPORTRET

Bez duhovnog života prestao bih bivstvovati

Duhovni je život sudjelovanje u unutrašnjem Božjem životu

158. Dr. Dragutin Kniewald, Ivanov bliski prijatelj, pripremajući 1923.g. molitvenik za katoličku mladež *Katolički đak*, proveo je prethodno veliku anketu među katoličkim mladićima. Zamolio je i Ivana Merza da mu odgovori na anketna pitanja . Odgovori, koji su se sačuvali u cijelosti, daju dragocjen uvid u Ivanovu dušu. Kad ih je pisao, Ivan je imao već 27 godina. U njima je ostavio autoportret svoje duše. Dragocjen je to dokument njegova duhovnog stanja.

Što molim ujutro i uvečer?

Ujutro: razmatranje 3/4 sata. Navečer: krunica, ispitivanje savjesti, pripravim materijal za razmatranje sljedećeg dana.

Koja je moja glavna pogreška?

Praecipitatio (naglost) u molitvi i radu.

Kako sam je upoznao?

Na duhovnim vježbama.

Koja mi korist od sv. ispovijedi?

Da lakše svladavam pogreške.

Što mi je najteže kod sv. ispovijedi?

Kazati grijehe protiv sv. čistoće.

Koliko puta na godinu primam svetu pričest?

Dnevno.

Što je duhovni život?

Razmatranje o božanskim stvarima; sudjelovanje u unutrašnjem Božjem životu; postati u neku ruku Bog.

Je li duhovni život meni potreban?

Jest.

Zašto?

Jer bih bez njega prestao bivstvovati. Bez toga je pakao.

Što sam radio pod sv.misom?

Molio sv.misu.

Imam li vjerskih sumnji?

Ne.

Koji je utjecaj dosad vršila na moj vjerski i ćudoredni život škola?

Pučka loš; srednja loš; sveučilište dobar; kolege nikakav; profesori - katolik svjetovnjak spasio me za vječnost (prof. Ljubomir Maraković - op.ur.); liberalci - utuvili mi u glavu toliko laži da ih se možda još nijesam otresao.

Koje i kakve knjige najradije čitam?

Filozofske (skolastičke) i teološke.

Koje su mi knjige dosad najviše koristile?

Donat: Ethica, Brevijar, Misal, Stari i Novi zavjet.

Kakvu su mi korist donijele?

Kanio se estetičko-literarnog gledanja na svijet i počeo promatrati život kakav je u stvarnosti, u koncepciji Stvoriteljevoj.

Koje su mi knjige dosad najviše škodile?

Dostojevski: Zločin i kazna. (20 god. života).

Koju su mi štetu nanijele?

Umislio si da i ja moram spašavati prostitutke, pa sam tako skoro nastradao.

Kako su dosad djelovali na mene romani koje sam čitao?

Horizont su mi jako proširili (čitao sam djela samo literarne vrijednosti), ali u njima sam razmjerno našao prazninu filozofsko-teoloških istina.

Koju sam pobožnu knjigu čitao?

Veoma mnogo klasičnih djela bogoslovske (asketske) književnosti.

Koja mi korist od toga?

Jedino klasična djela (sv. Franjo Saleški, Šeben, sv.Augustin) daju mi solidne upute za duhovni život.

Koju i kakvu ulogu igra u mom mladom životu nastojanje oko očuvanja čistog srca?

Da nije bilo posebne zaštite Božje, možda bih svršio samoubojstvom, borba strahovito teška.

Koje je po mojem mnijenju ili iskustvu najsigurnije sredstvo za očuvanje čistog života?

Oduševljenje za sv. Crkvu, koje se temelji na poznavanju vjere. Dnevna sv. Pričest, sistematsko dnevno svladavanje tijela (u jelu, naglom ustajanju iz kreveta, redovita tjelovježba barem 10 minuta dnevno), te ne tražiti žensko društvo.

Koja je po mom mnijenju najveća pogibelj za čisti život?

Razgaljena, goloprsa moda, kratke suknje s prozirnim čarapama....

Kome se staležu mislim posvetiti?

Profesor.

Zašto?

Jer se najviše može raditi u njemu za Katoličku Akciju.

Zašto ljubim Katoličku Crkvu i Sv. Oca Papu?

Jer u njoj vidim jasnu sliku preljubljenog Spasitelja i Boga Isusa sa svim njegovim savršenstvima, a u Sv. Ocu Papi pod prilikama čovjeka vidim Boga svoga i Gospoda svog.

(Vidi: Bibliografija, 171, str. 269 - 275)

OPĆENITO O DUHOVNOM ŽIVOTU

Svrha svih ljudi jest njihovo posvećenje

Uskladiti svoj unutarnji život sa Spasiteljevim

159. Svrha svih ljudi jest njihovo posvećenje; svrha im je da postanu slični utjelovljenoj Riječi - našemu Spasitelju Isusu Kristu. Pitamo se radi toga: kakav je bio unutarnji život našega Spasitelja, da prema tome učinimo naš život sličan Njegovome... Naše podatke o unutarnjem Isusovu životu crpimo iz Njegovih riječi i djela, koja može lako svatko čitati u Evanđelju. (49)

Neizmjernu prazninu u duši može ispuniti samo neizmjerni Bog

Cilj duhovnog života - Bog u duši

160. Poniznost, molitva, duhovno štivo, vježba volje u dobru, ispovijed, pričest - sve su ovo samo pomoćna sredstva koja napokon dovode do jednog cilja: sva ona imaju da uvedu Boga u našu dušu i da je On ukrasi što većim stupnjem nutarnjeg života. Tek tada će biti ispunjena ona neizmjerna praznina koja je u našoj duši i koju može ispuniti samo neizmjerni Bog. (49)

Život milosti potpuni ljudski život

Život svetaca jedini pravi ljudski život

161. Čovjek koji hoće živjeti potpunim l j u d s k i m životom, treba živjeti životom Milosti, životom sjedinjenja duše s Bogom. To je jedini pravi ljudski život. Prema tome je jedino život svetaca jedini pravi ljudski život; zato su najviša remek-djela umjetnosti ona koja opisuju taj život ljudske duše s Bogom. (84)

Cilj ljudskih nastojanja: milost na zemlji, slava na nebu

Ljudska djelatnost treba olakšati kontemplaciju

162. Sva ljudska djelatnost mora ići za tim da ljudskoj duši olakša što dublji vjerski život, kontemplaciju. Imati Milost na zemlji, a slavu na Nebu, jest cilj svih ljudskih nastojanja. (84)

Graditi katedralu u svojoj duši

Orlovstvo nema smisla ako članovi ne žive u milosti Božjoj

163. Nalazimo se u sjeni ove katedrale kojoj se svi divimo. Svijet priznaje da je to veliko djelo. Ali svaki od nas nosi u sebi temelje jedne druge katedrale koju treba graditi: to je hram Duha Svetoga u našim dušama. Mi moramo najprije u nama izgraditi tu katedralu, a onda pomoći graditi katedrale u dušama naših bližnjih. I to je cilj naše orlovske organizacije. Ako ne postignemo da njezini članovi žive u milosti Božjoj, onda cijela organizacija nema smisla. (iz govora orlovima pred katedralom u Đakovu; 170, str. 241)

VODSTVO CRKVE U DUHOVNOM ŽIVOTU

Crkva učiteljica duhovnog života po liturgiji

Po njoj se naša sitna duša proširuje do neizmjernosti božanskog života

164. Tko je bolja učiteljica duhovnog života od sv. Crkve, koja osim svog dvijetisućgodišnjeg iskustva djeluje pod utjecajem samog Duha Svetoga. Koje su bolje metode od onih koje ona sama naučava? Pokucajmo, dakle, smjerno na njena vrata i zamolimo je da nam Ona bude voditeljicom u našem duhovnom životu, zamolimo je da naš ograničeno ništetni život postane dionikom njenog beskrajnog unutarnjeg života, da se naša sitna duša proširi do neizmjernosti božanskog života. Crkva to čini po svojoj Liturgiji.(18)

Duhovna šarolikost Crkve kroz vjekove

Savršeniji vjerski život pridonosi uspješnijoj obnovi svega u Kristu

165. Promotrimo li povijest Crkve Kristove, to će nas zadiviti veliko mnoštvo redova, svetaca, institucija, te remek djela svake vrste.... Ipak promotrimo li dublje svu ovu šarolikost Crkve u raznim vjekovima i kod raznih naroda, to ćemo se doskora uvjeriti da je podloga tome šarenilu duhovni život pojedinaca - odnos njihovih duša prema Bogu i djelatnost koju milost Božja vrši u njihovim dušama.Ono što je zajedničko svim katolicima, jest njihov vjerski život. I čim ovaj vjerski život bude savršeniji, to će i rad pojedinaca oko obnove svega u Kristu (Ef. 1,10) biti uspješniji. (18)

Čarobni sjaj duhovnog života u samostanu

Strogost trapističkog života razumljiva tek iz vjere

166. Kad čovjek bez vjere dođe u trapistički samostan, to mu se čini da je došao pred bezbojnu kamenitu katedralu. Možda će se diviti organizaciji toga reda, svim lukovima i lučićima njihovog života, svim sitnicama njihovog dnevnog reda, ali jamačno neće moći razumjeti zašto razboriti ljudi mogu prigrliti takav život. Neće moći to razumjeti, jer sve promatra izvana. Neka uđe u katedralu njihove duše, u kojoj tinja vječno svjetlo Duha Svetoga i koju rasvjetljuje sunce posvetne Milosti i neće se moći nadiviti čarobnom sjaju i ljepoti što će ih otkriti. A za nas katolike, koji živimo u svijetu, sveta je liturgija ona vratašca, pomoću kojih možemo zaviriti u to svetište. (24)

Evanđelje - uvijek nova knjiga
U njemu se iznosi život Prauzora svih ljudi

167. Evanđelje je uistinu čarobna knjiga, jer kolikogod ga puta čitali, uvijek nam se čini da čitamo novu knjigu. Ono je uvijek zanimljivo. Pa kako i ne bi bilo zanimljivo, kada se u njemu iznosi život Prauzora svih ljudi! Isus je došao na svijet da nas svojim životom i svojom naukom uputi što ćemo vjerovati i kako ćemo živjeti. Pokazao nam je kakvo mora biti naše djelovanje, ako hoće da bude u skladu s Božjim poretkom. (82)

Bog želi voditi ljude pomoću ljudi
Ispovjednik od Boga dobiva posebne milosti da nam pokaže Volju Božju

168. Tko spomene reformu unutarnjeg života pomoću svete Pričesti mora se i nehotice sjetiti svete ispovijedi. Ova su dva sakramenta izvor stalne i uspješne reforme nutarnjeg života svakog katolika. S tim je u vezi i izbor stalnog ispovjednika. Bog, naime, hoće da vodi ljude pomoću ljudi. Ispovjednik od Boga dobiva posebne milosti da nam pokaže Volju Božju. On će nas uputiti koje mane da izbjegavamo i u kojim krepostima da se vježbamo. (49)

SAMOODGOJ - ASKEZA - TEŽNJA ZA SVETOŠĆU

Stvoriti velike ljude cilj je svenarodnog Katoličkog pokreta
Moramo svu pažnju posvetiti odgoju samih sebe

169. Duh slabosti se uvrstio u naše redove; efemerna politička pitanja nas razdvojiše. Zaboravismo na ko-zmopolitizam Crkve i na njezin kroz vjekove izgrađeni politički program koji se jedino temelji na Kristovoj nauci. Nacionalni egoizam se uvukao u raspaljene duhove..... Mjesto da dalje gradimo, stadosmo rušiti ono što smo s mnogo muke zajednički sazdali. Moramo zato svu pažnju posvetiti odgoju samih sebe i studiju katolicizma koji mi, nažalost, ne poznajemo ni malo bolje od kakvog pučkoškolca. Stvoriti velike ljude jest cilj svenarodnog Katoličkog pokreta. (36)

Borba za savršenošću - svagdanji kruh
Veliki plodovi askeze

170. Borba za savršenošću, askeza, mora da je naš svagda-nji kruh. Ona nam otvara nutarnje vidike, stvara od nas nesebične ljude, podržava u nama borbu sa zlim i daje nam snage da ne podlegnemo. Askeza rađa sposobnost podnašanja boli i čuva nas od malodušnosti, kojoj su mnogi ljudi podlegli kod prve nezgode.(36)

Sve mora promicati težnju ljudske duše za savršenstvom

Ascetika i mistika u središtu svih ljudskih nastojanja

171. Štogod radili, sva djela moraju ići za tim da se u svijetu čini što manje grijeha i što više zaslužnih djela. Sve mora promicati težnju ljudske duše za savršenstvom. Budući su ascetika i mistika znanosti o kršćanskom savršenstvu, slijedi da ove dvije znanosti moraju stajati u središtu svih ljudskih nastojanja. (84)

Načelo svetosti: budi Volja Tvoja

Pretpostavke za duhovni život: poniznost, molitva, duhovno štivo i vježba volje u dobru

172. Temelj duhovnog života leži u neprestanom naprezanju naše volje. Spasitelj je to izrekao riječima: Neka svatko uzme križ svoj svaki dan i slijedi me (Lk. 9,23). Pomoću neprestanog naprezanja naše volje u dobru možemo težiti za onom savršenošću, čije smo uzore našli u našem duhovnom životu. Mi želimo postati slični Spasitelju, želimo da naš unutarnji život postane odraz Njegova. Mi želimo da se pokorimo i podredimo Vječnome zakonu, koji ravna svijetom - koji sva priroda s najvećom točnošću izvršava, a koji jedino čovjek poremećuje. Želeći postati nosiocima Božjega poretka, to se sva mudrost našega života sastoji u tome da se svojevoljno podvrgnemo onoj istoj zakonitosti, kojoj se nesvjesno podvrgava nerazumni svijet - tj. mi moramo vršiti volju vrhovnog zakonodavca. Budi volja Tvoja, kako na nebu tako i na zemlji(Mat.6,10). U tome je princip svetosti; u ovoj je rečenici sadržana srčika svih onih molitava koje su rečene od početka svijeta i koje će se reći do konca svijeta. Poniznost, tj. ponizno pokoravanje Volji Božjoj dakle temelj je svim ostalim krepostima; na ovoj mora da počiva zgrada našega unutarnjeg života. Poniznost, molitva, duhovno štivo i vježba volje u dobru one su četiri pretpostavke bez kojih je svaki unutarnji život isključen. (49)

DUHOVNE VJEŽBE

Za napredak u duhovnom životu veoma su važne duhovne vježbe, koje je u praksu kršćanskog života uveo sv. Ignacije Loyolski, utemeljitelj isusovačkog reda. Ivan Merz ih je veoma cijenio. Svake ih je godine obavljao još od svojih studentskih dana. Sačuvale su se njegove bilješke iz četvorih duhovnih vježbi. Ovdje se donose odabrani dijelovi bilježaka iz dvojih posljednjih što ih je obavljao u Zagrebu i to 7. - 9. XI. 1923. i 27. - 29. III. 1926. Podijeljene su u manje cjeline. Premda bi pojedine cjeline tematski pripadale u druga poglavlja, ostavili smo ih zajedno zbog potpunosti Ivanova duhovnog isksutva što ga je proživljavao u duhovnim vježbama. Cjeloviti tekst bilježaka objavljen je u 1. izdanju Puta k Suncu, 1978., str. 38-49.

Sve što mi se dogodi, dolazi od Boga

Ništa mi ne smije narušiti duševni mir

173. Sve čto mi se učini, dogodi, kao da dolazi od samoga Boga i zato nam ne smije ništa narušiti duševni mir. Uvijek si zamisliti da smo samo Gospodin Bog i ja na svijetu.

(Duh. vježbe, 7.XI.1923).

Sadržaj života u radu za Kraljevstvo Božje
Položiti zavjet poslušnosti organizaciji koja je pod utjecajem Duha Svetoga

174. Kako, dakle, sigurno spasiti dušu svoju? Kako životu dati pun sadržaj? Trebalo bi položiti zavjet poslušnosti jednoj grupi, organizaciji, koja je nedvojbeno pod utjecajem Duha Svetoga, koja nedvojbeno stvara u svim svojim - glavnim i sporednim, velikim i malim - akcijama Kraljevstvo Božje. (Duh. vježbe, 7.XI.1923.)

Pun ljubavi zagrliti sveti Križ koji nas je oslobodio od vječne nesreće
Češće razmišljati o zloći grijeha

175. Moram češće negoli dosada razmišljati o zloći grijeha i o raznim momentima iz Starog Zavjeta. Tek kada upoznam i osjetim značenje grijeha, znat ću pun ljubavi da zagrlim sv.Križ, koji me je oslobodio tako velike, vječne nesreće. (Duh. vježbe, 8.XI.1923.)

Prednost trebaju imati Božji interesi
Raditi po direktivama onih čiji su zvanje
i život pod neposrednijim utjecajem Duha Svetoga

176. Pitao sam Gospodina Boga ne bih li se rado vidio na samrti kao svećenik ili redovnik. Nisam dobio u tome pogledu nikakvog osobitog rasvjetljenja. Posve bih bio sretan kada bih umro u položaju u kojem jesam, samo me je strah što sam u radu u katoličkim organizacijama, pisanju i drugom više išao za svojim osobnim simpatijama, negoli za onim što je više u Božjem interesu. Zato bi bilo potrebno da, radeći i nadalje u onoj sredini u koju me je postavila Božja volja, radim pod nečijim direktivama - tj. onih čije je zvanje i čiji je život pod neposrednijim utjecajem Duha Svetoga. (Duh. vježbe, 8.XI.1923.)

Vršiti volju Oca Nebeskoga i biti pripravan ostaviti dom
Uredna ljubav prema roditeljima

177. Kao što se je Spasitelj otrgnuo od roditelja, mora se i moje srce osloboditi od njih. Vršiti volju Oca Nebeskoga i biti pripravan ostaviti dom, kada On to traži. Sada dok još boravim kod roditelja, voditi slobodnu egzistenciju i raditi ondje gdje to Katolički pokret traži bez obzira na roditelje. Moja je obveza da im pribavim onoliko sredstava koliko im je potrebno da pristojno žive i gledati da njihov život i rad budu po srcu Božjem.(Duh. vježbe, 8.XI.1923.)

Udruženje katoličkih laika za potpuno služenje Isusu Kristu
Isuse, najradije bih Ti tamo služio gdje se neprestano o Tebi razmišlja

178. Kako je slatko, Isuse, boraviti u Tvojoj vojsci, služiti pod Tvojom zastavom. I oca, i majku i sve što mi je drago zaboravljam kada se sjetim Tvoje nebeske pojave i Tvoje mile Majke.

Isuse, sav se predajem Tebi. Najradije bih Ti tamo služio gdje se neprestano o Tebi razmišlja i samo, samo Tebi i više nikome ne služi. Ti valjda hoćeš da Ti savršenije služim u položaju u kojem sam sada. Ne bi li Ti želio da se osnuje jedna nova bratovština katoličkih laika, koji će se posebno obvezati da Ti služe? Ne bi li Ti želio da su u njihovu programu svakoga mjeseca dvodnevne duhovne vježbe? Ne bi li se oni mogli obvezati da će Tebe primiti svaki dan i da će dnevno moliti po uputama onih koji budu poglavari te bratovštine? A i njihov apostolat bi bio uređen po uputama tih poglavara prema kojima bi oni položili obvezu poslušnosti. - Isuse, neka bude Tvoja volja! Loquere, Domine, quia audit servus tuus! Govori, Gospodine, jer sluša Tvoj sluga. (Duh. vježbe, 8.XI.1923.)

Nemati drugog zaručnika doli Tebe, Spasitelju moj
U staležu koji sam izabrao nastojati Tebi biti sličan

179. Molim Te, Isuse, da u staležu, koji sam izabrao, uvijek nastojim biti Tebi sličan; ne tražiti za se nikakav imetak, biti poslušan poticajima Tvojim u mojoj duši i savjetima duhovnog vođe, kojim se Ti služiš i nemati drugog Zaručnika doli Tebe, Spasitelju moj. Ne dopusti da Ti se ikada izne-vjerim i daj mi snagu da u dragovoljnome trpljenju postajem Tebi sve sličniji. Molim Te zato, Isuse, mogućnost da razmišljam o vječnim istinama i da se s Tobom, mojim Bogom, dnevno ujedinjujem. (Duh. vježbe, 9.XI.1923.)

Živjeti u obiteljskoj kući životom posve posvećenim Isusu
Vršiti volju Kristovu i u neznatnim stvarima

180. Ti mi veliš, Isuse, da Te slijedim. Zato te molim da uništiš u meni nagnuća koja me još vežu k roditeljima i čine me katkada mlitava i neodlučna u Tvojoj službi. Odlučujem zato da ću živjeti od sada u obiteljskoj kući životom posve posvećenim Tebi. Uvidim li da me ovakav život i najmanje sprečava da vršim Tvoju volju i u neznatnim stvarima i da bih u drugom položaju mogao više učiniti na Tvoju slavu, obećajem Ti da ću ostaviti očinski dom. (Duh. vježbe, 9.XI.1923.)

Svoju beskrajnu ljubav Bog najviše očituje u maloj Hostiji
Tebi za uzdarje, Bože, dajem sama sebe

181. Osjetio sam svu ljubav Božju, koja se očituje u njegovim neizmjernim dobročinstvima. U dobročinstvima tijela i duha. U svima je on sam nazočan, on sam radi dajući nam te darove. Pokreće svemir, sunca, da ja mogu živjeti, da biljke mogu rasti, koje će me hraniti. No najveće je dobročinstvo gdje nam se neizmjerni Bog sam daje. Očituje nam svoju veličinu u beskrajnom svemiru, u velikim morima; svoju ljubav u milosti posvećujućoj, koja te milijarde sićušnih ne-vjernih dušica ispunja samim sobom i čini dionikom neizmjernosti. - On svoju beskrajnu ljubav najviše pokazuje, ne dajući nam samo svoja dobročinstva, ne bivajući samo prisutan, radeći sam dajući nam te darove - nego dajući nam svu svoju neizmjernost, beskrajnost - u maloj Hostiji za hranu.

O, preobilje Božje ljubavi, koja tako neznatnog, prašnog ljudskog stvora obdaruješ nepojmljivim darom - Tebi za uzdarje, Bože, dajem sam sebe. Uzmi me i ne dopusti da svoje oko kada na stranu bacim i da požalim svoj izbor. Daj da kalež trpljenja primim i da zazovem na ovoj zemlji Tvoje ime, da Te nakon toga mogu licem u lice gledati! (Duh. vježbe, 9.XI.1923.)

Grijeh je najveće zlo protiv kojega se treba boriti
Orlovska organizacija ima zadaću da uništava grijeh

182. Budući da je grijeh najveće zlo, zapravo jedino zlo, jer nas lišava jedinoga dobra - Boga, slijedi da grijeh valja najviše mrziti i svim se sredstvima protiv njega boriti. I orlovska organizacija ima zadaću da uništava grijeh. Ako se ne postigne da članovi budu bez smrtnoga grijeha, sva je organizacija besmislena, jer čemu čovjeku sav svijet, ako gubi onaj cilj radi kojega je stvoren. Minimalna mjesečna sveta ispovijed, što propisuje Zlatna Knjiga, morala bi biti svečana manifestacija orlovske borbe protiv tom jedinom zlu, grijehu. (Duh. vježbe, 27.III.1926.)

Biti odaslanik Velikog Kralja
Pogled unatrag sa smrtne postelje

183. Na smrtnoj bih postelji želio da sam svagdje bio odaslanik Velikog Kralja, tj. uvijek u prisutnosti Božjoj, svjestan da je hvala, čast i služba Božja jedino važno, a sve ostalo je taština. (Duh. vježbe, 28.III.1926)

Srž svakog apostolata - borba protiv grijeha
Tko vojuje u redovima Crkve, ima samo jednog neprijatelja - grijeh

184. Srž svakog apostolata mora biti borba protiv grijeha. To je glavni okvir, u koji ulaze druge vrste apostolata - čisto vjerski, prosvjetni, politički, ekonomsko-socijalni. Tko vojuje u redovima Crkve, ima samo jednog neprijatelja - grijeh, sve su ostalo indiferentne stvari, kojima se valja služiti za pobijanje grijeha i promicanje spasa duša. (Duh. vježbe, 28.III.1926.)

Staleške dužnosti su križ mojega života koji donosi blagoslov
Život bez križa, udoban, morao bi za mene biti najvećom sramotom

185. Ratujući pod vodstvom raspetog Kralja moram do konca života biti razapinjan. Zaručnica Isusova je kroz sve vjekove pribijena na križ - i ja isto moram biti dionikom te slavne sličnosti. Život bez križa, udoban, morao bi za mene biti najvećom sramotom. Stoga moram biti sretan i smatrati kao normalno stanje vojnika Isusova - a ne mrmljati kao dosada - teške staleške dužnosti, koje priječe dovoljni privatni studij i rad. Odluka: savjesno obavljati staleške dužnosti i to smatrati za križ mojega života; za moje dnevno razapinjanje, koje donosi blagoslova u radu za spasavanje duša u Katoličkoj Akciji. (Duh. vježbe, 28.III.1926.)

Svladavati oholost života noseći križ staleških dužnosti
Ispunjenje volje Očeve neka bude zalog blagoslova u radu Katoličke Akcije

186. Spasitelj je u Nazaretu sve do tridesete godine obavljao posve tehničke poslove. Bio je tesar. Taj je posao mogao i netko drugi obaviti. On nije došao na svijet da bude tesar, a ipak je radio taj posao skoro cijeli svoj život. Poduka za mene: Spasitelj mi daje primjer da se moram podvrći posve tehničkim poslovima; onima koje bi na mome mjestu mogao i drugi, možda još

mnogo bolje obaviti (škola). Odricati se svoje individualnosti i obavljati službu i u onome što ne odgovara specifičnom individualitetu, potrebno je da svladam vlastitu volju - superbiam vitae (oholost života). Stoga s radošću moram i dalje nositi križ svojih staleških dužnosti da si time zarađujem kruh. Ovo ispunjenje volje Očeve neka bude zalog blagoslova u radu Katoličke Akcije. (Duh. vježbe, 29.III.1926.)

Tražiti savjet kod duhovnog vođe
Neću sam rasuđivati

187. Da ne suspregnem pred poteškoćama, tjelesnim naporima neću sam rasuđivati, već pitati svoga duhovnog vođu za savjet. (Duh. vježbe, 29.III.1926.)

Boraviti u Bogu kao riba u vodi
Bez prestanka pobuđivati čine ljubavi prema Bogu

188. U sebi bez prestanka pobuđivati čine ljubavi prema dragom Bogu Spasitelju. Uvijek se krećem kao riba u dragom Bogu. To će me očuvati brzine, dati mir i u drugima ljubav probuđivati. (Duh. vježbe, 29.III.1926.)

DUHOVNI ŽIVOT VODITI PO MARIJI

Marija - darovateljica neizmjernog, božanskog života
Tko nalazi Mariju, nailazi na život potpune Milosti

189. Majka Marija je za nas pravi uzor. Ona je bila puna Milosti, sav neizmjerni unutarnji život samoga Boga napunio je njezinu dušu; neizmjerni Bog nama daje svoj vlastiti život preko Nje; a gdje je nama ljudima Bog prisutniji negoli u presvetoj Euharistiji. Svećenik, koji nam je dijeli, zapravo nadomješta Blaženu Djevicu Mariju, koja u svojoj beskrajnoj ljubavi nama daje puninu svoga vlastitog unutarnjeg života, svoga vječnog neograničenog života, koja nam daje samog Boga Isusa Krista euharistijskoga.... Zaista, tko nalazi Mariju, nailazi na njezin unutarnji život, na život potpune Milosti u njenoj duši, nailazi na život svetoga Trojstva. Marija nam daje taj potpuni život presv. Euharistijom; na taj način nove vode božanskoga, neizmjernog života počinju strujati u našoj duši; mi uistinu počinjemo crpsti spasenje od Gospoda, kako to veli sv. Liturgija. (49)

Savršen odraz trojedinog Božanskog sunca
Potpuni procvat nutarnjeg života u vječnosti

190. Do konca našega života crpimo preko Marije božanski život! Molimo joj se bez prestanka da puni svete radosti jednom preminemo u njezinu nježnom zagrljaju i na Srcu Isusovu. Tek u nebeskoj će slavi - u Srcu Isusovu - doći stablo našega nutarnjeg života, koje je na zemlji počelo klijati, do svoje potpune veličine i do svoga potpunog cvata. Tek onda će naša duša postati savršeni, užareni odraz presvetog, vječnog, trojedinoga, božanskog Sunca. (49)

POSLJEDNJI USPON

Isuse, želim da Te po Mariji svaki dan više ljubim

Posljednja redakcija životnih odluka - pravila života

191. U svome nastojanju oko što savršenijega kršćanskog života Ivan Merz je činio odluke, napose u duhovnim vježbama. Prva redakcija takvog pravila za život datira iz njegovih studentskih dana u Parizu. Ovdje donosimo posljednju redakciju. Ove je odluke, ispisane na malom papiru pisaćim strojem, Ivan ponio u svome misalu kad je polazio u bolnicu na operaciju poslije koje je umro. Pronađene su u njegovu misalu nakon smrti. Objavljene su u 1. izdanju Puta k Suncu, 1978. str. 48-49.

1. Prije svake molitve sjetiti se jutarnjeg razmatranja.
2. Kada ima dosta druge hrane, što manje kolača.
3. Prije svake molitve (adoracije, razmatranja) odrediti trajanje.
4. Ne raditi iza večere svoje poslove.
5. Mala tajna: Isuse, želim da Te po Mariji svaki dan više ljubim!
6. Kao pokoru što savršenije vršiti staleške dužnosti.
7. (Kao pokoru smatrati redovnim pravilom naspavati se tek svaki drugi dan.) - *Ovu je odluku po savjetu ispovjednika Ivan ublažio, pa ju je u izvorniku stavio u zagradu..*
8. Pričestiti se svaki dan i po mogućnosti pohoditi presv. Oltarski Sakrament.
9. Bezuvjetno kao pokoru električno brzo ustajati, uvijek i bez iznimke. Ustati bezuvjetno u onaj čas, kada sam to navečer odlučio (pa makar morao zbog umora po danu počivati). Ne leći po drugi put.
10. Kod svakog obroka učiniti koju pokoru za spas duša.
11. Qui regulae vivit, Deo vivit. (Tko po pravilu živi, Bogu živi): stoga bez važnih razloga ne mijenjati svoje odluke.
12. U adventu nikome ne dati povoda da se smije.
13. Smijati se samo u znak duhovne radosti.
14. Kad se služim tehničkim sredstvima za širenje slave Božje, biti barem na onoj visini na kojoj su liberalci (s istim potrebama) kada oni rade za stjecanje novca.
15. Moj govor i ponašanje prema bližnjemu mora podupirati, a ne rušiti njegovu kontemplaciju.
16. Biti što uredniji.
17. Ama nesciri et pro nihilo reputari.(Nastoj da budeš nepoznat i da do tebe ništa ne drže.)
18. S ljudima koji nemaju osobne krivnje da nijesu katolici govoriti u duhu *animae Ecclesiae* (duše Crkve) i prosuđivati da li vrše ono što naravni zakon od njih traži, i nadovezivati na ono naravno dobro što je u njima.
19. Nikada ne prigovarati jelu.
20. Ne bockati, pogotovo ne majku.
21. Ljubiti sv.šutnju.
22. Kod jutarnjeg ustajanja, umivanja, hoda u crkvu misliti na presv. Euharistiju.

(171, str. 48-49).

Krist i Crkva

Ivan Merz nije ostavio poseban teološki traktat ili djelo posvećeno Kristu ili Crkvi. No u svojim brojnim spisima ostavio je mnoge misli o tim temama te tako možemo ući u njegovu dušu i vidjeti kako je on shvaćao i doživljavao temeljne stvarnosti kršćanske vjere iz kojih je potom slijedio njegov apostolski angažman. On ne ostaje samo u kontemplaciji, nego iz nje polazi odmah u akciju. Ti zapisi kao iskre rasijani po njegovoj bogatoj duhovnoj ostavštini daju naslutiti da je Merz kao apostol Pavao duboko proniknuo u misterij Krista i Crkve.

Krist i njegovo mistično Tijelo - Crkva u slavi uskrsnuća

Svrha svih ljudi - doći u Kraljevstvo Kristovo

192. Svi znamo da je Crkva Katolička mistično Tijelo Kristovo. Krist je glava, a mi smo njegovi udovi. Kao što je glava na križu umrla, tako po svetom krštenju i udovi mističnog tijela umiru. Isto će tako članovi mističnog tijela s Kristom uskrsnuti. Krist će tada biti središte svega: mjesto sunca i mjeseca, sjat će sunce Kristova tijela i svjetlost ovoga tijela razlijevat će se na uskrsla ljudska tjelesa. Konačna svrha ljudi jest da dođu u Kraljevstvo Kristovo. Jedino po Crkvi će doći u nj i postići svoju konačnu svrhu. Slijedi, dakle, da sve u svijetu, sav svjetovni poredak mora služiti da ljudi pripojeni Crkvi i tako Kristu, uskrsnu na vječnost. (84)

Snagom Evanđelja dvanaest ribara preporodilo svijet

Da nam to ne svjedoči neumoljiva povijest, tko bi se usudio u takvo što vjerovati!

193. Tko su bili oni malobrojni, priprosti ljudi, koji su prije dvije tisuće godina počeli obilaziti svijetom i puni vjere i nade govorili da je budućnost njihova? Kako su se usudili ti apostoli Isusa Galilejca tvrditi da je velika politička moć divovske rimske poganske carevine sazdana na lažnim temeljima i da treba ponovno početi zidati cijelu društvenu građevinu?

I tek su prošla tri stoljeća i zapanjeni je svijet uvidio da su priprosti ribari imali pravo. Poganska se carevina počela raspadati i nauka ribara - apostola, nauka Petra i Pavla, Ivana i Jakova, nauka junačkih mučenika i čistih djevica, nauka preobraženih isposnika i neustrašivih ispovjednika zavladala je svijetom.

I nikoše ubožnice i veličajne katedrale, stadoše se pisati učene knjige i stvarati remek-djela umjetnosti. I divlji, ratnički narodi postadoše pitomi i radini, i blagostanje procvate. U dvanaestom stoljeću već imamo cijeli niz država - katoličkih država i ove žive u međusobnoj slozi i ljubavi, ljubeći svim žarom svoje mlade kršćanske duše Svetog Oca Papu, naučitelja one blagotvorne nauke koja je preporodila cijelu Europu. A sve je to poteklo od onih priprostih Isusovih apostola. Da nam to ne svjedoči neumoljiva povijest, tko bi se usudio u takvo što vjerovati? Ali činjenice su tu i ne daju se poreći. (52)

Bog je postao čovjekom i ostavio na zemlji svoju Zaručnicu, rimsku Crkvu Katoličku

Valja dušu predobiti nebeskom Zaručniku

194. Nakon stanovitog broja godina valja umrijeti, nestat će našega traga s ove zemlje, kao da nas nije ni bilo - ali Bog je postao čovjekom i ostavio na zemlji svoju Zaručnicu, rimsku Crkvu Katoličku. I pred ovom idejom sve ostalo je sporedno: valja dušu predobiti nebeskom Zaručniku, valja sebe zatajiti i zaboraviti, samo da duša druga ili prijatelja postane svjesni sudionik u djelovanju Božjem na zemlji. (126)

Odredbe Crkve su mudre i prava blagodat za ljudski rod

Liberalni vijek prikazuje Crkvu kao neku vrstu policije koja dokida čovječju slobodu

195. Zar mi svi nijesmo uzgojeni u liberalnom vijeku, koji nam prikazuje Katoličku Crkvu kao nekog nasilnika; kao neku vrstu policije, koja dokida čovječju slobodu. Imamo dojam da ona uvijek nešto zabranjuje..... Recimo, hvala Bogu, da ima tko da nas za vremena upozori na pogibelji koje prijete sa svih strana. Ona imade iskustvo od dvije tisuće godina; nju vodi sam Duh Sveti; zašto da slušamo više sebe i svoju pokvarenu okolicu nego li Crkvu Božju? Naše orlovske organizacije imaju zadatak da pokažu kako su odredbe Crkve mudre i prava blagodat za ljudski rod. (166)

Bez velikih načela što ih daje Crkva ne može se postaviti društveni poredak na čvrste temelje

Usmjeriti svoje oči prema nepogrešivom učitelju istine i ćudoređa, prema Svetom Ocu Papi

196. Tko će nam dati smjernice u zidanju Kristova Kraljevstva? Tko će nam dati upute kako da prosvjetno djelujemo? To je bez dvojbe Crkva. Nama je to malo čudnovato jer smo se rodili u poganskom vijeku, u kojem je Crkva, tako reći, izbačena iz ljudskog društva. A ipak je Crkva ona koja mora davati velike smjernice cijelom prosvjetnom radu. Bez velikih načela, što ih daje Crkva, uopće se ne može postaviti društveni poredak na čvrste temelje; bez tih velikih načela, što nam ih bez prestanka daje Sveta Stolica i naši nadležni biskupi, nije moguća obnova ljudskog društva. Stoga, ako želimo uistinu pomoći pri spašavanju suvremenog društva, to nećemo usmjeriti naše oči ni prema državnicima, ni prema političarima, ni prema velikim učenjacima, već jedino prema nepogrešivom učitelju istine i ćudoređa, prema Svetom Ocu Papi, i prema onima kojima je povjerio sam Duh Sveti da ravnaju Crkvom Božjom.(160)

Dokumenti crkvenog Učiteljstva i Sveto Pismo
Ti dokumenti daju siguran pravac našoj djelatnosti

197. Dokumenti živog učiteljstva imaju za pretežni dio katolika veće značenje od samog Sv. Pisma, jer nam Sv. Pismo ne govori uvijek jezikom našega vijeka i jer neupućeni laik nema uvijek dovoljnu naobrazbu da bi bio u stanju nauku Svetog Pisma uvijek primijeniti na današnje životne prilike, koje znaju biti veoma komplicirane. A eto, to čine dokumenti Sv. Stolice, koji nam govore današnjim jezikom i rješavaju nam na temelju filozofije i Objave današnje poteškoće i daju siguran pravac našoj djelatnosti. (80)

Katolicizam je univerzalan nosilac istine, morala i milosti
Katolicizam nije internacionalizam koji je negacija svake narodne kulture

198. Katolicizam ne smijemo nikada identificirati s internacionalizmom. Internacionalizam, kako ga sebi zamišljaju pacifisti, jest negacija svake narodne kulture... Idejno je katolicizam univerzalan, pojam koji označuje da je on intenzivan i ekstenzivan, tj. da on obuhvaća cijelog čovjeka (njegovu dušu i tijelo) i drugo, da je on univerzalan nosilac istine, morala i milosti. Katolicizam, kako sama riječ katholikos znači, pokazuje da je on za sve i odnosi se na cjelinu. Ime katolički je dakle najširi pojam, koji sebi možemo uopće zamisliti. Širi od pojma kršćanski... Sv. Poncijan, biskup u Barceloni (360.-390. g.) u jednom listu novacijanskom heretiku Sempronianu veli: Christianus mihi nomen, Catholicus vero cognomen (Kršćanin mi je ime, a katolik prezime). (41)

Sve što je katoličko, mora se koncentrirati u biskupu kao u svom žarištu
Redoviti katolički preporodni život mora teći iz biskupa kao iz svog vrela

199. Držim da više nema mnogo razloga da budemo učla-njeni u Seniorat.... No to mora biti povod da se još čvršće priljubimo uz posvećenu hijerarhiju; osim nadnaravnih plodova, koje ćemo time ubrati, dolazi i potreba koordinacije rada svih katoličkih kulturnih radnika, institucija, pokreta. - Orlovski pokret nije jedini faktor svjetovnjačkog apostolata, mora računati s ostalim katoličkim akcijama, što ih vode svjetovnjaci; on sam za sebe ne može da se dostatno razvije, već treba suradnje i pomoći i drugih faktora. Budući da Seniorat u današnjoj formi ne može udovoljiti tim potrebama, preostaje jedino čvrsto prislanjanje na hijerarhiju - bez obzira na to da li su se već svi biskupi uživjeli u potrebu Katoličke Akcije, jer po samoj biti katoličkog života, sve što je katoličko mora da se hotice ili nehotice - koncentrira u biskupu kao u svom žarištu... Božanski ustav Crkve nam jamči da ispravni, normalni i redoviti katolički preporodni život mora teći iz biskupa kao iz svoga vrela. (Pismo dr.Ivanu Protulipcu, MP6, 1926. g.)

Istine vjere jedini su umjetnički kriterij da se objektivno shvati život i umjetnost

Shvaćanje Crkve jest organizirani kritički nazor
o svim pojavama života koje se neprestano mijenjaju

200. S obzirom na etičko prosuđivanje umjetnosti - tj. da je samo ono lijepo što je ujedno i dobro - postoji jedna znanost, jedan svjetovni nazor, koji kroz vjekove niže u jednu harmoničnu cjelinu čestice svog kritičkog suda o svim pojavama života, koje se neprestano mijenjaju. Taj organizirani kritički nazor jest shvaćanje Crkve, koja se kao gorušičino zrno razvilo do velikog stabla. Kritika će prema tome biti relativno najobjektivnija tada kad promatra djela primijenivši na njih kršćanske istine, istine o kojima vjekovi svjedoče da su istinite.... Istine vjere jedini su umjetnički kriterij da se objektivno shvati život i umjetnost. Ovome bi se dalo prigovoriti da po tome svaki čovjek može o svemu izreći svoj objektivan sud samo ako promisli kako Crkva o tome misli. U mnogome zaista i može, pa iako se on ne razumije u umjetnost... Savjestan kritičar mora živjeti što intenzivnijim životom - euharistijskim, pokorničkim i socijalnim - mora nastojati da postane što veći čovjek, da postane svet, jer istom takav će u životu i u umjetnosti moći na intelektualan i intuitivan način naći i razlučiti neizmjerno fine niti, koje stvaraju od carstva Istine, Dobrote i Ljepote jednu čvrstu nerazdruživu cjelinu. (1)

Izvan Crkve za kršćanina nema potpune ljepote i umjetnosti

Vrhunci stvorene ljepote nalaze se u misalu i brevijaru

201. Ja sam tako duboko uvjeren da izvan Crkve za kršćanina nema potpune ljepote i umjetnosti; sama naravna ljepota, kako nam je daju Homer i Sofoklo, prava je ljepota, ali nas ne može zadovoljiti, nas, koji živimo okruženi sjajem bogoslovskih kreposti i darova Duha Svetoga, koji smo zaronili u srce vječne Ljepote i koji se hranimo nebeskom krvlju Jaganjca. Mislim, da se vrhunci stvorene ljepote nalaze u misalu i brevijaru, u pontifikalnoj misi i gregorijanskim melodijama. Idejni je sadržaj ovdje apsolutan - tu su same riječi Božje, a zaodjenute su u najjednostavnije i transparentno ruho ritmičkih kretanja i koralnih melodija. Ta je transparentnost tako fina da kroz nju tako reći stojimo u direktnom doticaju s vječnim, vrhunaravnim idejama, koje rasvjetljuju naš um i usrećuju našu volju i čuvstva. To je prava anticipacija estetskih užitaka u nebu, anticipatio visionis beatificae (anticipacija blaženog gledanja). (Pismo don M. Blaškoviću, 22.IV.1928.; 167, str.203.)

Liturgija

Liturgija - službeno bogoslužje Katoličke Crkve bilo je središte Ivanova duhovnog života. Iz nje je crpio snagu i apostolski žar. Njegovo zanimanje za liturgiju potječe još iz studentskih dana. Liturgija ga je postupno toliko zainteresirala da je za predmet svoje doktorske disertacije u filozofiji obradio utjecaj liturgije na francuske književnike. Svojim liturgijskim radom, svojim člancima o liturgiji postao je jednim od najvažnijih promicatelja liturgijske obnove u Crkvi u Hrvata. Liturgiju je promatrao i u umjetničkom vidu. Njegove divne misli o liturgiji otkrivaju svetište njegove duše, koja je bila u stalnom sjedinjenju s Bogom i u težnji da mu pjeva neprestanu hvalu.

Liturgija je razgovor Zaručnice i božanskog Zaručnika
Sudjelovanjem u tom razgovoru
naši se životi dižu do neizmjernih visina božanskog života

202. Liturgija je službena molitva Crkve, službena molitva Zaručnice Kristove, razgovor između Zaručnice i božanskog Zaručnika. O, kako mi rado prisluškujemo kada se dva veoma mudra čovjeka međusobno razgovaraju; nama se čini da se naše grudi proširuju i da mi postajemo mudrijima. A što biva tek onda kada prisluškujemo razgovor između Krista Boga i njemu slične Crkve? Zar da sav taj idejni svijet ostane za nas bespredmetan, da ne digne naše živote do neizmjernih visina božanskog života? Oh ne! I kada još k tome pomislite da je svaka ljudska duša zaručnica Kristova i da vaša duša postaje ogledalom neizmjernosti Riječi Božje, tada se u čudu preneraženo pitate: Gospode Bože, je li moguće da si tako ograničenog stvora učinio nosiocem vječnosti; da s ljudskom dušom činiš tolika čudesa? Do svih tih spoznaja mi dolazimo po sv.Liturgiji. Potrebno je zato da je što temeljitije upoznamo i da se s njom što više okoristimo. (18).

Liturgija nas vodi do ljepote unutarnjega Božjeg života
Njene molitve, kretnje, melodije i miomirisi projekcija su neba na zemlju

203. Što se tiče same sv. Liturgije, to je ona najbolji vod, koji nam otkriva na vrlo pedagoški način tijekom jedne crkvene godine sve pojedinosti iz života našega Spasitelja. Crkva je naime Zaručnica Isusova, a duševni život savršene zaručnice jest savršeni odraz duševnoga života Zaručnika. Ovaj je unutarnji život te nebeske zaručnice izražen na umjetnički način u sv. Liturgiji. Njene molitve i kretnje, njene melodije i njeni miomirisi projekcija su Neba na zemlju, fotografija su unutarnjeg Božjeg života. U Liturgiji najlakše možemo spoznavati sve ljepote unutarnjeg života Božjega; po Liturgiji najočitije spoznajemo da je Bog, Tvorac svjetova, Bog stroge Pravednosti, Bog Ljubavi, također Bog apsolutne Ljepote, koja nas opaja svojim sjajem i blistavilom i koja nam čini sve teškoće naše svete vjere, sve križeve mnogo lakšima. (49)

Umjetnički refleks unutarnjega Božjeg života
Prednost liturgije u odnosu na svjetsku literaturu

204. Usporedimo jedno djelo svjetske literature s liturgijom! Uzmimo Fausta! To je umjetnički refleks jedne čovječje duše koja traži istinu. Za deset, petnaest stoljeća Faust će služiti među ostalim kao okamina one epohe Goetheove duše, koja je bila tip za cijelo jedno razdoblje kad ga je pisao. Čitamo li to djelo, to nam ono uskrsava u našoj duši kao u kakvome kinematografu život i kretanje pjesnikove duše. Bacimo li knjigu u zapećak, to je njen sadržaj mrtav.

Posve je drukčije s liturgijom. Gospodin Bog je život, kretanje; ljudske su duše ono ogledalo na kojemu se to kretanje Božje zrcali. Umjetnički refleks unutarnjeg Božjega života je naša sveta liturgija. Ona bez prestanka, dan i noć, zimi i ljeti, od generacije do generacije, svira poput kakvog orijaškog orkestra i šalje svoje raznovrsne zvukove i melodije natrag svom začetniku. Liturgija je dakle umjetnost par excellence, jer je ona živa, kao što je i naš Gospodin živ. Svjetska literatura je muzej okamina raznih stadija ljudskih duša, koje su boravile na zemlji. (11).

Svečana je liturgija projekcija neba na zemlju
Kao što je Jaganjac središte neba, tako se liturgija kreće oko presvete Hostije

205. Liturgija je potrebna. Sama je ljudska narav zahtijeva. Vjera i ljudi koji tvrde da se može Bogu odavati čast bez ustaljenih obreda, ne poznaju nepromjenljivu bit ljudske naravi... Svečana je liturgija u neku ruku projekcija neba na zemlju. Središte je neba, ako nam je dopušteno izraziti se na ljudski način, sam Trojedini Bog, a anđeli i sveci oko ovoga obavljaju liturgijske čine. Kada si, naime, u mašti zamišljamo nebo, to se obično služimo slikama iz Otkrivenja sv. Ivana Apostola, a ovaj nam ga je prikazao kao najuzvišeniji hram, u kojem se obavljaju neusporedivo lijepe liturgijske funkcije. Kao što je prema sv. Ivanu Jaganjac središte neba, tako se isto sv. Liturgija kreće oko presvete Hostije - oko samoga Isusa Krista. (22)

Crkvena liturgijska godina odražava Isusov život
Umjetnički refleks djelovanja Zaručnice Kristove na zemlji

206. Crkvena godina kao u kakvome pomičnom ogledalu odražava život Isusov od svoga boravka unutar Presv. Trojstva, kroz zemaljski život, pa sve do drugoga dolaska (Sudnji dan). U ovaj su okvir uklopljeni svetački dani, koji su opet umjetnički refleks djelovanja Zaručnice Kristove na zemlji. U njima Crkva razmišlja o životu prvoboraca čovječanstva i daje nam uzore kako valja u najraznoličnijim životnim prilikama, u najčudnijim povjesnim epohama primjenjivati Spasiteljeve ideje na život. U tim danima u duhu gledamo život apostola, mučenika, priznavalaca, svetih žena i djevica. Ima li, dakle, išta ljepše i plodnije nego li je duševno proživljavanje crkvene godine?! (11)

Dioništvo u Božanstvu po slavljenju liturgijske godine
Naša duša na taj način postaje odrazom same neizmjernosti

207. Kroz cijelu godinu razmatramo o neizmjernom životu Kristovu. Naša duša na taj način postaje odrazom same neizmjernosti. Liturgija nam, nadalje, iznosi pred svijet život Bl. Djevice Marije, anđela te napokon svu povijest sv. Crkve, kako se odražava u njenim reprezentantima - svecima. Kada razmatramo o svim tim otajstvima, to već na zemlji postajemo dionicima Božanstva. (18)

Liturgija dovodi do spoznanja vjere
Život s liturgijom bitan je život

208. Ako je, dakle, u sv. misi prisutan sam Tvorac svjetova, nestvoreni Bog, to je razumljivo da je prisustvovanje misi vrlo važan čin, da je napokon život s liturgijom, koja nam donosi razne faze iz života Bogo-Čovjeka, bitni život, a da je sav naš ostali rad, usporedimo li ga s tim proživljavanjem Isusova života prema liturgiji, neznatan, nebitan. Liturgija ima posebnu moć da djeluje na ljude i da ih dovodi k spoznanju vjere. (22)

Molitva neka bude liturgijska
Ujedinimo svoje molitve s pjesmama Kristove Zaručnice

209. Pjevajmo i mi razumna bića slavu Božju, ujedinimo naše molitve i pjesme s nostalgičnim molitvama i pjesmama Zaručnice, koja ovdje u ovoj suznoj dolini progonstva pjevajući vapije za božanskim Zaručnikom - jednom riječi neka i naša molitva odsada bude socijalna, sjedinjena sa svetom Crkvom - neka bude liturgijska. (18)

Kucaji vječnosti u trapističkom samostanu
Čemu se žuriti kad čovjek pjeva hvalu Božju radi koje je stvoren

210. Putujemo u trapistički samostan da pohodimo utje-lovljenu Riječ Božju, našega Gospoda Isusa Krista, koji tamo stanuje i vjernicima govori na osobito mio, sladak način pomoću svete Liturgije. Već smo se radovali kako ćemo prisluškivati koralno pjevanje trapista po kojemu Zaručnik na posebno ljubazan i čaroban način govori ljudskim dušama.... Nakon nekih dugih molitava započe svečana konventualna misa. Kako je dostojanstvena! Kako sve ide polako, da čovjek osjeti kucaje vječnosti. Čemu se žuriti, kada čovjek pjeva hvalu Božju radi koje je stvoren?! Čovjek je došao do svoga cilja, on ima samo da motri. (24)

Savjeti za plodan duhovni život po liturgiji
Duhovno štivo - razmatranje iz misala - sv.Pričest kod mise

211. Najbolje se razmatra na temelju svete Liturgije. Sve upute mogu se svesti na tri savjeta: 1.Čitaj dnevno duhovno štivo. 2. Razmatraj dnevno na temelju misala. 3. Ne prisustvuj misi, a da se tom prilikom i ne pričestiš. (18)

Čarobna ljepota liturgije u kojoj surađuju sve umjetnosti
Liturgija - škola katoličkim umjetnicima

212. Liturgija je umjetnička cjelina u kojoj surađuju sve umjetnosti i koja je djelovala na sve umjetnosti. U njoj nije ništa bez značenja... Tako je čarobna ljepota katoličkih obreda - razumije se mi ovdje uvijek mislimo na točno izvedene, kao što to čine kontemplativni redovi, benediktinci, kartuzijanci, trapisti, donekle franjevci i drugi - da čovjek, koji je jednom osjetio njene čari, osjeća u duši čežnju da sve ostavi i sav svoj život provede u liturgijskim molitvama, pjevajući dan i noć bez prestanka hvalospjeve Presvetom Trojstvu. Liturgija i umjetnost su u tako tijesnoj vezi da prva postaje pravom školom katoličkim umjetnicima. (23)

Crkvena glazba prati i tumači riječi koje nam je Bog rekao
Liturgijska glazba nadilazi sve druge, ona je glazba svetosti

213. Slikarstvo i kiparstvo izražavaju samo vidljivu stranu Božanstva; njegovu smrtnu čovječansku narav, u koju se odjenulo poradi nas. No glazba se u neku ruku - i to posve tijesno - veže uz riječ, uz samu Riječ, uz Riječ, koja je bila u početku, koja bijaše u Bogu i koja je sam Bog. Crkvena glazba, glazba što se pjeva u crkvi, ne prati i ne tumači samo molitvu ili riječi koje mi kazujemo, već prati i tumači riječi koje nam je Bog rekao i koje nam On neprestano govori. Iz toga razumijemo kako tijesna veza mora postojati između vjerskog sadržaja i glazbenog sadržaja.

Sveci, učenjaci Crkve, hvalili su glazbu. Glazba je tražila nadahnuće u crkvenoj povijesti, dogmama, vjerskim tekstovima. Glazba nije poput drugih umjetnosti tumač vjere, ona je štoviše njena družica. Crkva ju je tijesno spojila s riječima i s duhom svojih molitava. I zbog tog tijesnog sudjelovanja liturgijska je glazba iznad svake druge glazbe, u nju ulazi više istine i više svetosti... Liturgijska glazba jest glazba koja sve druge nadilazi. Ona obrađuje i izražava ono što je glavno, bitno, jedino nužno - ljubav k Bogu... Gregorijanska, liturgijska glazba je glazba svetosti. (27)

Gregorijanska glazba ispunja dušu Bogom
Ljudska je duša beskrajno korito koju samo Bog može ispuniti

214. Mnogi katolici misle da je svetost, a u tome i gregorijanska glazba, nešto dosadno u čijoj suhoparnosti mogu uživati samo stanovito predisponirani ljudi. A kada bi znali njenu ljepotu, ostavili bi sve koncerte i sva kazališta i na juriš bi je zauzeli! Užici su u profanoj glazbi samo čaše vode, koje bacate bez prestanka u prazno morsko korito, a nikada ga nećete napuniti. A ljudska je duša to beskrajno korito, koju samo Bog može ispuniti i usrećiti. (27)

Liturgija povezuje narode
Poganstvo podređuje vjeru narodu

215. No liturgija ne povezuje samo pojedince jednoga naroda u jednu jedinstvenu cjelinu, već ona uspostavlja niti između svih naroda i čini ih braćom i djecom jednoga Oca na nebu. Narodi, koji prekidaju liturgijsko jedinstvo, zapadaju u poganstvo koje vjeru podređuje narodu, a narod dovodi u opreku s cijelom ljudskom zajednicom. (22)

Liturgija je pedagogija u pravom smislu riječi
Crkva - velebni odraz samog neizmjernog Krista

216. Po liturgijskom razmatranju svaki katolik postaje velik i univerzalan. On ostavlja po strani svoje osobne interese i počinje osjećati što osjeća sama Crkva, taj velebni odraz samog neizmjernog Krista. Na temelju se Liturgije svaka pojedina duša odgaja. Može se reći da je Liturgija pedagogija u pravom smislu riječi, jer pomoću nje vjernik u svojoj duši proživljava sve faze vječnog Kristova života. Po katoličkoj liturgiji svi ljudi na cijeloj zemlji razmatraju istoga dana o istim stvarima i na taj se način učvršćuje svijest o katoličkom jedinstvu

svih naroda. Napokon u Liturgiji čovjek na najsavršeniji način odaje Bogu onu čast koja ga zapada. Vjernik, koji se moli liturgijski, pridružuje se korovima anđeoskim, koji neprestano hvale Tvorca i čovjek se zapravo na taj način već na ovoj zemlji počinje vježbati u onoj službi koju će pun radosti i ushićenja obavljati u vječnosti. (18)

Liturgija - jedno od najmoćnijih sredstava sveopćeg mira
Crkva ne poznaje razlike između ljudi

217. Umjetnost nije puka igra. Ona je potrebna ljudskome rodu. Isto se može reći i za liturgiju. Zamislite da dnevno tolike stotine i tisuće svećenika čitaju svetu misu i brevijar, i to skoro doslovno iste dijelove i riječi, pa ćete razumjeti da je sv. liturgija jedno od najmoćnijih sredstava sveopćeg mira. Dok milijuni novina šire narodnu mržnju i laž, Crkva mirno vrši kroz vjekove svoju miroljubivu misiju i daje u ruke svojim službenicima mnoge stotine tisuća brevijara i milijune misala, koji govore o ljubavi k Bogu i bližnjemu... Dok danas ljudi naviještaju borbu klasa i dok demagozi govore o jednakosti, to Crkva svojom liturgijom posve naravno propovijeda da ne poznaje razlike između bogataša i siromaha, učenjaka i priprostih ljudi.(22)

Euharistija

Sastavni dio katoličkog identiteta jest štovanje Euharistije, Marije, Pape - tri bijeline kako ih je nazvao Don Bosco. To nas, kao katolike, razlikuje od drugih kršćanskih Crkava i zajednica. Kako se Ivan Merz odnosio prema ovim trima stvarnostima katolicizma što čine njegovu puninu, kako ih je štovao, vidi se iz brojnih njegovih spisa čije smo izabrane dijelove ovdje donijeli.

Središte Ivanova duhovnog života bila je Euharistija. Svakodnevno je prisustvovao svetoj misi posljednjih godina života i to u isusovačkoj crkvi, Bazilici Srca Isusova u Zagrebu gdje mu se danas nalazi posljednje počivalište. Već u njegovu dnevniku zapaža se kako ga je Božja milost od mladih dana privlačila preko otajstva Euharistije što ga je duboko proživljavao. Misli što ih je zabilježio o Euharistiji puni su zanosa i ljubavi. Govorio sam sa žarom koji mi je dala presv. Euharistija izjavio je nakon svoga predavanja, održanog na velikom skupu katoličke mladeži u Mariboru 1920. Ljubav prema Isusu nazočnom u Euharistiji bila je u ishodištu njegovih brojnih apostolskih pothvata.

Čudo čudesa - Euharistija
Krist - središte cijelog makrokozmosa

218. Čovjek je silno slab i bez tuđe pomoći ne može ništa. Zato je On iz vječnosti stupio u povijest i postavši središtem cijeloga makrokozmosa, dao nam je Sebe da nas tjelesno i duševno preporodi. Ne zaboravimo na tu neizmjernu ljubav i posvetimo veću pažnju maloj bijeloj Hostijici, koja osamljena na nas čeka u studenim crkvicama. Svijet živi za se, kao da se nije dogodilo to čudo čudesa, na koje je silnom čežnjom čekao kroz eone cijeli makrokozmos.... (36)

Najveća stvar na svijetu: Crkva - Misa - Pretvorba
Zaručnica Kristova, Crkva, upire sve svoje poglede prema oltaru

219. Najveća stvar, koja opstoji na svijetu jest sv. Crkva; najveća stvar u Crkvi jest misa, a u misi pretvorba. I kao što je Krist za svog zemnog života bio usmjerio sve svoje misli prema Golgoti, tako zaručnica Kristova, Crkva, upire sve svoje poglede prema oltaru. Što se dakle događa na oltaru, to je najveća stvar koja se uopće zbiva na svijetu. Tamo se zbiva socijalno djelo *kategzohen*,[3] molitva i žrtva, koju je za spas cijeloga svijeta prikazao Isus na Kalvariji i koju katolička hijerarhija - taj nosilac svećeničkog reda Kristova - javno prikazuje Bogu za sve ljude i u ime njih svih. (18)

Vrhunac liturgije i života: sjedinjenje s Kristom u sv. Pričesti
Svi vaši čini tijekom dana moraju biti kristocentrični

220. U sv.Pričesti gdje se vaše tijelo i vaša duša ujedinjuje sa samim Božanstvom, mora da je vrhunac vašega života; u tom je činu i vrhunac cjelokupne liturgije. Sve veličanstvene molitve i pjesme, sva vaša razmatranja, svi vaši čini tijekom dana moraju biti kristocentrični, moraju biti usmjereni prema tom jedinom času vašega dnevnoga života. Na taj se način već na zemlji ispunjava vaša zadnja svrha i postajete dionicima same biti Božje. (18)

Po svetoj Pričesti postajemo dionicima beskrajnog života Riječi Božje
Misa bez pričesti jest donekle fragmentarna

221. Budite uvjereni da je sveta misa bez svete pričesti donekle fragmentarna. Spasitelj se mogao utjeloviti također pod prilikama zlata ili kamena; on to nije učinio, već je primio prilike kruha i vina i time nam je jasno rekao da želi da ga kod svake svete mise blagujemo. Mi se u sv. misi, mi, mistično tijelo, punina tijela Kristova, mi se žrtvujemo s našom glavom. Žrtva je tek onda potpuna ako se u misi najutješnijim vezama ljubavi sjedinimo s Isusom pretapanjem jedne biti u drugu. To činimo po sv. Pričesti. Zato su se prvi kršćani pričešćivali prigodom svake svete mise, a Tridentski je sabor već prije 350 godina izrazio želju da se kršćani pričešćuju uvijek kada prisustvuju svetoj misi. Učinimo i mi tako, budimo suvremeni katolici i postanimo po sv. Pričesti dionicima beskrajnog života Riječi Božje.(18)

Prva naša radost na zemlji jest Euharistija
Ona nas vodi k vrhuncu savršenosti

222. Euharistija, najjače sredstvo, za nas je na ovoj zemlji ona vatra koja u nama pali hrđe grijeha i daje života našoj duši, tako da i ona usplamti novim žarom. Tada mi sami na sebi iskusimo riječi sv. Pavla, koji veli: Živim ja, ali ne ja nego u meni živi Krist(Gal. 2,20). To je plod

[3] Katehogzen - osobito, odlično, izvrsno

presv.Euhari-stije. Ona nas vodi k vrhuncu kršćanske savršenosti, pravog unutarnjeg života. Ona je naša prva radost na zemlji; po njoj već postajemo dionicima buduće nebeske slave.

Mi živimo u s r e t n o d o b a; mi svi možemo uživati plodove pontifikata Pija X.; možemo često i dnevno biti s Onim koji je sva radost naša. Po odredbi svetoga Pape zemlja je postala nebom i bijedni su oni katolici koji još nisu razumjeli značenje česte i dnevne sv. Pričesti.

Po svetoj Pričesti u našoj duši počinju strujati one vode koje vode u život vječni (Iv 4,14). Sveta Pričest najbrže i najlakše preporađa i diže naš nutarnji život. U svetoj Pričesti duša slavi svoje trijumfe, ona postaje slična svome božanskom Zaručniku, postaje božanska. Granice nutarnjeg savršenstva kao da prestaju; duša postaje dionicom neizmjernosti i vječnosti. (49)

Marija

Duboka pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji označavala je duhovni život Ivana Merza. Tu je pobožnost zadobio u Lurdu gdje je zavolio i krunica koja mu je uz Euharistiju postala najvjernijim prijateljem do groba. Bio je veliki propagator štovanja Lurdske Gospe, kojoj je posvetio brojna predavnja, članke i jednu brošuru.

Nazočnost Marije i predokus neba u Lurdu

Svaka svijeća koja trepti to je jedna duša koja će danas sutra k Njoj

223. U Lurdu te ponajprije obuzme osjećaj da je tamo Ona, Majka Božja, koja je veća i moćnija i ljepša i mirisavija i jača nego li svi oni pirinejski gorostasi koji Lurd okružuju. Ona tamo na zaseban način stoluje i ja mislim da svi koji su tamo, pa makar i ne vjerovali, moraju imati taj osjećaj da ona tamo jest. Ti se onda nalaziš u Lurdu pokraj Nje; Ona tamo izdiže glavu iznad Pirineja, drži u naručju Boga... Dakle pred Tobom je Ona - to je jedan realan osjećaj koga se ne možeš otresti - a tisuće vjernika, po noći svaki s upaljenom svijećom u ruci, ide u serpentini uz brežuljak i pjeva bez prestanka Ave, Ave, Ave Maria. Svaka svijeća, koja trepti, to je jedna duša, koja će danas sutra ili za koju godinu k Njoj. Oh, hoće li što prije doći taj čas, čovjek tamo pomisli, jer zaista tamo ima neki predokus Neba. (Pismo ing. D. Maroševiću; 171, str.89)

Vjera u prisutnost galilejskog Čudotvorca Isusa Krista, Sina Božjega

Oh, čarobne li bajke o rasvijetljenim crkvama,
plamenim rijekama, zanosnim pjesmama i čudesnim ozdravljenjima

Opis lurdske procesije

224. U 4,15 s. po podne pođem k Špilji; no srećom bilo je toliko svijeta pred crkvom sv. krunice da sam morao pričekati na procesiju s presv. Oltarskim Sakramentom. Prije negoli će procesija krenuti od Špilje, narod je molio krunicu. Svećenstvo je stajalo tu raskriljenih ruku i predvodilo molitve. Iza svake se desetke tri puta otegnuto zapjevao divni, anđeoski koralni

Gloria Patri (Slava Ocu) te potresni i moćni Parce Domine, parce populo tuo, ne in aeternum irascaris nobis (Poštedi nas Gospode, poštedi narod svoj, nemoj da se zauvijek na nas srdiš). Iza toga se ushićeno pjevao Magnificat, te pojedini stihovi psalma Lauda Jerusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion... Kada je orleanski kardinal Touchet počeo s Presvetim blagosivati svakog pojedinog bolesnika, a jedan svećenik snažno zazivao: Gospode, mi ti se klanjamo, Gospode mi se ufamo u te, Gospode, mi te ljubimo... tada je jamačno mnogo oko proplakalo. Sav je narod jednodušno opetovao ove bolne usklike i tako zasvjedočio vjeru u prisutnost galilejskog Čudotvorca Isusa Krista, Sina Božjega i u istinitost vjere katoličke... Jedan je kardinal svete rimske Crkve nosio Svetootajstvo, a svećenstvo je rimske Crkve molilo u ime naroda i pred narodom. I ako tom prilikom koji bolesnik zaista u tren oka ozdravi, onda je Bog pod prilikama pšeničnog kruha nazočan i svi su apsurdi Crkve Katoličke živa spasavajuća istina. I sveti je Sakrament polako prolazio pokraj ispruženih i sjedećih bolesnika....

Navečer su Verdunci prije procesije sa svijećama pjevali: Joanna, Joanna, sancta Joanna, ora pro nobis. Sama procesija bila je čarobna... Nakon ove noćne procesije sav je narod s upaljenim svijećama, kao s gorućim tulipanima u ruci, pjevao urnebesni Credo - Vjerujem. Oko pedeset tisuća ljudi duboko je spustilo svijeće kada je melodija došla do značajnih riječi; et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine (i utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice) i do polaganog razvučenog et homo factus est (i postao čovjekom). Kod drugih su se riječi svijeće u znak oduševljenja opet dizale gore, prema zvijezdama, a kad je pjesma došla do riječi et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam (i u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu), kao da se to užareno jezero podiglo za metar više i sav je narod polako pobožno pjevao svaki ovaj atribut Crkve; jedne, svete, katoličke i apostolske. Činilo se kao da je tako prionuo uz svaku ovu riječ, da je teška srca prelazio na drugu.

Oh, čarobne li bajke o rasvijetljenim crkvama, vatrenim rijekama i jezerima, zanosnim pjesmama, čudesnim ozdravljenjima i svetim ljudima, koji iz ljubavi prema bližnjemu žrtvuju svoj život; bajovita li prizora što ga Otac nebeski priređuje svojoj zemnoj dječici! (102, str.5 - 7)

Krunica se uči moliti u Lurdu

Okreni se od katolicizma, sve je oko tebe mračno

225. Da, u Lurdu sam naučio što je Krunica i to mi je odsada drugi najbolji prijatelj. Prije Lurda, iskreno priznajem, bila je u dnu duše neka sumnja, neki osjećaj da li se ja ne molim kakvome fantomu moje mašte?! Molio sam dakako, jer da sam prestao, znači ne vjerovati u Blaženu Djevicu Mariju. A kuda onda? Okreni se od katolicizma, sve je oko tebe mračno i ružno. Dakle Lurd je mojoj razumnoj vjeri pridodao i osjećajni momenat...(Pismo prijatelju D.Maroševiću; 171, str.90).

Krunica uz Euharistiju - najvjerniji prijatelj do groba

U Lurdu sam zavolio krunicu

226. Ako mi Blažena Djevica Marija i nije posve izliječila oči - tako da s dosta poteškoća čitam - to sam u Lurdu zavolio krunicu, koja će mi biti uz sv. Euharistiju najvjerniji prijatelj do groba. (Pismo prijatelju N. Bilogriviću; 170, str. 256)

Krunica daje snagu za podnošenje nevolja u životu

Savjet jednoj djevojci

227. Kada vam bude u životu teško i kada vas snađu nevolje, uzmite Gospinu krunicu i ona će vas utješiti i dati vam snage da sve mirno snosite s potpunim predanjem u Volju Božju. (170, str.258)

Lurdska čudesa dokaz su za istinitost katoličke vjere

Zato je sav rad, koji ide za spasom duša najuzvišeniji i najpotrebniji

228. Na vlastite oči vidjeh čudo: razum mi to kaže, a osjećaji i nagnuće ostaju skloni zlu i nesposobni da osjete svu veličanstvenost događaja koji čovjeka okružuju. Ipak neka utjeha obuzme čovjeka: sve naše molitve, svi naši gorki časovi, sva naša nastojanja oko obnove svega u Kristu, cijelo naše vjerovanje o istočnom grijehu, o značenju trpljenja, o autoritetu - da, sve to šarenilo katoličke nauke nije puki fantom, izmišljotina, već prava pravcata istina. - Osjetili mi u Lurdu nešto ili ne, to su unatoč tomu lurdska čudesa neoborive činjenice, koje nam govore, da izvan Crkve Katoličke nema prave Crkve i da sve one, koji se svojevoljno ogriješuju o načela vjere i ćudoređa, čeka grozna, a možda i vječna osuda. I zato je sav rad, koji ide za spasom duša, najuzvišeniji i najpotrebniji, što se uopće može zamisliti. (102, str.19-20)

Marija Bistrica - izraz religioznog genija hrvatskog naroda

Tamo se sabiru molitve iz svih dijelova našega naroda

229. U Mariji Bistrici Hrvati stupaju u kontakt s Majkom Božjom i njezinim Božanskim Sinom. Tamo se sabiru molitve iz svih dijelova našega naroda. Tamo napokon kao kroz kakav golemi žlijeb Providnost izlijeva bujice svoje Milosti, i odovud se razlijeva poput rijeka i potoka u sve naše krajeve. Budući da ovdje dolazi do izražaja ono što je najvrjednije u našem narodu - njegov religiozni genij - to naše svetište mora postati ljepše od naše sveučilišne knjižnice ili od našeg medicinskog fakulteta (jer naš znanstveni genij mora biti ponizni sluga vjere!), ljepše od naših muzeja i škola, šetališta i kazališta..... Kada bi se to sve provelo i u tu svrhu sakupilo milodara, Marija Bistrica bi mogla postati jedan veličanstveni umjetnički Credo katoličkih Hrvata. (127)

Papa – Rim

Jedno od glavnih duhovnih obilježja Ivana Merza kao zrelog katoličkog intelektualca bila je njegova ljubav i odanost prema Kristovu Namjesniku, Svetom Ocu Papi i Svetoj Stolici. U tome je nadmašio i mnoge osobe iz crkvenih redova. Tu je ljubav i poštivanje širio u svojoj okolini, napose među mladima. Njegovo štovanje Pape kao Kristova Namjesnika očitovalo se u studiju i čitanju svega onoga što je Sveti Otac rekao ili napisao. Kao apostol Pavao, Merz je duboko zaronio u misterij Crkve; sve što je o tome napisao proviralo je iz njegova dubokoga duhovnog iskustva.

OPĆENITO O PAPI I RIMU

Zašto ljubim Katoličku Crkvu i Sv. Oca Papu?
U Crkvi jasna slika preljubljenog Spasitelja i Boga Isusa

230. Jer u njoj vidim jasnu sliku preljubljenog Spasitelja i Boga Isusa sa svim njegovim savršenstvima, a u Sv. Ocu Papi pod prilikama čovjeka vidim Boga svoga i Gospoda svog. (170, str.275)

Papa - vidljivi i živi Krist na zemlji
Papa središte povijesti

231. Isto kao što je Krist središte cijele povijesti, isto tako je i Papa središte te povijesti. Ta on je vidljivi i živi Krist na zemlji. I kao što je Krist bio kamen smutnje mnogima, razumljivo je da i njegov živi zastupnik mora imati svoje neprijatelje kao što ih je i Krist imao. Neprijatelji Crkve vrlo dobro znaju da mi katolici Papu smatramo vrhovnim i neprevarljivim učiteljem. Oni znaju da mi smjernice za sav naš vjersko-ćudoredni rad, privatni kao i javni, dobivamo od Pape. On tumači nauku Kristovu, pokazuje nam što je dobro ili zlo. (166)

Papinstvo - pećina na kojoj je sazdana Crkva
Od papinstva Crkva dobiva svu svoju snagu i čvrstoću

232. Papa je ona podloga i ona nepomična pećina na kojoj je sazdana sva Crkva. Kako Crkva obuhvaća sve krajeve svijeta, sve biskupije svijeta, tako se podloga papinstva otajstveno proteže na sve biskupije svijeta. Ta kamena podloga je nepomična i sva Crkva, koja se na njoj uzdiže, dobiva svu svoju snagu i svu svoju čvrstoću od te podloge. (166)

Papinstvo - svjetionik kroz vjekove
Po tome svjetioniku stiže se u luku spasenja

233. U današnjoj zbrci, koja vlada svijetom, gdje je teško razlikovati istinu od zablude, dobro od zla, Providnost je na goru posadila jedan svjetionik - papinstvo - koji svijetli vjekovima i svom zemljom. Budemo li se u našem apostolskom životu ravnali po tom svjetioniku, možemo biti uvjereni da nećemo udariti u klisuru i da ćemo sebe i svoj narod dovesti u luku spasenja. (166)

Snaga Rimske Crkve, majke svih Crkava svijeta
Rim - orijaška električna centrala

234. Kad dođete u Rim, kad vidite misijsku izložbu i hodočasnike s raznih kontinenata, tada osjetite posve jasno urnebesnu aktivnost Rimske Crkve, majke svih Crkava svijeta. Osjećate da kroz rimskog biskupa i rimsku biskupiju teku mlazovi izvanrednih energija. Kada ste u Rimu, to vam se čini da se nalazite u orijaškoj, do sada neviđenoj električnoj centrali, čiji se kotači sveudilj vrte i koja u sav svijet šalje energije velike i ćudoredne obnove. (93)

Neuništivost Papine lađe usidrene na nepokolebljivoj Petrovoj stijeni
Rimska biskupija unatoč bura i oluja ostaje neozlijeđena

235. U Rimu imate intuiciju, osjećaj, da je Crkva perpetuum mobile ili, bolje reći, da neka nevidljiva sila trajno pokreće taj divovski stroj. Imate intuiciju da sve na svijetu može propasti, da narodi i države, župe i mnoge biskupije i carevine mogu iščeznuti s lica zemlje, a da će rimska bi-skupija, unatoč bura i oluja, koje tresu i šibaju po moru povijesti ljudskog roda, ostati neozlijeđena. Imate živ osjećaj da je sve krhko i nestalno, da svemu prijeti opasnost da potone u bezdanima, ali da se Papina lađica bez bojazni njiše usred valovlja i munja, jer je usidrena na nepokolebljivoj Petrovoj stijeni. (93)

Petrova Stolica - sidro nade i luka spasa
U njoj moramo naći zaklonište

236. U uzburkanom moru zabluda i strasti, koje tresu čovječanstvom, Petrova je stolica sidro nade i luka spasa (Benedikt XV.) za koju se valja uhvatiti i u kojoj moramo naći zaklonište ako ne želimo i mi nastradati. (88)

STAV KATOLIKA PREMA PAPI

Karakteristika rimskog katolika: ljubav prema Papi
Rimski Papa - vidljivi Krist među ljudima

237. Jedna je od bitnih karakteristika svakog rimskog katolika da ljubi sv. Oca Papu i da sve svoje misli i sva svoja djela ravna prema odredbama i željama njegovim. Rimski je Papa vidljivi Krist među ljudima, zaručnik sveopće Crkve. On je nepogrešiv u pitanjima vjere i ćudoređa kada govori službeno - ex cathedra. On imade trostruku vlast: učiteljsku, kraljevsku i pastirsku. (88)

Rimski duh - duša katoličke duše
Zna li naš narod za njega?

238. Uzimam nekoliko stranih katoličkih časopisa i novina koje primih jučerašnjom i današnjom poštom.... Da vidimo što je nova u današnjoj katoličkoj štampi: Iz Rima donose novine vijest da je Sveti Otac Papa primio u audijenciju francuske bogoslove i rekao im među ostalim da je sam grad vječnog Rima pun vjere, pun katoličkog, pun rimskog duha (romanita), koji je duša katoličke duše i koji je savršenstvo, koje ne smije nedostajati samoj katoličkoj vjeri." Pitao sam se: zna li uopće naš narod za taj rimski duh, koji mora da je duša katoličke duše?! Zar nam se ne nameće dužnost da uzgajamo našu djecu od najranije dobi u ljubavi prema Papi i prema Rimskoj Crkvi - majci svih crkava? (135)

Ljubav i odanost prema Papi za život svakog vjernika od najveće je važnosti
Isto tako je i za sav društveni život

239. Ljubav i odanost prema Papi jest za život svakog vjernika od najveće i bitne važnosti. Tvoje će iznenađenje biti još veće ako odmah dodam da ta ljubav i odanost prema Papi nije samo za pojedinog vjernika od bitne važnosti, već je od isto tako bitne važnosti za sav društveni život: za život u obitelji i školi, za tisak i umjetnost, za gospodarski i politički i međunarodni život.(166)

Papinstvo - podloga duhovnog života vjernika
Papa mora biti dio života naše duše

240. Papinstvo je također pećina i podloga duhovnom životu svakog vjernika. Zgrada našeg duhovnog života, našeg vjerskog znanja i naših djelatnosti, mora se podići na nepokolebljivoj podlozi istina što ih papinstvo neprevarljivo naučava. Papinstvo mora potom biti bitni dio i podloga našeg duhovnog života i naših misli, našeg htijenja i osjećanja. Papa mora stoga biti predmet našeg posebnog štovanja i naše ljubavi, dio života naše duše. Naš je narod to velikim dijelom zaboravio. Naše su novine pune svih mogućih govora i izjava najzakletijih političara, a kada u njima čitamo koju smjernicu ili izjavu Pape? A ipak je Papa vidljivi Krist, na njegova usta govori sam Bog kad Papa govori kao vrhovni učitelj Crkve. Drugi veliki narodi izdaju i tumače velike smjernice papa, posebnim slovima ih tiskaju u novinama i časopisima. A mi? Velik je zadatak, dragi brate, upravo nas orlova, da budemo u našem narodu nosioci papinske ideje. (166)

U svemu neka nam bude vođa Papa!
Proučavajmo smjernice papa

241. Posvuda širimo ljubav prema Sv. Stolici i Papi! Poka-žimo i protumačimo našem narodu da narodi koji se ne drže Papine nauke, moraju da srću u propast. A mi, orlovi, proučavajmo te smjernice papa u svojim društvima odnosile se one na naš euharistijski ili politički život, na gospodarstvo ili javno ćudoređe, na jezik u liturgiji ili obiteljski život, znanost ili umjetnost - u svemu neka nam bude vođa Papa! (166)

STAV NARODA PREMA PAPI

Veličina naroda ovisi o njihovoj vjernosti Papi
U papinskom duhu ležala je snaga Hrvatskoga katoličkog pokreta

242. U ovoj smo Svetoj Godini (1925) dublje shvatili što znači papinska nadčovječnost. Shvatili smo da veličina naroda ovisi o njihovoj vjernosti Papi: ovisi o tome kako se oni ravnaju prema zapovijedima i željama Kristova Namjesnika. U papinskom duhu ležala je u prošlosti snaga Hrvatskoga katoličkog pokreta; u orijentaciji prema njemu leži i naša budućnost. (93)

Vječno vidljivom zemaljskom Kristu hrle nebrojeni puci

U povodu početka Svete Godine 1925

243. U dušama se našim ukaza slika divovske crkve svetog Petra, u čijoj se sjeni dostojanstveno šeće bijela pojava Namjesnika Božjega, vječno vidljivog zemaljskog Krista. I k tome Pastiru, k tome Učitelju, tomu Kralju hrle nebrojeni puci: hrle mu hladni Nijemci i vatreni Španjolci, ozbiljni Englezi i nestašni Talijani; hrli mu crnac i bijelac, i Indijac i Malgaš. Svi narodi hrle u Vječni Rim, u tu svoju drugu domovinu, da se poklone svome Kralju, svome Ocu. Hrle onamo da svemu svijetu, krštenom i nekrštenom, ispovjede svoju vjeru u Crkvu Katoličku, jedinu sveopću Crkvu, koju je osnovao Krist, i koja će ostati do konca svijeta.(89)

Svi su narodi samo braća i sestre u zajedničkoj obitelji i svetoj Crkvi

Plodovi rimskog hodočašća

244. Katolici hrle u Rim da ispovjede svoju ljubav Namjesniku Kristovu koji, kao i sam Bog, nepogrešivo tumači nauku evanđeosku i koji kao kvasac preporađa ljudski rod. Katolici hitaju u Rim da sami sebe posvete i da tako obnovljeni u svojoj duši preporode svoje prijatelje, svoju obitelj, svoja društva, svoje narode i države. Jer, badava će čovječanstvo težiti za blagostanjem i mirom, za srećom, ako ne bude ljubav Kristova zaplamtjela u svim dušama.

I tu će nutarnju vatru ljubavi prema Bogu i bližnjemu dobiti katolici u Rimu. Tamo će vidjeti i sresti one s kojima su još nedavno ratovali i tamo će se s njima pomiriti i pobratiti. Tamo će osjetiti da su svi narodi samo braća i sestre u zajedničkoj obitelji i svetoj Crkvi, koje je otac i poglavar vječni Namjesnik Božji, biskup rimski.(89)

Važnost povezanosti Hrvata sa Svetom Stolicom

Dužnost nam je ljubiti Svetoga Oca i prema njegovim smjernicama upriličiti djelovanje

245. Štovanje Svete Stolice osobito je važno za Hrvate katolike i to s više razloga: mi se nalazimo na granici Istoka i u neposrednom doticaju s ljudima i idejama koji ni malo ne poštuju Rimsku Stolicu. Osim toga u hrvatskom narodu nije nastradao samo princip svake vlasti, već je u širokim slojevima nastala upravo neka mržnja na sve predstavnike građanskog, kao i crkvenog autoriteta.... Program je rubrike Vječni Rim da što više učvrsti u srcima našim uvjerenje da nam je dužnost ljubiti sv. Oca Papu i da prema smjernicama koje on daje sveopćoj Crkvi i mi upriličimo naše privatno, kao i javno djelovanje. (88)

Hrvatski se narod odnjihao u krilu svete Crkve Katoličke

Uz proslavu tisućite godišnjice Tomislavova krunjenja

246. Hrvatski se narod odnjihao u krilu svete Crkve Katoličke i od nje dobio mnoštvo duhovnih i vremenitih dobara. Rimski su pape očinskom ljubavlju pratili sudbinu malog hrvatskog naroda i zauzimali su se za njegovu prosvjetu i za njegovu političku slobodu. Kada su Hrvati bili ostavljeni od svega svijeta, šalje Papa njihovim poglavicama uz apostolski blagoslov i ratnu potporu. Dobro je da se svega toga sjetimo prigodom proslave tisućite godišnjice Tomislavova krunjenja; usmjerivši naše poglede prema prošlosti, steći ćemo dobre savjete za budućnost. (87)

Blagotvorni utjecaj Crkve na hrvatski narod

Odgoj u katoličkom duhu koristi narodu

247. Sudbina je hrvatskog naroda bila nerazdruživo spojena sa sudbinom Crkve Katoličke; zatajiti taj blagotvorni utjecaj Crkve na sav razvoj naroda bilo bi djelo najveće nezahvalnosti. A jer imademo nedvojbenih dokaza da je Crkva Katolička prava Crkva - dokazi koji počinju s proročanstvima, a nalaze svoje moćno uporište u lurdskim čudesima, koja se još i danas zbivaju - to svaki pravi Hrvat mora biti duboko uvjeren da će koristiti svojemu narodu samo onda kad narod bude odgajao u pravom katoličkom duhu. Ako želimo da hrvatski narod bude i u budućnosti vjeran svojim slavnim djedovima, onda on mora da i nadalje gaji ljubav prema svetoj Crkvi Katoličkoj, da po katoličkim načelima živi. (87)

Za temelj radu postaviti velika i jedina istinita načela Crkve Kristove

Neka ti geslo, hrvatska omladino, u ovoj jubilarnoj godini bude: preporod naroda u Kristu

248. Orlovski pokret, koji se u zadnje vrijeme snažno razmahao po svim pokrajinama, želi prigodom tisućite obljetnice Hrvatskog Kraljevstva da svoj našoj omladini dovikne: katolička vjera bila je vjera tvojih otaca; njoj sav hrvatski narod ima zahvaliti svoju slavnu prošlost. Želiš li da u ovo sudbonosno doba hrvatski narod ponovo ojača na svim područjima života, to neka postavi kao temelj svojemu radu velika i jedina istinita načela Crkve Kristove, Crkve Katoličke. Neka ti geslo, hrvatska omladino, u ovoj jubilarnoj godini bude: preporod naroda u Kristu... Svaki narodni rad, koji se ne obazire na vječna načela Katoličke Crkve i kršćanskog ćudoređa, urodit će prije ili kasnije sudbonosnim posljedicama i po sav narod. (149)

Molitva

Čovjekova veličina stoji u njegovu odnosu s Bogom koji se ostvaruje u prvom redu kroz molitvu. Već od ranih dana, kako se to vidi iz njegova Dnevnika, Ivana privlači molitva. Molitveni će se život u njemu sve više razvijati tako da će mu postupno cijeli dan biti ispunjen duhom molitve. Središte njegova molitvena života bila je svakodnevna sveta misa, a službena molitva Crkve - liturgija i časoslov - bilo je glavno područje u kojem se kretao njegov molitveni život. Ivan je prakticirao i druge oblike molitve, napose razmatranje i kontemplaciju slijedeći u tome igancijansku duhovnost.

Kontemplacija je život duše u neprestanom zajedništvu s Isusom

Zadatak društvenog poretka: pomoći činiti kreposna djela

249. Među svim krepostima prvo mjesto zauzima krepost pobožnosti, koja nas potiče da odajemo Bogu dužnu čast. Kontemplacija (duboki vjerski život), život duše u nepre-stanoj zajednici s Isusom, jest najbolji život... Sav društveni poredak ima zadaću da nam pomaže činiti kreposna djela u aktivnom životu i da ova kreposna djela stvaraju dispoziciju za razmatranje. (84)

Kako dobro obavljati molitvu razmatranja
Glavno je da stvorite posve konkretne odluke

250. Podsjećam vas na sljedeće glavne momente svakog razmatranja. Prvo je da pripravite sam predmet. To ste učinili u predvečerje. Dolazi kajanje za grijeh - tu morate biti vrlo konkretni - i molitva da vam se on oprosti. Sjetite se prisutnosti Božje: osjećate da je On uz vas i da vi u Njegovoj prisutnosti klečite i da On budno pazi kako ćete obaviti vaše razmatranje. Možete si također predočiti da Isus na vas gleda iz svetohraništa. - Kada ste svjesni te prisutnosti, izgradite u vašoj mašti okolicu u kojoj se npr. zbiva evanđeoska scena. Tako si o Božiću u vašoj mašti predočite štalicu, Mariju, Josipa, vola, magarca i sve detalje koji vam padnu na um. - Ovo je vrlo potrebno sredstvo, koje sprečava vaše misli da ne pobjegnu i da se ne rastresu. Sada zaprosite Boga da blagoslovi ovo vaše razmatranje i da vam udijeli sve milosti koje želite dobiti po tom razmatranju. To je do sada bila zapravo samo priprava. Pravo razmatranje tek započinje i ide onakvim tijekom kao što smo to već pokazali prigodom betlehemske scene... Pri ovom razmatranju nije glavno da se u vama užežu veliki i žarki osjećaji; glavno je da stvorite posve konkretne odluke, kako ćete istoga dana pridonijeti neke žrtve suzbijanja stanovitih grijeha ili čineći neko dobro djelo. Čuvati se valja generalnih odluka kao npr. bit ću ponizan, dobar, itd. Zatim se zahvalite za dobivene milosti i ukratko ponovite cijelo razmatranje... Pri podizanju prikažite vaše odluke, vaše žrtvice u zajednici sa žrtvom Isusovom Bogu Ocu i molite ga da vas se udostoji primiti i da vas sama jednom učini dionikom druge Božanske osobe, da vas ona unese u samo srce Presvetog Trojstva. (18)

Uputa za liturgijsko razmatranje
I moja je duša hram, kudikamo ljepši od Salomonova

251. Uzmite koji tekst sv.mise i razmatrajte ga. Primijenite na sebe i odlučite provesti u duši spoznatu istinu. Na primjer, razmatrajući o Salomonovu hramu, najprije ćemo se sjetiti povijesnog događaja, a onda primijeniti na sebe. I moja je duša jedan takav hram, još kudikamo ljepši od Salomonova. Ukras toga hrama jesu kršćanske vrline i milost posvetna, koja mora u nama sve više rasti. Što nagrđuje hram Duha Svetoga u meni? (170, str.232)

Meditacija pomaže duhovnu ravnotežu

252. Redovita, konsekventna meditacija jedino je sredstvo da čovjek na zemlji ne izgubi nikada ravnotežu i da se radosno iz dana u dan s Kristom raduje ili s Njime trpi. (Pismo ing.Dragi Maroševiću; 171, str.91)

O divne li Crkve koja bez prestanka pjeva hvalu Tvorcu!
Kako sunce kreće od istoka k zapadu, tako se isto kreću sati molitve i ne prestaju nikada

253. Sa zemlje se eto neprestano dižu molitve k nebu. Među katoličkim narodima nema sata ni časa kada redovnici ili svećenici ne bi molili božanski časoslov. Tako je to raspoređeno da čim jedni prestanu, drugi nastave i kontinuitet je uvijek uspostavljen. I kako sunce kreće od istoka k zapadu, tako se sati molitve kreću od istoka k zapadu i ne prestaju nikada. O divne li Crkve, koja bez prestanka u zajednici s nebeskim vojskama pjeva hvalu Tvorcu! (11)

Časoslov - najljepši molitvenik
Odgojno značenje liturgije

254. Liturgija ima veliko odgojno značenje i s potpunim pravom možemo reći da je Rimski misal najpedagoškije djelo što ga uopće imamo: on je pedagogija par excellence. Uz misal je najljepši molitvenik časoslov. Ne, on nije samo molitvenik, on je s misalom najljepše književno djelo što ga čovječanstvo posjeduje. (11).

Sve se u društvu mora tako organizirati da služi kontemplaciji duše
Društvo treba omogućiti širenje unutarnjeg Kraljevstva Kristova

255. Naravno društvo ima također zadaću da Crkvi omogući da ona uzmogne djelovati na život ljudskih duša. Iz toga slijedi da se cijelo ljudsko društvo, koje je u katoličkim narodima preko svojih članova pripojeno tijelu Crkve, mora tako organizirati da se u njemu stvore najbolji preduvjeti Crkvi za njenu djelatnost širenja unutarnjega Kraljevstva Kristova. Slijedi da sve, bez iznimke, iz čega se sastoji ljudsko društvo i što pridnosi životu ljudskoga društva, anorganske tvorevine, bilje, životinje, tijelo čovjeka, obitelj, staleži, političke zajednice mora se tako organizirati da služi i pripomaže kontemplaciji duše... Najviši čin ljudskog uma može biti da spozna i ljubi Boga. (84)

Tajanstvena sveprisutnost Božja doživljava se u noći
Razmišljanje u ranim jutarnjim satima prigodom putovanja u trapistički samostan u Rajhenburg (Slovenija)

256. Misterij noći stade djelovati na moju odmorenu dušu. I što se više kroz mrak žurim, to mi se posve nehotice sve to jasnije ukazuje slika Učitelja, koji se također u noći dizao preko gora i dolina, išao kroz gradove i šume - dok su ostali ljudi počivali; i tada je pomišljao na spas svoga bijednog stada, koje je došao otkupiti. A tako su činili i apostoli; i oni bi probdjeli čitave noći, moleći se beskrajnom Stvoritelju, vrhovnom zapovjedniku milijuna zvijezda što trepte na nebu, Zakonodavcu svemira, koji uzdržava sunce i najmanju travu, i svako pojedino stvorenje vodi prema određenoj svrsi. I tajna me je noći sve više zaokupljala i u kretanju svemira osjetih bilo Onoga koji je bio u početku, koji jest sada i koji će kraljevati u vijeke vjekova.

I apostoli, i mučenici, i monasi i ispovjednici, i djevice, i svete žene, i svi ti heroji čovječanstva, svi ti koji su u prošlosti probdjeli noći u molitvi ili koji su u smirenim zvjezdanim noćima čekali da ih odvedu pred krvnika - svi ti, pa među njima i one mnoge tisuće hrvatskih mučenika - svi su osjetili kucanje noćnoga bila, tajanstvenu sveprisutnost Božju.... (24)

Apostolat

Riječju apostolat zovemo svaki rad i nastojanje da se vijest o Isusu Kristu i kršćanska vjera proširi, da se ljudi usreće njegovom istinom i ljubavlju i uđu u njegovo kraljevstvo. Spoznata istina da je u Isusu Kristu ostvarenje svih naših želja i težnja poticala je Ivana da se angažira te i drugi upoznaju Krista Gospodina. Gotovo da nije bilo područja ljudskog života gdje Ivan nije bio apostolski nazočan na ovaj ili na onaj način, bilo svojim radom ili svojim idejama za širenje Kristova Evanđelja. Glavno područje Ivanova apostolata bila je mladež, kojoj je posvetio sve svoje sile, svoj profesionalni rad, kao i svoje slobodno vrijeme.

OPĆENITO O APOSTOLATU

Što hoćemo?
Odgojiti velike pojedince, nosioce velike katoličke misli

257. U ljudskim se dušama odigrava čitava povijest čovječanstva. Sve ono što mi nazivamo poviješću, samo je projekcija svega onoga što se događa u ljudskim dušama. Želimo li dakle postati nosioci velike katoličke misli, tada moraju sve naše organizacije neprestano naglašavati da je duboki i intenzivni religiozni život jedini preduvjet da se odgoje veliki pojedinci, koji će svojim životom realizirati svoje velike ideje. Mi nismo organizacija masa, koji bi imali samo svoje zajedničke interese, već hoćemo da izgradimo mnogo velikih pojedinaca. Ovi će onda znati upotrijebiti za svoje visoke ideje i neizgrađene mase. (37)

Svi smo pozvani na suradnju s Bogom, u tome je sav smisao života
Misionari, junaci, mučenici, umjetnici surađuju s Bogom šireći Kraljevstvo Isusa Krista

258. Ljepota ljudskog djela samo je odraz neugasive Ljepote Božje, i umjetnička je djelatnost samo nastavak, usavršavanje Božje djelatnosti. Kada žena ili djevojka veze lijepi rukav, samo je suradnica Božja u stvaranju lijepoga.... Suradnja s Bogom! Misionari, junaci, mučenici, umjetnici surađuju s Bogom šireći Kraljevstvo Isusa Krista; obrtnici i umjetnici stvarajući praktična i lijepa djela vrše volju Božju, surađuju s Bogom. Svi smo pozvani na suradnju Božju, u tomu je sav smisao života pojedinca, cijele povijesti ljudskoga roda. (92)

Kraljevstvo Kristovo - cilj prosvjetnog rada
Posvuda postati pravim apostolima Kristova Kraljevstva

259. Sva ljudska djelatnost mora biti radi ljubavi; radi apostolata; radi toga da se širi Kraljevstvo Božje među ljudima. Kršćanstvo podređuje svaku ljudsku djelatnost duhovnom i vrhunaravnom cilju čovjeka... Za nas je prosvjeta preduvjet i sredstvo da uzmognemo posvuda po-stati pravim apostolima Kristova Kraljevstva. Sav naš prosvjetni rad ima veliki praktični karakter: cilj mu je apostolat, Kraljevstvo Isusovo. (160)

Važnije od literature odgajati i voditi ljude k Isusu
Dobar pastir dovodi sebe i svoje stado do vječne Ljepote

Ivanovo pismo don Mati Blaškoviću osamnaest dana prije svoje smrti, 22.IV.1928. vjerojatno je posljednje što ga je Ivan napisao u životu; Nakon što je opširno iznio svoje misli o francuskoj literaturi, Ivan završava:

260. Međutim, skoro mi je i žao da sam se toliko raspripovijedao o literaturi, jer je važnije od umjetnosti odgajati i voditi ljude k Isusu, a u tom poslu umjetnost, kao i sve što je stvoreno, ima samo pomagati čovjeku da dođe do Isusa. Stoga znam da ćete se baviti knjigom i umjetnošću samo toliko koliko Vam to ustreba za Vaše stado, da mu budete dobar pastir i da sebe i njega jednom dovedete do vječne Ljepote. (167, str.203-204)

Prvi kriterij u radu: spas duša i dobro sv. Crkve
Radi se o tomu da Kristu pridobijemo što više duša

261. U radu mora biti prvi kriterij spas duša, dobro sv. Crkve i to onako kako si to dobro zamišlja Sv. Stolica. Ova misao na Sv. Stolicu i na nadležnog ordinarija mora u tom radu biti glavno dobro; radi se o tome da Kristu predobijemo što više duša, a ne da radi jednog političkog programa (gdje smo svi pogrešivi) narod odbijemo od jedinog potrebnog. (Pismo fra Kreši Pandžiću, 10.VI.l927.)

Katolicizam se neće širiti u nas ako ne bude bilo radnika, molitelja, patnika
Spoznati ovaj misterij iz njegova života: trpjeti za druge

262. Znam da je teško trpjeti, ali neki ljudi imaju poziv (vocatio) trpljenja. Mi smo tijelo Kristovo, to su na njemu uloge podijeljene. Jedni moraju trpjeti, da uklone kaznu Božju, koja bi se morala stresti na okolicu. Huysmans bi nazvao te odabranike mističkim gromobranima. Jesi li ikada na to pomišljao da ti trpiš za naš pokret?! Jesi li svoje muke prikazao Gospodinu Kristu za pokret? Katolicizam se neće širiti u nas ako ne bude bilo Radnika, Molitelja i Patnika. To je jedan zakon u širenju Kraljevstva Božjega na zemlji. Naš pokret je stvorio do sada samo prvi tip (radnika) i mi smo si stvorili u našim dušama ideal Radnika za katolički pokret. Molili smo se manje, a trpjeli smo kada smo morali. Zadnji tip je svakako vrhunac - imitacija potpune Žrtve Spasiteljeve na Križu. I vidim u našem pokretu već priličan broj patnika. Pošto slučaja nema, to držim da je plan Providnosti upravo u tome da spoznamo ovaj misterij iz Njegova života: trpjeti za druge. Istina je da je lako govoriti o Križu, a teško ga je nositi. (Pismo prijatelju ing.D. Maroševiću, 1921.; 171, str.90.)

Radnik za Božju stvar ne smije misliti na sebe
Osobni kult zapreka u apostolatu

263. Tko hoće biti pravi radnik za Božju stvar, ne smije poznavati sebe; osobni je kult najveća zapreka mnogim uspjesima našega rada. (170, str.296.)

Katolički pokret temelji se na dubokom religioznom životu
Nadići jaz između znanosti i vjere

264. Uza sve religiozno oduševljenje, koje još uvijek vlada među našim đaštvom i svršenim akademičarima, napose u hrvatskim krajevima, opaža se da religiozna naobrazba nije na onoj visini, na kojoj je njihova stručna izobrazba. Stvara se sudbonosni jaz između vjere i znanosti i sveti žar za Krista mora time sve više nestajati. Katolički pokret se upravo temelji na dubokom religioznom životu pojedinaca, a ovaj je iluzoran ondje gdje su vjera i znanost dva svijeta za se, gdje iz duša pojedinih katoličkih intelektualaca iščezava duh djetinjeg vjerovanja u potpunu nauku Crkve Božje.(39)

APOSTOLSKI PROGRAM IVANA MERZA

Svoju viziju apostolskog rada Ivan je izložio u poznatom Predgovoru Zlatnoj Knjizi, priručniku Orlovske organizacije. Predgovor međutim nije objavljen u Zlatnoj Knjizi zbog protivljenja određenih struja koje nisu shvaćale Ivanov žar i nastojanje da se papinska Katolička Akcija djelotvornije uvede među katoličku mladež. Predgovor je objavljen nekoliko godina poslije kao poseban članak. Upravo to uklanjanje Predgovora iz Zlatne Knjige svraća veliku pozornost na novi, rimski i euharistijski orjentiran pristup apostolatu što ga je Ivan nastojao provesti. Ovdje ga donosimo podijeljenog u manje tematske cjeline.

Snaga mladog naraštaja u presv. Euharistiji
Valovi rijeka potekoše iz vječnoga Rima

265. Novija katolička generacija pošla je za jedan korak dalje. Nju su danas zahvatili valovi onih rijeka koje potekoše iz vječnog Rima već god.1905., kada je blage uspomene papa Pio X. izdao *breve* o čestoj i svagdanjoj svetoj Pričesti. Mladi naraštaj goji zanosnu ljubav prema našemu Spasitelju, koji je uvijek s njim u presv. Euharistiji; tu crpe on svu svoju snagu za svoje djelovanje, za svoj apostolat. Dok je starija generacija morala afirmirati kršćanstvo na intelektualan, apologetski način i pokazivala silnu odlučnost u suzbijanju navala liberalizma, nova je generacija smirenija; ona je u neprestanom i intimnom dodiru s Isusom, koji kraljuje i vlada njenim dušama. (154 i 171,str.116)

Zanosna ljubav mlađih prema svetoj Crkvi
Svećenika zapada prva uloga u širenju Kraljevstva Božjega

266. S tim je u vezi zanosna ljubav mlađih prema Svetoj Crkvi, Isusovoj neokaljanoj zaručnici, te njenim biskupima i svećenicima. Oni su se uvjerili da svećenika zapada prva i najvažnija uloga u širenju Kraljevstva Božjega, a da se svjetovnjaci moraju njima pridružiti; moraju postati njihovim pomoćnicima.... Ovo izdanje Zlatne Knjige išlo je upravo za tim da svećeniku vrati ono dostojanstveno mje-sto, koje zapada Isusova učenika. (154. i 171. str.116.)

Oči usmjerene uvijek prema Rimu
Ondje je svjetionik koji obasjava cijelu zemlju

267. Iz ove se Zlatne Knjige također vidi da omladina ima oči uvijek usmjerene spram Rima, gdje je onaj svjetionik koji svojim zrakama obasjava cijelu zemlju. I iz samoga Rima potekle su u zadnje vrijeme smjernice koje računaju s Katoličkom Akcijom kao činjenicom i koje na vrlo precizan način zacrtaše njenu ulogu.(154. i 171. str.116))

Katolički omladinski pokret treba se brinuti za odgoj elite i apostola
Definicija Katoličke Akcije

268. U Katoličku Akciju spadaju prema tome: Povezane organizirane katoličke sile za očuvanje, proširenje, primjenjivanje i obranu katoličkih načela u individualnom, obiteljskom i socijalnom životu. Što se tiče same organizirane katoličke omladine, to je Sveti Otac Pio XI. - Papa Katoličke Akcije - jasno izrekao da ona mora težiti poglavito za svojom vlastitom vjerskom, a zatim umnom, kulturnom, socijalnom naobrazbom. Katolički omladinski pokret treba se brinuti za odgoj elite, za odgoj apostola. Društva katoličke omladine moraju biti Crkvi koja sluša - *Ecclesiae audienti* - prava sjemeništa, u kojima će se sustavno odgajati pomoćnici Crkvi koja naučava - *Ecclesiae docenti*.(154. i 171. str.116)

Ljubav prema Bogu prelazi u ljubav k euharistijskom Isusu
Ljubav prema narodu podređuje se ljubavi sv. Crkvi

269. Iz svega je toga razumljivo da mi danas stavljamo na našu omladinu mnogo veće zahtjeve negoli se to moglo činiti prije trideset godina. Mi smo radi toga odredili posve u potankosti koje su vjerske dužnosti orla, koliko puta najmanje mora da primi svetu pričest, koji mora biti njegov odnos spram svete Crkve i njenih službenika. Dok je stariji naraštaj više naglašavao ljubav k Bogu i narodu, kod mladih je ta ljubav k Bogu dobila konkretniji oblik u ljubavi k euharistijskom Isusu a ljubav k narodu hoće da podrede ljubavi k svetoj Crkvi.(154. i 171. str.116)

Zlatna Knjiga treba odgojiti vojsku apostola
Osvajati poput katoličkih vitezova carstvo ljudskih duša

270. Dao dobri Bog da Zlatna Knjiga u ovome obliku odgoji vojsku apostola, vojsku svetaca, koja će se razletiti diljem hrvatske domovine i osvajati poput katoličkih vitezova carstvo ljudskih duša. Neka i ona nešto pridonese da posvuda kod nas zavladaju načela svete Rimokatoličke Crkve i da na taj način Presveto Srce Isusovo privine što veći broj naše braće u svoj božanski zagrljaj.(154. i 171. str.116.)

KATOLIČKA AKCIJA

Katoličku Akciju kao sudjelovanje vjernika laika u hijerahijskom apostolatu Crkve pokrenuo je Papa Pio XI. 1922.g. Ivan Merz, koji je u Papi gledao Kristova Namjesnika na zemlji, spremno se odazvao ovome Papinu pozivu i prvi je u Hrvatsku počeo uvoditi načela Katoličke Akcije. Orlovsku organizaciju katoličke mladeži uz puno truda i žrtve postavio je na njezine temelje, što nije išlo bez protivljenja onih koji su drugačije mislili. O Katoličkoj Akciji Ivan je napisao jednu brošuru i brojne članke.

Katolička Akcija mora poznavati samo jednu normu: smjernice Namjesnika Kristova

Što Papa određuje, određuje Krist preko njega i to ima zalog blagoslova

271. Želimo li shvatiti svu veličinu katoličke nauke o Papinoj vlasti, najbolje je da ukratko analiziramo onaj dokument koji na najveličanstveniji način govori o toj vlasti. To je konstitucija P a s t o r a e t e r n u s koja je okrunila rad velikog Prvog vatikanskog sabora..... U njoj je najvjernije izražena bit katoličke nauke o papinstvu koja je osnovica svakom katoličkom radu. Bez temeljitog poznavanja te nauke nerazumljiv je svaki katolički rad; nerazumljivo je zašto se sada svagdje u svijetu opet velikom pomnjom naglašuje da sav naš rad, privatni i javni, sav Katolički pokret i sva Katolička Akcija, mora poznavati samo jednu normu, a ta je norma: smjernice Namjesnika Kristova. Što on određuje, određuje Krist preko njega i to ima zalog blagoslova. Život i djelatnost, ako se ne ravnaju prema smjernicama Svete Stolice, jesu promašen život, jesu možda veliki koraci na krivom putu (Sv. Augustin), na putu koji ne dovodi do konačne svrhe svih ljudskih čina - do Boga. (80)

Katolik nalazi ispravna načela za svoj rad u papinskim govorima i dokumentima

Papina vlast naučavanja čuva kršćansku nauku čistu i neporočnu

272. Kada govorimo o vlasti Crkve (tj.pape i biskupa), razlikujemo trostruku vlast: naučavanja, upravljanja i posvećivanja. Papa ima vlast naučavanja. Njegova je dužnost prema tome širiti kršćansku nauku među narodima i da je čuva čistu i neporočnu. Kada, dakle, velimo da želimo raditi prema katoličkim načelima u Katoličkoj Akciji, u Katoličkom pokretu ili uopće u životu, to ta čista i neporočna načela dobivamo od Pape i od drugih izvora, ali u suglasju s njime. Ova kršćanska načela Papa objavljuje raznim bulama, brevima, enciklikama, pismima, govorima itd. Ako, dakle, želimo raditi kao katolici prema ispravnim načelima bilo gdje, potrebno je da proučavamo nauku Kristovu na vrelu: u bulama, enciklikama, govorima Svetog Oca. (80)

Katolička Akcija izgrađuje unutarnje i vanjsko socijalno Kraljevstvo Isusa Krista

Katolička Akcija uzgaja ponajprije asketsko-mistički i daje filozofsko-teološku izobrazbu uma

273. Budući da Katolička Akcija ima osim općeg asketsko-mističkoga cilja i specifični cilj, da izgrađuje unutarnje i vanjsko socijalno Kraljevstvo Isusa Krista, a jer je bitni preduvjet socijalnog apostolata temeljita izobrazba uma prilagođena staležu, slijedi da Katolička Akcija

uzgaja ponajprije asketsko-mistički (ako se tko drugi ne pobrine za taj uzgoj) i daje filozofsko-teološku izobrazbu uma prilagođenu staležu. K tomu proučava i primjenjuje onu znanost koja se posebno bavi socijalnim Kraljevstvom Kristovim, to jest katoličku sociologiju i to poglavito ona poglavlja na koja upozoravju Papine enciklike, odnosno po-slanice i upute nadležnih biskupa. U središtu nastojanja Katoličke Akcije jest ascetika i mistika. (84)

ORLOVSTVO

Katolički omladinski pokret Orlovstvo došao je u hrvatske krajeve iz Češke preko Slovenije. Kao sastavni dio svoje djelatnosti Orlovstvo je posebno njegovalo tjelovježbu. Ivan Merz bio je suosnivač hrvatske grane Orlovstva koje se 16.XII.1923. organiziralo u Hrvatski orlovski savez (HOS). Kao tajnik Saveza Ivan je uspio dati cijeloj organizaciji izrazito religiozno-odgojni karakter i postaviti je na temelje papinske Katoličke Akcije. Hrvatskom Orlovstvu Merz je dao geslo: Žrtva - Euharistija - Apostolat.

Mi orlovi imamo jedini glavni cilj: što više duša sjediniti s Isusom
Stoga se apsolutno pokoravamo našim biskupima

274. Jasno je da smo se mi orlovi stavili u službu svete Crkve spremni da je milošću Božjom pomažemo u širenju Kraljevstva njezina božanskog Zaručnika. Nemamo nikakvih nuzgrednih ciljeva, već onaj jedini glavni: što više duša sjediniti s Isusom. Stoga se apsolutno pokoravamo i u tom pitanju, kao u svim drugima, našim biskupima i ako oni vele da smo na krivom putu, to ćemo upravo slijepom pokornošću slušati i raditi kako oni to budu željeli. To ističem stoga, jer tako dobro poznajem svoje drugove, pa znam da presvijetla gospoda prema nama ne trebaju imati nikakvih taktičkih razloga; mi smo uvijek naglašavali ideju poslušnosti crkvenoj vlasti i spremni smo dati takav primjer poslušnosti i onda kada će nam to biti teško... U svete se molitve preporuča Vaš u presv. Srcu odani I.Merz. (Pismo sarajevskom Nadbiskupu Ivanu Ev. Šariću, 3.V.1926.)

Orlovstvo želi postati najvažniji faktor u rekristijanizaciji naroda
Ono je vjersko-kulturna svjetovna organizacija
čije se djelovanje kreće na moralnom području

275. Orlovstvo ima religiozno-moralni cilj; ono hoće da postane među omladinom najvažniji faktor u rekristijanizaciju naroda i u odgoju elite, koja će svagdje neu-strašivo ispovijedati svoje katoličko osvjedočenje. Orlovsko djelovanje kreće se dakle na moralnome području, a ovo područje spada u djelokrug Crkve. Orlovstvo je dakle vjersko-kulturna svjetovna organizacija i ima prema tome da se podredi doktrinalnoj i direktivnoj vlasti crkvenoga autoriteta. Oni koji odgajaju orlove - bilo to svećenici ili laici jesu istiniti profesori socialnoga, državnoga i vjerskoga morala - oni dakle rade na jednom području, gdje jedino Crkva imade vlast da ravna i nadgleda. *(Merzovo pismo Jugoslavenskoj orlovskoj svezi u Ljubljani u povodu osnivanja Hrvatskog orlovskog saveza i pitanja uloge svećenika u društvu, 21.XI.1923.)*

Katolički socijalni apostolat cilj je Orlovstva
**Ono hoće da Krist zakraljuje u dušama pojedinih ljudi,
u obiteljima i u cijelom društvenom životu**

276. Katolički socijalni apostolat jest cilj koji Orlovstvo hoće ostvariti. Apostolat se Orlovstva proteže na sve grane privatnog kao i javnog života; ono hoće da Krist zakraljuje u dušama pojedinih ljudi, da zakraljuje u našim obiteljima, da zakraljuje u cijelom društvenom životu u svim njegovim pojedinostima. Da, u svim njegovim pojedinostima! To trebamo osobito naglasiti. Nije dostatno da smo samo onda katolici kad se Bogu molimo ili kad se nalazimo u društvenim prostorijama, već svaki pojedini čin našega života, pa i najneznatniji, mora na sebi nositi žig apostolata..... Zadaća je Orlovstva da sve pojedinosti našega narodnoga života stavi u službu Kristova Kraljevstva, to jest onoga radi čega je svijet stvoren i radi čega mi živimo. (158)

U odgoju članova Orlovstva najveća pozornost duhovnim i vrhunaravnim vrijednostima
**Nema te sile na svijetu koja bi nam mogla naškoditi
tako dugo dok se budemo utjecali samo i to samo u pomoć Gospodina**

277. Uvjeren sam da je Orlovstvu osiguran siguran i veoma velik uspjeh u našem narodu ako se bude i dalje polagala prva i najveća pozornost na duhovne i vrhunaravne vrednote pri uzgoju članstva i javnom radu. Ne bude li se to činilo, bolje je da propadne. Stoga smo mi ovdje unatoč velikim naporima, zapreka i svega što sa sobom donosi svaki apostolat, puni optimizma i radimo s najvećim mirom i pouzdanjem bojeći se samo grijeha, a ni jedne druge sile na tom svijetu. Borbe zadnjih godina dovoljno su nas uvjerile da nema te sile na svijetu koja bi nam mogla naškoditi tako dugo dok se budemo utjecali SAMO i to SAMO u pomoć Gospodina. A da će i dalje biti križeva, to je zakon, jer nema spašavanja i posvećivanja duša bez trpljenja po uzoru Učiteljevu. (Pismo Fra Kreši Pandžiću, 11.IV.1928.).

Orlica treba usred blata poganstva kročiti prema blistavim vrhuncima svetosti
Ženska Katolička Akcija treba društvu dočarati viziju svetih djevica i žena

278. Orlička odora, ako želi da se stavi u službu apostolata morala bi po mom sudu biti duža od minimuma koji se zahtijeva od svih kršćanki. Ako uistinu ženska Katolička Akcija imade opet društvu da dočara viziju svetih djevica i žena to mi se čini da ta vizija u sebi uključuje vrlo, vrlo dugu suknju. Zamislite si sliku Gospinu ili koje svetice (osim ako se radi o djeci, kod kojih po naravi sjetilni dio nije još razvijen) sa suknjom, koja siže samo 10 cm ispod koljena!... Jer svetost jest svojstvo duše, a sjetilne oznake tijela odvraćaju pogled od lica kao izražaja duševne svetosti. Zar kršćanka nije setra Gospina? A u kakvoj suknji se pokazala Gospa u Lurdu, Pontmainu i drugdje? Zašto ne slušati njezinu propovijed čednosti?! Njezin blagoslov neće izostati, iako će mnoge orlice otpasti, a mnogi katolici tu strogost ne budu shvatili! Što ćemo, kada sav zanos orlica, sva poezija mora biti upravo da usred blata poganstva kroče prema blistavim vrhuncima svetosti! (Pismo Marici Stanković, Zagreb 21.II.1928.)

Tijelo, krotko i čvrsto oruđe duše - cilj je orlovskog tjelesnog odgoja

Učiniti tijelo sposobnim i spremnim da se stavi u službu Kraljevstva Kristova na zemlji

279. Crkva je uvijek naglašavala dužnost svih vjernika da se razborito brinu za tjelesno zdravlje; ona je u prošlim vjekovima blagoslivljala viteške igre, a u današnjem vijeku u njezinom se krilu rodiše, tako reći, kod svih naroda društva omladine, koja katoličkom tjelesnom uzgoju posvećuju osobitu pozornost. U slavenskim zemljama ova se ljubav Crkve prema tjelesnom zdravlju i uzgoju omladine najbolje očituje u orlovskim organizacijama, koje su uz veliku prosvjetnu i opće-odgojnu zadaću, preuzele dužnost da se brinu za katolički tjelesni uzgoj. U orlu tjelovježba i tjelesno odgajanje nije samo sebi svrha. Ono ide svjesno i sustavno za tim da tijelo postane krotko i čvrsto oruđe duše, koje će biti u stanju izvršiti sve njezine zapovijedi, makar kako teške bile. Taj tjelesni uzgoj treba suzbiti lijenost i učiniti tijelo sposobnim i spremnim da se stavi u službu Kraljevstva Kristova na zemlji. (122)

Orlovski naraštaj neka postane naraštaj vitezova Božjih, koji će jurnuti Hrvatskom i sve osvojiti za Crkvu vječnu

Svoje trpljenje sjedini s trpljenjem Spasiteljevim

280. Dragi Dragoše! Prvo Ti pišem na orlovskom papiru, jer znam, da si pravi orao i da pratiš i osjećaš s Orlovstvom, njegovim radostima, a još više s njegovom kalvarijom. Svoje trpljenje sjedini s trpljenjem Spasiteljevim, da orlovski naraštaj zaista postane naraštaj vitezova Božjih, koji će jurnuti Hrvatskom i sve osvojiti za Crkvu vječnu... Danas sam započeo devetnicu Gospi Lurdskoj po francuski... Ti mi se priključi sutra. (Pismo prijatelju ing. D. Maroševiću, 1926.)

Marija - uzor orlovskoj mladeži u tjelovježbi

U njoj je vladao savršeni sklad između svetosti duše i ljepote tijela

281. Orlovstvo je sebi stavilo među ostalim za zadaću da goji zdravlje i ljepotu tijela. Posve je naravno da hrvatski orlovi uzimaju za uzor Kraljicu Hrvata, Blaženu Djevicu Mariju. I oni će nastojati da njihova tjelovježba postigne dvostruki cilj: zdravlje i ljepotu tijela. Tjelovježba se ne gaji sama poradi sebe, već ima veliku odgojnu zadaću... Tjelovježbeno geslo katoličkog orla jest: umjerenost, zdravlje, skladna ljepota. I stoga slijedi da će orao nastojati i u životu lijepo nastupati i na taj način pokazati da u njegovu zdravu i lijepu tijelu stanuje duša, urešena božanskim darom milosti posvećujuće.... Ponašanje orla treba pokazati da je orlovska tjelovježba uzgojila potpuna čovjeka - čovjeka koji je uzeo za uzor Majku Kristovu kod koje je vladao savršeni sklad između svetosti duše i ljepote tijela. (119)

KAKO SPAŠAVATI DUŠE I APOSTOLSKI DJELOVATI

U svome apostolskom nastojanju Ivan je razradio taktiku i izradio načela kako raditi u apostolatu i spašavati duše. Ta svoja načela iznio je u članku Sticanje podmlatka. U stvari u njemu je indirektno opisao sebe i svoj način apostolskog djelovanja. I ovaj članak razdvojili smo po temama u nekoliko manjih cjelina.

Temelj našega apostolskog rada leži u našem odnosu k Isusu koji u nama mora da živi

Svaka pojedina duša stvorena je za vječno blaženstvo

282. Onaj koji želi spašavati duše drugih, mora ponajprije znati kako će spašavati svoju vlastitu dušu... Temelj našega apostolskog rada i uspjeha leži prema tome u nama samima, u našem odnosu k Isusu, koji u nama mora da živi. Izobrazba našega uma i volje i čuvstva preduvjet je našega rada izvan naših redova u kojima želimo djelovati.

Koja su, dakle, svojstva da se ponajprije sami izgradimo? To je dnevna jutarnja meditacija, često prisustvovanje sv. misi i primanje sakramenata, dnevno ispitivanje savjesti i dnevno čitanje duhovnog štiva. Činimo li to, to će Isus u nama sve više i jače živjeti, razumjet ćemo bolje smisao života i ekonomiju spasa i uvidjet ćemo s kojom ljubavlju naša Ljubav - Isus - ljubi svaku pojedinu dušu. I jer Isus čezne i strepi za svakom pojedinom dušom, jer je ona stvorena za vječno blaženstvo, to se ta čežnja za dušom naših bližnjih prenosi od Isusa na nas i u nama se rađa želja da stavimo u Isusov naručaj sve te duše za koji su one i stvorene. (46)

Duša našega bližnjega - predmet od neizmjerne vrijednosti

Budimo puni milosrđa i strpljivosti s našim protivnicima

283. Mi smo čvrsto odučili da ćemo s Isusom nastojati osvojiti dušu ovoga ili onoga. Prvi smo korak učinili već time što smo našu vlastitu slobodu stavili u službu Isusove volje. Drugi je korak naš osobni saobraćaj s našim drugovima. U svakoj zgodi posve nehotice mora iz nas strujiti onaj nadnaravni mir, ono počivanje u Bogu čiji smo mi sudionici. Mi ćemo u duši našega bližnjega koji nije naš pristaša, razmatrati jedan predmet od neizmjerne vrijednosti, koji bi se poput stakla razbio kad bismo ga nezgodno primili. Budimo zato oprezni; budimo puni milosrđa i strpljivosti s našim protivnicima; u svakom času oni moraju biti svjesni da mi u njima ljubimo nešto, čiju vrijednost oni sami ne spoznaju i da smo im spremni pomoći u najneznatnijim, kao i najznatnijim stvarima. (46)

Razlikovati krive ideje od protivnikove besmrtne duše koju valja spasiti

U kontaktu s nama protivnik treba osjetiti duh vječnosti

284. Karitas mora posvuda upravljati našim stopama. A što se obično događa kod naših ljudi? Praksa je pokazala dvoje: mi obično ne mrzimo samo krive protivničke ideje, već naš prezir prenosimo i na osobe. Interficite errores, diligite personas (uništavajte zablude, ljubite osobe), stara je kršćanska poslovica. Posve je krivo što se često događa da napadamo na naše protivnike ne razlikujući pri tome krive ideje, koje zastupaju, i njihove besmrtne duše, koje valja spasiti. Posljedica toga neispravnog držanja spram zastupnika krivih ideja jest ta da se članovi katoličkih društava

poput kakve klike posve separiraju od svojih drugova i ne mogu proširiti svoj djelokrug. Karitas mora probiti uske zidine naše organizacije i mora se izliti na svu okolinu, u koju nas je postavila Providnost.... Charitas Christi urget nos - Kristova nas ljubav goni - goni nas da sa svetim mirom i vrućom ljubavi izađemo iz kruga naše organizacije i govorimo i radimo s našim protivnicima. Mnogi će između njih osjetiti da naš unutarnji život počiva na jednoj visokoj pećini, s koje njegovi pogledi mirno kruže nad talasanjem života, koji je daleko pod njom u dubini. Osjetit će naš protivnik u kontaktu s nama duh vječnosti; bit će mu poticaj da razmišlja o problemima, koji su u njemu zaspali, ali koji se dadu razbuditi. (46)

Pravo prijateljstvo počiva na vjeri u iste vječne istine
Biti predstavnik Isusa Krista među protivnicima

285. Jedan naš član ne može imati prijatelja (u pravom smislu te riječi) izvan naših redova, jer pravo prijateljstvo počiva samo na vjeri u iste vječne istine. Sve ostalo može da je sklad raznih zemnih interesa, egoizma - ali nije prijateljstvo. Naš član može imati prijatelja samo među uvjerenim katolicima, a počinje li se družiti s protivnicima, to si mora biti u najsitnijem času svoga života svjestan da je on apostol među njima, predstavnik Isusa Krista, o kojemu on daje svjedočanstvo. Takav čovjek mora imati čvrstu vjeru, koju će mu dati presv. Euharistija i pokora... On će si biti svjestan da iz vlastitih sila ne može obratiti nikoga, već da je on samo oružje u rukama Božjim, kojima se on ponizno pokorava. (46)

EKONOMSKI ŽIVOT I EVANĐELJE

Ni područje ekonomije nije izmaklo Ivanovu apostolskom nastojanju. U svojim spisima zauzimao se da Kristova načela pravde i vječna načela spasenja duša budu nazočna i na tom području ljudske djelatnosti.

Prvi cilj socijalno-ekonomske djelatnosti katolika: upoznavanje Evanđelja
Narod je lakše mogao razumjeti otajstvo presv. Euharistije nakon što ga je Isus nahranio kruhom

286. U socijalno-ekonomsku djelatnost katolika spadaju sve one ustanove, koje imaju kao neposredan cilj da ljudima, i to poglavito onim slojevima koji trpe, materijalno pomognu. U taj rad spadaju katolički radnički sindikati, raznovrsne zadruge za nabavu, osiguravajuća i pripomoćna društva i slično. Kad se Isus popeo na brdo i vidio mnoštvo gladnog puka oko sebe, smilovalo mu se. No istodobno, dok je Njegovo Srce osjetilo tjelesnu bol izgladnjelih ljudi, još je većma ono osjetilo onu glad za Istinom, koji je mučio bijedni narod. Nahranio je pet tisuća ljudi... Tim što je nahranio gladan narod, postigao je Isus jedan duhovni i vrhunaravni cilj: narod je u Isusu upoznao Proroka i obećanog Mesiju i kasnije je lakše mogao razumjeti otajstvo presv. Euharistije. Ovaj je postupak Isusov uzor onim katolicima koji se posvećuju ekonomskoj akciji. Dužnost je katolika da podižu raznovrsne ekonomske institucije: sindikate, zadruge i slično i time vrše suvremeno djelo milosrđa. Ali to nije dosta; to čine i nekršćani. Katolici moraju činiti ova djela tjelesnog milosrđa da time postignu duhovno dobro; moraju nastojati da narod, koji uživa blagodati tih katoličkih ekonomskih institucija, zavoli Kristovo socijalno Evanđelje. (82)

U ekonomski život uvesti poredak Božjih zakona
Od materijalne pomoći do vjersko - moralnog cilja

287. Pape uvijek naglašavaju da je katolička ekonomska akcija dobrotvorna akcija u korist naroda i to poglavito onih slojeva koji su najbjedniji, ali da se ta akcija ne smije zaustavljati kod materijalne pomoći, već mora posve svjesno ići za jednim vjersko-moralnim ciljem. Jedino takva akcija, koja ide za tim duhovnim ciljevima, može nositi ime katoličko. Time se i u ekonomski život unosi poredak Božjih zakona, koji je, tako reći, iščezao iz javnog života sve od srednjeg vijeka, a taj traži da se sve naše djelatnosti podrede jednom duhovnom i vrhunaravnom cilju. (82)

Dobrotvorna ekonomska akcija mora težiti da postigne duhovni cilj
Isus nije želio postati zemaljskim kraljem

288. Kad je narod vidio da ga je Isus nahranio i tako mu materijalno pomogao, htio je Isusa proglasiti svojim zemaljskim kraljem... Nije li Isus time što je nahranio gladan narod, posve jasno pokazao da je u stanju preuzeti državne poslove?... Isus je prema tome, kako bismo se izrazili jezikom današnjeg vijeka, svojom ekonomsko-socijalnom akcijom postigao veliki politički uspjeh. Isus ipak nije iz toga političkog uspjeha htio izvući političku korist; on se skrio pred ljudima, samo da ga na učine vremenitim kraljem.

Nije li ta pouka veoma značajna?... Kao što Krist nije nahranio gladan narod zato da ga ovaj onda proglasi kraljem, već zato da narodu učini djelo milosrđa i da u njemu probudi vjeru u njegovo Božansko poslanje, isto tako svaka socijalno -ekonomska akcija mora da je dobrotvorna akcija u korist puka, i to poglavito onih slojeva koji trpe, ali bez obzira na njegovu stranačku pripadnost, i stoga ta akcija mora stajati izvan svake stranačke politike, te mora težiti tek za tim da se postigne koji duhovni cilj.(82)

Polaganje duhovnog i vjersko-moralnog obračuna
Koliko se dobra učinilo za širenje Kristova Kraljevstva

289. Kako mora da je u Kristu i Bogu težište svih naših socijalno-ekonomskih nastojanja, tako sve te socijalno-ekonomske institucije trebaju osim financijskog obračuna uvijek polagati jedan duhovni vjersko-moralni obračun; zapravo financijski obračun trebaju polagati da pokažu koliko se dobra učinilo za širenje Kristova Kraljevstva, jer ovo posljednje je glavno. (82)

Materijalni preduvjeti za vjerski život
Kako ćemo religiozno i moralno pomoći narodu ako je ovaj u skrajnjoj bijedi?!

290. Bez materijalnih dobara čovjek ne bi mogao živjeti i prema tome ni vršiti krepost. Ekonomska dobra su preduvjet kreposti. U planu je Božjem da ova dobra budu pravilno raspoređena, jer ova rasporedba utječe i na moralni i religiozni život čovjeka. Stoga je potrebno da se u društvima Katoličke Akcije prouče glavni zakoni ekonomskog života: zakoni proizvodnje, podjele i troškova materijalnih dobara. Kako ćemo religiozno i moralno pomoći narodu ako je ovaj u skrajnjoj bijedi i nema najpotrebnije za život? Treba stvoriti materijalne preduvjete za dostojan život... Radi toga je ekonomija u najužoj vezi s religijom; ona je preduvjet naravnom životu, a time i kreposti. (83)

Ekonomsko Kristovo Kraljevstvo
Evanđeoski duh u ekonomski život

291. Crkva ide štoviše tako daleko da ona hoće evanđeoski duh unijeti u ekonomski život tražeći od katolika da ovi osnivaju katoličke socijalno-ekonomske institucije.. Bitna je njihova zadaća da uspostave ekonomsko Kristovo Kraljev-stvo. Iako se te institucije bave materijalnim dobrima, one dobivaju svoje smjernice od Crkve, koja nepogrešivo tumači zakone ćudoređa (zakone ljudskih čina, koji ga dovode do Boga) kako ovi ravnaju ekonomskim ljudskim činima. (84)

KATOLIČKO NOVINARSTVO

U apostolskom žaru da što više proširi Kristovu radosnu vijest i pridonese učvršćenju katoličke vjere u hrvatskom narodu, Ivan se ozbiljno bavio mišlju o osnivanju katoličkog dnevnika. Posjetio je uredništvo francuskih katoličkih novina La Croix *u Parizu gdje se upoznao s organizacijom izdavanja lista. Napisao je bio već i pravila za uredništvo jednog takvog dnevnika iz kojih donosimo ovdje pojedine dijelove. Naziv novinama dao je najprije Raspelo a potom Kristov Stijeg.*

Nacrt pravila za katolički dnevnik Kristov Stijeg
Program je Kristova Stijega da podupre svojim slabim silama uzvišenu misiju papinstva

292. Kristov Stijeg osnovan je za obranu Crkve i za proširenje Kraljevstva našega Gospodina Isusa Krista. Potrebno je radi toga da svi oni koji hoće raditi za taj list budu uvijek toga svjesni. Kristov Stijeg se posve i s radošću podvrgava svim direktivama Svete Stolice. On se sa strahopoštovanjem pokorava svome nadležnom episkopatu. Njegova je želja da ih što uspješnije podupre u njihovoj apostolskoj misiji radeći za spas duša u skladu sa svećenstvom, redovnicima i članovima Katoličkog pokreta.... Kristov stijeg neće zastupati stajalište ni jedne političke stranke, ali si usvaja pravo da brani, analizira s posve katoličkog stajališta vjerska i kulturna načela koja izbiju na javu u javnom životu.... Program je Kristova Stijega da podupre svojim slabim silama uzvišenu misiju papinstva. On će uvijek nastojati da radi po uputama Sv. Stolice i da se služi onim metodama rada koje zagovara Sveti Otac.... Kristov stijeg osnovan je na nadnaravnim temeljima i on će uvijek na ovima ostati. On svoj uspjeh traži samo od Boga samoga. (147)

Svojstva članova uredništva katoličkog dnevnika
Neprestano usavršavanje u struci i težnja za svetošću

293. Pošto list Kristov Stijeg ima apostolsku misiju, koja se sastoji u tome da se cjelokupna katolička publika izvijesti poglavito o onim pitanjima koja se tiču života Crkve, a uz to mora da registrira s katoličkog stajališta sve pojave javnoga života, to je potrebno da sami redaktori lista budu ne samo katolici, koji se zadovoljavaju s minimumom vjerskoga života. Za svakog su redaktora zato potrebite dvije stvari:

1. da se neprestano sam izgrađuje u onoj struci čiji mu je referat povjeren; 2. da energično teži za svetošću. (147)

Pravila za duhovni život članova uredništva Kristova Stijega

Svaki urednik treba biti uključen u euharistijski pokret i posvetiti se Srcu Isusovu

294. Što se tiče druge točke, to svaki urednik mora biti uvjeren da on neće napredovati i neće moći postati duhovnim vođom svojih čitalaca, ako ostane isključen iz euharistijskog pokreta i ako se ne posveti Presv. Srcu Isusovu, koje je danas najjači faktor za rekristijanizaciju društva. Budući da je čovjek odviše slab i jer posve generalni savjeti vrlo rijetko urode konkretnim plodom, to valja od svakog urednika laika tražiti da se obveže sub levi (pod laki grijeh) da će ispunjavati, dok je član redakcije, slijedeće: 1.Posvetit će se Presv. Srcu Isusovu, pričestivši se na devet prvih petaka; 2. Pričestit će se barem dva puta mjesečno (ali se preporuča da to čini svake nedjelje); 3.Ispitat će si dnevno savjest; 4.Dnevno će barem pola sata posvetiti razmatranju, molitvi, duhovnom štivu...; 5. Dnevno će izmoliti jedan Veni Creator (Dođi Duše Sveti); 6. Barem će jednom na tjedan postiti za uspjeh katoličkog pokreta; 7. Nastojat će imati stalnog ispovjednika; 8. Barem jednom će obaviti duhovne vježbe; 9. Pristupit će četiri puta godišnje s ostalim suradnicima, a po mogućnosti s ostalim zaposlenim osobljem, na zajedničku sv.Pričest, koja se ima prikazati za umrle drugove, za svećenički podmladak i uspjeh Katoličkog pokreta; 10. Prije toga će obaviti zajednički križni put; 11. On će, čuje li koji važniji prigovor o pisanju Kristova Stijega koje ne bi bilo u duhu Crkve, o tome pitati savjet kod svog ispovjednika. (147)

LJUBAV - BRAK - OBITELJ
ČISTOĆA - DJEVIČANSTVO

Radeći među mladima, Ivan Merz kao njihov odgojitelj i apostol pozabavio se i važnim temama za svakog mladog čovjeka: pripremom za brak i obiteljski život, ne isključujući i život u djevičanstvu kakav je on sam provodio potaknut Božjom milošću. O svemu tome napisao je i jednu brošuru, te više članaka.

Stav mladića prema djevojci

Gledaj u zaručnici najprije značaj i duševnost

P. Josip Vrbanek, DI, Ivanov ispovjednik, pisac njegova drugog životopisa, ovako je sažeo Ivanovu poruku koju je uputio mladićima svojom knjižicom Ti i Ona:

295. Ona je odraz Božjeg savršenstva, koja je tebi namijenjena da te dopunjujući diže. No, da ti zaista bude potpuna pomoć, treba da si međusobno sve donesete u brak i da ništa ne ispijete prije, jer će inače uzmanjkati u gorkim danima. Zato gledaj u zaručnici najprije značaj i duševnost, koji kriju vječno blago za tvoje potomstvo. Prije ženidbe treba da ste oboje netaknuti, jer će samo takvi ostati vjerni u ženidbenoj čistoći. Izbjegavaj opasnosti nježnosti, preranog zaljubljivanja, dodire. Razvijaj se da joj u obitelji mogneš puno dati, a ne samo od nje tražiti i primati: sam Gospodin će te napuniti kroz tvoju pouzdanu molitvu kad ga primaš u sakramentima. Božanska dobrota je ono vječno žensko što prosjajuje kroz žensko biće i pobuđuje te na jaču ljubav k Bogu. (170, str. 265.)

Zaljubljivanje je velika sreća ako se dobro zaljubiš, pravo zlo ako se prerano zaljubiš

Prije nego li si počeo živjeti, već Te je život svladao

296. Sam Bog koji je stvorio Tebe i Tvoju narav, usadio Ti je osjećaje naklonosti prema djevojci u Tvoje srce. Da nema u srcu mlada čovjeka te čežnje za djevojkom, muškarac se ne bi ženio i ljudski bi rod već davno izumro. A Božja je odredba da se što više ljudi rodi; da se rođena djeca svetim krštenjem sjedine s Isusom i s Isusom uskrsnu na vječno gledanje Boga. Vidiš, kako kršćanstvo sve lijepo tumači. Malo čudno zvuči ako Ti kažem da su ovi osjećaji ugodnosti i čežnje, što ih osjećaš u prisutnosti djevojaka, radi djeteta, koje se ima roditi. Znam da Ti na to ne misliš; ali Bog na to misli, jer Ti inače ne bi te osjećaje ulio u srce. Stoga dobro promisli je li već došlo vrijeme da se topiš u tim osjećajima ili si još premlad da se ženiš. Ako si sazreo za ženidbu i imadeš ozbiljnu nakanu da se ženiš, onda Bože, pomozi; ne straši se djevojke i njezina društva. Orao si i potpunoma se pouzdajem u Tvoj viteški značaj. - Ali, ako si još premlad, ako još nijesi za ženidbu, onda brate, budi veoma oprezan. Što je dopušteno Tvom starijemu bratu, Tebi je zabranjeno. Ti još nijesi dosta odgojen. Moraš još mnogo toga učiti u orlovskom društvu... A što je onda ako Ti u tom razdoblju izgrađivanja Tvoga značaja lijepo lice zavrti glavom? Tada zbogom uzgoj značaja, staleška izobrazba, orlovski apostolat. Bit ćeš rastresen; svakom prilikom ćeš misliti na nju. Nećeš se moći izgraditi, ostat ćeš cijeli svoj život šeprtlja. Prije nego li si počeo živjeti, već Te je život svladao. A to je za orla veliko zlo... Nemoj me krivo razumjeti: ne velim Ti da je zaljubljivanje zlo; naprotiv je ono velika sreća ako se dobro zaljubiš; no ono je pravo zlo ako se prerano zaljubiš jer će Ti ono ukočiti Tvoj duševni život upravo u ono doba kada je odredila Providnost, da se duševno i tjelesno razvijaš. (Pismo orlu, 1926., Arhiv)

Čistoća srca - najljepši biser mladenaštva

Strahovite posljedice preuranjene ljubavi

297. Trijezan mladić uviđa strahovite posljedice preuranjene ljubavi, zato već u početku stvara odluku da će od sebe odbiti sve što bi ga zavelo na prerano druženje s djevojkom. Naobraženi mladić veoma dobro zna da čist život ne samo da ne škodi zdravlju, već naprotiv mladiću daje neopisivu svježinu i snagu. On također zna da mu je već u mladosti Bog dao nagon da ga svladava i tako sustavno izgradi svoju ličnost. On je uvjeren da u srcu značajna čovjeka samo dvije žene smiju imati istaknuto mjesto: to je njegova majka, te majka njegove buduće djece. Zato mora svetu čistoću srca čuvati kao najljepši biser mladenaštva. A da uščuva taj biser, izbjegavat će sve one prilike koje bi ga mogle navesti na zlo, a to su loši razgovori, ružne kazališne predstave, kino, a poglavito nečedni ples i alkohol..... Bude li se naša omladina držala tih smjernica, dobit ćemo čeličnih značajeva, svetaca i rodoljuba; dobit ćemo čvrste i plodne kršćanske obitelji, koje su glavna osnovica narodnoj veličini i javnom blagostanju građana. (111)

Zemaljska ljubav slika je ljubavi koja veže Krista i njegovu Crkvu

Bračna je ljubav priprava za neograničenu ljubav Božju

298. Sav razvoj spolnog nagona, od njegova početka, od raznolikosti muža i žene, pa sve do težnje da se muž i žena međusobno nadopune, i sve radosti zaručnika i tiha sreća mladenaca, muža i žene, sve te osjećaje Bog hoće i on je stavio u srce ljudsko. To je Bog ljudima rekao već u prvim počecima života na zemlji, kako to čitamo na prvoj stranici Biblije.... No ova zemaljska ljubav ima mnogo uzvišenije značenje. Ona je slika ljubavi koja veže Krista uz njegovu Crkvu. Kao neka slutnja,

nadalje, upućuje čovjeka na mnogo savršeniju ljubav, koja čovjeka neće usrećiti samo nekako i na neko vrijeme, nesavršeno i prolazno, već će ta ljubav biti vječna i potpuna. Bračna je ljubav slika, slutnja, priprava za neograničenu ljubav Božju.... Težnja ljudske duše odviše je duboka, a da bi je zemaljska ljubav mogla trajno zadovoljiti. I samu najiskreniju bračnu ljubav uvijek smućuju bolesti, brige, trpljenja, a napokon se kod smrti pretvara i u žalost. Tada se treba duh junački osvijestiti i udovoljenje neograničenoj težnji za ljubavlju tražiti u zagrljaju Božjem. (111)

Snagu svoga nagona ograditi nasipima kršćanskog ćudoređa

Spolni nagon u zakonitom braku stvaratelj života i sreće

299. Kao što vodu nabujale rijeke krotimo nasipima da teče određenim koritom, što više, pomoću čeličnih cijevi je vodimo u elektranu i silimo da goni motore, koji rasvjetljuju daleke krajeve i tjeraju svojom snagom strojeve velikih tvornica, tako je čestit mladić dužan da ogradi divovsku i bijesnu snagu svoga spolnog nagona nasipima kršćanskog ćudoređa i pristojnosti dok slobodno ne odluči, ako je to volja Božja, da spolni nagon bude u zakonitom braku stvarateljem života, sreće, blagoslova. (111)

Borba za čuvanje čistoće duše

Uzmem pokrivač i spavam na podu

300. Odgovarajući u društvu jednom kolegi koji je pravio aluzije na mladu gazdaricu kod koje je Ivan stanovao u Beču, te na napasti tijela, Merz je odgovorio: Kad mi dođu takve misli, uzmem pokrivač, prostrem ga kraj kreveta i spavam na podu! (170, str.239)

Kršćanska obitelj treba dati Bogu duše, roditeljima dobru djecu

Crkvu obdariti svecima, a domovinu rodoljubima

301. Danas omladina ima veoma loše pojmove o ovim temeljnim zakonima ljudskog poretka: ona ne zna da je obitelj glavna i temeljna stanica ljudskog društvenog poretka i da je cilj ljubavnog nagona, što ga mladić u sebi osjeća, u tome da jednom osnuje kršćansku obitelj, koja će dati Bogu duše, roditeljima dobru djecu; koja će Crkvu obdariti svecima, domovinu pravim rodoljubima. (111)

Uzvišenost i ljepota kršćanske obitelji

Prioritet obitelji nad društvenom vlašću

302. Od svega lijepog što sam vidio u Đakovu moram Vam priznati da mi se ipak Vaša obitelj najbolje svidjela; vidio sam konkretno pred sobom jednu kršćansku obitelj i mogao sam shvatiti posve zorno nauku sv. Crkve o zamašitom značenju obitelji, o prioritetu obitelji nad društvenom vlašću, državnom, o pravu roditelja na kršćanski odgoj u školi - napokon o svemu onom što se nadovezuje na ovu prvu stanicu naravnog društva, uređenog prema uzoru odnosa, koji opstoje između Krista i njegove sv. Crkve.... Molimo se jedni za druge, puni radosti i nostalgije za vječnom domovinom. (Pismo obitelji Belić; 170, str. 266-267)

Svaka kršćanska politika mora ići za tim da dobijemo što više kršćanskih obitelji

Mladost neka bude slobodna i netaknuta od grijeha i preranog zaljubljivanja

303. Uzalud ćemo vikati živjela Hrvatska, uzalud ćemo se nadmetati u rodoljubivim praznim frazama i hvastati se rodoljubnom politikom ako naša politika ne bude kršćanska. Svaka pak kršćanska politika mora ići za tim da dobijemo što više kršćanskih obitelji, u kojima će bračni drugovi živjeti u nerazdruživoj vjernosti sve do smrti. Kršćanski će bračni drugovi gledati da imaju što veći broj djece i da u svojoj djeci uvijek gledaju neizmjerno dostojanstvo djece Božje. I zato se suvremeni katolički mladić već za rana mora pripravljati za svoj uzvišeni budući poziv oca obitelji, mora se odgajati daleko od svakog utjecaja preuranjenih ljubavi. Njegovo je geslo: hoću da moja mladost bude slobodna i netaknuta; netaknuta ne samo od grijeha, već i od preuranjenog zaljubljivanja. Jedino takva mladost daje potpune ljude. (111)

Čistoća i nevinost ne stare!

Pred Michelangelovom Pieta u Rimu

304. Kad smo stajali pred Michelangelovom Pieta u Bazilici sv. Petra u Rimu i razgovarali zašto je umjetnik prikazao Majku Isusovu tako napadno mladom, Merz je rezonirao: Čistoća i nevinost ne stare! (167, str.191).

Nebeski život već na zemlji po zavjetu vječnog djevičanstva

Kad prođe ovaj život, svaka će pojedina duša stupiti s uskrslim Kristom u vezu zaručničku

305. Brak muža i žene tajanstvena je slika veze Krista s Crkvom. Muževi, ljubite svoje žene, veli sveti Pavao, kao što je Krist ljubio Crkvu i sebe samoga predao za nju... Tajna je to velika; a ja smjeram prema Kristu i Crkvi.(Ef, 5,25 i 32). Brak imade zemaljsku zadaću da služi rađanju i odgajanju djece. Kada prođe ovaj život i bračna se veza raskida, čovjek treba da se ujedini sa Sinom Božjim, radi kojega je stvoren. Tada će svaka pojedina duša stupiti s uskrslim Kristom u vezu zaručničku. No ima odabranih duša koje već ovdje na zemlji stupaju u posebni zaručnički odnos s Kristom i odriču se zemaljske ljubavi. Duše, koje polože zavjet vječnog djevičan-stva, već na zemlji počinju živjeti nebeskim životom i misle jedino i bez prestanka na svog nebeskog Zaručnika. (111)

Po zavjetu djevičanstva duša je vjenčana s Isusom Kristom

Ovaj je cvijet niknuo tek u čarobnom vrtu kršćanstva

306. Katolička Crkva smatra da je svaka duša, koja je položila zavjet djevičanstva, vjenčana s Isusom Kristom. U tome je bitno značenje katoličkog celibata. Takva je djevičanska duša uzdignuta na dostojanstvo zaručnice Božje i već na zemlji živi nebeskim životom. Ona se natječe s neporočnošću anđela i bez prestanka misli na bračne odaje svog nebeskog Zaručnika. Na zemlji još mora svladavati strasti, ali njezine kreposti gore poput užarene svjetiljke, i s ovom u ruci, u tamnoj zemnoj noći, čeka na nenadani dolazak svog kraljevskog Zaručnika..... Nije svatko odabran da živi tim uzvišenim anđeoskim životom. Ali svi skupa moramo biti zahvalni Gospodu, ako je stavio u našu blizinu duše, koje su se odrekle svega i već na zemlji počinju živjeti onim životom koji je najstvarniji, jer se ne svršava ni u vječnosti. Ni poganski, ni židovski svijet nije poznavao takvog djevičanstva; ovaj je dragocjeni cvijet tek niknuo u čarobnom vrtu kršćanstva. (111)

Ljudsko će srce zadovoljiti tek nerazdruživa ljubav u vječnom sjedinjenju s Bogom

Zemaljska je ljubav samo slika ljubavi Krista prema svetoj Crkvi

307. Ni u braku nije ljubav potpuna i sreća nepomućena, jer bolesti, trpljenja, smrt mute uvelike tu sreću, a često i samu ljubav. Čovjek u braku dolazi do uvjerenja da se potpuna, nerazdruživa ljubav ne može postići na ovoj zemlji i da će ljudsko srce tek zadovoljiti nerazdruživa ljubav u vječnom sjedinjenju s Bogom. Zemaljska je ljubav samo slika ljubavi Božje, slika ljubavi Krista prema svetoj Crkvi i put u zagrljaj Božji. (111)

RAZNO O APOSTOLATU

Ivanovi prijatelji sačuvali su u sjećanju brojne njegove izjave i misli rečene u različnim prigodama, od kojih je većina objavljena u biografijama. Neke donosimo ovdje.

Svećenik i politika

Imam sve dokumente Sv. Stolice o tom predmetu

308. Mislim da bi dobro bilo kada biste napisali brošuru: Svećenik i politika. P.Vermeersch (profesor morala na Gregorijani) je o tom isto napisao brošuru, koja se sada nalazi kod vlč. g. dr. Kniewalda. Ako je želite, poslat će Vam je. Isto mislim, da imam sve dokumente Sv. Stolice o tom predmetu. I to (sve je već poredano i prevedeno na hrvatski) bih Vam mogao poslati. I u novom Midelettiu (Pastoral) vidio sam o tom poglavlje. (Imam ga). To bi bilo potrebno da naš kler o tome dobije pravu principijelnu orijentaciju, a ne da svoje znanje crpi iz površnih i tendencioznih članaka Narodne politike, koji sve promatraju sa stajališta Hrvatske pučke stranke. Uz memento u Presv. Srcu odani... (Pismo dr. Z. Markoviću u Đakovo, 4.IX.1927.)

Tehnika i apostolat

309. Tehnika napreduje! Moramo se koristiti svim modernim sredstvima u našem apostolatu. (170, str.310)

Za spas duša nerođene djece

U povodu apostolskog rada s mladima Ivan jednom reče svome prijatelju A.Matasoviću:

310. Tunja, mi radimo za spas neumrlih duša nerođene djece! (170, str. 265)

Protiv kritika na svećenike

Dr. Marko Klarić sjeća se kako Merz nije dopuštao kritike na svećenike. Ako bi se u njegovu društvu povela kritika, Merz bi običavao reći:

311. Nemojmo tako! Tko će nas odriješiti, tko će nam podijeliti sv. Pričest! (170, str. 276)

Ljubav prema bližnjemu i domovini

Već sav Ivanov apostolski rad bio je izraz ljubavi prema bližnjemu. Ivan je više karitativno radio nego što je o ljubavi pisao. Tu i tamo zapisao je po koju misao koja očituje kako je provodio u djelo kršćansku zapovijed ljubavi.

Izgubljeni i dobiveni dani

312. Dan što ga čovjek posveti drugome nije nipošto gubitak već dobitak. Dani u kojima ne učinimo ništa za druge, već samo za se, to su izgubljeni dani. (170, str. 300)

Molitva za drugoga više vrijedi

313. U katekizmu piše: ako se čovjek moli za se, onda je to iz nužde, a ako se moli za drugoga, onda je iz karitasa i ta molitva više vrijedi. Molimo se dakle jedan za drugoga. (Pismo ing. D. Maroševiću iz Pariza, 1921.g.)

Katolici su dužni pred Bogom raditi za procvat domovine

Bio bi grijeh propusta kad se katolici ne bi politički organizirali

314. Katolici su dužni pred Bogom da ljube svoju domovinu i da rade bolje nego itko drugi za procvat domovine. A za procvat se domovine radi ako se stvaraju dobri zakoni, ako se uredi dobra uprava i dobro sudstvo. Stoga je potrebno da i katolici sudjeluju u državnoj upravi, a to se danas postizava pomoću političkih stranaka. Vidimo gdje postoje u drugim zemljama takve katoličke političke stranke koje sav svoj rad temelje na načelima katoličke vjere i ćudoređa. Bio bi upravo grijeh propusta kada se katolici ne bi kao katolici politički organizirali gdje im je to ikako moguće. (130)

Čovjek koji ne ljubi neumrlu dušu svoga brata ne može biti pravi rodoljub

Najbitnije za svakog rodoljuba:
da mu duša njegova i braće ne bude u smrtnom grijehu

315. Što je zapravo domovina? Ona je skup pojedinaca, obitelji, društava, koji se nalaze na određenom dijelu zemlje i imaju posebne odlike i poseban zadatak, koji im je odredila Providnost. Pravi rodoljub radi za dobro pojedinaca, obitelji i cijelog naroda. On ne radi samo za njihovo tjelesno dobro, već najprije za njihovo duhovno dobro. Čovjek, koji ne ljubi neumrlu dušu svoga brata, ne može biti pravi rodoljub. Jer što koristi čovjeku, ako imade sve blago ovoga svijeta, a duša mu je u smrtnom grijehu? Stoga je najbitnije za svakog rodoljuba da nastoji da duša njegova i duša njegove braće ne bude u smrtnom grijehu. (116)

Pravo rodoljublje ne zaustavlja se na ovoj zemlji nego gleda u vječnost
Najvrjednije u domovini to su ljudske duše, a u njima njihov neumrli život

316. Tek kršćanin može pravo ljubiti svoju domovinu. Ljubeći domovinu, ljubi on ponajviše ono što je najvrednije u toj domovini, a to su bez sumnje ljudske duše, a u tim ljudskim dušama njihov neumrli život. Zašto napokon mi živimo na ovoj zemlji? Čemu se hranimo i odijevamo, nego da uzdržimo svoj tjelesni život. A čemu nam služi tjelesni život, ako ne da uzmognemo misliti i odlučivati. Tjelesni život je radi našega duševnog života, jer je tijelo radi duše. A što nam koristi ako naša duša misli i djeluje, a nije u milosti posvećujućoj? Ta milost posvećujuća je zalog naše sreće u vječnosti. Ona je zalog da ćemo postići konačnu svrhu radi koje smo stvoreni. Stoga se pravo rodoljublje ne smije zaustavljati na ovoj zemlji, već ono mora gledati u vječnost. (116)

Zamisao svjetovnog instituta

U želji da se potpuno stavi u službu Kristu i širenju njegova Kraljevstva u dušama, Ivan je namjeravao osnovati zajednicu katoličkih laika po uzoru na sličnu talijansku ustanovu Opera Kardinal Ferrari. Takve ustanove zovu se sekularni, odnosno svjetovni inistituti. Ti bi se laici obvezali i zavjetima na Bogu posvećeni život i aktivniji apostolat. O tome je Ivan razmišljao u duhovnim vježbama i ostavio je dragocjene bilješke. (Vidi brojeve u ovoj knjizi: 178, 179, 180). Rana smrt ga je spriječila da provede zamisao, ali je njegovu ideju djelomično ostvarila njegova bliza suradnica Marica Stanković; osnovala je prvi ženski svjetovni institut u Crkvi u Hrvata pod nazivom Zajednica Suradnica Krista Kralja.

Apostolat u svijetu kojemu je uz ljubav podloga vječna čistoća
U svijetu sudjelovati u osvajalačkoj, spasavajućoj i posvećujućoj misiji Crkve

317. Veoma se radujem da ste se molitvom dali u pripravu za Operu. To je najnaravniji početak. Tako ćete si isprositi providencijalnog muža, koji će ostvarenje uzeti u ruke. Ako Vam je moguće sastavite popis djevojaka, koje se za to zanimaju, a pogotovo ako ih imade sa vječnim zavjetom čistoće. A Vi svakako pišite u Za Vjeru i Dom u tom duhu, kako uz veliki poziv što ga žena ima kao majka i supruga, danas trebamo djevica, koje u svijetu poput redovnica sudjeluju u osvajalačkoj, spasavajućoj i posvećujućoj misiji Crkve. Ovim načinom će se u dušama za to zvanih orlica početi buditi želja za ovom vrstom apostolata u svijetu, kojemu je uz ljubav također podloga vječna čistoća. Čini se da je ostvarenje muške Opere isto tako udaljeno kao i Vaše.... Međutim se mi molimo Presv. Srcu, da nam ono u pravi čas pokaže put. Ne dvojim, da će to Presv. Srce i učiniti; osnutak mnogih redova u povijesti pokazuje, kako su oni tako reći spontano iznikli i prokrčili put unatoč zaprekama sa strane najkompetentnijih faktora - do samih papa. Dokazala su djela Božja. (Pismo Marici Stanković, 31.VIII.1927. - Život, br.5. 1938. str.295)

Čekamo prst Božji da nam pokaže kako ćemo i što ćemo
Tu bi se našlo više osoba, koje bi bile spremne
i na zavjete čistoće, poslušnosti Ordinariju i siromaštva

318. Istina je da se uvelike zanimam za Operu Ferrari (talijanski sekularni institut); ne samo ja, već više svećenika, svjetovnjaka i gospođica. Mi samo čekamo prst Božji da nam pokaže kako

ćemo i što ćemo. Tu bi se našlo više osoba, koje bi bile spremne i na zavjete čistoće, poslušnosti Ordinariju i siromaštva ukoliko se ne moraju brinuti za opskrbu drugih.... Ja ovdje imam pravila Kolumbovih vitezova i španjolskog tajnog udruženja Santa Famiglia. Želio bih znati vaše osnove i to svakako prije Bisk. konferencije (11.X.1926.) Štoviše bi dobro bilo s jednim konkretnim prijedlogom izaći pred Bisk. konferenciju, jer je čini mi se posljednji čas da se obrazovani katolički laikat pod vodstvom svećenstva duhovno organizira. Teške trzavice posljednjeg vremena odveć su očito pokazale, da suvremena forma organizacije ne odgovara više novim prilikama. (Pismo o.Petru Perici, DI, Sv.Mauricije, 1926.)

Katolička Akcija treba duša koje se posve žrtvuju za nju
U povodu ideje osnivanja muškog sekularnog instituta

319. P. Perica planira osmodnevne duhovne vježbe pa ćemo vidjeti tada kamo ćemo. I meni još sve nije jasno; samo znam da i Kat. Akcija treba duša koje se posve žrtvuju za nju; treba u svim društvima kostur odabranih duša, koje će žrtvujući se držati sav organizam. (Pismo don A. Radiću, 10. V.1927.)

O istoj temi vidi brojeve: 178, 179. 180.

Trpljenje spašava i posvećuje dušu

Još od mladih dana pratila je Ivana sjena križa. Za vrijeme rata Ivan je proživio mnoge patnje na fronti. A nakon rata, za studentskih dana, imao je poteškoće s očima i živio je stalno u opasnosti da oslijepi. Posljednjih mjeseci života zadobio je gnojnu upalu sinusa zbog čega je morao na operaciju nakon koje je dobio meningitis, što je bilo uzrokom njegove rane smrti. Sve je to imalo svoj pozitivni duhovni protuučinak i pridonijelo je da je mogao duboko zaroniti u otajstvo Kristova križa i shvatiti otkupiteljsku vrijednost trpljenja.

Bol, muka, ona je izvor svega, cijelog kulturnog rada
Ona jedina stvara pravu umjetnost

320. Vječna muka, posao, zabava, da se čovjek ne može ni pošteno pomoliti. Da, bol, muka, to je što život ore ... Ona je izvor svega; cijelog kulturnog rada, a osobito ona jedina stvara pravu umjetnost. Umjeti živjeti - *savoir vivre* - ili mudrost kako to stari nazivaju - više je od svake poezije; ljudi koji znadu da vode dubok, velik život, najveći su pjesnici, a poezija izražava i nalazi smisao tome velikom životu.

Ne znam da li me razumijete, no pomislite na težak i herojski život tih svetaca, koji su samo živjeli, a nijesu možda ni čitali ni pisali, dočim su pjesnici našli onaj duboki smisao tog života i otvorili puteve generacijama. (Dante) ... Dosta malo čitam; cijeli dan sam na skijama i vozimo. Dosta naporan posao, a uz to zubobolja gnjavi. (Pismo prof. Lj. Marakoviću s fronte, Seewiesen, 1916.)

Tko ne zna što je žrtva, ne može razumjeti kršćanstvo
Čovjek ima dužnost u ime cijele prirode davati Bogu čast i slavu

321. Cijelo kršćanstvo sazdano je na žrtvi. Tko ne zna što je žrtva, ne može razumjeti kršćanstva. Raspeti je Krist bojna zastava, koja je izvješena u svim kršćanskim kućama. Duboko je značenje vanjske žrtve. Čovjek se sastoji od duše i tijela, zato treba da duša čovječja i tijelo žrtvom iskažu Bogu čast, koji je sve stvorio. Sav ostali vidljivi svijet: kamenje, bilje, životinje, ne mogu svjesno Bogu dati čast, jer nemaju razuma. Čovjek, koji je gospodar sve prirode, ima pravo da mu sva priroda služi, ali imade stoga i dužnost da kao Gospodaru svega u ime cijele prirode daje Bogu čast i slavu. (111)

Trpljenje donosi blagoslov
Sjediniti ga s trpljenjem Spasiteljevim

322. Svoje trpljenje sjedini s trpljenjem Spasiteljevim, da orlovski naraštaj zaista postane naraštaj vitezova Božjih, koji će jurnuti Hrvatskom i sve osvojiti za Crkvu vječnu. (Pismo ing. D. Maroševiću, 1926.)

Naravni zakon nalaže da se razborito brinemo za svoje zdravlje
Ni najmanji bakcil ne miče se bez prisutnosti i djelatnosti Gospodnje

323. Sam naravni zakon nalaže nam da se razborito brinemo za svoje zdravlje i da svojim tijelom ravnamo ne kao vlasnici, već kao upravitelji, kojima je Bog naredio da dobro gospodare tim tuđim vlasništvom.... Božja je volja da poduzmete sva redovita sredstva (koja ne zahtjevaju prekomjerne troškove, jer na to naravni zakon ne veže), što su potrebna da to Božje vlasništvo opet privedete zdravlju. To je što stoji do Vas. A ako Gospodin želi da unatoč tomu trpite i da ne ozdravite, onda se valja predati u Njegove ruke - jer se ni najmanji bakcil ne miče bez prisutnosti i djelatnosti Gospodnje. (Pismo učiteljici Miri Majetić, 21.II.1928.; 170, str. 262.)

Trpljenjem čovjek može više učiniti za proširenje Kraljevstva Isusova negoli velikim radom
Gore, u Srcu Božjem, ukazat će nam se koliko je njime duša spaseno

324. Ta i sami znate bolje od mene da trpljenjem čovjek može više učiniti za proširenje Kraljevstva Isusova, negoli velikim radom, učenim raspravama, sjajnim govorima i člancima. - Ako Vas je Isus odabrao da budete apostolom u trpljenju, uvjeren sam da će Vam dati i snagu da uz sudjelovanje Vaše volje taj apostolat dobro izvršite. Zemaljskim očima možda nećemo vidjeti plodove tog trpljenja, ali gore, u Srcu Božjem, ukazat će nam se koliko je njime duša spaseno, kolikim katoličkim pothvatima je donijelo blagoslova. (Pismo Miri Majetić, 21.II.1928.; 170, str.261-262)

Sve na slavu Presvetog Srca Isusova

325. Posljednjih mjeseci prije smrti Ivan je opet započeo voditi dnevnik koji je bio prekinuo dolaskom u Zagreb. Zapisao je tek nekoliko rečenica, ali dovoljno da se uđe u njegovu dušu i njegovo raspoloženje pred patnjom i smrću. Započeo je taj posljednji odsjek svoga Dnevnika riječima:

Sve na slavu Presvetog Srca Isusova. (Zagreb, 21.I.1928.)

Gospod vodi sve pojedinosti našega života i rada
Oko mene zbivaju se važne stvari

326. Pišem jer sam uvjeren da se oko mene zbivaju važne stvari, u kojima posve jasno i realno zapažam kako Gospod vodi sve pojedinosti našega života i rada. Pogotovo msgr. Beluhan doimlje se kao jedan svetac među nama; svima je na službu, radi za sve, na sve misli. Ne zamišljam drugačije sveca-župnika... (Zagreb, 8.II.1928).

Zajednička krunica u obitelji - plod trpljenja
Gospa Lurdska djeluje

327. Danas je po prvi put mama pristala da se u našoj obitelji zajednički moli krunica. Sutra je Gospa Lurdska. To je njezino djelo. Ali zato je moralo doći toliko bolesti na mene i još ta operacija nosa, kojoj ću se možda morati podvrgnuti, ako sv. Gospa drugačije ne pomogne. (Zagreb, 10.II.1928.)

Trpljenje je najjače sredstvo što spašava i posvećuje duše
Blago onim dušama koje s radošću primaju
iz ruku Gospodnjih svaku bol

328. Dosta je velik križ na nama. Dobio sam gnojnu akutnu upalu čeljusne šupljine. Danas mi je izvađen još jedan zub. Mama u silnim mukama. Međutim, vidim da dosta rado moli. Sinoć smo stvorili kao zavjet da ćemo, kadgod to prilike dopuste, uvijek zajedno moliti krunicu. Čudno: ovo naše trpljenje kao da je stvorilo čudesa u mami, koja dosta lako moli sada i samu krunicu. Sama veli da je danas koju stotinu Očenaša i Zdravih Marija izmolila. Eksperimentalan dokaz kako je trpljenje najjače sredstvo što spašava i posvećuje duše. Blago onim dušama koje s radošću primaju iz ruku Gospodnjih svaku bol i sjedinjene s Isusom pridonose je za raširenje Crkve Isusove u dušama i društvu. (Zagreb, 13.II.1928.)

Lako je svaki dan primati sv. Pričest
Ali kako je trpko kad se mora jesti tvrdo drvo svetoga križa

329. Lako je svaki dan primati sv. Pričest i gostiti se s Gospodinom. Oh, kako je čovjeku trpko kada mora da grize i jede tvrdo drvo svetoga križa. Danas mi opet zub izvadiše. (Zagreb, 15.II.1928.)

Žrtva života za hrvatsku mladež

Da, o tom sam već davno uvjeren: treba žrtvovati! U ruke Božje!

Prije odlaska u bolnicu na operaciju Ivan je posjetio svoga ispovjednika o. Josipa Vrbaneka, isusovca s kojim je razgovarao o svome predosjećaju da će mlad umrijeti. O. Vrbanek u svojoj biografiji o Ivanu navodi njegove riječi o spremnosti na žrtvu života i o predanju u Volju Božju.

330. Zaista je bol nešto veliko i vrijedno... Žrtva, potpuna žrtva! Velim došlo je vrijeme žrtve... L'abandon- potpuno predanje.... E pa - fiat. Budi volja Tvoja....U ruke Božje... Ako zrno pšenično padnuvši u zemlju istrune, donosi obilati rod.... Da, o tom sam već davno uvjeren: treba žrtvovati! Ja sam gotov! (169, str.150.-151.)

Kako će u nebu biti lijepo!
Pa što je umrijeti! Iza toga dolazi drugi svijet!

331. Injekcija nije potpuno djelovala, pa sam osjećao udarce liječničkog čekića. Ali, ja sam tom zgodom stalno mislio kako će u nebu biti lijepo... Pa što je umrijeti; iza toga dolazi drugi svijet. Tamo će biti tako lijepo i veselo! (M. Mostovcu koji ga je posjetio nakon operacije; 170, str. 328.)

Prinošenje žrtve života

332.Nakon što mu je ispovjednik, isusovac o. Josip Vrbanek podijelio bolesničko pomazanje te videći da Ivan zaista prinosi žrtvu života, podsjetio ga je na razgovor o Orlovstvu i pitao, ima li mu još što reći. Ivan potvrdi, a ispovjednik mu reče: Zar ne, vi žrtvujete svoj život za hrvatsko Orlovstvo? Ivan vedro pogleda, velike njegove oči zasjaše ...i naklonio je glavom u znak potvrđivanja. (169, str. 152.-153.)

Koliko je ova žrtva bila Bogu draga pokazali su događaji nakon Ivanove smrti. Njegovo ime i djelo postali su programom života i rada cijeloj jednoj generaciji mladih hrvatskih katolika.

Oporuka

Život mi je bio Krist.... Očekujem milosrđe Gospodinovo

333. *Prije odlaska u bolnicu na operaciju Ivan je, predosjećajući da će umrijeti, sastavio svoju oporuku i to na latinskom jeziku, jeziku Crkve. To je bilo ujedno i posljednje što je Ivan napisao u svome životu. Oporuka je pronađena u ladici njegova pisaćeg stola nakon smrti. U nekoliko rečenica Ivan je sažeo sav svoj život i svoje vjerovanje u budućnost koju mu obećaje Onaj kojemu je povjerovao i posvetio svoj život. U tim riječima nema straha ni neizvjesnosti pred misterijem kojemu ide u susret. Iz svake riječi izvire samo vedra nada i sigurno pouzdanje u vječni život i blaženstvo što vjerniku obećava kršćanska vjera.*

Ivanova oporuka jest divan zaključak njegova života, kruna njegove pobožnosti i svečani finale remek-djela što ga je Ivan stvorio od svoje duše i svoga života. Riječi njegove oporuke nalaze se danas uklesane na mramornoj spomen-ploči na njegovu grobu u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu. Donosimo ih u latinskom izvorniku i u hrvatskom prijevodu.

T E S T A M E N T U M

Decessit in pace fidei catholicae.
Mihi vivere Christus fuit et mori lucrum.
Expecto misericordiam Domini
et inseparabilem, plenissimam, aeternam
possessionem Smi Cordis Jesu.
Ivan Merz dulcis in refrigerio et in pace.
Anima mea attinget finem suum quare creata erat.
En Theo Kyrio.

Umro u miru katoličke vjere.
Život mi je bio Krist a smrt dobitak.
Očekujem milosrđe Gospodinovo i
nepodijeljeno potpuno vječno posjedovanje
Presvetog Srca Isusova.
I.M. sretan u blaženstvu i miru.
Duša će moja postići cilj za koji je stvorena.
U Gospodinu Bogu.

BIBLIOGRAFIJA RADOVA IVANA MERZA

Ova Bibliografija radova Ivana Merza datira iz 1992. god. Međutim, naknadno su pronađeni još neki Merzovi radovi. Cjelovita i upotpunjena Bibliografija njegovih radova kao i svi naknadno otkriveni i pronađeni njegovi radovi i rukopisi objavljeni su zajedno sa svim prethodnima u tiskanom obliku u njegovim Sabranim djelima u sedam svezaka u razdoblju od 2011. do 2022. g. Svi ovih sedam svezaka mogu se pronaći i u elektroničkom izdanju na njegovoj internetskoj stranici:
https://ivanmerz.hr/preuzimanje/

Redni brojevi ovdje navedeni ispred bibliografskih jedinica stavljeni su da se lakše mogu naći referencije i podaci pojedinih odlomaka-citata koji se navode u ovoj knjizi Put k suncu. Brojka u zagradi na kraju svakog citata odnosno navedenog odlomka odnosi se upravo na ove redne brojeve ispred svake bibliografske jedinice. To omogućava čitatelju da pronađe izvor citata, odnosno cijeli rad ili članak odakle je odlomak preuzet.

OBJAVLJENI RADOVI

Literarna kritika

1. Objektivna kritika. - *Hrvatska Prosvjeta* br.4-5,1920. str.118-120
2. Proživljavanje rata. Uz Barbusse-ov "Oganj". – *Hrvatska Prosvjeta* br.4-5(1920) str.88-95
3. K problemu katoličke književnosti. - *Hrvatska Prosvjeta* br.l, 1921. str.28-30
4. Katolička tragedija. Paul Claudel: L'Annonce faite a Marie. - *Hrvatska Prosvjeta* br.9-10,1921. str.274-287
5. Francuski katolički naturalistički roman. Emile Baumann: L'Immolé. - *Luč* br.5,1922. str.28-30
6. Egzotični roman u Francuskoj. Ernest Psichari: Le voyage du Centurion. - *Luč* br. 5,1922. str. 131-136
7. Francis Jammes. Životopis i analiza njegova najvažnijeg djela: Les Gćorgiques Chrćtiennes - *Luč,* br.6,1922. str.161-164
8. Francis Jammes: Monsieur le Curé d'Ozeron. - *Luč,* br.9-10,1922. str.259-265
9. Yoris Karl Huvsmans 1848.-1907. Uloga konverzije. - *Luč,* 5-6,1923. str.129-130
10. Umjetnički utjecaj latinske liturgije na obraćenje jednog naturalističkog književnika. -*Luč,* br.9-10,1923., str. 204-209

Liturgija

11. Razmatranja o Rimskom misalu-*Hrvatska Prosvjeta,* br.3-4,1922. str.81-87
12. Utjecaj liturgije na francuske književnike od Chateaubrianda (1881) do danas. - *Katolički list,* br.33,1922. str.394-397; br.37,1922. str.446-448; br.38 1922. str.459-461
13. Liturgijski kutić. -*Posestrimstvo,* svaki broj od 1922. do 1925.
14. Preporod crkvene glazbe. - *Narodna Politika,* br.6, 1923. str. 2-3
15. Crkveni koncert. -*Narodna politika,* br.69,1923, str. 2-3
16. Domaće vijesti. Lamentacije u katedrali.–*Nar. Politika,* br.73,1923. str.4
17. Paul Claudel i liturgija. -*Hrvatska Prosvjeta,* br.9,1923. str.414-424
18. Duhovna obnova po liturgiji. - Luč, br.l, 1924. str.11-17
19. Liturgijska predavanja u Zagrebu. - *Nedjelja,* br.18, 1924. str.2-3
20. La liturgie catholique dans l'oeuvre d'Emile Baumann (Katolička liturgija u djelu Emila Baumann-a). - *Les Cahiers Catholiques,* br.116,1924. str. 3170-3179
21. La liturgie catholique dans l'oeuvre de Paul Claudel (Katolička liturgija u

djelu Paul Claudel-a). - *Les Amities catholiguesfran$aises,* br.12,15 avril 1924, str.15-17 i br.13,15 mai 1924, str. 13-16

22. Nešto o ljepoti rimokatoličke liturgije. Svjedočanstva suvremenih francuskih književnika. - *Život* br.5, 1924. str.260-267

23. Liturgija i umjetnost. - *Život,* br.6,1924. str.336-340

24. U krilu sv. Liturgije. - *Hrvatska Prosvjeta* br.12, 1924. str.510-518

25. Katolička liturgija i nekoji obraćenici. - *Život,* br.l, 1925. str. 41-43

26. Božićno bogoslužje kod otaca franjevaca. – *Katolički List,* br.3,1925. str.35-37

27. Art pour Dieu (Umjetnost za Boga). – *Hrvatska Prosvjeta,* br.3,1925. str.73-76; br.5,1925. str.123-125

28. Himan djevica. - *Za Vjeru i Dom,* br.5,1925. str.107

29. Obred za oblačenje novakinja kod redovnica sv.Benedikta, kad funkciju vrši biskup ili opat. - *Za Vjeru i Dom,* br.9,1925. str.242-244; br.10,1925. str.260-273

30. Isus prijatelj malenih. - *Katolički List,* br.43, 1925. str.551-552

31. Ljepota crkvene godine. -*Život,* br.4,1926. str.214-220

32. Crkveno pjevanje. -*Katolički Tjednik,* br.23,1927. str.3

33. Obred oblačenja novakinja. - *Franjevački Vjesnik,* br.l, 1928. str.18-21.

34. Gregorijanska glazba. - *Život,* br.l, 1928. str.34-38

35. Liturgija i Sv.Franjo Saleški. -*Franjevački Vjesnik,* br.4, 1928. str.100-105

Katoličke organizacije

36. Novo doba. - *Luč,* br.9-10,1919. str.210-214

37. Što hoćemo. - *Zora-Luč,* br.l, 1920. str.4

38. Katolička đačka internacionalna unija. - *Zora-Luč,* br.2,1920. str.35-37; br.3-4,1920. str.70-72 '

39. Novi tip akademske organizacije. - *Život,* br.2, 1920. str.20-22

40. Vjerski preporod austrijskih katolika.–*Narodna Politika,* br.48,1920. s.2

41. Katolička internacionalna đačka unija.–*Narod.Politika,* br.129,1920. str.2

42. Internacionalni kongres kršćanskih demokrata. - *Narodna Politika,* br.279,1921. str.2

43. Opera Kardinal Ferrari. Jedna katolička socijalna in stitucija. - *Katolički List,* br.46,1922. str.551-554

44. Manifestacija katoličkih umjetnika. -*Narodna Politika,* br. 105,1922. str.2

45. Sedmica katoličkih književnika. - *Narodna Politika,* br.142,1922. str.2-3; br.143,1922. str.2-3

46. Sticanje podmlatka. - *Luč,* br.1-2,1923. str.14-16

47. Moj dnevnik. -*Narodna Politika,* br.2,1923. slr.3

48. Orlovsko slavlje u Međimurju. - *Narodna Politika,* 14. VII. 1923.

49. Unutarnja snaga Kongregacije. - *Katolički List,* br.51, 1923. str.618-619

50. Nove smjernice omladinskog pokreta. - *Katolički List,* br. l, 1924. str.10-11

51. Na adresu "Hrvatskog sokola". - *Katolički List, bi.2,* 1925. str.20-21

52. Katoličkim roditeljima. Prigodom proslave Dana katoličke omladine. - *Nedjelja,* br.18,1925. str.1-2

53. Kolumbovi vitezovi u Rimu. - *Orlovska Straža,* br.4, 1926. str. 16-18

54. Orlovska organizacija - đaštvo i Katolički pokret. *(Idano kao rukopis).* - Zagreb, 1926.

55. Hrvatsko Orlovstvo. - *Kalendar Presv.Srca Isusova i Manjina,* Zagreb 1926. str.146-147

56. Svećenik kao duhovnik Omladinskog udruženja. - *Franjevački Vjesnik,* br.4,1927. str.85-87

57. Borba njemačke katoličke omladine proti sportskom materijalizmu. – *Život,* br.4, 1927. str.230-233; br.5, 1927. str.282-289.

58. Iz povjesti Orlovstva. - *Katolički Tjednik,* br.25, 1927. str.8-9

59. Apostolat naše belgijske braće. - *Orlovska Straža,* br.7-8,1927. str.222-223

60. Orlovstvo i prilike u Katoličkom pokretu. *(Izd.kao rukopis). - Zagreb,* 1927.

61. Mahnićevim putem. - *Orlovska Misao,* br.3-4, 1927./1928. str.33-36

62. Osnivajmo orlovska i orlička društva. - *Katolički Tjednik,* br.3,1928. str.3

63. Križari novog vijeka. - *Orlovska Straža,* br.5, 1928. str.130-134

64. Iz suvremene duhovne pastve.-*Franjevački Vjesnik,* br.6,1928. str.161-167

65. Dr.I.Merz o senioratu. Iz Merzova pisma od 25.IV.1927. – *Katolički Tjednik,* br.40, 1928.

66. Orlovstvo nije nikakva novotarija. - *Katolički Tjednik,* br.40,1928. str.5

67. Interkonfesionalizam. -*Nedjelja,* br. 29, 1938. str.2-3

Katolička Akcija

68. Katolička Akcija u Italiji. - *Katolički List,* br.l, 1924. str.4-9

69. Katolicizam i politika. - *Katolički List,* br.16, 1924. str.187-190; br.17,1924. str.201-203; br.18,1924. str.212-213

70. Katolici i politika. -*Nedjelja,* br.17,1924., str.1-2

71. Biskupi i izbori u Francuskoj. - *Nedjelja,* br.23, 1924. str.2-3

72. Katolička Akcija I stranačka politika. – *Katol. List,* br.25,1924, str.295-298

73. Katolička Akcija i politička stranka. - *Život,* br.5,1924. str.303-305

74. Izbori u Francuskoj. - *Katolički List,* br.28, 1924. str.336-338

75. Katolička Akcija. - *Katolički List,* br.30,1924. str.360-361; br.31,1924. str.368-370; br.32, 1924. str.383-385; br.33, 1924. str.400-403

76. Katolička Akcija - katolička politička stranka - katolički dnevnik. - *Nedjelja,* br. l, 1925. str.3-4

77. Vječni Rim. Katolička Akcija. - *Za Vjeru i Dom,* br.l, 1925. str. 15; br.2,1925. str.27-28; br.3,1925. str.44-47

78. Katolička Akcija i vjerska udruženja. - *Vrhbosna,* br.9-10,1926. str.163-165

79. Provođenje hrvatske Katoličke Akcije. - *Vrhbosna,* r.3,1927, br.44-47

80. Vlast Crkve.- *Vrhbosna,* br.4-5, 1927. str.75-80; r.6,1927. str.94-96; br.7,1927. str. 105-108

81. Vjera i Gospodarstvo. - *Orlovska Straža,* br.7-8,1927. str.226-227

82. Socijalno-ekonomska akcija katolika. -*Katolički Tjednik,* br.18,1927.str.5-6

83. Vjera i gospodarski život. - *Katolički Tjednik,* br.27, 1927. str.5

84. Katolička Akcija. Narav i definicija - cilj - sredstva. - *Knjižnica Novi Život,* Svezak 4, Šibenik 1927.

85. Kršćanski društveni poredak. - *Orlovski Vjesnik,* br.l, 2,3-4,1928.

Papa - Rim

86. Mir Kristov u Kraljevstu Kristovu. - *Mladost,* br.7, 1923. str.95-96

87. Katoličanstvo i hrvatski narod. - *Mladost,* br.11-12, 1924. str.201-214

88. Vječni Rim. - *Za Vjeru i Dom,* br.l, 1925. str. 15

89. U Vječni Rim! -*Mladost,* br.3,1925. str.65-67

90. Sveta Godina. - *Za Vjeru i Dom,* br.4,1925. str.83-86

91. Orlovi u Rimu. -*Katolički Tjednik,* br.13,1925. str.5-6

92. U misijskoj izložbi. - *Za Vjeru i Dom,* br.10, 1925. 266-269

93. Papa. - *Za Vjeru i Dom,* br.12,1925. str.337-339

94. Suze Sv.Oca. -*Katolički Tjednik,* br.51,1926. str.9

95. Njegovoj Svetosti Papi Piju XI prigodom 5-godišnjica krunjenja. - *Za Vjeru i Dom,* br.1-2,1927. str.3-4

96. Papina država. -*Katolički Tjednik,* br.26,1927. str.5.6

97. Krist Kralj. - *Za Vjeru i Dom,* br.8-9,1943. str.3

Lurd

98. Dva čuda u Lurdu. - *Narodna Politika,* br.187, 1921, str.2-3

99. Zolin Lurd. -*Hrvatska Prosvjeta,* br.7,1923. str.316-329

100. Lurdske proslave u Zagrebu. - *Nedjelja,* br.13,1924. str.3-4

101. Lurd. - *Katolički List,* 1924.god.: br.37, str.441-444; br.38, str.460-461; br.39, str.477-480; br.40, str.489-49; br. 41, str.503-506

102. Najnovija čudesa u Lurdu. - *Popularno naučna knjižnica "Hrv. kat. narod, saveza" u Zagrebu,* Zagreb 1924.

103. Naša Gospa Lurdska. - *Glasnik Sv. Ćirila i Metoda,* br.2,1925. str.25-26

104. Lurd u francuskoj književnosti.- *Za Vjeru i Dom,* 1925.g.: br.l, str.5-7; br.2, str.25-27; br.3, str.34-38; br.4, str.70-73; br.5, str.108-110; br.6-8, s.140-146

Moralni apostolat

105. Crkveni autoritet i novinstvo. -*Život,* br.l, 1919.-1920. str.22-23

106. Zdravi i nezdravi nacionalizam. - *Život,* br.6, 1924. str.350-358

107. Zabrana čitanja nekih novina. - *Katolički List,* br.42, 1924. str.519

108. Biskup zabranjuje čitanje loših novina. – *Katolički List,* br.42,1924. 519-520

109. Žena i politika. - *Za Vjeru i Dom,* br.2,1925. 22-24

110. Katolici i novi plesovi. *Izrađeno prema francuskom.* Sarajevo 1926.

111. Ti i ona. Namijenjeno zrelijoj muškoj omladini- *Knjižnica Novi Život, Svezak l,* Zagreb, 1926.

112. Borimo se protiv današnjih plesova u dvoje. - *Katolički Tjednik,* br.5,1928. str.5

113. Katolički omladinac i politika. - *Narodna Politika,* br.121, 1928. str.l (Članak je uključen u članak od Pave Matijevića: Dr.Ivan Merz i političko držanje katolika. – Isti broj, ista strana).

114. Smjernice za obnovu kršćanskih ćudorednih običaja.
- *Katolički Tjednik,* 1928: br.12, str.2-3; br.13, str.2-3, br.14, str.2-3

115. Suvremena križarska vojna njemačkih katolika. - *Katolički Tjednik,* 1928: br.22, str.2; br.23, str.2-3; br.24, str.2; br.25, str.2; br.26, str.2

116. Prava ljubav k domovini. - *Kalendar Srca Isusova i Marijina,* Zagreb 1929. str. 123-125

117. Krijesnica. - *Za Vjeru i Dom,* br.4-5,1930, str.85-86

118. Smjernice organizacije o stvaranju kršćanskih ćudorednih običaja. - *Za Vjeru i Dom,* br.4,1934. str.52-53

119. Marija i tjelovježba. - *Mladost,* br. 8-9,1924. str. 139-141

120. Katolički tjelesni uzgoj. - *Katolički Tjednik,* br.32, 1926. str. 1-2

121. Tjelesni uzgoj kod omladine. - *Franjevački Vjesnik,* 1927.g.; br.7, str.148-150; br.8, str.173-174; br.9, str.193-196

122. Tjelesni uzgoj omladine. - *Katolički Tjednik,* br.8, 1928. str.5

123. Tjelesno savršenstvo uvjet duševnog savršenstva. - *Franjevački Vjesnik,* br.9,1928. str.271-274

Razno

124. Rabindranath Tagore o Europi. - *Život,* br.4, 1919-1920, str. 85-86

125. La vie et l'oeuvre d'un grand prelat de Yougoslavie. - *Les Amities francaises,* br.2,1921, str.8-10

126. Đak-apostol Pierre Poyet. -*Luč,* 1-2,1922. str.24-27

127. Bistričko prošteništе. - *Hrvatska Prosvjeta* 1922.g.: br.17-18, str.431-432; br.19-20, str.476-478

128. Proslava 75-godišnjice samostanske preparandije. - *Nedjelja,* br.22,1924. str.1-2

129. Sv.Tarzicije. -*Mladost,* 1924. str.201

130. Nove katoličke novine. -*Nedjelja,* 50,1924. str.2-3

131. Posjet odličnog francuza. - *Narodna Politika,* br.18, 1925. str.4

132. Školstvo. -*Za Vjeru iDom,* 1925.g.: br.5, str.111-117. br.6-7, str.174-187

133. Junački život sv.Ivane od Arka. - *Knjižnica Novi Život,* Sv. 2, Zagreb 1926.

134. Ing. Dragan Marošević. - *Vjesnik Marijinih Kongregacija,* br.5,1927. str.70-71

135. Novosti jednog dana. Iz katoličkog svijeta. - *Katolički Tjednik,* br.3,1928. str.2

136. Iz značajnijih pisama Dra Ivana Merza. - *Život,* br.5, 1938. str.294-300

137. Philosophia perennis. - *Đački Orao,* br.4,1926. str.9-12; pretiskano *u Nedjelji* 1942.g.: br.28, str.3; br.29, str.3

138. Jedan dan kod trapista. - *Nedjelja,* br.7,1944. str.6

139. Merz o sv. Franji. - *Ivan Merz - Glasilo Postulature,* br.1-2,1976. br.9

RUKOPISI

140. DNEVNIK. Sadrži 20 rukopisnih bilježnica, u prijepisu 800 stranica.

141. L'influence de la liturgie sur les ćcrivains francais de Chateaubriand a nos jours. (Utjecaj liturgije na francuske književnike od Chateaubriand-a do naših dana.) Doktorska disertacija obranjena na Filozofskom fakultetu zagrebačkog sveučilišta 1923.

142. Načela katoličke političke akcije. - Studija u kojoj su sakupljene izjave i citati Papa, biskupa, službenih crkvenih dokumenata i teologa o katolicima i njihovom sudjelovanju u politici.

143. Ljudsko tijelo i tjelesni uzgoj u svjetlu Katoličke crkve. - Studija.
144. Glazba i katolicizam. - Studija
145. Kodeks hrvatskog Orlovstva.
146. Darovi sv. Nikole. - Drama.

Predavanja, nacrti, autografski zapisi, bilješke

Oznake koje počinju sa slovom F na kraju svake bibliografske jedinice koje slijede odnose se na Fascikle i njihove brojeve u Arhivu Ivana Merza.

147. Kristov stijeg. Nacrt pravila za katolički dnevnik i njegovu redakciju.
148. Katolička Akcija je izvan i iznad svake političke stranke. - Autograf.
149. Hrvatskoj omladini prigodom tisućite obljetnice hrvatskog kraljevstva. Predgovor. Autograf. FV
150. Novo! Vrlo suvremena knjiga. Propagandni letak za knjigu "Načela katoličke političke Akcije". FC
151. Obred kojim se Orlića prima u Katoličku Akciju. F 20/11
152. Autograf o Katoličkoj Akciji. F21/5
153. Što je dužan Orao svetoj Crkvi. Autograf. F21/11
154. Predgovor "Zlatnoj Knjizi". F21/12
155. Kralj orlova. Predavanje za naraštaj br.3. F27/7
156. Proslov za naraštajske akademije. Riječ roditeljima. F27/7
157. Smjernice za HOS. F28/6
158. Narodno kolo. F30/1
159. Ples. F30/12
160. Naš ovogodišnji prosvjetni rad. F36
161. Najdublji razlog spora. F38/11
162. Danas. F38/11
163. Franjevački duh. F39/14
164. Sadašnja dekadenca i suvremene zablude. F39/23
165. Prednjak Orlu. F39/21
166. Pismo bratu orlu. F39/25

BIBLIOGRAFIJA KNJIGA O IVANU MERZU

Ovdje se navode samo knjige i veće studije koje su o Ivanu Merzu objavljene, dok brojni članci, eseji i manje studije u raznim časopisima i drugim publikacijama u ovom popisu nisu uključeni.

167. *Dr. Dragutin Kniewald:* Ivan Merz - život i djelovanje. Zagreb 1932.

168. Božji čovjek Hrvatske - Dr. Ivan Merz. Zbirka eseja i članaka. Zagreb 1938.
169. *Josip Vrbanek, Dl:* Vitez Kristov Ivan Merz, Zagreb 1943.
170. *Božidar Nagy, Dl:* Borac s bijelih planina - Ivan Merz. Zagreb, Filozofsko-Teološki Institut, 1971.
171. *Ivan Merz:* Put k suncu. Odabrani spisi. - Zagreb, Postulatura Ivana Merza, 1978., 179 str.
172. *Božidar Nagy, Dl:* Prijatelj mladih - Ivan Merz, Zagreb 1974., 132 str.
173. *Dr. Marin Škarica:* Ivan Merz - iniziatore del movimento liturgico in Croazia (Ivan Merz, začetnik liturgijskog pokreta u Hrvatskoj), Rim 1975., 511 str.; doktorska disertacija na talijanskom jeziku (u rukopisu). Objavljen izvadak.
174. *Božidar Nagy, Dl:* Ivan Merz - uomo di fede ed educatore alla fede (Ivan Merz - čovjek vjere i odgojitelj za vjeru), Rim 1977., 354 str.; doktorska disertacija na talijanskom jeziku (u rukopisu). Objavljen izvadak.
175. Pojava i značenje dr. Ivana Merza u Crkvi u Hrvatskoj. Zbornik radova sa Simpozija održanog 1978.g. prigodom 50. obljetnice smrti Ivana Merza. Zagreb 1979., 130 str.
176. *Božidar Nagy, Dl:* Tko je Ivan Merz? Kratak prikaz života i djelovanja Ivana Merza. Zagreb 1980., 88 str.
177. *Dr. Dragutin Kniewald:* Sluga Božji dr. Ivan Merz (drugo izdanje), Zagreb 1988., 318 str.
178. *Dušan Žanko:* Svjetlo na gori - Dr. Ivan Merz. Zagreb 1990.; 75 str.
179. *Dr. Kniewald Karoly:* A Lélek tuzharcosa - Dr. Ivan Merz élete. Szalesi Muvek 1940., 193 str. Prijevod biografije Ivana Merza na mađarskom jeziku.
180. *Glasilo Postulature - Ivan Merz.* Časopis za promicanje poznavanja i štovanja Ivana Merza. Izlazi u Zagrebu povremeno od 1973.g.
181. *Orao zlatnih krila* - List za promicanje štovanja sluge Božjega Ivana Merza. Osnivač i urednik Marko Sinovčić. List izlazi u Buenos Airesu, u Argentini kao mjesečnik od 1981.g.
182. *Božidar Nagy, Dl:* Crkva u životu i djelovanju Ivana Merza. U rukopisu. Izdavanje u pripremi.
183. *Ivan Merz.* Sabrana djela u 7 svezaka objavljena su od 2011. do 2022. g. Svaki svezak ima oko 500 stranicu. U Sabranim djelima objavljeni su svi gore navedeni radovi, studije, članci i rukopisi Ivana Merza. Priredio i uredio Božidar Nagy. Izdavači: Postulatura za kanonizaciju bl. Ivana Merz, Filozofski fakultet Družbe Isusove i Glas Koncila. Zagreb.
184. Internetske stranice bl. Ivana Merza:
https://ivanmerz.hr/ i http://putksuncu.hr/
Sadržaji o bl. Ivanu Merzu prisutni su na njegovoj stranici na Facebooku i na posebnom kanalu na Youtubeu.

STVARNO KAZALO

Ovo kazalo donosi popis pojmova i tema o kojima je Merz pisao u svojim radovima, a navedeni su u odlomcima i citatima iz njegovih radova koji su objavljeni u ovoj knjizi. Na kraju svakoga pojma ili pod-pojma nalazi se u zagradi određeni broj, a on se odnosi ne na stranicu ove knjige, nego na redni broj koji se nalazi ispred svakog odlomka ili citata. To omogućava lakše pronalaženje određenog pojma ili teme koju čitatelj traži. U većini opisa pojmova ili tema, pogotovo kad se nalaze u više odlomaka, navedene su kratice tj. prvo slovo glavne riječi određenog pojma kao na primjer: apostolat - a., biskup – b., Crkva – C., itd.

ALTRUIZAM - osjeća ga 50;

APOSTOLAT - opasnost osobnih interesa 176; pod vodstvom onih koje vodi Duh Sveti 176; kat.laika 178; srž a. borba protiv grijeha 184; predobivati duše 194; a.svjetovnjaka 199; ravnati se po papi 233; cilj orličke organizacije 259; glavni kriterij spas duša 261; osobni kult zapreka za a. 263; snaga za a. iz sv.pričesti 265; Zlatna Knjiga treba odgojiti a. 270; osnovica a. nauka o papinstvu 272; a. cilj orlovstva 276; temelj a. u našem odnosu k Isusu 282; taktika osvajanja duša 283; ljubav Kristova potiče na a. 248; a. na soc.-ekon. polju 286; osnivati kat. soc. institucije 291; kat. novine za a. 292, 293; koristiti se tehnikom u a. 309; laici u a. 317; a. trpljenja 324.

APOSTOLI - preporodili svijet snagom Evanđelja 193; Zlatna Knjiga treba odgojiti a. 270; kat. omladinski pokret odgaja a. 268; član kat.or-ganizacija treba biti a. 285; biti a. u trpljenju 324;

APSTINENCIJA vidi ODRICANJE

ASCETIKA - vidi MISTIKA; u središtu nastojanja Kat.Akcije 271.

ASKEZA - daje zadovoljstvo 75; treba joj težiti 84; upućuje na misterij opstanka 85; život se zaslađuje a. 86; postom postati nadčovjek 97; jedini pravi postupak 102; treba biti svagdanji kruh 170.

AUTORITET - duhovni treba priznavati 2; nastradao u hrv. narodu 245;

BENEDIKTINKE - prisustvuje oblačenju 148;

BISKUPI - daju smjernice za rad 196; sve katoličko ima u b. svoje središte 199; b.rimski vječni poglavar Crkve 244; vlast b. 273; orlovi poslušni b. 274; b.konferencija318;

BLAŽENSTVO - stvoreni za vječno b. 282; očekuje ga 333;

BOG - u svemiru 4, 78, 256; čovjek od njega 12;

- **moli mu se** 13,14,24,56, 104,110,112, 119,121,122;
- **Stvoritelj** 22, 24, 27, 30, 151, 256; divi mu se 27;
- **teži mu** 24, 25, 37, 44, 54, 98, 136 (plamen za visinama);

utjelovio se 25; Duh je u svemiru 34; vjeruje u nj 37; za nj svjedoči ljubav roditelja 44; osjeća ljubav prema B. 68; buditi čine ljubavi 188; izvor veselja 93; dobar i podnosi 92;

pouzdaje se: 97, čvrsto u smrtnoj opasnosti 126, da će poslati velike ljude 128, u teškoćama orlovstva 277; teži za zbliženjem 98 i ujedinjenjem 112; u B. apsolutno zadovoljstvo 105; vodi sudbinu naroda 108; predaje mu se 108, 181; gubi vezu 111! traži pomoć 110; moli za svjetlo 112; puno misli na nj 117; moli da svlada strasti 119, tijelo 122; zahvaljuje mu za rat 121; bdije, prisutan je i ljubi ga 126; djeluje u povijesti 144, na ljudske duše 149; traži minimum - uskrsnu pričest 151; činiti B.volju 153;,služrti mu s veseljem 154; ispunja prazninu u duši 160, 214; B. i ja na svijetu 173; raditi za nj 176; ljubav B. u svemu 181; hvala B. važna 183; kreće se u B. kao riba 188; upoznajemo ga politurgiji 203; život je i kretanje 204; središte neba 205; postajemo dionici B. po liturgiji 207; lit.glazba se veže uz B.Riječ 213; po pričesti dionici B.Riječi 220; priređuje divote u Lurdu 224; spoznati B. najviši čin uma 255; sveprisutnost B. noću 256; surađivati s njime u stvaranju 258; ljepota B. 258; svrha svih ljudskih čina 272; počivati u B. 283; B.zakone uvesti u ekonomski poredak 287; težište svih naših soc.-ekon. nastojanja 289; čeka prst B. da pokaže osnivanje sek. instituta 318; djela B. 317; čovjek mu treba dati čast 321; upravlja našim zdravljem 323; vodi pojedinosti našeg života 326; predaje se u ruke B. na samrti 330; očekuje B. milosrđe 333;

BOL vidi još TRPLJENJE; - izvor svega 76, 320; bit života 77; bez nje etičke zablude 77; dokumentira postojanje etike 77; proizvodi kulturne vrednote i religiju 79, 81, 82; vlada životom 81; svraća na pravi put 81; temeljni vid povijesti 85; diže ljude na noge 85; b.Kristova pokazuje temeljni smisao života 85; sugerira smisao života 97; b. ranjenika 115; zaronio u more boli Srca Isusova 145; izvor je umjetnosti 320; jest nešto veliko i vrijedno 330;

BOLEST - očiju 226; posljednja 327, 328; težina 329; operacija 331;

BORBA MORALNA 20,24; poziva Mariju 29; život teška m.b. 36,107; potreba 41, 150; stalna je 92; moli u Boga snagu 122; za čistoću 158; protiv grijeha 182;

BOSNA -11, 50; žali za njenim ljudima 129;

BRAK - vrijednost 78; slika ljubavi Krista i Crkve 130, 305; svrha b. djeca 305; ljubav u b. prolazna 307; usmjeruje k vječnoj ljubavi 307;

CILJ - vidi još SVRHA; života 156; ljudskih nastojanja milost i slava na nebu 162; orlovske organizacije život u milosti 163; opasnost da se izgubi grijehom 182; čovjek došao do c. u konventualnoj misi 210;

CRKVA - vrhunac i središte kulture i čovječanstva 99; vratiti se C. da se izbjegne rat 100; živi organizam 125; vodi je Duh 125; budućnost C. 125; C. i liturgija 125; kod nas u teškoćama i opasnostima 128; učenje C. o braku 130; rađa prekrasno cvijeće 134; izvršila veličanstvenu zadaću 137; vezu laika s C. jačati 142; vuče čovječanstvo naprijed 145; zašto je ljubi 158; učiteljica duh. života 164; bogatstvo i šarolikost u duh. životu članova 165; ima politički program 169; vojevati u redovima C. 184; C. Isusova zaručnica razapinjana 185; mistično Tijelo Kristovo 192; ljudi joj trebaju biti pripojeni 192; ima dugo iskustvo 195; vodi je Duh Sv. 195; kao da zabranjuje slobodu 195; slušati je jer je mudra 195; daje smjernice za čvrsti društveni poredak 196; božanski ustav C. 199; ima kritički nazor o svemu 200; C. razmišlja kroz liturgiju o svecima 206; povijest C. kroz liturgiju 207; najveća stvar koja opstoji na svijetu 219; usmjeruje

svoje misli prema oltaru 219; atributi jedna, sveta...224; lurdska čudesa dokazuju da je prava 228; jasna je slika Kristova 230; sazdana je na papinstvu 232; C. rimska i njena velika aktivnost 234; C. rimska majka svih crkava 234,238; u Rimu se doživi da je neuništiva 235; osnovao ju je Krist i ostaje do konca svijeta 243; u njoj svi narodi braća i sestre 244; hrvatski se narod odnjihao u njenom krilu 246; sudbina Hrvata usko povezana s C. 247; jest prava Kristova C. 247; Hrvati je trebaju ljubiti, njen blagotvorni utjecaj 247; posjeduje jedina istinita načela 248; pjeva hvalu Tvorcu 253; treba širiti unutrašnje Kra-ljevstvo Kristovo 255; nauka C. iščezla kod nekih intelektualaca 262; trebaju zavladati njena načela 270; ljubav mladih prema njoj 266; omladinska društva i C. 268; trostruka vlast 273; Orlovstvo se podlaže crkvenom autoritetu 275; briga C. za tjelesni odgoj 279; osvajati Hrvatsku za C. 280; unosi evanđeoski duh u ekonomiju 291; trebaju je braniti katoličke novine 292; zemaljska ljubav, slika ljubavi Krista i Crkve 298, 302, 305, 307; sudjeluju laici u apostolatu C. 317; prikazanim trpljenjem širi se u dušama i u društvu 328;

CRKVENA GODINA - odražava kao u ogledalu Isusov život 206;

ČASOSLOV - 253; najljepši molitvenik 254;

ČISTOĆA - vidi također BORBA MORALNA; djeluje pozitivno na druge 62; treba vječno biti geslo 62; borba za č. 158; prije ženidbe 295; najljepši biser mladenaštva 297; sredstva za čuvanje 158, 297; boriti se da je se očuva 300; ne stari 304; vječna č. za članove sek.instituta 317;

ČOVJEK - putnik, određen za nešto više 60; skršen treba doći u harmoniju s prirodom 90; ponižen grijehom 113; teži za Bogom 149; kat.vjera svakom č. životno zvanje 155; cilj može promašiti grijehom 182; stvoren da pjeva hvalu Božju 210; treba dati Bogu čast 321;

ČUDO lurdsko - neoboriva činjenica za istinitost Katoličke Crkve 228;

ĆUDOREĐE - vidi MORAL

DIJETE - dječji stalež u kršćanstvu 131;

DJEVIČANSTVO - vrijednost 305; na zemlji se živi nebeskim životom 305; vjenčanje s Isusom Kristom 306;

DOBROTVORNE AKCIJE - kat. ekonomska akcija jest dobrotvorna 287;

DOMOVINA- katolici trebaju raditi za njen procvat314; definicija315; kršćanin je može pravo ljubiti 316;

DRUŠTVA - potrebna za upoznavanje kršćanstva 133; omladinska d. i Crkva 268; kat.d. za odgoj omladine 279; opasnost dijeljenja u kat.d. 284; kat. d. trebaju okosnicu izabranih duša 319;

DUH - čovjekov treba nadvladati narav 156;

DUH SVETI - drži Crkvu 125; slika života D.S. u morskim valovima 146; njegov hram treba graditi u našoj duši 163;

DUHOVNE VJEŽBE - obavio liturgijske u Modlingenu 134; bilješke i odluke iz d. v. 173-188; osmodnevne 319;

DUHOVNI VOĐA - slušati savjete 179; tražiti savjete 187;

DUHOVNI ŽIVOT - što je 158; uskladili s Isusovim 159; temelj šarolikosti Crkve 165; uvjeti napretka i reforme 168; treba biti sličan Isusovu 172; koji su mu temelji 172; gajiti ga po uzoru na Mariju 189; očitovanje u punini u nebu 190; graditi ga na papinstvu 240; uvjet za odgoj pojedinaca u organizaciji 257; počiva na visokoj pećini 284;

DUHOVNO ŠTIVO - koristi 158; čitati ga dnevno 211;

DUŠA - postoji 35; po naravi kršćanska 133; uvijek ostaje vječna 151; mora nadvladati narav 156; Bog treba ući 160; katedrala d. u trapista 166; kako je spasiti 174,184,261,282; odraz Božanskog sunca 190; ogledalo neizmjernosti Božje po liturgiji 202; život duše 203; odraz neizmjernosti po liturgiji 207; samo je Bog može ispuniti 214; po pričesti postaje slična Kristu 222; vrhunac u sjedinjenju s Kristom 220; svijeće - slike duša u Lurdu 223; rad za spašavanje d. najpotrebniji 228; rimski duh - d. katoličke duše 238; štovanje pape dio života naše d. 240; život d. s Isusom najbolji 249; hram Duha Sv. 251; u ljudskoj d. odigrava se povijest čovječanstva 257; spas d. jedini kriterij u radu 261; Isus vlada u d. mladih 265; staviti ih u Isusov naručaj 282; i protivnik ima besmrtnu d. 284; d. nakon smrti s Kristom Uskrslim 305; d. zaručnica Božja po djevičanstvu 306; neumrli život u d. 316; d. da ne bude u smrtnom grijehu najhitnije za rodoljublje 315; spašava se i posvećuje trpljenjem 328; Crkva Isusova širi se u d. po trpljenju 328; postiže cilj za koji je stvorena 333;

EKONOMIJA - Katolici trebaju dizati ekon. institucije da bi zavladalo Evanđelje 286; u ekon. uvesti poredak Božjih zakona 287; cilj ek.akcije katolika dobrotvornost 287; ek.akcija treba imati duh. cilj 288; ek.akcija treba polagati duh. obračun 289; biti u najužoj vezi s religijom 290;

EROTIKA - erotske misli vode prema samoubojstvu 18; ETIKA - vidi MORAL; et. pitanja ga zanimaju 101;

EUHARISTIJA - vidi još SVETA PRIČEST; veseli joj se 5; divi joj se 8, 33, 51, 59; duboko je doživljava i želi 51; usrećuje 51; posebne osjećaje ima kad se pričešćuje 51; duboki radosni osjećaji 53; o njoj razmišlja 58; ona je neizmjerna ljubav 59; omogućuje ulazak u nadnaravni svijet 61; njezina blizina krijepi 64; daje snagu i svjetlo 65; osjeća silnu čežnju za njom 69; zadubio se i osjetio nadnaravni svijet 71; obožavanje E. daje zadovoljstvo 75; E. se dijeli vojnicima u prirodi, misterij 90; žali što je nema 104; pretvara nas u božanski bitak 107; obavljati molitvu u blizini E. 110; ide na pričest da dobije snagu 111; može je svaki dan primati 141; najviše se pokazuje ljubav Božja u E. 181; Bog najprisutniji u E. 189; svaki dan je na pričesti i misli na E. 191; književni i umjetnički kritičar mora živjeti e. životom 200; liturgija se kreće oko hostije 205; E. čudo čudesa 218; najjače sredstvo posvećenja 222; Isus nazočan u E. 224; E. vjeran prijatelj do groba 226; mladi imaju ljubav prema E. 265; E. snaga za apostolat 265; daje čvrstu vjeru 285; lakše se razumije E. nakon čuda s umnažanjem kruha 286; urednici kat. novina trebaju štovati E. 294;

EVANĐELJE - pustiti da Kristov život na nas djeluje kroz E. 150; unutarnji Isusov život prikazan u E. 159; E. uvijek nova knjiga 167; snagom Ev. apostoli preporodili svijet 193; ev. nauka preporađa svijet 244; papa tumači ev. 244; narod treba zavoliti Kristovo soc. Ev. 286; ev. duh u ekonomiji 286, 287, 291; FAUST-26, 30, 85, 105

FILOZOFIJA sreće - postaviti težište želja u onaj svijet 152;

GLAZBA - crkvena, usko povezana s liturgijom 213; tumač je vjere 213; gregorijanska gl. je gl. svetosti 213; ljepota gregorijanske gl. 214;

GRETA- prva ljubav 13,14,15,18, 37, 87,106;

GRIJEH - osjeća ga i peče ga 20; manje ga je kad se radi 26; tajne niti g.isprepliću se oko modernog društva 84; ljudi užitka i grijeha u ratu 90; ružnoća - posljedica grijeha 110; bio svjedok grijeha 113; grijeh ponižava 113; povod katastrofama čovječanstva 116; moli se da ga se oslobodi 117; blato grijeha diže se u duh.vježbama 134; treba raditi da ga je što manje 171; razmišljati o zloći grijeha 175; grijeh-jedino zlo protiv kojega se treba boriti 182; jedini neprijatelj 184; ako se katolici politički ne organiziraju to je gr. propusta 314; pravi rodoljub bori se protiv g_r 315;

HARMONIJA - čovjek treba doći u harmoniju s prirodom i svime 90;

HIJERARHIJA - crkvena, uz nju prijanjati 199;

HRVATI - Marija Bistrica izraz religioznog genija hrvatskog naroda i katolički credo Hrvata 229; važnost da Hrvati štuju papu i Svetu Stolicu 245; rimski pape brinuli su se za Hrvate 246; hrvatski narod odnjihao se u krilu Katoličke Crkve 246; snaga hrvatskog katoličkog pokreta u papinskoj orijentaciji 242; sudbina hrv. naroda usko vezana uz Katoličku Crkvu 247; blagotvorni utjeca Crkve na hrv. narod 247; tisućita obljetnica hrvatskog kraljevstva 248;

HRVATSKA - orlovi trebaju jurnuli Hrvatskom da osvoje duše za Crkvu 280;

IDEALI - krivi 22; pravi 24; treba ih imati 57;

IDEJA - mora biti sve u harmoniji s idejom svega 76;

ISKUSTVO - ratno mnogo mu koristilo 120;

ISPOVIJED - obavlja prije odlaska u vojsku 58; isp. u Bozenu 89; njena korist 158; važnost imati stalnog ispovjednika 168; mjesečna isp. za orlove 182;

ISTINA - vječna 10,13,14,24; u katolicizmu 39; dolazi se borbom 42; traži je 56, kao Faust 85; razmišljati o vječnim i. 179; i. vjere jedini umjetnički kriterij 200;

ISUS KRIST - **vidi KRIST**; Gospodar svemira 6, 8, 33; blizu nam je i možemo mu se moliti 25; neka bude središte 99; poziva na slogu protiv rata 100; lebdi nad bojištima i poručuje 100; voli nas u Euharistiji 103; sve sile usmjeriti u radu za l. 148; ljudi mu trebaju postati slični 159; došao na svijet da nas uputi kako živjeti 167; želi mu potpuno služiti 178; spreman ga slušati 178; nastojati mu biti sličan 179; vršiti volju njegovu i u malim stvarima 180; biti njegov odaslanik 183; u Nazaretu vrši obični posao 186; želi ga ljubiti 191; u središtu svega 192; apostoli l.K. preporodili svijet 193; Jaganjac u središtu neba 205; primjena Isusovih ideja u svecima kroz Crkvu 206; l. govori milo preko sv.liturgije 210; nazočan u euhristiji u lurdskoj procesiji 224; život duše s l. najbolji 249; kao učitelj propovijeda i obilazi 256; vlada u dušama mladih 265; ljubav mladih prema euharistijskom l. 269; u nama treba živjeti 282; ljubi svaku dušu 282; s njime spašavati duše 283; član kat. organizacija treba biti predstavnik l.K. 285; ne želi zemaljsko kraljevstvo 288; l. trpljenje 322;

ISUSOVCI - stanovao kod njih u Sarajevu 49; divi se i. Fridrichu von Spee 128; velike zasluge i. za razvoj kulture u Europi 138; utjecali na njega 138;

IZVOR - osjeća težnju 44, 54;

KATEDRALA - u Đakovu slika nutarnje k. koju treba graditi 163; k. *u* dušama trapista 166; nikle iz propovijedanja Evanđelja. 193;

KATOLICIZAM - jedina prava vjera 38; stvara zajedničku svijest i solidarnost 137; treba ga studirati 169; univerzalni nosilac istine 198; nije internacionalizam 198; izvan k. mrak 225; uvjeti za širenje (molitelji, radnici, patnici) 264;

KATOLIČKA AKCIJA - blagoslov u radu 185; uvjet blagoslova u K.A. ispunjenje Volje Božje 186; potreba 199; potekla iz Rima 267; definicija 268; izgrađuje Kristovo Kraljevstvo 271; odgaja teološki, asketski i mistički 271; smjernice papa norma K.A. 272; treba proučavati ekonomske zakone života 290; duše se za nju trebaju žrtvovati 319;

KATOLIČKA CRKVA - vidi CRKVA; zašto je ljubi 158;

KATOLIČKA NAUKA - lurdska čudesa dokazuju istinitost 228; o papinstvu osnovica svakom kat. radu 272; nalazi se u papinskim dokumentima 273;

KATOLIČKA UNIVERZA - u Toulouse-u 147;

KATOLIČKA VJERA - uvjeren je u njenu istinitost 154; životno zvanje njemu i svakome 155; rimski duh obilježje k.v. 238; jest vjera otaca hrv. naroda 248; umro u miru k.v. 333;

KATOLIČKE NOVINE - zamisao pod nazivom Kristov Stijeg 292; u službi Kristova Kraljevstva 292; podupiru uzvišenu misiju papinstva 292; na vrhunaravnim temeljima 292; imaju apostolsku misiju 293; urednici trebaju težiti za svetošću 293;

KATOLIČKI POKRET - univerzalan u svim zemljama 137; u Njemačkoj vode ga isusovci 138; u Hrvata je jedinstven 142; kako je drugdje 142; u drugim zemljama vodi ga Duh i jedinstven je 144; cilj mu je stvoriti velike ljude 169; treba za nj raditi 177; snaga mu je u vjernosti papi 242; temelji se na religioznom duh. životu 262; norma mu smjernice papa i Sv.Stolice 272; katolički novinari trebaju za nj raditi 292, 294

KATOLIČKI RAD - **vidi APOSTOLAT**; osnovica mu je kat. nauka o

papinstvu 272;

KATOLIČKI ŽIVOT - središte mu je kat. univerza 147;

KATOLIK - svrha mu je biti praktičnim k. 112; progonjeni 152; k. dužni raditi za procvat domovine i politički se organizirati 314;

KNJIŽEVNOST - **vidi LITERATURA**

KONTEMPLACIJA - ljudska djelatnost treba je olakšavati 162; k. je najbolji život 249; sve treba služiti k. duše 255;

KRALJEVSTVO BOŽJE - znanost mu treba pridonositi 110; sve mu treba biti usmjereno 112; traženja K.B. osnovica svakog napretka 137; želi da u K.B. s njime budu i njegovi roditelji 145; čekaju nas ondje sveci 148; svi rade na njegovu širenju 155; organizacija koja stvara K.B. 174; svrha je ljudi doći u K.B. 192; zidati K.B. 196; ljudska djelatnost za širenje K.B. 259; zakon u širenju K.B. 264; svećenici i biskupi prvi ga trebaju širiti 266;

KRALJEVSTVO KRISTOVO - trebaju ga širiti svi surađujući s Bogom 258; cilj prosvjetnog rada orlića 259; Katolička Akcija izgrađuje K.K. 271; orlovi pomažu širenje K.K. 274; orlovstvo treba staviti sve u službu K.K. 276; orlovstvo čini tijelo sposobno za službu u K.K. 279; soc.-ekonom. akcija treba izgrađivati K.K. 289; zadaća katolika uspostava ekonom. K. K. 291; kat. novine Kristov Stijeg trebaju širiti K.K. 292; širi se trpljenjem 324;

KREPOST - 249, 251; ekonomija uvjet za k. 290;

KRIST • vidi ISUS KRIST; želi ga proučavati 47; prisutan za vrijeme pretvorbe u Misi 49; čita Nasljeduj Krista 51; K.ljubav treba ovdje zaslužiti 129; K.muka smrti uskrsnuća odražavaju se u liturgiji 134; K. život centar povijesti 135; kler treba imati K. pred očima kako svladava križeve 143. laici u stranim zemljama za instauraciju svega u K. 144; pustiti da K. život na nas djeluje 150; raditi za K. 152; glava i središte 192; svrha ljudi doći u K. Kraljevstvo 192; treba zidati K.Kraljevstvo 196; K.razgovara po liturgiji s Crkvom 202; odražava se u Crkvi 216; središte je povijesti 231; u papi K. je vidljiv na zemlji 231, 237, 240, 243; K. Namjesnik u Rimu nepogrešivo tumači evanđelje 244; s K. se radovati i s njime trpjeti po meditaciji 252; pridobivati K. duše 261; mi smo K. tijelo 264; K.nauka je u govorima i dokumentima Sv. Oca 273; K. je uzor u trpljenju za spas duša 277; K. težište svih soc. ekonom, nastojanja 289; zemaljska ljubav, brak slika ljubavi K. i Crkve 298, 302, 305, 307; jedinstvo s K. nakon smrti 305; vjenčanje s K. po djevičanstvu 306; raspeti K. bojna zastava za kršćane 321;

KRIST KRALJ - biti njegov odaslanik 183;

KRITIKA - najobjektivnija ako primjenjuje istinita kršćanska načela 200;

KRIŽ - smisao života u tajni k. 116; treba ga prihvatiti 116; problem križa može studirati 141; preveo k. put od Claudela 145; treba ga uzeti na se za spas grešnika 148; Kristov k. oslobodio ga nesreće 175; život bez k. sramota 185; Krist glava umro na k. i mi isto moramo umirati 192; lako govoriti ali ga teško nositi 264; k. u apostolatu po zakonu spašavanja duša po Isusovu uzoru 277; teško ga nositi 329;

KRŠĆANIN - teško biti 56; loše se ponašali prema Židovima 127;

KRŠĆANSTVO - približava se njegovu shvaćanju 55; nije mu još zašlo u krv 56; donosi socijalni preporod po sv.Obitelji 131; sadrži apsolutnu istinu 132; njegove vrednote 132; ako ga se ne pozna ide se u sekte 133; brojni plodovi iz prvih stoljeća k. 137; purgerske k. opasnost 139; tvrdi da čovjek mora postati dijete Božje 149; snaga k. 150; afirmacija k. intelektualno i apologetski 265; u vrtu k. niče djevičanstvo 306;

KRUNICA - lijepo je moliti 59; naučio je moliti u Lurdu 225; zavolio je u Lurdu i postala mu je najvjerniji prijatelj 226; daje snage za podnošenje nevolja u životu 227; moli se u obitelji Merza 327;

KULTURA - razumije se kroz patnju i bol 79; patnja na izvoru k. 320;

LAIK - katolički l. treba zastupati stanovište Crkve 142; treba osnivati bratovštine kat.l. 178; pomoćnici su biskupa i svećenika u širenju Kralj.Božjega 266; kat.l. treba se duhovno organizirati 318;

LITERATURA - prestaje ga zanimati 101; nije sve u njoj 112; profana l. slika život kakav jest, zvijer u čovjeku 122; korist od čitanja književnih djela 158; svjetska l. muzej okamina raznih stadija ljudske duše 204; važnije od l. voditi ljude k Isusu 260;

LITURGIJA - romanska faza 125; narodni elementi trebaju se razvijati u 1.125; l. centralna umjetnost 135; izražaj duše Crkve 135; zrcalo Kristova života 135; umjetnički prikazuje Kristov život 135; l. veličajna kod oblačenja benediktinki 148; u l. odvija se sama drama 148; po l. naš život postaje dionik božanskog života 164; l. svetište za ući u ljepotu duša trapista 166; razgovor je između Krista i Crkve 202; umjetnički refleks unutarnjeg Božjeg života 204; živa je kao i Bog 204; l. se kreće oko Hostije 205; svečana l. projekcija je neba na zemlju 205; ljudska narav zahtijeva l.-u 205; dovodi do spoznaje vjere 208; život s l. bitan život 208; jest umjetnička cjelina 212; djelovala je na sve umjetnosti 212; škola je katoličkim umjetnicima 212; povezuje narode 215; pedagogija u pravom smislu riječi 216; najmoćnije sredstvo sveopćeg mira 217; o liturgijskom razmatranju 251; ima odgojno značenje 254;

LURD - pomogao mu zavjeru 154; Gospa ondje prisutna 223; Lurdska procesija 224; naučio moliti ondje krunicu 225; daje vjeri osjećajni momenat 225; lurdska čudesa dokaz za istinitost Kat.Crkve i nauke 228, 247; moli devetnicu Gospi Lurdskoj 280; Gospa pomogla u obitelji da se moli krunica 327;

LJEPOTA - ženska 36; vječna 201; vrhunci stvorene lj. u Misalu i Brevijaru 201; po liturgiji upoznajemo Božju lj. 203; čarobna lj. katoličkih obreda 212; ljudska lj. odražava Božju lj. 258; svećenik treba dovesti stado do Vječne Lj. 260;

LJUBAV - općenito - stoje 41; odriče je se prema ženi 52; izopačenost lj. u modernom društvu 78; sjećanje na lj. prema Greti 13, 87,106; grijeh protiv lj. 113; zemaljska lj. slika lj. Krista i Crkve 130; Bog hoće zaljubljivanje i ljubav 296, 298; opasnosti preranog zaljubljivanja 296, 303; uvjeti za pravu lj. 297; zemaljska lj. slika vječne Božje lj. 298, 307; omladina loše informirana o lj. 301; cilj ljubavnog nagona 301; Božja - 8, 181 velika, očituje se u svemu stvorenom a najviše u Euharistiji; obrađuje je gregorijanska glazba 213; nazočna u Euharistiji 218; katolici je dobivaju u Rimu 244; stariji je naraštaj naglašavao 269; k Isusu Euharistijskom mlađeg naraštaja 269; slika joj je u braku i zemaljskoj lj. 307; prema bližnjemu: treba pomagati 59; pomoći nositi križ 95; iskazati lj. onom koji trpi temelj svakog duševnog života 115; veselje u iskazivanju
lj. 126; potiče nas na apostolat 284; iskazujući je dobivamo dane 312; lj. se iskazuje molitvom za druge 313; prema Crkvi i Papi: 230, 237; rimskoj Crkvi 238; od velike važnosti za svakog katolika 239; širiti je posvuda 241; dužnost ljubiti p. 245; prema roditeljima: 150,153; sprečava služenje Isusu 180;

MAJKA - žrtvuje se da je obrati 112; moli se za njeno obraćenje 143; piše joj 154,155; moli za njega što je plod trpljenja 328;

MARIJA - pomaže u moralnoj borbi 21, 29; moli joj se 31, 32, 46; pokazuje pravi put 28; zavjetuje joj čistoću 52; kod pričesti ju je naslutio 71; moli joj se u planinama 72; moli Svibanjsku Kraljicu za oproštenje 114; uzor je i daje Krista i nutarnji život 189; njen život se nalazi u liturgiji 207; u Lurdu je nazočna 223; sve je ružno ako se na vjeruje u Bl.Djevicu Mariju 225; moli se za ozdravljenje očiju 226; u Mariji Bistrici Hrvati su u vezi s Marijom 229; uzor je omladini orlovstva u skladu duše i tijela 281; Lurdska Gospa pomaže u molitvi i drugačije 327;

MARIJA BISTRICA - izraz religioznog genija hrvatskog naroda 229;

MATERIJALNA DOBRA potrebna za vršenje kreposti 290;

MEDITACIJA - vidi RAZMATRANJE

MILOST- Krist po m. proicira svoju narav u dušu 130; djeluje posvuda 139; obratila mu oca 143; život m. potpuni ljudski život 161; imati m. na zemlji cilj je ljudskih nastojanja 162; život u m. Božjoj cilj je orlovske organizacije 163; m. Božja djeluje u dušama svetaca 165; m. u dušama kao sunce 166; ispovjednik dobiva posebne m. 168; život m. u Marijinoj duši 189; katolicizam nosilac m. 198; bujice m. u M. Bistrici za Hrvate 229; m. posvetna zalog je naše sreće u vječnosti 316;

MIR - duševni ništa ne smije poremetiti 173; svijest da se kreće u Bogu daje m. 188; nadnaravni m. u duši i apostolatu 283;

MISA - vrijednost tihe m. 79; misterij svih misterija 89; m. u prirodi 90; u njoj prisutan Bog 208; važno prisustvovati m. 208; kucaji vječnosti na konventualnoj m. kod trapista210; kod m. treba se i pričestiti 211; najveća stvar u Crkvi 219; fragmentarna bez pričesti 221; kod m. prikazati odluke iz razmatranja 250; razmatranje m. teksta 251;

MISAL - Crkva ga daje u ruke 217; rimski m. najpedagoškije djelo 254;

MISTIKA - privlači ga u crkvi 67; poniznost je mistički cvijet 83; m. život po noći 88; m. crkve 89; m. ljudi proizvod rata 91; više m. svijeta 114; ne može zaroniti u m. more 117; m. u središtu ljudskih nastojanja 171; u središtu nastojanja Katoličke Akcije 271;

MLADI - 265-270; zaljubljivanje 296;

MOLITVA - teoretski o m., što je ona 25; potreba 56; cijeli dan provodi u m. 56; u tišini 58; m. u crkvi diže duh 64; m. na ulici zadivljuje 66; m. Boga snagu u borbi 66, 93, 112, 119, 122; uzdiže duh 67; m. za majku i uslišan 68; m. Gospi u planinama 72; u prirodi za vrijeme rata 90; poziva prijatelja da se za nj m. 92; m. da upozna Boga 95; da ga Bog prožme 104; m. za Gretu 106; m. ujutro 110; m. za drugog 115; m. Boga da ga oslobodi grijeha 117; m. majke i prijatelja spasili ga u ratu 117; tuži se da malo m. 117; m. snagu da čvrsto vjeruje u Boga 126; m. valja B. da pošalje velike ljude 128; m. sv. Katarini Sijenskoj za željeznu volju 136; dojmljiva m. nakon sastanka u francuskim društvima 144; osobna m. 158; m. za rasvjetljenje pod duh. vježbama 176; m. neka bude liturgijska, ujedinjena s Crkvom 209; hvala Božja u trapističkom samostanu 210; čežnja za liturgijskom m. u samostanu 212; liturgijska m. najsavršenija 216; najuz-višenija m. jest misa 219; sumnje u m. 225; molitve Hrvata u M.Bistrici 229; m. kontemplacije najbolji život 249; m. razmatranja kako je obavljati 25O; m. meditacije potrebna za duševni mir 252; m. se stalno diže Bogu 253; m. za druge više vrijedi 313; m. plod trpljenja 328;

MORAL - vidi BORBA MORALNA; kršćanski 132; razni utjecaji na moralni život 158; papa, nepogrešivi učitelj istine i m. 196; m. obnova po rimskoj Crkvi 234; Crkva tumači m. zakone 291; snagu nagona ograditi zakonima kršćanskog ćudoređa 299;

NADNARAVNI SVIJET- realan je 61; atmosfera u kat. organizacijama 147; u nj postaviti težište naših želja 152;

NAMJESNIK KRISTOV - vidi PAPA; 244

NAPASTI - vidi BORBA MORALNA; tijela 20, 21; protiv čistoće svladavati 300;

NAROD - liturgija ga povezuje u cjelinu 215; jedinstvo n. učvršćuje se po liturgiji 216; orlovi nosioci papinske ideje u n. 240; n. idu u propast ako se ne drže papine nauke 241: veličina n. ovisi o vjernosti papi 242; svi n. su braća i sestre u Crkvi 244; rad za n. treba se obazirati na vječna načela Kat.Crkve 248;

NAZORI životni - uvjeren da su mu istiniti 120;

NEBO - samostan neba 148; treba se truditi i žrtvom ući u nj 153; n. projicirano na zemlju po liturgiji 203, 205; zamišljamo n. kao svečanu liturgiju iz Otkrivenja 205; predokus n. u Lurdu 223; bit će lijepo u n. 331;

NOVINE - vidi KATOLIČKE NOVINE; n. Kristov stijeg 292;

OBITELJ - nije za o. život 74; o. na zemlji najsvetija stvar 118; želi da njegova o. postane katolička 117; sv.Obitelj rehabilitira tri staleža ženski, radnički, dječji 131; priprema mladih za o. 296,297; cilj ljubavnog nagona osnivanje kršćanske o. 301; uzvišenost i ljepota kršćanske o. 302; prva je stanica ljudskog društva 302; što više o. cilj je svake kršćanske politike 303; priprema za o. 303;

OBRAĆENJE- obraćenici Francuske - intelektualci 152; ODGOJ - katoličkih pojedinaca preko k at.organizacija 257; ODLUKE - iz rata za duh. život 110; iz studentskih dana 136; studentske iz Zagreba 141; pariške 157; u duh. vježbama 173 - 188; posljednje 191; načiniti u razmatranju 250; ODMOR - potreba 58;

ODRICANJE - vodi u nebo 107; u samostanu 108; od alkohola 132; tu ideju treba širiti 139; o. od života za spas drugih kod benediktinki 148; od svijeta 152; o. individualnosti po običnom radu 186; OHOLOST - izvor grijeha 148;

ORGANIZACIJE - katoličke nastale paralelno kod raznih naroda 137; trebaju naglašavati važnost relig. duh. života 257; član kat.o. predstavnik je Isusa Krista pred protivnicma 285; sadašnja o. laika ne odgovara (Seniorat) 318;

ORLOVSTVO - cilj odgoja u o. život u milosti 163; treba se boriti protiv grijeha 182; treba pokazivati da su odredbe Crkve mudre i prava blagodat 195; nije jedini čimbenik apostolata laika 199; zadatak mu je biti nosilac papinske ideje u narodu 240; treba proučavati smjernice papa 241; dokazuje važnost vjere i Kat.Crkve za hrv.narod248; cilj prosvjetnog rada u o. 259; dužnosti o. u Zlatnoj Knjizi 269; o. u službi Crkve i poslušno biskupima 274; cilj o. što više duša sjediniti s Isusom 274; ima religiozno moralni cilj 275; faktor je za rekristijanizaciju naroda 275; podlaže se crkvenom autoritetu 275; cilj o. je kat. socijalni apostolat, da Krist vlada u društvu 276; siguran uspjeh o. ako se polaže važnost na moralne i duh.vrijednosti 277; odora orlića treba odražavati svetost duše 278; cilj odgoja u o. da tijelo postane oruđe duše za službu Krista Kralja 279; apostolat trpljenja u o. 280; cilj o. odgoja zdravlje i ljepota tijela po uzoru na Mariju 281; opasnost preranog zaljubljivanja u o. 296; o. treba imati viteški značaj 296; oduševljenje orlića za posvećeni život 317; njegova žrtva života za hrvatsko o. 332;

OTAC - obratio se i primio sv. pričest 143; piše o. iz Pariza 149, 152; ljubav prema o. 150;

PAPA - naučava u ime Isusa Krista 193; nepogrešivi učitelj istine i morala 196; vidi Boga u p. 230; središte je povijesti 231; neprevarljivi učitelj 231; na p. sazdana Crkva 232; p. ladica - Crkva neuništiva 235; rimski katolik treba ljubiti p. 237; nepogrešiv je 237; trosturka p. vlast 237; ljubav prema p. od velike važnosti za sve 239; p. vidljivi Krist 231, 237, 240, 243; u svemu vođa p. 241; treba posvuda širiti ljubav prema njemu 241; p. nadčovječnost 242; veličina naroda ovisi o vjernosti p. 242; svi hrle p. u Rim 243; on tumači Evanđelje 244; dužni ga ljubiti i provoditi njegove smjernice 245; daje norme za Katoličku Akciju 272; ima vlast naučava-nja 273; Božja objavljena nauka u bulama i enciklikama 273;

PAPINSTVO - podloga za zgradu Crkve 232; svjetionik kroz vjekove 233; podloga duh. životu vjernika 240; nauka o p, osnovica apostolata 272; kat.novine Kristov Stijeg podupire p. 292;

PETAR - Petrova stijena u Rimu 235; Petrova stolica sidro nade 236; crkva sv. Petra u Rimu 243;

PJESNICI - nalaze duboki smisao života 320;

PLANINE - veličina i divota 72; ljepota p. odražava Boga 90;

POEZIJA - smisao života 320;

POKORA - vidi ODLUKE; POST; kritičar umjetnosti treba živjeti pok. životom 200;

POLITIKA - ne odbiti vjernike zbog pol. programa 261; Isus i politika 288; ekonomska akcija katolika izvan svake stranačke p. 288; cilj kršćanske p. kršćanske obitelji 303; katolici dužni osnivati p. stranke 313;

PONIZNOST - želi biti ponizan 55; plod je rata 83; uspostavlja poremećeni poredak 148; pretpostavka duhovnom životu 172;

POSLUŠNOST - laika Crkvi 142; onima koji rade pod uplivom Duha Sv. 174, 176;

POST - vodi prema vječnosti 107; treba postiti 110; bez njega nema pravog duš. života 119; p. u duh. vježbama 134; ideju p. treba širiti 139; p. za obraćenje grešnika 148; odluke o p. 157; uvijek se svladavati u hrani 191;

POTEŠKOĆE - da no klor.3 pitati ispovjednika 187; POVIJEST - Franjo Ferdinand 11; Zrinski i Frankopan 23; krvlju je ispisana 79; Crkve u liturgiji 207; odigrava se u ljudskim dušama 257;

PRAVEDNOST - princip u nama 36; Bog je p. kojemu težimo 37; hoćemo je 123;

PRAVILO ŽIVOTA - 110; 136; 141; pariško 157; posljednje 191;

PREDVIĐANJE budućih događaja: propast Karađorđevića 123; razvoj liturgije 125;

PRIČEST - vidi EUHARISTIJA; želi je 47; oduševljen tekstovima sv.lvana o p. 49; osjeća će sjedinjen s Kristom 51; daje radost i veselje 60; primajući p. dotiče o. .ostranost 71; prima je kao vojnik 89; primaju je umorni vojnici u ratu 90; £eli je jako 103; ide na p. da dobije snagu 111; kod svake mise treba se p. 111; vrhunac života i liturgije 220; važnost p. kod mise 221; važnost česte p. 222; preporađa dušu 222; česta p. po Papi Piju X 265; lako ju J3 primati ali teško je nositi križ 329;

PRIJATELJSTVO - pravo moguće samo među istomišljenicima vjernicima 285;

PRIRODA - otvoreno čudo 83; ljepota i uzvišenost 90;

PROLAZNOST- vremena 9; ljubavi 14,15,16, 24, 87,106; svega48, 87; života75; bol i patnja sugeriraju p. 97; na ovom svijetu smo provizorno 112; ljubav prolazna slika Krista i Crkve 130;

PROTIVNIK - razlikovati zabludu od besmrtne duše p. 284; privući ga k Isusu 285;

PROVIDNOST - brine se za nj 68; pouzdaje se u nju 108; ne želi samo romansko razdoblje u liturgiji 125; čvrsto se u nju pouzdaje 128; postavila gaje da trpi 136; postavila je papinstvo kao svjetionik u svijetu 233; plan P. trpjeti za druge 264; postavila nas je u okolinu 284; određuje zadatak pripadnicima domovine 315;

PSOVKA - naš najveći grijeh 96;

PUT - pravi 28;

PUTNIK - čovjek na zemlji 93, 94, 95;

RAD - korist i nedostaci 26; divi se, zaželio ga se 99; sav rad usmjeren prema vječnosti 155; apostolski r. po direktivama 177; običan r. kao Isus u Nazaretu 186; r. za spasenje duša najpotrebniji 228;

RADNIK- u kršćanstvu rehabilitiran 131;

RAT - donosi i nešto pozitivno 43; svi protiv njega99; dolazi do njega jer se ne slijedi Krista 100; treba izvući korist 110; zahvalan Bogu što je u njemu sudjelovao 121; naučio mnogo u r. 121; pomogao mu za vjeru 154;

RAZMATRANJE - obaviti ga ujutro 110; molitva r. 158; najbolje se obavlja na temelju liturgije 211; po liturgijskom r. katolik postaje velik i univerzalan 216; kako ga obavljati 250; liturgijsko r. 251; stalna meditacija za duševni mir 252;

RELIGIJA - misli uzdiže 19; što je 25; daje moralne sisteme 38; bol privodi r. 82; r. okolina pozitivno djeluje na čovjeka 89; temeljna nit u životu 95; ekonomija u uskoj vezi s r. 290;

RELIGIOZNI ŽIVOT - vidi DUHOVNI ŽIVOT

RIM - orijaška električna centrala 234; r. Crkva majka svih crkava 234; r. biskupija neuništiva 235; r. katolik treba ljubiti papu 237; r. duh duša katoličke duše 238; ljubav prema r. Crkvi 238; svi hrle u Vječni R. 243; katolici hrle u R. da ispovjede ljubav prema Kristu 243; ljubav prema Bogu dobiju katolici u R. 244; rubrika Vječni R. i njen program 245; R. stolica ne poštuje se u našem narodu 245; načela R. Crkve 270; omladina ima oči usmjerene prema R. jer je on svjetionik 267;

RODITELJI - ljubav njihova svjedoči da Bog postoji 44; voli ih 68; brine se za obraćenje majke 112; želi da postanu dobri kršćani 118; radi i moli za njihovo obraćenje 143; potiče ih na uskrsnu pričest 151; piše im 151, 153; biti spreman od njih se odijeliti 177; brinuti se za njihovo materijalno i duhovno dobro 177; zaboraviti ih zbog Isusa 178; ljubav prema r. sprečava službu Isusu 180;

RODOLJUBLJE - pravo ide za spašavanje duša 315; gleda na vječnost 316;

SAMOĆA - voli je 58; približava nadnaravni svijet 61; nije dobro zatvoriti se u se 76;

SAMOLJUBLJE - zapreka za apostolat 263;

SAMOODGOJ - treba biti geslo 27; pomaže bližnjima moralnom snagom 59; dnevnikom se kušao odgajati 60; što popraviti na sebi 63; posvetiti s. svu pozornost 169; kako se izgraditi 282;

SAMOSTAN - ljudi u njemu sretni jer se bave molitvom i dobrim djelima 108; novakinja benediktinka u nj ulazi 148; vrijednost s. neba 148; ljepota života u s. trapista 166; kucaji vječnosti u trapističkom s. 210;

SAVJETI duhovnog vođe 179, 187; za plodan duh. život po liturgiji 211;

SAVRŠENOST - radom težiti 26; treba joj težiti 56; još je daleko od nje 70; uspinje se u samoći 74; kroz nju se stvaraju velika djela 86; teži joj, ali i pada 92, 98; treba se boriti 102; odluke za njeno ostvarenje 110; do kršćanske s. dolazi se evolucijom 132; borba za s. svagdanji kruh 170; sve treba promicati težnju za s. 171, 172;

SEKTE - niču u bolesnom društvu 133; niču kod nas 152;

SEKULARNI INSTITUT - vidi SVJETOVNI INSTITUT

SENIORAT - ne udovoljava potrebama apostolata 199;

SIROMASI - treba im pomagati 59; pomaže im se moralnom snagom 59;

SIROMAŠTVO - vrijednost 126; ne tražiti imetka 179;

SLABOST- duševna klonulost 57; osjeća prosječnost 65; ljudski obzir 66; osjeća slabost pred smrću 70; pad u nemoral 78; osjeća je 92, 93, 101,111,218; treba snagu 92; životarenje 106; treba je svladati 110; moli snagu da svlada s. tijela 122; čovjek je s. 218; svladava s. tijela 300;

SLOBODA - koji psuju na zaslužuju je 96; želi s. duha 119;

SLOGA - normalno stanje u prirodi 99;

SMISAO ŽIVOTA - dolazi se kroz bol 86; s. života ukoliko je priprema za drugi 112; u tajni križa 116; prozreo ga 120; povijesti i života suradnja s Bogom 258;

SMRT - razmišlja o njoj 37; ne boji je se 63, 97,119, 331; nastavlja se život 70; problem mu je 73; suočen s njome na fronti nalazi pravi smisao života 102; misao na s. pomaže u borbi protiv strasti 119; strah od smrti svladati vjerom 126; Bog zna za moj čas s. 126; na s. postelji želi daje bio odaslanik Velikog Kralja 183; moli se da premine na Srcu Isusovu 190; svi ćemo nestati bez traga 194; veseli se nebu 331; testament prije smrti 333;

SOCIJALNI TJEDAN u Francuskoj 148;

SPASENJE DUŠA - rad za s.d. najpotrebniji 228; s. naroda po vjernosti papi 233; Petrova stolica luka spasa 236; prvi kriterij u apostolatu 261; s.d. samo po križu i trpljenju 277; kako spašavati d. svoju i bližnjega 282-285; takt u s.d. 283; rad za s.d. nerođene djece 310;

SPOLNI NAGON - ograditi ga kršćanskim ćudoređem 299; stvaratelj života i sreće 299; cilj nagona 301;

SRBI - različiti od Hrvata 123;

SRCE ISUSOVO - obavio devet prvih petaka na slavu S.l. 129; molitve S.l. uslišane 143; posvećuje mu život 145; spremno prihvaća volju S.l. trpljenje 145; želi da što više duša S.l. privine k sebi 270; završava pisma u Presv.S.I. - 274; S.l. trpi zbog patnja ljudi 286; posvetiti mu se trebaju urednici katoličkih novina 294; najveći faktor za rekristijanizaciju 294; moli se S.l. da pokaže kako osnovati sekularni institut 317; u S.l. vidjet ćemo plodove našega trpljenja 324; sve na slavu S.l. 325; očekuje posjedovanje S.l. nakon smrti 333;

SREĆA - prava 7; njena filozofija prema drugom svijetu 152; postiže se na drugom svijetu 307; zalog s. u vječnosti milost 316; STALEŠKE DUŽNOSTI - križ života 185;

STALEŽ - vidi ZVANJE

STRAH - od nedostatka snage za provedbu životnih nazora 120; s. od smrti svladati vjerom 126;

STRAST - vidi BORBA MORALNA; smisao života nije u popuštanju s. 97; moli da ih svlada 117,119;

STVORITELJ - vidi BOG; divi mu se 27, 30; svemira 256;

STUDIJ - želi da postane vrstan u znanosti 136;

SUMNJA -19, 20; vjeruje unatoč s. 37; jača čovjeka iznutra 39; želi razoriti dušu 42; tama kad se Duh Sv. povuče 105; u molitvi 225;

SVECI - posrednici između Krista i čovjeka 122; kao alpsko gorje 124; čekaju nas u nebu 148; u središtu stvaranja 156; svetac župnik 326;

SVEĆENIK - gdje su na fronti 104; poljubio bi ruku koja je držala Krista 117; pridonijeli katoličkoj renesansi u Francuskoj 152; nadomješta Mariju dajući nam Krista 189; prikazuje Kristovu žrtvu 219; Zlatna Knjiga vraća mu dostojanstvo 266; prvi su dužni širiti Kraljevstvo Božje 266; s. i politika 308; protiv kritike na s. 311;

SVEMIR - veličina 4; divi mu se 10,12, 34, 75, 83; divan i krasan 78; neizmjeran 84; harmonija sa s., svjestan ovisnosti 88;

SVETA STOLICA - vidi CRKVA, PAPA, RIM; daje smjernice 196; dokumenti Sv.S. govore današnjim jezikom 197; kat.novinari rade po direktivama Sv.S. 292;

SVETO PISMO - dokumenti crkv. uč'rteljstva koji put važniji 197;

SVETOST - težit će za njom 112; želi svet stupiti u Boga 117; moli za nju 122; nastavlja djelo posvećenja 129; s. klera potrebna da se kršćanin digne 140; princip s. u vršenju Volje Božje 172; predrasude o s. 214; s. kod orlića 278; urednici kat. novina trebaju za njom težiti 293; 294;

SVEUČILIŠTE - pomoglo mu doći do vjere 154; SVIJET - duša je vrednija od s. 151; biti raspet s. 152; stvoren zbog Kristova Kraljevstva 276;

SVJETOVNI INSTITUT - potreba osnivanja 178, 179, 180, 317; priprema kroz duh.vježbe 319; SVJETOVNJAK - vidi LAIK

SVLADAVANJE - tijela i strasti 114,119; duševno najproduktivniji kad s. otpore 136; kroz s. dolazi do jedinstva s Bogom 136; treba se s. 156; odluke za *s.* 157; *s.* vlastite volje 186; s. tijela i udobnosti 191; s. napasti protiv čistoće 300;

SVRHA – vidi CILJ; čovječanstva težnja za vječnošću 76; sve ima svoju s. 80; veza sa s. života 88; biti praktični katolik 112; s. života 156; s. ljudi je posvećenje 159; doći u Kraljevstvo Kristovo 192; na zemlji u pričesti i sjedinjenju s Bogom 220;

TIJELO - treba njegovati zdravlje i ljepotu 110; svladavati strasti 114; čvrsto oruđe duše po orlovskom odgoju 279; razborito se za nj brinuti jer je Božje vlasništvo 323;

TJELESNI UZGOJ - u Orlovstvu 279; Crkva se brine 279; cilj tjelovježbe - odgoj potpuna čovjeka 281;

TOMISLAV - hrvatski kralj, tisućita obljetnica hrv. kraljevstva 246;

TROJSTVO -vjeruje da će gledati njegove dubine 129; osjeća želju za grljenjem Oca, Sina i D.Sv. 136; središte je neba 205;

TRPLJENJE - vidi BOL; znanost je produkt t. 110; put t. još nije svojevoljno izabrao 136; t. je savršeniji put 136; prihvaća ga 145; proizlazi iz borbe protiv tijela 156; dragovoljnim t. postati sličan Isusu 179; kaležt. primiti iz Božje ruke 181; vrijednost t. za širenje Kristova Kraljevstva 264; trpjeti za druge 264; sjediniti ga s Isusovim za apostolske uspjehe 280; izvor umjetnosti i svega 320; vrijednost t. 322; njime spašavamo duše 324; predati se u Božje ruke u t. 323; donosi blagoslov katoličkim pothvatima 324; plod t. molitva krunice 327; najjače sredstvo za spasenje i posvećenje duša 328;

UMJETNOST - na veću slavu Božju 105; u službi je liturgije 134; remek djelau, su životi svetaca 161; kriteriji u. u istinama vjere 200; nema prave u. izvan Crkve 201; liturgija jest u. par excellence 204; liturgija i umjetnost u tijesnoj vezi 212; u. treba pomoći voditi ljude k Isusu 260;

UNUTARNJI ŽIVOT - vidi DUHOVNI ŽIVOT

USKRS - najljepši proveo u Modlingu 134; slava Uskrsloga 107;

USKRSNUĆE - slavi se na koncu života 48; Krista i ljudi za vječnost 192;

VJEČNOST- ovaj svijet priprava na v. 7; razmišlja o njoj 9; opasnost da se izgubi 14; teži za njom 30; nakon ovoga života 76, 82; bol relativna u odnosu na v. 79; za v. treba skupljati blago 93; teži za v. i slavom Uskrsloga 107; pripremaše 112,155; v. život DuhaSv. 146; u v. združen s roditeljima 150; težište naših želja u v. 152; ući u v. 153; sve sile usmjeriti 156; razmišlja o v. istinama 179; uskrsnuće za v. 192; direktni dodir s v. po liturgiji 201; čovjek je nosioc v. 202; po liturgiji čovjek pjeva hvalu Božju što će je obavljati kroz cijelu v. 216; Krist došao iz v. 218; po pričesti duša dionik v. 222; svaka duša stvorena za v. blaženstvo 282; duh v. iz nas treba izlaziti u kontaktu s protivnicima 284; nostalgija za v. domovinom 302; očekuje vječno posjedovanje Srca Isusova 333;

VJERA - zloupotreba 3; kršćanska v. što je 17; u srcu 20; slabi mu 22; v. u Boga unatoč sumnji 24, 27; oduševljen za nju jer stvara velike ljude 128; opasnost purgerskog shvaćanja i življenja vjere 139; uvjeren u njenu istinitost 154; katolička v. životno zvanje 155; vjerske sumnje 158; v.

utjecaji 158; poganstvo podređuje v. narodu 215; v. u Crkvu Katoličku koja je prava 243; nadići jaz između znanosti i v. 262;

VJEROVATI - ne znači i biti žalostan 154; kler 140; svladati vlastitu v. 186;

VOLJA BOŽJA- ponizno je treba vršiti 110; raditi po njoj 112; neka se vrši v.B. 112; prihvaća trpljenje ako je to volja Srca Isusova 145; uvijek je treba činiti 153; treba joj se podvrći i ispunjavati 172; princip svetosti u vršenju v.B. 172; v.B. postavlja čovjeka u određenu sredinu 176; v.Isusovu vršiti je u najmanjim stvarima 180; ispunjenje v.B. donosi blagoslov u apostolatu 186; vršenje v.B. kroz suradnju s Bogom u stvaranju 258; v.B. razborito se brinuti za zdravlje 323; prihvaća smrt kao v.B. 330;

VRIJEME - vidi PROLAZNOST; najbolja upotreba u kontemplaciji o Bogu 156;

VRLINE - 249, 251;

ZARUČNICA - Crkva razapinjana kroz stoljeća 185; Krist ostavio Crkvu svoju Z. na zemlji 194; po liturgiji Zaručnik razgovara sa Z. 202; svaka je duša Z. Kristova 202; duševni se život Zaručnika odražava kod Z. 203; Crkva Z. Kristova 203; sveci refleks djelovanja Z. Kristove 206; ujediniti naše molitve s Crkvom, Z. Kristovom 209; Z. Kristova usmjeruje svoje misli prema Golgoti 219; Crkva Z. Kristova 266; duša po djevičanstvu jest z. Božja 306;

ZARUČNIK - Krista očekuje duša 148; jedini 179; valja duše pridobiti nebeskom Z. 194; po liturgiji razgovara sa Zaručnicom 202; duševni život Z. odražava se kod Zaručnice 203; Crkva vapi svome Z. 209; po koralnom pjevanju Z. milo govori dušama 210; po pričesti duša postaje slična Božanskom Z. 222; rimski papa Z. sveopće Crkve 237; orlovi pomažu širenje Kraljevstva Božanskog Z. 274; duša po zavjetu djevičanstva zaručuje se s Kristom Z. 305, 306;

ZAVJET - čistoće prije ženidbe 52; poslušnosti položiti grupi koja je pod uplivom D. Sv. 174; z. djevičanstva nebeski život na zemlji 305, 306; z. vječne čistoće 317; z. laika u sekularnom institutu 318;

ZLATNA KNJIGA - orlovski priručnik, 265, 270.

ZNANOST - nadići jaz između znanosti i vjere 262;

ZNANJE - protiv neprijatelja 40; želi temeljitu naobrazbu 55;

ZVANJE - želi biti profesor 50; treba nešto biti 112; u nebu se neće pitati što smo bili 112; katolička vjere mu je životno z. 155; pita se koji stalež odabrati 158; zadovoljan u staležu laika 176; u zvanju koje je izabrao nastojati biti sličan Isusu 179;

ŽENA - privlačnost duhovna 41, 45; slika Boga i Madone 45; završio sa ženskim svijetom 52; ž. prijatelj 52; ž. u prostitutki ponižena 113; u kršćanstvu rehabilitirana 131; uloga u životu mladića 295; odraz je Božjeg savršenstva 295; posvećena u apostolatu Crkve 317;

ŽIDOVI - tragika naroda koji luta 127;

ŽIVOT - velika tajna 53, 54, 87; pitanja o ž. kojemu se čudi 54, 60; treba ga prihvatiti; realna je hipoteza 69; muči ga problem ž. 71; ž. bez čvrste podloge 73; asketsko monaški daje zadovoljstvo 75; dilema samoća ili ući u društvo 76; zemaljski priprema za vječni 76; dublje ga se razumije kroz bol 80; misterij ž. u muci i trpnji 80; vječni ž. 82; ozbiljna je stvar 83; izvor je svega 84; treba biti svjestan ž. 84; znati živjeti 84; pravi ž. u onostranosti 84; dublji nazori o *i.*

na fronti 85; zemaljski je kratak, minimalna faza vječnosti 86; kratka, teška kušnja do drugog ž. 87; suzna dolina 87; veza sa svrhom ž. 88; pobožne žene razumiju tajnu ž. 89; želi prodrijeti u misterij ž. 101; zanimagafilozofijaž. 101; noviž. u duhu novo spoznatog katolicizma 110; ima smisao ukoliko je priprema za drugi 112; svrha ž. tajna križa 116; uskladiti ga s onim što je spoznao daje pravo 121; zanimljivi ž. tjelesni i duševni kod svetaca 124; dobro sređen materijalni ž. 141; vječno lijepi ž. Duh Sveti 146; velike duše koje se odriču ž. 148; misterij ž. muči 148; ovaj ž. predradnja 148; ž. koji će vječno trajati 148; kratak je 150,153; priprava je za vječnost 155,156; ž. milosti potpuni je ljudski ž. 161; po liturgiji Crkve sudjelujemo u božanskom ž. 164; ž. bez križa sramota 185; božanski ž. struji po Euharistiji i Mariji 189, 190; kritičar treba živjeti euharistijskim ž. 200; po liturgiji do božanskog ž. 202; liturgija uvodi u ljepotu unutarnjeg božanskog ž. 203; ž. s liturgijom bitan, ostalo nebitno 208; beskrajni ž. Riječi Božje po pričesti 221; ljubav prema papi od bitne važnosti za sav društveni ž. 239; smjernice papa važne za sva područja ž. 241; ž. duše u zajednici s Isusom najbolji 249; katolički pokret temelji se na religioznom ž. 262; u ekonomski ž. unijeti Evanđelje 291; nebeski ž. na zemlji po zavjetu djevičanstva 305, 306; neumrli ž. u dušama 316; žrtva ž. za hrvatsku mladež u Orlovstvu 332;

ŽRTVA - potrebna da obrati majku 112; ž. sestre benediktinke za spas svijeta 148; potreba ž. 148; žrtvovati kratki život za nebo 153; Kristova na oltaru 219; u misi se mi žrtvujemo 221; ž. mise potpuna ako se pričestimo 221; ž. Spasiteljeva na križu vrhunac 264; za Katoličku Akciju 319; kršćanstvo sazdano naž. 321; daje Bogu čast 321; spremnost na ž. života 330; ž. života za hrvatsku mladež 332;